

การสร้างสรรคหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ

นางสาวสุทธิดาภา คุ่มครอง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร

คณะวิทยาศาสตร จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

CREATION OF CHILDREN'S PICTURE BOOK FOR COMMUNICATION ON GENDER
DIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication

Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็น

ความหลากหลายทางเพศ

โดย

นางสาวสุทธิอาภา คุ่มครอง

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา อัครจันทโชติ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยบัณฑิตนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาต สถาปัตตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา สมไพบูลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา อัครจันทโชติ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุทธิอาภา คุ่มครอง : การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ (CREATION OF CHILDREN'S PICTURE BOOK FOR COMMUNICATION ON GENDER DIVERSITY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ปรีดา อัครจันทโชติ, 248 หน้า.

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ, เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย และเพื่อศึกษาความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศของผู้รับสารที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

จากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ คือ การสอดแทรกประเด็นความหลากหลายทางเพศลงไปในรูปแบบการเล่าเรื่องด้วยคุณลักษณะพื้นฐานที่เรียบง่ายและคุ้นเคยดีของหนังสือภาพสำหรับเด็กโดยทั่วไป ด้วยกลวิธีการใช้สัญลักษณ์ และ/หรือการลดทอนความสมจริง โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนการเห็นคุณค่าของบุคคล, เพื่อการให้อิสระในการเลือกและแสดงตัวตน และเพื่อการสร้างการยอมรับ

คุณลักษณะสำคัญในข้างต้น ถูกนำมาเป็นฐานคิดเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย เรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ซึ่งมีกระบวนการทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนได้ทำการออกแบบและสอดแทรกแนวคิดความหลากหลายทางเพศในรูปแบบของสัญลักษณ์ลงไปในองค์ประกอบของหนังสือภาพ อาทิ ตัวละครเสื้อผ้าของตัวละคร และเนื้อหาคำบรรยาย เพื่อการสื่อสารในประเด็นการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน และการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน

ผลการประเมินพบว่า ผู้รับสารสามารถเข้าใจประเด็นการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนจากหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ได้ แต่ต้องอาศัยการทำความเข้าใจร่วมกับคำอธิบายเพิ่มเติมในท้ายเล่มเพื่อให้สามารถเข้าใจสารได้ชัดเจนขึ้น ผู้รับสารสามารถเข้าใจสัญลักษณ์ของ “กระโปรง” และ “กางเกง” ได้ชัดเจนที่สุด โดยประเด็นการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายในเกิดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศโดยภูมิหลังอยู่แล้ว แต่ยังมีบางส่วนที่ปฏิเสธการเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่าน เนื่องจากมองว่ายังไม่จำเป็นสำหรับครอบครัวตน

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5884668228 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: หนังสือภาพสำหรับเด็ก / ความหลากหลายทางเพศ / GENDER DIVERSITY / CHILDREN'S PICTURE BOOK

SUTHIARPA KOOMKRONG: CREATION OF CHILDREN'S PICTURE BOOK FOR COMMUNICATION ON GENDER DIVERSITY. ADVISOR: ASST. PROF. PREEDA AKARACHANTACHOTE, Ph.D., 248 pp.

This research is a study about communication on gender diversity depicted in children's picture books. The objectives of this study are to analyze the attributes of children's picture books that are made for gender diversity communication, to study the process of creating a children's picture book with communication on gender diversity in Thai's society context and to study the recipients' understanding of gender diversity after reading this children's picture book.

It was found that an important attribute of children's picture books for communicating gender diversity is to include the topic in a basic and familiar manner as any other children's picture books are depicted by using semiotics, and/or attenuation to reflect the person's self-value, promote freedom of will and acceptance in oneself. Thus "*Chud Mai Khong Luk Mhee*" (Little bear's new dresses); a children's picture book for communicating gender diversity in Thai's society context was created based on those attributes above. The making of this book consists of five steps inserted with concept of gender diversity in symbolic form among various elements of the book such as the fabrication of the character, clothing and context described with the purpose of promoting freedom of will and acceptance in oneself. The result showed that recipients can understand the message of free will from the picture book but need additional explanations at the end of the book for better understanding. Also the most understood symbolic depiction are "skirt" and "pants". And because all recipients have some backgrounds on recognizing gender diversity, most could get the message about promoting self-value and acceptance in oneself. Still there are some people who refuse to choose this picture book for their children for the reason that it's unnecessary.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature

Academic Year: 2017

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงมิได้ถ้าปราศจากคำแนะนำในกระบวนการคิดวิเคราะห์ แนวทางการสร้างสรรค์ และองค์ความรู้อันเป็นแนวทางในงานวิจัย ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีดา อัครจันทโชติ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำ เพิ่มเติมจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา สมไพบูลย์ ประธานกรรมการ แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพีพร คงสมบูรณ์ และอาจารย์วุฒิพงศ์ ภายะพิงค์

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตระดับปริญญาโท กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดีที่คอยให้ความช่วยเหลืออยู่เคียงข้าง และธัญพร ปัตถา ที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้างสรรค์ ภาพประกอบ

ขอขอบคุณคุณสุพินยา สร้อยทอง รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประชานิเวศน์ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการประสานงาน และขอขอบคุณโรงเรียนประชานิเวศน์ ที่ เอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดการสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเคียงข้างมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ เกริก ยूनพันธ์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้า สนใจและเห็นคุณค่าความสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามนำวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศของเด็ก	8
2. แนวคิดความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็ก	19
3. แนวคิดความหลากหลายทางเพศ	22
4. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก	37
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทย	68
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	71
ขั้นตอนการวิจัย	71
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	72

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
บทที่ 4 ผลการวิจัย	76
การวิเคราะห์หาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความ หลากหลายทางเพศ จากหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ.....	76
คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ ได้จากการวิเคราะห์หนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ.....	107
บทที่ 5 ผลการวิจัย (ต่อ).....	151
5.1 กระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทาง เพศในบริบทสังคมไทย	151
5.2 การวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้รับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้รับจาก หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย.....	183
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	203
สรุปผลการวิจัย.....	203
อภิปรายผล.....	214
ข้อเสนอแนะ.....	221
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	222
รายการอ้างอิง	223
ภาคผนวก.....	230
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	248

สารบัญตาราง

ตาราง 1	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง 10,000 Dresses	77
ตาราง 2	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress	80
ตาราง 3	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง The Different Dragon	83
ตาราง 4	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง The Boy Who Cried Fabulous.....	85
ตาราง 5	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง The Sissy Duckling.....	87
ตาราง 6	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง I Am Jazz.....	89
ตาราง 7	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง It's Okay to be Different.....	91
ตาราง 8	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง My Princess Boy.....	93
ตาราง 9	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง Jacob's New Dress.....	95
ตาราง 10	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง Call Me tree.....	98
ตาราง 11	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง Not Every Princess.....	99
ตาราง 12	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก เรื่อง The Worst Princess	102

ตาราง 13	สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง William's Doll.....	104
ตาราง 14	แผนการเขียนหนังสือภาพสำหรับเด็ก	153
ตาราง 15	สตอรี่บอร์ด (Storyboard) ของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี	161
ตาราง 16	ข้อความในส่วนเนื้อหาและภาพประกอบ (แบบร่าง)	167
ตาราง 17	หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี.....	175

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ปกหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses.....	77
ภาพที่ 2 ปกหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress.....	80
ภาพที่ 3 ปกหนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon.....	83
ภาพที่ 4 ปกหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous	85
ภาพที่ 5 ปกหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling	87
ภาพที่ 6 ปกหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz.....	89
ภาพที่ 7 ปกหนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different	91
ภาพที่ 8 ปกหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy	93
ภาพที่ 9 ปกหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress	95
ภาพที่ 10 ปกหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree.....	97
ภาพที่ 11 ปกหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess.....	99
ภาพที่ 12 ปกหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess.....	101
ภาพที่ 13 ปกหนังสือภาพเรื่อง William's Doll	104
ภาพที่ 14 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling	107
ภาพที่ 15 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous	108
ภาพที่ 16 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz.....	111
ภาพที่ 17 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses.....	112
ภาพที่ 18 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress.....	113
ภาพที่ 19 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress	113
ภาพที่ 20 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง William's Doll	114
ภาพที่ 21 ตัวอย่างฉากแบบสมจริงจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz (บนซ้าย), เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress (บนขวา) และเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous (ล่าง)	126

ภาพที่ 22 ตัวอย่างฉากดินแดนในนิทานจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess	127
ภาพที่ 23 ตัวอย่างฉากสมมติจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess.....	127
ภาพที่ 24 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress	128
ภาพที่ 25 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress.....	129
ภาพที่ 26 จากซ้ายไปขวา ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz, เรื่อง My Princess Boy และเรื่อง William’s Doll.....	130
ภาพที่ 27 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous.....	130
ภาพที่ 28 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling.....	131
ภาพที่ 29 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress	131
ภาพที่ 30 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess.....	132
ภาพที่ 31 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess	132
ภาพที่ 32 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different.....	133
ภาพที่ 33 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses	133
ภาพที่ 34 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress	134
ภาพที่ 35 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess	135
ภาพที่ 36 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses.....	136
ภาพที่ 37 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy	137
ภาพที่ 38 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree	138
ภาพที่ 39 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess.....	138
ภาพที่ 40 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree	143
ภาพที่ 41 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress และเรื่อง The Worst Princess	144
ภาพที่ 42 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling.....	145
ภาพที่ 43 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz.....	149

ภาพที่ 44 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling.....	149
ภาพที่ 45 ตัวอย่างหนังสือภาพในท้องตลาดที่มีตัวละครเอกเป็นลูกหมีเพศชาย.....	157
ภาพที่ 46 ตัวอย่างภาพถ่ายจากโครงการ Pink and Blue ของ Jeongmee Yoon	159
ภาพที่ 47 รูปเล่มจำลอง (ปกและตัวเล่ม).....	172
ภาพที่ 48 ตัวอย่างการจัดวางตัวหนังสือบนภาพร่างในรูปเล่มจำลอง.....	172
ภาพที่ 49 ปกหน้า.....	173
ภาพที่ 50 ปกหลัง	173

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ความหลากหลายทางเพศ” (Gender Diversity) เป็นแนวคิดที่ต้องการเปิดพื้นที่ให้กับการแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเชื่อว่ามนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกและอัตลักษณ์ทางเพศได้หลากหลายโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับเพศตามธรรมชาติหรือเพศสรีระแต่อย่างใด

สังคมปัจจุบันมีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีอิสระในการแสดงตัวตนมากขึ้น กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือกลุ่ม LGBT/LGBTQI หมายถึงกลุ่มคนที่เป็น Lesbian (หญิงรักหญิง) , Gay (ชายรักชาย) , Bisexual (ผู้ที่รักสองเพศ) , และ Transgender/Transsexual (ผู้ที่ข้ามเพศ) ซึ่งในที่นี้หมายถึงรวมถึง Queer (ผู้ที่ไม่ยึดถือวิถีรักต่างเพศ) และ Intersexual (ผู้ที่มีเพศกำกวม) ด้วยเช่นกัน

ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น เนื่องจากสังคมปัจจุบันนั้นเปิดใจและยอมรับในแนวคิดความหลากหลายทางเพศ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงได้มีพื้นที่บนสื่อและแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่แตกต่างออกไปว่าโลกของเราไม่ได้มีเฉพาะบทบาทของชายและหญิง การเปิดรับนี้ทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศกล้าที่จะเปิดเผยตัวตนในสังคมมากขึ้น แต่กระนั้นการเลือกปฏิบัติและใช้ความรุนแรงทั้งในแง่ของการกระทำและคำพูดต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังคงพบเห็นได้ทั่วไปทั้งในชีวิตประจำวันและในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะสังคมไทย ยังมีคนที่เกลียด เลือกปฏิบัติ หรือปฏิเสธเพศอันหลากหลาย โดยไม่ยอมเข้าใจ บางครั้งไม่ได้เกลียด ไม่ได้ปฏิเสธ หรือไม่ได้เลือกปฏิบัติ แต่ลึกๆข้างในกลับเว้นช่องไฟเอาไว้แบบต่างๆ เพราะความแปลกแตกต่างจากเพศที่สังคมยอมรับ หรือไม่ก็มองเห็นความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องตลกขบขัน ที่เอามาล้อเลียนอย่างสะใจ โดยไม่ได้เคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ อ้างถึงใน ตุลย์ จตุรภัทร, 2556) การแสดงออกต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเหล่านี้ เป็นผลมาจาก “มายาคติ” เรื่องเพศที่สังคมไทยถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ฝังรากลึกในวิถีการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้รัฐไทยเองยังใช้ฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งแบ่งเพศออกเป็นชายและหญิงเท่านั้น ในการออกกฎหมายและข้อบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำนำหน้านามตามเพศกำเนิด การไม่อนุญาตให้คนข้ามเพศเปลี่ยนเพศในเอกสารราชการ หรือการที่ไม่มีกฎหมายรองรับคู่สมรสเพศเดียวกันก็เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ของรัฐไทยนั้นไม่ได้ส่งเสริมหรือสนับสนุนความหลากหลายทางเพศในสังคม ทั้งวิถีปฏิบัติของประชาชนต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกฎหมายข้อบังคับของรัฐ อาจสะท้อนได้ว่า ลึกๆแล้วสังคมไทยยังไม่ให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง

นายคมน์ นพรัตน์ ผู้สื่อข่าวช่อง Nation TV (หนังสือพิมพ์ริงสิต, 2559) กล่าวว่า สื่อมีผลต่อการสร้างค่านิยมในสังคมเป็นอย่างมาก และสื่อสามารถทำให้ความคิดของคนในสังคมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นไปตามที่สื่อต้องการจะนำเสนอได้ไม่ยาก สังคมไทยในตอนนี้มีการเปิดรับเพศทางเลือกมากขึ้น เหตุผลหนึ่งก็คือว่าสังคมเข้าใจเพศทางเลือกมากขึ้น เพราะประเทศไทยมีประชากรเพศทางเลือกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้สังคมพยายามทำความเข้าใจ และสื่อต่างๆก็พยายามนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวของเพศทางเลือกให้สังคมได้รับรู้ อีกทั้งมีการนำเสนอแง่มุมที่หลากหลายเพื่อทำให้เห็นว่าเพศทางเลือกก็คือคนปกติทั่วไป จากข้อสังเกตนี้ อาจกล่าวได้ว่า หากต้องการเปลี่ยนแปลงความคิดเชิงลบของคนในสังคมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต้องอาศัยสื่อที่ดีในการนำเสนอความหลากหลายทางเพศในมุมมองต่างๆที่ปราศจากอคติ

โดยส่วนตัวแล้ว ผู้วิจัยยังเชื่อในพลังของสื่อหนังสือภาพ ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและเหมาะแก่การกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก วรนาท รักสกุลไทย (2557) กล่าวว่า หนังสือภาพไม่เพียงได้เปิดโลกแห่งจินตนาการให้เด็กเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาเท่านั้น หากหนังสือภาพยังเป็นเครื่องมือชั้นดีที่พ่อแม่หรือแม่แต่คุณครูใช้สอนเด็กได้อีกด้วย ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีประสงค์จะสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ นั่นคือการลงมือสร้างหนังสือภาพเพื่อสอนให้เด็กรับรู้การมีตัวตนและเข้าใจว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเล็งเห็นว่า วัยเด็กเป็นวัยบริสุทธ์ที่พร้อมจะซึมซับประสบการณ์อันหลากหลาย เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆจนความรู้สึกนึกคิดก่อตัวเป็นสำนึกที่มั่นคงติดตัวตามไปจนเป็นผู้ใหญ่ หากได้รับการปลูกฝัง ส่งเสริมอย่างถูกต้องเหมาะสม เด็กทุกคนจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจดี งดงาม เข้มแข็งและยืนหยัดในสังคมได้ (เจด็จ คชฤทธิ์, 2554) วัยเด็กจึงเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นปัจจุบัน

จากข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในต่างประเทศนั้นมีบริบทแตกต่างกันไปในแต่ละที่มา บางเรื่องได้รับรางวัลให้เป็นหนังสือดีเด่นมากมาย แต่กลับถูกห้ามเผยแพร่ (Banned) ในหลายพื้นที่ เช่นหนังสือภาพเรื่อง And Tango Makes Three (2005) ที่ได้รับรางวัลจาก National book awards ต่างๆถึง 7 รางวัล และจาก Awards from children's groups อีกหนึ่งรางวัล แต่กลับถูกห้ามเผยแพร่ 3 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศสิงคโปร์ ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจว่า หนังสือประเภทนี้ไม่สามารถแปลความและวางขายได้เลยในทุกประเทศ เพราะประเด็นความหลากหลายทางเพศต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจของบริบทสังคมนั้นๆ ดังทัศนะของนักวิชาการที่เชื่อว่า ความคิดเรื่องเพศไม่ใช่สิ่งที่เป็นสากล (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559) แต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความรู้หรือความคิดเรื่องเพศแตกต่างกันไป ไม่สามารถนำบริบทเรื่องเพศของสังคมวัฒนธรรมหนึ่งไปใช้กับอีกที่หนึ่งได้ การจะสื่อสารในประเด็นนี้ผ่านหนังสือภาพสำหรับเด็กจึงจำเป็นต้องสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับความเข้าใจในบริบทของสังคมไทย เพื่อให้ได้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน แต่กระนั้นก็ได้ละทิ้งหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศไปเสีย ผู้วิจัยยังมีความสนใจจะศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องจากองค์ประกอบต่างๆของเนื้อหาและวิเคราะห์การสื่อสารด้วยภาพ เพื่อให้เห็นคุณลักษณะของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศว่าที่ผ่านมามีรูปแบบการสร้างสรรค้อย่างไรบ้าง เพื่อนำคุณลักษณะที่ได้นี้เป็นแนวทางในการวางแผนสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

คำถามนำวิจัย

- คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างไร
- การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยมีกระบวนการอย่างไร
- ผู้รับสารมีความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ
- เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย
- เพื่อศึกษาความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศของผู้รับสารที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศครั้งนี้เจาะจงที่กลุ่มผู้อ่านช่วงอายุ 6-8 ปี โดยใช้องค์ความรู้จากทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ ทฤษฎีพัฒนาการทางเขาว์ปัญญา และแนวคิดความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็กเป็นฐานในการกำหนดขอบเขต ซึ่งพบว่าเด็กช่วงอายุ 6-8 ปีเป็นวัยที่เหมาะสมกับการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อ อีกทั้งพัฒนาการในวัยนี้ยังพร้อมสำหรับการรับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศ
2. ประเด็นความหลากหลายทางเพศในเนื้อหาของหนังสือภาพ จะเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายเท่านั้น มิได้พูดถึงครอบครัวหรือคู่รักผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยจำกัดขอบเขตจากแนวคิดพัฒนาการทางเพศของเด็กด้านความผิดปกติทางอัตลักษณ์ทางเพศและรักร่วมเพศ
3. ศึกษาหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศจำนวน 12 เล่ม คัดเลือกโดยดูความถี่ของรายชื่อหนังสือจาก 8 เว็บไซต์แนะนำและอีกจำนวน 3 เล่มจากยอดขายในเว็บไซต์ร้านหนังสือออนไลน์ รวมทั้งสิ้น 15 เล่ม และคัดกรองเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายเท่านั้น

นียมศัพท์

- **การสร้างสรรค** หมายถึง กระบวนการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ ตั้งแต่การค้นคว้าข้อมูล จัดทำเนื้อหาและภาพประกอบภายในหนังสือ รวมไปถึงการจัดทำรูปเล่ม
- **การสื่อสาร** หมายถึง การสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศผ่านหนังสือภาพสำหรับเด็ก เพื่อสร้างความตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศ
- **ความหลากหลายทางเพศ (Gender Diversity)** หมายถึง แนวคิดที่ต้องการเปิดพื้นที่ให้กับการแสดงตัวตน หรืออัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเชื่อว่ามนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกและอัตลักษณ์ทางเพศได้หลากหลายโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับเพศตามธรรมชาติหรือเพศสรีระแต่อย่างใด
- **ผู้มีความหลากหลายทางเพศ** หมายถึง กลุ่ม LGBT/LGBTQI อันประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่เป็น Lesbian (หญิงรักหญิง) , Gay (ชายรักชาย) , Bisexual (ผู้ที่รักสองเพศ) , และ Transgender/Transsexual (ผู้ที่ข้ามเพศ) ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึง Queer (ผู้ที่ไม่ยึดวิถีรักต่างเพศ) และ Intersexual (ผู้ที่มีเพศกำกวม)
- **หนังสือภาพสำหรับเด็ก** หมายถึง หนังสือที่มีภาพประกอบเนื้อหา ซึ่งภาพจะต้องทำหน้าที่เสริมหรือขยายความหมายให้แก่เนื้อหาภายในเล่ม ซึ่งในที่นี้หมายถึง หนังสือภาพเพื่อการสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศสำหรับเด็กวัย 6-8 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ประโยชน์ทางวิชาการได้ต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กในบริบทสังคมไทยเพื่อความเข้าใจในความหลากหลายทางเพศ
- ช่วยในการทำความเข้าใจลักษณะของความหลากหลายทางเพศและเข้าใจปรากฏการณ์ความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการจะนำไปศึกษาเพื่อต่อยอดในอนาคต
- ประโยชน์ทางวิชาชีพ กระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กโดยอาศัยความรู้ในแนวคิดและทฤษฎีต่างๆเป็นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นอื่นๆได้ในอนาคต
- หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศสามารถเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ” เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคูณลักษณะสำคัญและกระบวนการการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กในประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎีเพื่อสร้างกรอบความคิดและขอบเขตของงานวิจัย ดังนี้

- 1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศของเด็ก
 - 1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ (Psychosexual Development)
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางเขาว์ปัญญา (Cognitive Development)
 - 1.3 ความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity Disorder) และรักร่วมเพศ (Homosexuality)
- 2 แนวคิดความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็ก
- 3 แนวคิดความหลากหลายทางเพศ และการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
- 4 แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก
 - 4.1 ส่วนประกอบของหนังสือสำหรับเด็ก
 - 4.2 ขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็ก
 - 4.3 ทฤษฎีรูปและพื้น (Figure and Ground)
- 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทย

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศของเด็ก

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ (Psychosexual Development)

Sigmund Freud (อ้างถึงใน อับสรสิริ เอี่ยมประชา, เอกสารประกอบการสอน) ได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น โดยให้ชื่อว่า “ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ (Psychosexual Development)” ซึ่งเชื่อว่าร่างกายของมนุษย์มีความอ่อนไหวต่อแรงกระตุ้นทางเพศและกามารมณ์ (Sexual and Erotic Simulation) มนุษย์จึงพยายามตอบสนองความพึงพอใจตามส่วนต่างๆของร่างกายซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยอย่างเป็นขั้นตอน โดยประสบการณ์ที่เด็กประสบในแต่ละขั้นของพัฒนาการจะมีผลต่อลักษณะของเด็กที่จะเจริญเติบโตต่อไปตลอดชีวิต (สุชา จันทน์เอม, 2543)

Freud อธิบายว่าคนเราจะก่อรูปอัตลักษณ์ของความเป็นเพศ จะเจริญเติบโตขึ้นโดยมีความรู้สึกเป็นชายหรือหญิง จะมีความรักเพศตรงข้าม หรือจะทำหน้าที่ของพ่อ-แม่ได้นั้นก็เกิดจากการพัฒนาเป็นลำดับตามช่วงวัยนี้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือเด็กจะค่อยๆเรียนรู้และเข้าใจเรื่องความเป็นเพศไปพร้อมกับพัฒนาการทางกายภาพและประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงเวลานั้น

ซึ่งพัฒนาการทางเพศของเด็กได้แบ่งออกเป็นช่วงวัย ดังนี้

1. ขวบแรก - $1\frac{1}{2}$ ปี

เด็กแรกเกิดจะถูกกำหนดเพศโดยมีอวัยวะเพศเป็นตัวบ่งชี้ และต่อมาเด็กจะถูกเลี้ยงดูไปตามเพศนั้น พัฒนาการทางเพศในช่วงวัยนี้มีความพึงพอใจอยู่ที่ปาก (Oral Phase) โดยใน 6 เดือนแรกจะมีความพึงพอใจในการใช้ปากดูดและกินนม ต่อมาใน 6 เดือนหลัง เป็นช่วงที่ฟันน้ำนมเริ่มขึ้น เด็กจะเปลี่ยนจากการดูดและกินเป็นการใช้ปากกัดและเคี้ยว ระยะขบวัยแรกนี้ เด็กสามารถรับรู้ได้แล้วว่าตนเองเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อมและพร้อมจะเรียนรู้โลกภายนอก เด็กต้องการสัมผัสโอบกอดและการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้เลี้ยงดูเพื่อสร้างความสัมพันธ์ซึ่งต่อมาจะพัฒนาเป็นความมั่นคงทางอารมณ์ให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและวางใจต่อสิ่งรอบตัว ในระยะนี้ เด็กแยกแยะได้เพียงความรู้สึกสบายเมื่ออ้อม ความไม่สบายเมื่อหิวหรือขับถ่าย และยังไม่สามารถรับรู้เพศของตนเองได้

2. $1\frac{1}{2}$ - 3 ปี

วัยเด็กเล็กนี้ร่างกายจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กจะเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วขึ้น สามารถเดินได้ ชอบเรียนรู้ ชอบทดลอง มีจินตนาการ รู้จักข้อห้ามและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความพึงพอใจของวัยนี้เปลี่ยนจากปากมาอยู่ที่ทวารหนัก (Anal Phase) เด็กจะควบคุมการขับถ่ายได้ดีขึ้น ความสุขของเด็กคือการได้ขับถ่ายตามที่ตนต้องการ จึงไม่ควรบังคับให้เด็กขับถ่ายเป็นเวลาแต่ควรปลุกฝังสุขอนามัยและความสะอาดให้แทน ช่วงอายุประมาณ $1\frac{1}{2}$ -2 ปี เด็กสามารถรับรู้เพศของตนเอง (Gender Core) ได้แล้ว แต่เป็นความเข้าใจจากที่ผู้เลี้ยงดูบอกและกำหนดบทบาททางเพศให้จากของใช้เครื่องแต่งกาย ในช่วงนี้เด็กจะชอบมองอวัยวะเพศ แต่เป็นความสนใจเชิงอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ไม่ได้มีความรู้สึกทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้เลี้ยงดูควรสอนให้เด็กรู้จักเพศและความแตกต่างของอวัยวะเพศได้ถูกต้อง ซึ่งเด็กจะสามารถแยกเพศของผู้อื่นและความแตกต่างของอวัยวะเพศได้จริงๆก็เมื่อเข้าอายุ 3 ปี ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่เด็กกำลังมีการพัฒนาความมั่นคงทางเพศของตนเอง (Gender Stability) กล่าวคือหลังจากเด็กรับรู้เพศของตนจากการเลี้ยงดูแล้ว ก็จะค่อยๆรับเอาอัตลักษณ์ของเพศนั้นๆมาไว้กับตัวและพัฒนาเป็นความรู้สึกต่อเพศของตนที่ชัดเจนขึ้น

3. 3 - 5 ปี

ความพึงพอใจของเด็กวัยนี้เปลี่ยนจากทวารหนักมาอยู่ที่อวัยวะเพศ ซึ่งเรียกช่วงนี้ว่า Oedipus Complex เด็กจะสนใจสำรวจอวัยวะเพศ เป็นเพียงการเล่นด้วยความเพลิดเพลิน ไม่ได้มีความรู้สึกหรือความต้องการทางเพศแต่อย่างใด บางครั้งจะพบว่าเด็กจะแสดงอาการหวงพ่อและแม่เพศตรงข้ามกับตนเอง เด็กชายจะเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของแม่ ส่วนเด็กหญิงก็จะเลียนแบบพฤติกรรมของแม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของพ่อ หากพ่อกับแม่เข้าใจและทำการยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวได้โดยไม่มีปัญหา เด็กจะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนต่อไปได้อย่างถูกต้อง ระยะเวลาจึงเป็นช่วงวัยที่เริ่มปลุกฝังเกี่ยวกับบทบาททางเพศ (Gender Role) สำหรับเด็ก

4. 6 – 12 ปี

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนและได้พบปะเพื่อน เป็นวัยสนุกกับการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เด็กจะชอบสังเกตและเลียนแบบคนใกล้ตัวหรือสิ่งใกล้ตัว ทั้งพ่อแม่ ครู เพื่อน และสื่อต่างๆในสังคม ความพึงพอใจของเด็กวัยนี้ไม่แสดงออกชัดเจน เรียกว่าระยะแฝงตัว (Latency Phase) โดยส่วนมากเด็กจะจับกลุ่มเล่นเฉพาะกับเพศเดียวกัน และจะเลียนแบบบทบาทของพ่อแม่ตามเพศของตนเอง เด็กชายที่มีลักษณะหรือท่าทางค่อนข้างไปทางผู้หญิงมักจะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม ในขณะที่เด็กหญิงที่มีลักษณะหรือท่าทางค่อนข้างไปทางผู้ชายจะเป็นที่ยอมรับได้มากกว่า ระยะนี้จึงเป็นช่วงที่เด็กจะพัฒนาบทบาททางเพศของตนเองให้มั่นคง พฤติกรรมและลักษณะที่ได้รับการพัฒนาจากช่วงวัยนี้จะติดตัวเด็กไปเรื่อยๆ

5. 12 – 18 ปี

ความพึงพอใจของเด็กในวัยนี้อยู่ที่อวัยวะเพศ (Genital Phase) พัฒนาการช่วงแรกของวัยนี้คือการย่างเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty) เด็กผู้หญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเร็วกว่าเด็กผู้ชาย ในระยะนี้เด็กจะยอมรับและเข้าใจบทบาททางเพศของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองสูงและมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำให้ในวัยนี้เด็กมีอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งพัฒนามาจากการรับรู้เพศของตนเองตั้งแต่อายุ 3 ปี ตามมาด้วยการเข้าใจบทบาททางเพศ และนำมาแสดงออกเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวตามความเหมาะสมและความพึงพอใจของตน ในวัยรุ่นนั้นจะมีความรู้สึกพึงพอใจทางเพศ (Sexual Orientation) กล่าวคือสามารถบอกได้ว่าตนมีความพึงพอใจทางเพศกับเพศใด ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ เปลี่ยนแปลงได้ยาก

จากข้างต้น ผู้วิจัยพอจะสรุปขั้นตอนการรับรู้ความเป็นเพศของเด็กจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศได้ว่า เด็กสามารถรับรู้เพศของตนเองได้เมื่ออายุ $1\frac{1}{2}$ -2 ปี และสามารถแยกเพศของผู้อื่นและความแตกต่างของอวัยวะเพศได้เมื่ออายุ 3 ปี จากนั้นในช่วงระยะ 3-5 ปี เด็กจึงจะสามารถเข้าใจบทบาททางเพศได้ว่าชายและหญิงมีลักษณะและพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างไรแล้วจึงเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น และจะพัฒนาพฤติกรรมที่ตนเลือกเลียนแบบไปเรื่อยๆในช่วงระยะ 6-12 ปี เมื่อเข้าช่วงระยะ 12-18 ปี พฤติกรรมดังกล่าวจะมั่นคงและชัดเจนจนเปลี่ยนแปลงได้ยาก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศแสดงให้เห็นพัฒนาการทางเพศและที่มาของการรับรู้ทางเพศ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถตอบผู้วิจัยได้ว่าเด็กในช่วงอายุ 3-5 ปี และ 6-12 ปี เป็นช่วงวัยที่เด็ก รับรู้และทำความเข้าใจเรื่องความเป็นเพศได้มากที่สุดก่อนจะเข้าสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะในวัย 6-12 ปี ที่ เด็กเริ่มประพฤติและปฏิบัติตามบทบาททางเพศ ซึ่งบทบาททางเพศที่สังคมไทยคาดหวังจากเด็กมักจะ เป็นพฤติกรรมแสดงออกที่แตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิง เช่น เด็กผู้ชายต้องเข้มแข็ง กล้าหาญ ในขณะที่เด็กผู้หญิงต้องเรียบร้อย อ่อนหวาน และหากเด็กคนไหนมีพฤติกรรมหรือบทบาททางเพศ สวนทางกับความคาดหวังของสังคมก็จะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม นั่นจึงทำให้เด็กวัย 6-12 ปีนี้กลายเป็น ช่วงวัยที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยจะเลือกเป็นเกณฑ์อายุของผู้อ่านอย่างคร่าวๆ

แม้ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศสามารถตอบได้ว่าเด็กจะเริ่มแสดงพฤติกรรมไม่ตรงกับเพศ สรีระหรือมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ในช่วง 6-12 ปี แต่ก็ไม่สามารถใช้อธิบาย ครอบคลุมไปถึงความเข้าใจของเด็กคนอื่นๆ เกี่ยวกับการรับรู้เพศอื่นที่นอกเหนือจากเพศชายและเพศ หญิงได้มากนัก ผู้วิจัยจึงทำการค้นคว้าเพิ่มเติมและได้พบอีกทัศนะหนึ่งซึ่งกล่าวว่า สำหรับเด็กเล็ก ความเข้าใจเรื่องเพศหญิงและเพศชายจะยังเป็นลักษณะรูปธรรม นั่นคือเด็กจะมีความเข้าใจเพศจาก ลักษณะของรูปร่าง เครื่องแต่งกาย ทรงผม ฯลฯ แม้เด็กอายุประมาณ 3 ปีจะเรียนรู้ว่าตนเองเป็นหญิง หรือชาย แต่ยังไม่มีความเข้าใจว่าเพศไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น เด็กจะเข้าใจว่าตนเองเป็นเพศหญิง เพราะไว้ผมยาว หากตัดผมสั้นจะกลายเป็นเพศชาย (อาศยา ศิริเอาทารย์, 2549) การที่เด็กเล็กไม่ สามารถเข้าใจว่าเพศทางกายภาพจะไม่มีเปลี่ยนแปลงแม้จะสวมเสื้อผ้าหรือไว้ทรงผมของเพศตรง ข้าม นั่นก็เพราะเด็กเล็กยังขาดการรับรู้ความคงที่ของเพศ (Gender Constancy) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของขั้นตอนพัฒนาการตามลำดับขั้นในทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา (Cognitive Development)

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา (Cognitive Development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา หรือพัฒนาการทางการรู้คิด (Cognitive Development) ถูกพัฒนาการโดย Jean Piaget ซึ่งกล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้ว คนเราต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

เสมอ และจะต้องมีการปรับตัวอยู่เรื่อยๆ จึงเป็นเหตุให้คนเรามีพัฒนาการทางเซาว์ปัญญา (สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2559) มนุษย์จะมีขั้นตอนของพัฒนาการทางเซาว์ปัญญานี้เป็นลำดับเหมือนกันและจะกระโดดข้ามขั้นตอนไม่ได้

Piaget (จตุรพร ลิ้มมันจริง, 2554 อ้างถึงใน นิตยา วรณกิตร์, 2559) ระบุว่าความคิดรวบยอดเกี่ยวกับขั้นต่างๆของมนุษย์แสดงหลักฐานให้เห็นว่าความคิดของเด็กแตกต่างจากความคิดของผู้ใหญ่นั้นก็เพราะระดับเซาว์ปัญญาของเด็กและผู้ใหญ่อยู่คนละขั้นกัน หรือแม้กระทั่งในเด็กเองก็ยังมีความคิดแตกต่างกันตามระดับขั้นของพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาตามช่วงวัย

ซึ่งขั้นต่างๆของทฤษฎีพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้ (นิตยา วรณกิตร์, 2559)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensori-motor Stage) เริ่มพัฒนาการตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี โดยเด็กจะเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 แก้ไขปัญหาด้วยการกระทำ เด็กจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าเท่านั้น และยังไม่สามารถแยกความจริงออกจากจินตนาการได้
2. ขั้นเกิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperation Stage) ขั้นนี้เป็นพัฒนาการของเด็กอายุระหว่าง 2-7 ปี ความคิดของเด็กในวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้ทางตรงเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถใช้เหตุและผลได้อย่างลึกซึ้ง เด็กวัยนี้ชอบการเล่นแบบและเล่นสมมติ เริ่มใช้ภาษาอย่างง่ายเรียกแทนสิ่งรอบตัวได้ รู้จักการใช้สิ่งของแทนสัญลักษณ์ เช่น การใช้กิ่งไม้แสดงเป็นเครื่องบิน ใช้ผ้าหรือหมอนข้างแทนตุ๊กตา เป็นต้น ช่วงอายุ 2-4 ปี เป็นขั้นการเรียนรู้ที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้พัฒนาการทางเซาว์ปัญญาในช่วงนี้เป็นไปได้อย่างมีข้อจำกัด เด็กไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดของผู้อื่นหรือไม่ได้สนใจว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไร เด็กจะมีชุดความเข้าใจเป็นของตนเองและคิดว่าผู้อื่นจะเข้าใจเหมือนอย่างตน เช่น การพูดประโยคไม่ถูกหลักไวยากรณ์ การเรียกชื่อสัตว์หรือสิ่งของผิดพลาด การใช้คำศัพท์โดยไม่รู้ความหมาย เป็นต้น การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางนี้จะลดลงเมื่อเข้าสู่ช่วงอายุ 4-7 ปี เด็กระยะนี้จะมีความคิดรวบยอด

มากขึ้น และเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดี แต่ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับ และไม่สามารถเข้าใจความคงที่ของวัตถุ (Conservation)

3. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage) ขั้นพัฒนาการนี้เริ่มที่ช่วงอายุ 7-10 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดที่ก้าวหน้ามาก มีการคิดอย่างเป็นระบบและสามารถใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา เด็กสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการแบ่งแยกประเภท เช่น การจัดลำดับหมวดหมู่ หรือเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของได้ สามารถคิดย้อนกลับ และสามารถเข้าใจความคงที่ของวัตถุ (Conservation) นั่นคือความเข้าใจว่าวัตถุหนึ่งมีความคงที่และจะไม่เปลี่ยนแปลงตัวมันเองแม้จะถูกบรรจุในภาชนะอื่นๆ
4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) พัฒนาการขั้นนี้เป็นขั้นของเด็กวัยรุ่น ช่วงอายุประมาณ 11-15 ปี เป็นขั้นการคิดโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์หรือทฤษฎี สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่จริง แก้ไขปัญหาหรือโจทย์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมได้ เป็นขั้นที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าความคิดของวัยรุ่นนั้นแตกต่างกับเด็ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางเซ็กซ์โรลของ Piaget ถูกขยายแนวคิดโดย Lawrence Kohlberg ซึ่งได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับเพศ (Sex-role Development) โดยอธิบายว่า พัฒนาการบทบาททางเพศจะเกิดขึ้นเมื่ออายุประมาณ 2-3 ปี โดยเด็กจะรับรู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย และสามารถบอกเพศของตนได้อย่างถูกต้อง แต่ยังไม่สามารถที่จะบอกเพศของผู้ใหญ่หรือตุ๊กตาได้ และคิดว่าเพศเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะมีวุฒิภาวะมากขึ้น มีความสามารถในการรับรู้ความคงที่ของเพศ (Gender Constancy) นั่นคือเด็กจะรู้ว่าตนนั้นเป็นเพศหญิงหรือเพศชายอย่างมั่นคงถาวร แม้ว่าลักษณะภายนอกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม (ชนิดา มิตรานันท์, 2539)

Kohlberg เชื่อว่าการรับรู้ความคงที่ของเพศของเด็กจะเกิดเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอนในช่วงอายุ 2-7 ปี โดยขั้นแรกเรียกว่าขั้นของการกำหนดเพศ (Gender Labeling) จะอยู่ใน

ชั้นก่อนวัยเรียนหรืออายุประมาณ 2-3 ปี ในขั้นนี้เด็กจะรับรู้ว่ามีมนุษย์เรามี 2 เพศ นั่นคือเพศชายและเพศหญิง เป็นความเข้าใจในลักษณะรูปธรรม นั่นคือเด็กจะอาศัยลักษณะภายนอกเป็นตัวชี้แนะว่าคนนั้นเป็นเพศใด เช่นการสังเกตจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ลักษณะผมสั้นหรือผมยาว แม้ว่าเด็กอายุ 3 ปีจะสามารถบอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง แต่ไม่สามารถบอกเพศของผู้ใหญ่ที่มีอัตลักษณ์หลากหลายได้ เด็กจะเข้าใจว่าผู้หญิงที่ตัดผมสั้นจะกลายเป็นผู้ชาย ผู้ชายที่สวมกระโปรงจะทำให้เขากลายเป็นผู้หญิง หรือแม้กระทั่งถามตัวเด็กเองว่าถ้าหากเด็กไว้ทรงผมหรือแต่งกายตรงข้ามกับเพศของตนแล้วเด็กจะมีเพศใด เด็กก็จะตอบตามเพศที่ตนแต่งกายอยู่ในขณะนั้น นั่นเพราะเด็กเล็กยังไม่มี การรับรู้ความคงที่ของเพศ หรือการไม่ทราบเพศกำเนิดนั้นเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ระยะต่อมาเรียกว่าขั้นของเสถียรภาพทางเพศ (Gender Stability) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3-5 ปี เด็กจะเริ่มเข้าใจความคงที่ของเพศเพียงบางส่วน รับรู้ว่าเพศกำเนิดจะเป็นตัวกำหนดให้เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ชายและผู้หญิง แต่ยังคงไม่เข้าใจความคงที่ถาวรของเพศ เด็กวัยนี้ยังคงเข้าใจว่าเพศกำเนิดของผู้ชายและผู้หญิงจะยังเปลี่ยนแปลงได้หากลักษณะภายนอกของพวกเขาเปลี่ยน หรือมีพฤติกรรมไม่ตรงตามเพศ ต่อมาคือระยะสุดท้ายเป็นขั้นของความคงที่ของเพศ (Gender Constancy) ซึ่งคาบเกี่ยวอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 5-7 ปี เด็กจะมีความเข้าใจความคงที่ของเพศว่าเป็นสิ่งถาวร ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แม้ลักษณะภายนอกจะเปลี่ยนแปลง เด็กจะตัดสินใจเพศของบุคคลจากเพศกำเนิดจากอวัยวะเพศเป็นหลัก โดยไม่ได้ตัดสินจากรูปลักษณ์หรือพฤติกรรมอีกต่อไป

การรับรู้ความคงที่ของเพศนี้จะทำให้เด็กรับรู้บทบาททางเพศที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้กลายเป็นอัตลักษณ์ส่วนตัวเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น Kohlberg (Maccoby, 1990 อ้างถึงใน ชนิดา มิตรานันท์, 2539) ได้กล่าวอีกว่าการรับรู้ความคงที่ของเพศนั้น จะได้มาพร้อมกับความเข้าใจความคงที่ของวัตถุ กล่าวคือ เด็กจะสามารถรับรู้และเข้าใจความคงที่ของเพศได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีความเข้าใจความคงที่ของวัตถุเรียบร้อยแล้ว ซึ่งนักทฤษฎีในทัศนะนี้เชื่อว่าความเข้าใจเหล่านี้จะเกิดขึ้นเองตามวุฒิภาวะโดยไม่เกี่ยวข้องกับการฝึกฝนหรือการเรียนรู้ทางสังคมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และไม่เกี่ยวข้องกับการเลียนแบบบทบาทจากพ่อแม่ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ

จากข้างต้นทำให้เห็นว่าการรับรู้ความคงที่ของเพศในเด็กนั้นจะช่วยให้เด็กเข้าใจความถาวรของเพศกำเนิดซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้แม้ลักษณะภายนอกของบุคคลจะไม่ตรงตามสรีระ นั่นหมายถึงเด็กที่สามารถเข้าใจความคงที่ของเพศได้ จะสามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างผู้ชาย-ผู้หญิงกับผู้มี ความหลากหลายทางเพศได้เช่นกัน ซึ่งในทัศนะของ Kohlberg ได้ระบุว่าเด็กจะสามารถรับรู้และเข้าใจ

ใจความคงที่ของเพศได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีความเข้าใจความคงที่ของวัตถุ และจากทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาของ Piaget ความเข้าใจความคงที่ของวัตถุนี้จะเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม ซึ่งเป็นพัฒนาการของเด็กช่วงอายุ 7-10 ปี

การสร้างสรรคหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศมีเป้าประสงค์ในการสร้างสรรคหนังสือภาพเพื่อนำเสนอให้ผู้อ่านวัยเด็กตระหนักรู้และยอมรับได้ว่าในสังคมรอบตัวของเรานั้นไม่ได้เพียงเพศชายและเพศหญิง ยังมีบางคนที่มียัฒลักษณ์ทางเพศต่างจากผู้อื่นและนั่นไม่ใช่สิ่งที่ผิด การจะสื่อสารในประเด็นนี้ได้ต้องมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารหรือผู้อ่านวัยเด็กจำเป็นต้องมีความใจความแตกต่างระหว่างผู้ชาย-ผู้หญิงกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ

จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ยกมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าช่วงวัยของผู้อ่านที่เหมาะสมกับการสร้างสรรคหนังสือในครั้งนี้คือช่วงอายุ 6-8 ปี โดยใช้องค์ความรู้จากทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศและทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก

ด้วยเห็นว่าช่วงวัยนี้เป็นวันที่มีความพร้อมในการรับประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารมากที่สุด จากทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศที่กล่าวว่า เด็กช่วงอายุ 6-12 ปีจะขึ้นชอบการเรียนรู้ ชอบการเลียนแบบ และเป็นวัยที่เด็กพัฒนาบทบาททางเพศ นั่นหมายถึงเด็กจะค่อนข้างยึดบทบาททางเพศที่ได้รับการปลูกฝังมาแต่เด็กเป็นหลัก และหากมีเด็กคนไหนมีลักษณะหรือพฤติกรรมแตกต่างจากบทบาททางเพศสรีระของตนเองก็จะเป็นที่ยอมรับ ประกอบกับทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาที่กล่าวว่า เด็กช่วงอายุ 7-10 ปี จะเข้าใจความคงที่ของวัตถุได้เองตามพัฒนาการ นั่นหมายถึงเด็กวัยนี้จะเข้าใจความคงที่ของเพศด้วย จากทั้งสองทฤษฎีข้างต้น จะเห็นช่วงวัยที่ซ้อนทับกันอย่างกว้างๆ ซึ่งมีความห่างระหว่างวัยมากจนเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ยึดเอาการแบ่งช่วงวัยตามแนวคิดความต้องการและความสนใจการอ่านเป็นเกณฑ์เสริมเข้ามาเพื่อช่วยให้กำหนดอายุของผู้อ่านได้ง่ายขึ้น โดยแนวคิดนี้กล่าวว่า ช่วงวัยของเด็ก 6-8 ปีนั้นจะเป็นวัยที่ต้องการสื่อที่มีเนื้อหาและภาพในปริมาณเท่าๆกัน (ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดภายหลัง) นั่นหมายถึงสื่อหนังสือภาพจะมีประสิทธิภาพสูงหากใช้เป็นสื่อสำหรับเด็กวัยนี้ จึงทำให้ช่วงอายุดังกล่าวเหมาะสมที่สุดในการใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างสรรคหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ

1.3 ความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity Disorder) และรักร่วมเพศ (Homosexuality)

การรับรู้ทางเพศอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) เป็นการรับรู้ตามความรู้สึกหรือความต้องการภายในว่าตนเองเป็นหญิงหรือชาย เป็นการรับรู้ตามความต้องการทางจิตที่อยากจะเป็นและแสดงบทบาทตามทางเพศ (Gender Role) ไปตามที่ตนรับรู้ ซึ่งอาจไม่ตรงกับเพศสรีระ (Physiologic Gender) ของบุคคล (ขวัญพนมพร ธรรมไทย, 2554) ซึ่งการแสดงออกเอกลักษณ์ทางเพศไม่ตรงกับเพศสรีระนี้ ทางวงการแพทย์และจิตเวชศาสตร์เรียกว่า ความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity Disorder: GiD) หรือ Transsexualism คือภาวะที่บุคคลนั้นไม่พอใจในเพศของตน มีความรู้สึกที่ตนเองอยู่ในร่างที่ผิดกับความรู้สึกภายใน เช่น เด็กชายมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเด็กหญิง ชอบการแต่งกายและทำกิจกรรมของเด็กผู้หญิง จะรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจหากต้องแต่งกายหรือทำกิจกรรมของเด็กชาย ซึ่งจะเกิดทำนองเดียวกันในเด็กหญิงที่มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเด็กชาย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น พวกเขาเหล่านี้จะมีความรู้สึกอยากผ่าตัดแปลงเพศให้ตรงกับความรู้สึกของตน

ส่วนรักร่วมเพศ (Homosexuality) นั้น คือภาวะที่บุคคลรับรู้ที่ตนเองเป็นเพศใดตามสรีระ แต่มีความพึงพอใจในเพศเดียวกันหรือเพศอื่นใดที่ไม่ใช่เพศตรงข้ามฉันคู่สาว กล่าวคือรักร่วมเพศเป็นภาวะที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความพึงพอใจทางอารมณ์ที่มีต่ออีกฝ่าย ทำให้รักร่วมเพศจะพบได้เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นแล้วเท่านั้น ซึ่งผู้ที่มีความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศเองจะมีภาวะรักร่วมเพศร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่ตนเองเป็นเพศใด (กานต์ จำรูญโรจน์ และ พิชญา กุศลารักษ์, 2555)

อย่างไรก็ตาม ภาวะความผิดปกติทางเพศในเด็กไม่ได้มีเพียงความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศเท่านั้น ยังมีอีกกลุ่มที่เรียกว่า Non-conformity to Gender Roles หมายถึงผู้ที่มีบทบาททางเพศไม่ชัดเจน ในเด็กผู้หญิงจะเรียกว่า “Tomboy” ส่วนเด็กผู้ชายจะเรียกว่า “Sissy” ซึ่งบุคคลจะแต่งกายหรือแสดงพฤติกรรมไม่ตรงกับเพศของตนเองเสียทีเดียว แต่ก็ไม่ได้มีความต้องการจะเป็นเพศตรงข้าม ไม่ได้รังเกียจร่างกายของตนเองหรืออยากผ่าตัดแปลงเพศแต่อย่างใด และพึงพอใจที่จะมีอัตลักษณ์ทางเพศเช่นนี้ต่อไป ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่มีความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศที่มักต้องการมีชีวิตเหมือนเพศตรงข้ามและต้องการให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นเพศนั้นด้วย

สาเหตุของภาวะความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด เพราะเป็นเรื่องความรู้สึกภายในของตัวบุคคลและเกิดขึ้นตั้งแต่จำความได้ มีเพียงผู้มีภาวะเพศกำกวม (intersexuality) เท่านั้นที่ทางการแพทย์สามารถวินิจฉัยได้ว่าเกิดจากความผิดปกติทางโครโมโซมเพศ

ที่ทำให้อวัยวะเพศไม่ชัดเจนและไม่สามารถกำหนดเพศได้ ซึ่งกลุ่มนี้จะต้องรับการดูแลรักษาเป็นกรณีพิเศษ (โตมร ศุขปรีชา, เสวนา “ผิดเพศ ผิดไหม”) ในทัศนะของผู้วิจัยจึงมองว่าสาเหตุอาจไม่สำคัญเท่ากับการรับรู้ปัญหาของเด็กที่มีภาวะความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศนี้

ปัญหาความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศในเด็กอาจเริ่มมาจากการถูกกำหนดบทบาททางเพศโดยผู้เลี้ยงดู ซึ่งการปรับตัวตามบทบาท และการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของวัย ทำให้เกิดความอึดอัดคับข้องใจกับการแต่งตัวหรือมีบทบาทหน้าที่ตามเพศสรีระที่เกิดขึ้นมา เด็กชายมักจะเห็นความผิดปกติของพฤติกรรมทางเพศมาตั้งแต่เด็ก จะรู้สึกว่าเป็นเด็กหญิง ชอบใส่กระโปรง ชอบกิจกรรมของเด็กหญิง และมักจะแสดงออกถึงความเดือดร้อนในที่ตนเองมีอวัยวะผิดเพศ รังเกียจและรู้สึกว่าเป็นส่วนเกิน ต้องการที่จะกำจัดออก ในขณะที่เด็กหญิงจะไม่อยากแต่งตัวเป็นหญิง ชอบสวมกางเกงและไว้ผมสั้น ชอบเล่นผาดโผนอย่างเด็กชาย ปฏิเสธการนั่งปัสสาวะ การมีหน้าอกและประจำเดือน บางคนคาดหวังให้ตนเองมีอวัยวะเพศชายขึ้นมา (รัตโนทัย พลับรู้อการ, 2554) ซึ่งหากผู้เลี้ยงดูไม่เข้าใจและปฏิเสธพฤติกรรมเหล่านี้ จะทำให้เด็กต้องปิดบังความต้องการ รู้สึกกดดัน และกังวลต่อความคิดของผู้อื่นที่มีต่อตน และปัญหาทางอารมณ์เหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการเข้าสังคม

อาการและการแสดงออกที่ได้ยกมาข้างต้นมิใช่การบ่งชี้ลักษณะของผู้ที่มีความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการยกตัวอย่างเพื่อความเข้าใจเท่านั้น ทัศนะการมองอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างเป็นความผิดปกตินั้น เป็นการมองโดยใช้กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งแบ่งเพศออกเป็นเพศชายและหญิงตามสรีระ จึงอาจไม่เหมาะกับการนำมาใช้เป็นเกณฑ์ศึกษาเพศในบริบททางสังคม แต่ในทางการแพทย์และจิตเวชศาสตร์นั้นยังถือว่าจำเป็นอยู่มากสำหรับการวิเคราะห์อาการและให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะแปลงเพศหรือผู้ที่เกิดความสับสนและไม่แน่ใจเพศของตนเอง

ในการวิจัยของอาจารย์แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร อาจารย์ประจำภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี (รุ่งนภา พิมมะศรี, 2557) ซึ่งทำการสำรวจความหลากหลายทางเพศของเด็กมัธยม 2,700 คนจากโรงเรียน 5 แห่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีเด็กวัยรุ่นที่คิดว่าตนเองมีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 11 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าเป็นเพศไหน งานวิจัยข้างต้นยังพบอีกว่าการยอมรับจากครอบครัวมีผลต่อเด็กมาก หากพ่อแม่สามารถยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของเด็กจะส่งผลให้เด็กมีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีความสุขมากกว่าและไม่ตกอยู่ใน

ภาวะซึมเศร้า ซึ่งในทางกลับกัน หากพยายามจะแก้ไขอัตลักษณ์ทางเพศของเด็กจะยิ่งส่งผลเสียและปัญหาอื่นๆตามมา โดยอาจารย์แพทย์หญิงจิราภรณ์ ได้อธิบายเสริมว่า เมื่อพบว่าลูกหลานเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ สิ่งที่สามารถเปลี่ยนได้คือบทบาททางเพศ (Gender Role) แต่ไม่สามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางเพศได้ (Gender Identity) และควรเข้าใจว่าการเป็นคนหลากหลายทางเพศไม่ได้แปลว่าเป็นโรคหรือมีปัญหา การจะเป็นเพศไหนมันเป็นไปเองตามธรรมชาติที่เราเป็นของเรามาเรื่อยๆ ซึ่งอาจารย์แพทย์หญิงนิดา ลิ้มสุวรรณ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี (รุ่งนภา พิมมะศรี, 2557) ได้กล่าวไปในทางเดียวกันว่า ไม่มีใครสามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่าเด็กจะโตมาเป็นเพศอะไร แต่มีสิ่งหนึ่งที่เตือนว่าเป็นแนวโน้มคือ อาการที่เด็กไม่พอใจในเพศของตัวเอง ในบางรายอาจไม่พอใจมาก ไม่เป็นสุข และอาจถึงกับเฉือนอวัยวะของตนเอง ซึ่งนั่นต้องการคำปรึกษาและดูแลกันไปตามกรณี หน้าที่ของจิตแพทย์คือการสร้างความเข้าใจให้ทั้งเด็กและผู้ปกครอง

อย่างไรก็ตาม แม้วางวิชาการการศึกษาเรื่องเพศในปัจจุบันลดความนิยมในการใช้แนวคิดความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity Disorder) และรักร่วมเพศ (Homosexuality) เพื่อประเมินภาวะทางเพศของบุคคล และหันไปใช้แนวคิด “หลากหลายทางเพศ” เนื่องจากทัศนคติสมัยใหม่มองว่าเราไม่สามารถกำหนดการแสดงออกทางเพศของบุคคลได้อย่างตายตัว แต่แนวคิดดังกล่าวนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการสร้างเข้าใจความแตกต่างของภาวะทั้งสองได้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะช่วงวัยที่ภาวะเหล่านี้จะปรากฏออกมา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางการนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพ

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะรักร่วมเพศ (Homosexuality) นั้น จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น (อายุ 12 ปีขึ้นไป) เพราะต้องอาศัยความพึงพอใจฉันคู่สาวเป็นตัวบ่งชี้ สำหรับวัยเด็กที่ยังไม่เข้าใจความรักใคร่พึงพอใจฉันคู่สาวนั้น อาจไม่สามารถเข้าใจภาวะรักร่วมเพศได้ ผู้วิจัยจึงได้มุ่งความสนใจไปที่ภาวะความผิดปกติของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity Disorder) และภาวะบทบาททางเพศไม่ชัดเจน (Non-conformity to Gender Roles) ด้วยเห็นว่าทั้งสองภาวะเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยเด็ก และมีการแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมที่ค่อนข้างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นภาวะที่สร้างความกดดันและวิตกกังวลให้แก่เด็กได้มากหากขาดการยอมรับและเข้าใจ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่มีภาวะเหล่านี้ต้องการคำแนะนำในการใช้ชีวิต ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีจากคนรอบข้าง ซึ่งเป็นหนึ่งในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสารผ่านการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็ก

2. แนวคิดความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็ก

ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กขึ้นอยู่กับพื้นฐานและพัฒนาการทุกด้าน ช่วงวัยและเพศมีอิทธิพลที่ทำให้ความสนใจในการอ่านแตกต่างกันออกไป (เจตจิต คชฤทธิ์, 2554) การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กจึงจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยว่าพวกเขามีความสนใจและมีพัฒนาการต่างๆอยู่ในระดับใด เด็กวัยไหนชอบหรือไม่ชอบอะไร มีช่วงความสนใจสั้นยาวมากน้อยเพียงใด (ครรชิต มนูญผล, 2547) สิ่งเหล่านี้จะถูกนำมาประยุกต์เพื่อใช้วางแผนในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม

ความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็กตามพัฒนาการด้านต่างๆ

พัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้ายอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการของเด็กช่วงอายุ 6-8 ปีจะมีความต้องการและความสนใจด้านการอ่านตามช่วงวัย ดังนี้

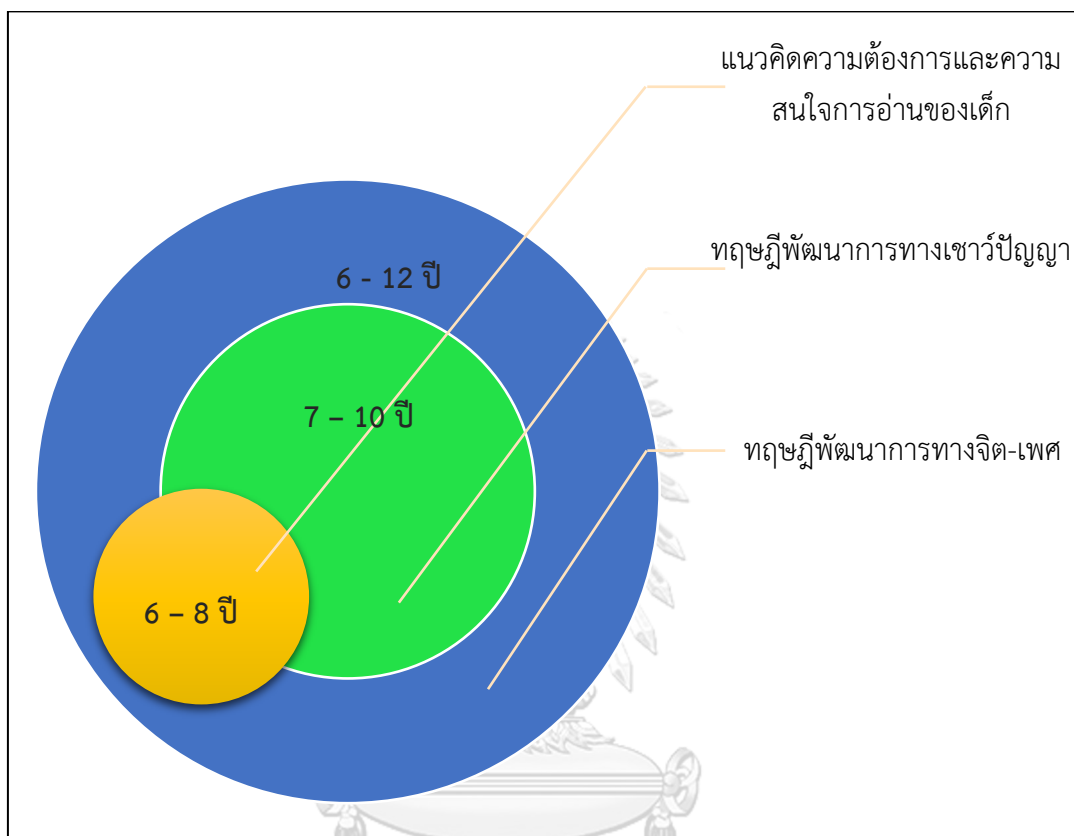
อายุ 6-8 ปี เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการก้านสมองสมบูรณ์ ทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น เป็นช่วงที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน ได้พบเห็นสังคมและสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เป็นวัยที่เด็กอยากรู้อยากเห็น ชอบเล่นเป็นชีวิตจิตใจ และเริ่มเข้าใจสิ่งต่างๆได้ดี จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การสร้างนิสัยที่ดีแก่เด็ก การส่งเสริมการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จึงควรจะเป็นในลักษณะของการปลูกฝังให้ค่อยๆเป็นค่อยๆไป วัยนี้จึงเป็นวัยทองของการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก เด็กในวัยนี้เริ่มเลือกหนังสือที่ชอบด้วยตนเอง ชื่นชอบเรื่องที่สมจริง ตื่นเต้น ผจญภัย เด็กวัยนี้มีคลังศัพท์ในสมองมากขึ้นกว่าวัยก่อนหน้า จึงทำให้สามารถอ่านเรื่องที่ยาวขึ้นได้ แต่ยังต้องการภาพประกอบอยู่ในปริมาณที่เท่าๆกัน เนื้อเรื่องไม่ควรยาวมาก และต้องเป็นเรื่องที่เด็กสามารถอ่านได้ซ้ำๆ โดยภาพต้องให้มีสีสันสดใส เด็กวัยนี้ชอบเรื่องบันเทิงคดีและนิทาน ยังชื่นชอบคำกลอนและคำคล้องจองเช่นเดียวกับเด็กเล็ก รูปเล่มหนังสือต้องเร้าความสนใจ การทำหรือการผลิตหนังสือสำหรับวัยนี้นั้นสำคัญมาก ต้องคำนึงถึงคุณภาพในทุกส่วนประกอบ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อเรื่อง ภาพประกอบ การจัดหน้าและรูปเล่ม การจัดพิมพ์ เพราะเด็กวัยนี้จะอยากรู้อยากเห็นและจะสงสัยในรายละเอียดทุกอย่าง การจัดทำจึงต้องระมัดระวังในการใส่

ความหมายให้ส่วนประกอบต่างๆ และที่สำคัญคือเด็กวัยนี้ชอบการเลียนแบบ เขาจะเลือกเลียนแบบลักษณะท่าทางตัวละครที่ตนเองชื่นชอบ ฉะนั้นตัวละครดังกล่าวต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก

แนวคิดความต้องการและความสนใจด้านการอ่านของเด็กในข้างต้น ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กวัย 6-8 ปี ซึ่งต้องเป็นหนังสือภาพที่มีเนื้อหาและภาพปริมาณเท่าๆกัน มีเนื้อเรื่องสามารถมีความยาวได้ประมาณ 20-24 หน้าตามช่วงความสนใจอ่านของเด็ก เนื้อหาต้องเหมาะสมกับความชอบของทุกเพศ มีตัวละครเอกเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก ใช้คำกลอนหรือคำคล้องจองในการเขียน เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องของฉากคล้ายนิทาน และใช้ภาพประกอบที่สมจริงและใช้สีสันทันทีสดใส อีกทั้งยังต้องให้ความสำคัญของการใส่ความหมายลงในส่วนประกอบต่างๆของหนังสือ

นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังถูกใช้เป็นเกณฑ์เสริมในการเลือกช่วงอายุของผู้่านอีกด้วย เนื่องจากวัยนี้เป็นช่วงที่เด็กพัฒนาการก้านสมองสมบูรณ์ อุบนิสัยของเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มเข้าใจสิ่งต่างๆได้ดี จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก อีกทั้งหนังสือภาพเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเด็กวัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยมองว่าสามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อหนังสือภาพจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพในเด็กวัย 6-8 ปีนี้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแผนภูมิแสดงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตช่วงวัยของผู้อ่าน และแนวทางเนื้อหาในหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ ดังนี้

จากแผนภูมิ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศกล่าวว่า 6-12 ปี เป็นช่วงวัยที่เด็กรับรู้และทำความเข้าใจเรื่องความเป็นเพศได้มากที่สุดก่อนจะเข้าสู่วัยรุ่น ในวัยนี้เด็กเริ่มประพจน์และปฏิบัติตามบทบาททางเพศ ขณะที่ทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญากล่าวว่าเด็กจะเข้าใจความคงที่ทางเพศได้เมื่ออายุประมาณ 7-10 ปี จากแผนภูมิ ทั้งสองทฤษฎีข้างต้น จะเห็นช่วงวัยที่ซ้อนทับกันอย่างกว้างๆ ซึ่งมีระหว่างช่วงวัยมากจนเกินไป ผู้วิจัยจึงได้ยึดเอาการแบ่งช่วงวัยตามแนวคิดความต้องการและความสนใจการอ่านเป็นเกณฑ์เสริมเข้ามาเพื่อช่วยให้กำหนดอายุของผู้อ่านได้ง่ายขึ้น อันเนื่องมาจากแนวคิดนี้ได้เสนอว่า เด็กช่วง 6-8 ปีเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังนิสัยและทัศนคติที่ดี และเป็นช่วงวัยที่สามารถใช้หนังสือภาพเป็นสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ช่วงวัย 6 - 8 ปี เหมาะสมสำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้อ่านสำหรับการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยต่อไป

3. แนวคิดความหลากหลายทางเพศ

“ความหลากหลายทางเพศ (Gender Diversity)” เป็นคำที่ถูกใช้เป็นชื่อเครือข่ายคนทำงานเกี่ยวกับสิทธิของคนรักเพศเดียวกันเมื่อกลางปี 2548 เพื่อให้หมายรวมถึงผู้มีเพศวิถีทางเลือกทุกแบบ ไม่ว่าจะเป็นชายรักชาย หญิงรักหญิง คนข้ามเพศ ฯลฯ ซึ่งหมายรวมไปถึงผู้ที่รักต่างเพศ (ชายรักหญิง/หญิงรักชาย) ด้วย (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554: 6) ซึ่งภายหลังเครือข่ายดังกล่าวและวงวิชาการมีแนวโน้มที่ใช้คำพจน์นี้เรียกกลุ่ม LGBT หรือ LGBTQI (อันประกอบไปด้วย Lesbian (หญิงรักหญิง) , Gay (ชายรักชาย) , Bisexual (ผู้ที่รักสองเพศ) , Transgender/Transsexual (ผู้ที่ข้ามเพศ), Queer (ผู้ที่ไม่ยึดวิถีรักต่างเพศ) และ Intersexual (ผู้ที่มีเพศกำกวม)) ว่าคือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แทนคำว่า “เพศที่สาม”

“ความหลากหลายทางเพศ” ยังเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงในเชิงแนวคิดทฤษฎีจากสกุลความคิดต่างๆในสังคมตะวันตก ซึ่งแบ่งออกเป็นสองขั้วใหญ่ๆสองขั้ว ระหว่างขั้วที่เชื่อในระบบสองเพศ หรือความเป็นเพศตามธรรมชาติมีเพียงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น จะปฏิเสธหรือตำหนิการแสดงอัตลักษณ์และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ตรงกับเพศธรรมชาติ กับอีกขั้วที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกและอัตลักษณ์ทางเพศได้หลากหลายโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับเพศตามธรรมชาติหรือเพศสรีระแต่อย่างใด (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2559) โดยในขั้วแรกนั้นเป็นความเชื่อที่เป็นผลพวงมาจากทัศนะแบบสมัยใหม่ (Modernist Perspective) ซึ่งอธิบายเพศของมนุษย์ในระนาบเส้นตรง เชื่อในความมีอยู่จริงตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นทัศนะภายใต้กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

“เพศ” ในทางวิทยาศาสตร์ แยกออกเป็น 2 เพศคือ เพศชายและเพศหญิง สืบเนื่องจากกระบวนกรทางวิทยาศาสตร์ มองว่าเพศเป็นเพียงตัวแสดงออกทางความต้องการทางเพศ เป็นเรื่องของ การสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวได้จำกัดให้มีเพียงแค่เพศชายและหญิงเท่านั้นที่จะสามารถอธิบายความจริงนี้ได้ แต่กระบวนกรทางวิทยาศาสตร์ถูกท้าทายด้วยทัศนะคติแบบพหุลักษณะ ที่ซึ่งเชื่อว่าเพศนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากอารมณ์ แรงผลักดัน หรือ สังคม บุคคลสามารถสร้างเสริม เติบโตและจินตนาการทางเพศได้จากความทรงจำของตัวเอง ซึ่งศักยภาพดังกล่าวนี้ถูกวิทยาศาสตร์มองข้ามไป จึงทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นสากลของเรื่องเพศว่ามีอยู่จริงหรือไม่

กระบวนกรทางวิทยาศาสตร์ในสมัยศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์เฟื่องฟู ขึ้นชื่อว่า เป็นยุคแสวงหาภูมิปัญญา (Enlightenment) เนื่องจากสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้โดยอาศัย

หลักการและเหตุผลเชิงประจักษ์ กรอบความคิดของคนในยุคนี้จึงอยู่ภายใต้ความคิดทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ วิทยาศาสตร์ สามารถนำมาอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกใบนี้ได้ ไม่เว้นแม้กระทั่งเรื่องเพศ เรื่อยมาจนถึงศตวรรษที่ 19 ในช่วงยุคสมัยนั้นคนโลกตะวันตกได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ที่ได้แทรกซึมเข้าไปอธิบายปัญหาทางสังคมหลายเรื่อง เช่น การทำแท้ง การคุมกำเนิด การช่มชื่น กามโรค ฯลฯ กล่าวคือ เป็นความต้องการที่จะควบคุมสังคมโดยการนำวิทยาศาสตร์เข้ามาเป็นมาตรฐาน ซึ่งแน่นอนว่าพฤติกรรมทางเพศ ก็ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่ได้มีการนำหลักวิทยาศาสตร์การแพทย์เข้ามาอธิบาย นั่นคือ เรื่องราวของเพศกลายเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ สามารถตรวจสอบวินิจฉัยได้จาก สมอง ระบบประสาท หรือ ฮอว์โมน (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2559)

นักเพศศาสตร์ มองว่าเพศเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดมาตามธรรมชาติ กล่าวคือ เพศตามธรรมชาติจะมีเพียงแค่ 2 คือ ชายและหญิง นอกเหนือจากนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติ และพฤติกรรมทางเพศที่ถูกมองว่าผิดปกตินั้น จะได้รับการสนใจในวงการวิทยาศาสตร์การแพทย์อย่างมาก โดยเฉพาะคนที่มีจิตใจตรงข้ามกับเพศสรีระ และคนที่รักเพศเดียวกัน แต่เชื่อว่าทุกทัศนคติภายใต้กระบวนทัศน์นี้จะพยายามมองหาแต่สิ่งที่ผิดปกติ ยังมีคนพยายามใช้วิทยาศาสตร์อธิบายถึงความหลากหลายทางเพศอยู่เช่นกัน ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางเพศได้หลากหลาย และทุกพฤติกรรมล้วนเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เช่น คนรักเพศเดียวกัน ก็เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากสรีระเป็นชายและมีจิตใจแบบผู้หญิงที่รู้สึกรักและชอบในเพศชายเช่นเดียวกับตน นั้นมีสาเหตุมาจาก ชายผู้นั้นมีฮอว์โมนของเพศหญิงที่มากกว่าเพศชายมาตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นเขาจึงมีจิตใจแบบผู้หญิงและสนใจในเพศเดียวกัน นอกจากทฤษฎีเรื่องฮอว์โมนเพศตรงข้ามที่มากกว่าเพศตัวเองแล้ว ยังมีเรื่องการเจริญเติบโตที่ผิดปกติของเซลล์ตั้งแต่ปฏิสนธิถูกนำมาอธิบายเรื่องการมีจิตใจตรงข้ามกับเพศสรีระด้วย ซึ่งกล่าวไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้บุคคลมีจิตใจตรงข้ามกับเพศสรีระนั้นมาจากปัจจัยทางชีววิทยา คือในช่วงปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนในครรภ์ เซลล์ที่ผลิตต่อยาระเพศมีการทำงานผิดปกติเมื่อคลอดแล้วก็จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาตรงข้ามกับเพศสรีระ เป็นต้น

นักวิทยาศาสตร์หลายคนได้มีการศึกษาความหลากหลายทางเพศของมนุษย์ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งวิจัยโดยการเก็บสถิติ หรือใช้ความรู้ทางชีววิทยามาอธิบายความหลากหลายทางเพศ แบ่งเป็นระนาบของคนรักเพศเดียวกัน และคนรักร่วมเพศ หรือแม้แต่การแบ่งเพศเป็นกะเทยแท้ กะเทยเทียมชาย หรือ กะเทยเทียมหญิง ที่วัดจากปัจจัยทางชีวภาพของบุคคลนั้นๆ แม้ว่าการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกทางเพศ แต่ความเข้าใจของคนเหล่านี้ก็ยังคงมองว่า เพศสรีระมีเพียงแบบเดียวคือ ชายจริง หญิงแท้ การนำทฤษฎีทาง

วิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยอธิบาย เป็นการทำให้คนที่เกิดมามีเพศสรีระมากกว่าหนึ่งแบบรู้สึกสับสนในอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ทำการแบ่งพรหมแดนของเพศเป็นสองด้าน คือ ปกติและผิดปกติ รวมไปถึงอีกด้านหนึ่งที่พยายามชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของเพศสรีระและความรู้สึกทางเพศนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยทางชีววิทยา เช่น การหลั่งฮอร์โมนเพศ การทำงานของสมอง เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แนวคิดเช่นนี้เชื่อในเรื่อง “กฎธรรมชาติ” ซึ่งเป็นผลพวงมาจากยุคแสวงหาภูมิปัญญา (Enlightenment) (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2558ก, 2559) นักคิดหลายคนพยายามนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายสังคม โดยเชื่อว่าสังคมมีกฎเกณฑ์เดียวกับธรรมชาติ และธรรมชาติเป็นตัวสร้างกฎเกณฑ์ให้กับเพศ (Week, Holland and Waites, 2003: 2 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2558ก) แนวคิดดังกล่าวทำให้เราคิดว่าเพศของมนุษย์มีกฎเกณฑ์เดียวเหมือนกันในทุกสังคม กล่าวคือกฎเกณฑ์ของเพศเป็นสิ่งสากล ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ในสังคมไหนก็จะมีพัฒนาการทางเพศเป็นลำดับขั้นเหมือนกันหมด กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้จึงถูกนำมาใช้ในการแยกแยะว่าใครปกติหรือผิดปกติ

แนวคิดนี้ถูกวิพากษ์โดยนักคิดหลายคน โดยกลุ่มนักจิตเวชศาสตร์ได้ต่อยอดผนวกเอาอารมณ์ความรู้สึกทางเพศกับชีววิทยาเข้าด้วยกัน เพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ว่าเป็นผลมาจากการทำงานของระบบประสาทและสมอง เมื่อมีการศึกษาเพศในมิติทางจิต จึงทำให้เห็นว่าการอารมณ์และความรู้สึกทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ ซึ่งเป็นผลมาจาก “แรงขับ” ตามธรรมชาติ นักจิตเวชศาสตร์บางคนเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนสามารถมีความรู้สึกพึงพอใจต่อเพศเดียวกันและเพศตรงข้ามได้ โดยความรู้สึกพึงพอใจเหล่านี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติ แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมีความกังวลที่มองว่าพฤติกรรมข้ามเพศเป็น “ความเบี่ยงเบน” โดยอธิบายอาการทางจิตของมนุษย์ผ่าน “เพศสภาพ” กล่าวคือ หากผู้ชายมีการแต่งกายหรือมีพฤติกรรมเป็นหญิงและรู้สึกพึงพอใจต่อเพศเดียวกัน จะถูกมองว่ามีอาการเบี่ยงเบน ในขณะที่ผู้ชายการแต่งกายหรือมีพฤติกรรมเป็นชาย แต่รู้สึกพึงพอใจต่อเพศเดียวกัน จะไม่ถูกมองว่ามีอาการเบี่ยงเบน เพียงแต่แสดงพฤติกรรมประหลาด อย่งไรก็ตาม แม้จะถูกรวิพากษ์ว่ายังเป็นแนวคิดที่ถูกจัดระเบียบและถูกควบคุมโดยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะยังใช้ฐานคิดเรื่องเพศสภาพซึ่งอยู่กับเพศสรีระ อันหมายถึงการเชื่อในความแตกต่างที่ดำรงอยู่ของเพศชายและเพศหญิงตามชีววิทยา แต่วงการจิตเวชศาสตร์ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ขณะที่มิติประวัติศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าเพศเป็นผลผลิตทางสังคม มิได้เป็นสิ่งที่ตายตัว และมีใช้การกระทำจากธรรมชาติ (Weeks, 1981: 3 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558ก) สิ่งที่เราคิดเกี่ยวกับเพศเป็นผลพวงของความเชื่อแบบยุคสมัยใหม่ (Modernity) ที่เชื่อในระบบเหตุผล ความรู้ วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจและทุนนิยม ดังนั้นคำอธิบายเกี่ยวกับเพศ เช่น รักต่างเพศ รักเพศเดียวกัน จึงเป็นวาทกรรมของสังคมที่ถูกสร้างขึ้นโดยสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ กฎหมาย จิตวิทยา หรือศาสนา (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558ก) มิติทางประวัติศาสตร์ทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อความเป็นสากลของเพศ โดยการชี้ให้เห็นว่าบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเพศ มีงานวิจัยชี้ว่า “พฤติกรรมรักเพศเดียวกัน” (Homosexual Behavior) สามารถเกิดได้ในหลายพื้นที่ หลายวัฒนธรรม แต่ “อัตลักษณ์ของคนรักเพศเดียวกัน” (Homosexual Identity) ในแต่ละสังคมจะมีการให้ความหมาย การใช้คำเรียก และมีคุณค่าที่ต่างกัน รวมไปถึงนิยามที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ซึ่งขึ้นอยู่กับค่านิยม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีในช่วงเวลานั้นๆ การศึกษาในมิติประวัติศาสตร์จึงช่วยให้เข้าใจว่าการจัดประเภทและการสร้างนิยามเกี่ยวกับพฤติกรรมและอัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งสากลเหมือนคำอธิบายในมิติวิทยาศาสตร์ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559)

เมื่อเกิดทัศนคติใหม่ที่เชื่อว่าเพศภาวะและเพศวิถีไม่ได้เป็นสากลในทุกสังคม จึงนำไปสู่การศึกษาเพศในมิติของความเชื่อที่ว่าคนในแต่ละวัฒนธรรมจะเป็นผู้สร้างความหมายของสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง และองค์ความรู้เรื่องเพศแบบตะวันตกนั้นไม่สามารถนำไปตรวจสอบพฤติกรรมทางเพศของคนในวัฒนธรรมอื่นได้ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558ข) ทั้งนี้เพราะในแต่ละวัฒนธรรมนั้นได้ให้คุณค่าและความหมายต่อพฤติกรรมทางเพศและอารมณ์ทางเพศแตกต่างกันไป การศึกษาในลักษณะนี้อาศัยกระบวนการทัศน์การประกอบสร้างทางสังคม (Social Construction) เพื่อชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางเพศและประสบการณ์ทางเพศของมนุษย์ถูกควบคุมและกำหนดจากบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ ความเชื่อ ทัศนคติ โลกทัศน์ รวมไปถึงจักรวาลวิทยา มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมทางเพศภายใต้ข้อกำหนดของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการหลอมรวมอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองและกลุ่มทางสังคม นอกจากนี้การแสดงอารมณ์ความปรารถนาทางเพศก็เป็นสิ่งที่ถูกควบคุมอย่างเลี่ยงไม่ได้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ทัศนคติดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการแสดงออกทางเพศของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึก หรือการสร้างอัตลักษณ์ ย่อมสัมพันธ์กับความคิดทางบริบทของสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ โดยต้องอาศัยการศึกษาและทำความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่นั้นๆ

สามารถนำเอาความคิดแบบตะวันตกไปอธิบายการแสดงออกทางเพศของคนในสังคมอื่นได้โดยสมบูรณ์

การศึกษาเรื่องเพศนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจในทุกมิติอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติทางกายภาพและการแสดงพฤติกรรม มิติทางอารมณ์ความรู้สึก มิติทางความคิดอุดมการณ์ การสร้างความหมายให้กับพฤติกรรมทางเพศ มิติทางสังคมและบรรทัดฐานทางเพศ รวมไปถึงมิติทางวัฒนธรรมและแบบแผนการแสดงออกทางเพศ แสดงให้เห็นว่าความรู้เรื่องเพศมีความซับซ้อนไม่สามารถอธิบายโดยใช้กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเดียว จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ในกระบวนทัศน์อื่นๆเข้ามาอุดช่องว่าง

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2558) กล่าวว่า ความรู้เรื่องเพศในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความซับซ้อนระหว่างความรู้สากลแบบตะวันตกที่แพร่หลายกับความรู้ท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม โดยเฉพาะในยุคข้อมูลข่าวสาร โลกาภิวัตน์ และวัฒนธรรมบริโภคสมัยใหม่ การผสมผสานความรู้สากลและท้องถิ่นเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การศึกษาประสบการณ์ทางเพศของมนุษย์ในปัจจุบันจำเป็นต้องมองดูความซับซ้อนของพฤติกรรมทางเพศภายใต้อิทธิพลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ค่านิยม ความเชื่อ จารีตประเพณี ศาสนา กฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง สิทธิมนุษยชน อุดมการณ์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการแสดงออกทางเพศของมนุษย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแนวทางการค้นคว้าข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการยกงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยในมิติต่างๆมาสรุปและอธิบายให้เห็นการดำรงอยู่ของแนวคิดความหลากหลายทางเพศในบริบทของสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยนั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกับสังคมต่างประเทศอย่างไร มีแนวโน้มจะดำเนินไปในทิศทางใด รวมไปถึงการชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่อง “ปกติ” เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนมองเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างเปิดใจกว้าง

การยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น เพศภาวะและเพศวิถีไม่ใช่สิ่งที่เป็นสากล การกำหนดบรรทัดฐานของเพศนั้นแตกต่างกันไปตามพื้นที่บริบททางสังคม วัฒนธรรม และยังเปลี่ยนแปลงและมีการเคลื่อนไหวของความหมายอยู่ตลอดเวลา ซึ่งชุดความรู้เรื่อง ‘เกย์’ ที่เราเข้าใจในปัจจุบันนั้น คือผลพวงของการรับเอาความรู้ในกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแบ่งเพศของมนุษย์ออกเป็นสองขั้วตรงข้ามตามสรีระร่างกาย คือชายกับหญิง นอกเหนือจากนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติของสังคม อัตลักษณ์ของความ เป็นเกย์ เป็นประสบการณ์ที่ค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย เนื่องจากในอดีต สังคมไทยรู้จักแต่เพียง บทบาทของกะเทย กล่าวคือ แม้ว่าผู้ชายจะไม่ได้มีอัตลักษณ์ข้ามเพศหากแต่มีความความสัมพันธ์กับเพศเดียวกันก็จะถูกจัดว่าเป็นกะเทย การนำเอาชุดความรู้เรื่องเกย์เข้ามาทำให้ผู้ที่ เป็นชายรักชายได้มีทางเลือกในการกำหนดอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามชุดความรู้ดังกล่าวนี้มีที่ มาจากการจัดประเภทของเพศตามฐานคิดที่กำหนดเพศด้วยเพศภาวะและเพศวิถีที่ตายตัว ซึ่งถือเป็นการจำกัด การแสดงออกทางเพศ องค์ความรู้ดังกล่าวเป็นการแบ่งแยกที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทางสังคม ที่เพศมีความหลากหลาย ซับซ้อน และเลื่อนไหลอย่างต่อเนื่อง ปรากฏเป็นอัตลักษณ์ทางเพศใหม่ๆ จึง มีใช้ความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง

มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอข้อเท็จจริงใหม่ที่ยืนยันว่า ความหลากหลายทางเพศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ นั้น มีมาตั้งแต่ยุคโบราณ ในงานวิจัยของโรซาลินด์ มอริส (Morris, 1994 แปลโดย วิลาสินี พิพิธกุล, 2547) ได้กล่าวถึงคัมภีร์ปฐมมูลมุสลิม มีเนื้อหาเกี่ยวกับกำเนิดจักรวาลและชุมชน ล้านนา โดยในคัมภีร์ปฐมมูลมุสลิมได้กล่าวถึงการกำเนิดของมนุษย์สามคนแรกในโลกตามความเชื่อ ซึ่งมี เพศสรีระสามลักษณะ คือ ผู้หญิง ผู้ชาย และคนสองเพศหรือกะเทย ในคัมภีร์ยังอธิบายว่ากะเทยนั้น เป็นองค์สามของระบบสามเพศสรีระ ไม่ได้เป็นรองหรือด้อยกว่า หากแต่มีสถานะทางภาวะวิทยา เช่นเดียวกับลักษณะของชายและหญิง มีลักษณะเป็นกลางไม่ได้โน้มเอียงไปทางเพศใดเพศหนึ่ง มากกว่ากัน บันทึกจากคัมภีร์ปฐมมูลมุสลิมสอดคล้องกับการศึกษาของ Sabrina Petra Ramet (1996) และ Michael Peletz (2006) (อ้างถึงใน นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ, 2556) ซึ่งอธิบายว่าการยอมรับการ แสดงพฤติกรรมข้ามเพศของประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น อยู่ภายใต้การให้ ความหมายผ่านความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ และจักรวาลวิทยา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้หลาย ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการจัดหมวดหมู่ของเพศภาวะที่มากกว่าสองเพศ ให้การยอมรับ ในฐานะเพศหนึ่งตามธรรมชาติ การจัดหมวดหมู่มากกว่าสองเพศเช่นนี้ ทำให้สังคมยอมรับการดำรง อยู่ของคนข้ามเพศ โดยในบางพื้นที่จะมอบสถานะที่พิเศษกว่าคนทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ

ความเชื่อทางศาสนาและร่างทรงในพิธีกรรมต่างๆ แต่หลักฐานเหล่านี้กลับไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในประเทศไทย จากบทสัมภาษณ์ของนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2554) ในนิตยสารออนไลน์ Attitude ได้อธิบายถึงการรับเอาแนวคิดเรื่องเพศของไทยจากอิทธิพลต่างๆว่า

“...อุษาคเนย์ฝั่งเกาะจะมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันและข้ามเพศเป็นเรื่องปกติ ส่วนทางแผ่นดินใหญ่โดยเฉพาะไทยรับเอาศาสนาพุทธมากกว่าสองพันปีและมีการตีความไปอีกแบบ ศาสนาพุทธที่ไทยรับมาก็จะให้น้ำหนักผู้ชายเป็นใหญ่ อันเกิดมาจากการตีความเอาเอง พุทธศาสนาในไทยจึงเป็นตัวละครสีบอดค่านิยมชายจริงหญิงแท้ไปโดยปริยาย ... พอมาถึงยุครัตนโกสินทร์เรารับเอาความคิดแบบโมเดิร์นไนซ์เข้ามา (ประมาณรัชกาลที่ 5) เป็นค่านิยมแบบวิโตเรียน ซึ่งไม่ชอบทุกอย่างที่อยู่นอกระบบครอบครัว แล้วมาชัดเจนมากที่สุดในยุคของจอมพล ป. ซึ่งท่านทำให้ค่านิยมเรื่องชายจริงหญิงแท้เป็นเรื่องสาธารณะมากขึ้น ... ซึ่งท่านมีนโยบายให้ประชาชนแต่งกายให้ถูกต้องตามเพศกำเนิด จะมาแต่งตัวข้ามเพศไม่ได้ สังคมไม่ยอมรับ”

แม้จะมีคำว่า “กะเทย” ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมไทยมาก่อนยุคสมัยของจอมพล ป. แล้วแต่ก็ไม่เป็นที่พูดถึงหรือปรากฏหลักฐานอื่นมากนัก ประกอบกับบทสัมภาษณ์ในช่วงต้น จึงอาจสะท้อนได้ว่าสังคมไทยไม่ได้ให้คุณค่าหรือความสำคัญกับความหลากหลายทางเพศมาตั้งแต่แรกแล้วหากเทียบกับประเทศอื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับคำว่า “ความหลากหลายทางเพศ” เป็นคำใหม่ที่เพิ่งใช้ในช่วงปลายทศวรรษ 2540 ถึงต้นทศวรรษ 2550 โดยวงวิชาการและกลุ่มคนทำงานด้านสิทธิเกย์ กะเทย ทอม ดีในสังคมไทยนำมาใช้เพื่ออธิบายกับสังคมว่าบนโลกใบนี้ไม่ได้มีแค่ผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งคำนี้ถูกใช้ทั้งในแง่การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียม และในแง่ของกระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาเพศภาวะและเพศวิถีในวงวิชาการ คำว่า “ความหลากหลายทางเพศ” จึงค่อยๆกลายเป็นวาทกรรมใหม่แทนที่คำว่า “เพศที่สาม” ทั้งยังสร้างบรรยากาศใหม่ๆของการเคลื่อนไหวทางสังคมของการสร้างนิยามตัวตนและการสร้างองค์ความรู้สำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการตั้งคำถามที่ว่า สังคมไทยยอมรับ “ความหลากหลายทางเพศ” จริงหรือไม่ และให้พื้นที่แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างไร

ภาพสะท้อนชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยปัจจุบัน มักถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ทั้งในรูปแบบของละคร ภาพยนตร์ รวมถึงตัวผู้มีความหลากหลายทางเพศเองก็เริ่มเป็นที่ยอมรับและสามารถเปิดเผยตัวตนมากขึ้นในวงสังคมผ่านหน้าที่ต่างๆ ทำให้พบเห็นพวกเขาเหล่านี้ได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน อีกทั้งความสามารถของพวกเขา โดยเฉพาะรูปลักษณ์ที่สวยงามของหญิงข้ามเพศ (สาวประเภทสอง) ก็เป็นที่ชื่นชมในสายตาของชาวต่างชาติ ภาพเหล่านี้ทำให้สังคมไทยถูกมองว่าเปิดกว้าง ให้การยอมรับและเข้าใจผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น อีกทั้งองค์การท่องเที่ยวยังส่งเสริมภาพลักษณ์เหล่านี้จนมีผู้เปรียบเปรยว่าประเทศไทยเป็นดัง “แดนสวรรค์ของเพศที่สาม” (นรุตม์, ม.ป.ป. อ้างถึงใน พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558: 47)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้การยอมรับในผ่านพื้นที่สาธารณะ สังคมไทยยังมีการขีดเส้นให้พื้นที่เฉพาะให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่ได้แต่ใน วงการความสวยความงาม วงการบันเทิง และวงการสื่อสารมวลชน อีกทั้งการพูดคุยอภิปรายเกี่ยวกับวิถีทางเพศก็เป็นเรื่องต้องห้าม หรือแม้กระทั่งการศึกษาเรื่องเพศในโรงเรียนยังมีข้อจำกัด (ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, 2558) ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ แนวคิดของรัฐไทย ระบบราชการไทย และสถาบันต่างๆ ไม่สนับสนุนให้เกิดความหลากหลายทางเพศ อันเนื่องจากแนวนโยบายของรัฐไทยไม่คุ้มครองสิทธิพลเมืองของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะ เป็นคำนำหน้านามที่ยังคงแบ่งเป็น 2 เพศคือชายและหญิง การไม่รับรองสถานภาพชีวิตคู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ บุคคลที่แปลงเพศแล้วไม่สามารถเปลี่ยนเพศของตนเองในเอกสารราชการได้ เป็นต้น ข้อยกเว้นเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสิทธิความเป็นมนุษย์ จึงอาจพูดไม่ได้ว่า สังคมไทยมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างสมบูรณ์

นอกจากอุดมการณ์หลักของรัฐที่ไม่สนับสนุนในความหลากหลายทางเพศแล้ว กฎหมายและแผนปฏิบัติเช่นนี้ยังส่งผลให้ประชาชนพลเมืองในสังคมไทยมีปัญหาการกีดกัน ความรังเกียจอย่างไร้เหตุผล รวมถึงความเชื่อที่ผิดและความไม่เข้าใจต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่การแสดงออกของบุคคลทั่วไปในสังคมที่ไม่ยอมรับผู้มีความหลากหลายมักไม่มีการแสดงออกอย่างชัดเจน แม้ไม่มีการว่ากล่าว แต่อาจแสดงด้วยภาษากาย สายตาที่สื่อถึงการไม่ยอมรับ หรืออาการหวาดกลัว มองว่าเป็นกลุ่มที่มีความแปลกแยกหรือมีชื่อเสียงที่สื่อไปในทางลบ การนำเสนอภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศตามสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ยังคงมีการแสดงภาพในเชิงลบ เช่น เป็น

ตัวตลก แสดงกิริยาท่าทางในลักษณะคลั่งไคล้ในราคะ หรือการนำเสนอข่าวว่าบุคคลเพศที่สามมี
 อารมณ์รุนแรง เป็นต้น (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558: 47)

ในการศึกษาของ Nerida M. Cook และ Peter A. Jackson (1999 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ด้วง
 วิเศษ, 2556: 40) ได้ชี้ให้เห็นว่า ความคิดเรื่องเพศที่ไม่ยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็นผล
 มาจากการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของรัฐและราชการ ซึ่งใช้ฐานคิดแบบ
 วิทยาศาสตร์ที่แบ่งเพศเป็นสองเพศ ย่อส่วนมนุษย์เหลือเพียงเพศชายและเพศหญิงตามอวัยวะเพศ
 กำหนดของบุคคลเท่านั้น เป็นวิธีคิดที่ปรากฏอยู่ชัดเจนอยู่ในข้อบังคับราชการทั่วไป ส่งผลให้พลเมือง
 ไทยทุกคนจำต้องปฏิบัติตามข้อบังคับเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กนกวรรณ ธรรมวรรณ, 2555: 146)
 อีกทั้งแนวคิดเรื่อง “ความเป็นไทย” ที่พยายามตีกรอบว่า “หญิงไทย” ควรจะวางตัวเป็นกุลสตรี รัก
 นวลสงวนตัว รู้จักระมัดระวังตัวกับเพศตรงข้าม ยิ่งเป็นการตอกย้ำบทบาททางเพศในสังคมไทยให้
 ชัดเจนขึ้น ข้อสังเกตนี้ทำให้เห็นว่าความเข้าใจเรื่องเพศในสังคมไทยสมัยใหม่เป็นเรื่องเชิงการเมืองที่
 รัฐมีอำนาจในการสร้างกฎเกณฑ์ โดยที่กลุ่มผู้ชายจะอยู่เหนือกว่ากลุ่มผู้หญิง และกลุ่มผู้มีความ
 หลากหลายทางเพศ จึงมีนักวิชาการกล่าวว่า อุดมการณ์ของรัฐไทยนั้นยังเอื้อต่อระบบปิตาธิปไตยใน
 สังคมที่ฝังรากลึก แต่กฎเกณฑ์ของรัฐจะมีผลในพื้นที่สาธารณะมากกว่าควบคุมกิจกรรมทางเพศใน
 พื้นที่ส่วนตัว สังคมไทยจึงถือว่าการพูดเรื่องเพศในวงสังคมเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม แต่จะนำไปพูดหรือ
 ปฏิบัติในที่ที่เป็นส่วนตัว เจื่อนใจดังกล่าวนี้นำให้สังคมไทยไม่พูดถึงอารมณ์รักเพศเดียวกันในพื้นที่
 สาธารณะ ถึงแม้จะว่ารับรู้อย่างไม่เป็นทางการว่ามีพฤติกรรมเหล่านี้ก็อยู่ก็ตาม (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ,
 2556: 41)

นักวิชาการไทยที่ศึกษาพฤติกรรมและบทบาททางเพศในยุคแรกๆ นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์
 และจิตเวชศาสตร์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทำให้เกิดวาทกรรมกระแสหลักเกี่ยวกับ “เพศ
 ธรรมชาติ” และ “เพศผิดธรรมชาติ” (เบี่ยงเบน หรือผิดปกติทางเพศ) โดยเพศชายและหญิงจะถูกจัด
 ให้เป็นเพศธรรมชาติ ในขณะที่กะเทย เกย์ ทอม ดี จะถูกจัดให้เป็นเพศผิดธรรมชาติ (ผิดเพศ) ซึ่งวาท
 กรรมนี้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยปลูกฝังความเชื่อเชิงลบที่มีต่อพฤติกรรมข้ามเพศและ
 รักเพศเดียวกัน (Cook and Jacson, 1999 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2556: 40) ด้วยเหตุนี้ผู้ม
 ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจึงต้องดำรงชีวิตด้วยเงื่อนไขการต่อรองมากมายตามที่สังคมเป็น
 ตัวกำหนด

จากการศึกษาของ กนกวรรณ ธรรมวรรณ (2555) ทำให้เห็นภาพการใช้ชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศภายใต้บริบทต่างๆในสังคมไทย จากกรณีศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นชายข้ามเพศผู้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว หาเลี้ยงคนในบ้าน และเป็นผู้นำชุมชนที่นับหน้าถือตาของคนในละแวกที่ตนอาศัย อีกคนเป็นหญิงข้ามเพศผู้ทำหน้าที่ลูกสาว ดูแลบุพการีด้วยความกตัญญูและหาเลี้ยงตนเองได้โดยไม่เดือดร้อน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองคนดังกล่าวได้รับการยอมรับจากครอบครัวและคนรอบข้าง

เนื่องมาจากการทำบทบาททางเพศของตนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง อย่างไรก็ตาม บทบาททางเพศเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นมา ไม่ใช่คุณสมบัติที่ติดตัวเพศชายหรือเพศหญิงมาแต่กำเนิด แต่การปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดไว้ก็ยังคงเป็นสิ่งที่สังคมไทยนิยมปฏิบัติตามกันมา เช่น ชายต้องหาเลี้ยงครอบครัว หญิงต้องดูแลบ้านและครอบครัว เป็นต้น ด้วยความคิดที่ว่าประเพณีปฏิบัติแล้วรู้สึกปฏิบัติ เป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม กนกวรรณ (2555: 154) อธิบายว่า ในทัศนะของสังคมศาสตร์ มองว่า บทบาททางเพศ (Gender Role) เป็นแนวคิดทรงพลังที่กำหนดให้ความเป็นคนดีหรือคนไม่ดีในสังคมได้ อีกทั้งยังกำหนดความภาคภูมิใจส่วนบุคคลได้อีกด้วย กล่าวคือ สังคมไทยจะให้การยอมรับเมื่อบุคคลสามารถทำตามบทบาททางเพศของตนได้อย่างไม่บกพร่อง อีกทั้งตัวบุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อสามารถทำตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดไว้ได้บรรลุ ด้วยเหตุนี้บุคคลข้ามเพศส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะประเพณีปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดในฐานะเพศที่ตนปรารถนาเพื่อให้เกิดการยอมรับ อีกกรณีศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคู่รักเพศเดียวกันที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรส ช่วยเหลือกันทำมาหากิน ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนได้อย่างไม่บกพร่อง และได้รับการยอมรับจากครอบครัวและคนรอบข้าง จากข้อมูลสัมภาษณ์ กนกวรรณ (2555: 157) พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยจำนวนมาก ไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นทางกฎหมาย เนื่องจากหลายคนให้ความเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด พวกเขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน สามารถทำมาหากินได้ตามปกติ ปัจจัยที่คู่รักเพศเดียวกันให้ความสำคัญมากที่สุดมิใช่ประเด็นกฎหมายการรองรับการใช้ชีวิตคู่ของพวกเขา แต่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตร่วมกัน กล่าวคือ คู่รักเพศเดียวกันส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบริบทใกล้ตัวอย่างการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตร่วมกันภายใต้การยอมรับของคนรอบข้าง มากกว่าการให้ความสำคัญกับประเด็นทางกฎหมายและการยอมรับในวงกว้าง

สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา สุขสมัย และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559: 132) พบว่าคู่รักหญิงรักหญิงจะเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงเฉพาะกับคนรักหรือคนในครอบครัว จึงไม่สนใจคนภายนอกว่าจะยอมรับความเป็นตัวตนของตนเองหรือไม่ ถ้าครอบครัว คนรัก และเพื่อนสนิทสามารถยอมรับได้ก็จะ

ไม่สนใจความรู้สึกหรือความเห็นของคนอื่นอีก นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทำให้สังคมไทยยอมรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบหญิงรักหญิงได้มากกว่าอดีตที่ผ่านมา สภาพทางเพศที่แตกต่างและรักชอบเพศเดียวกันไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าแปลก หากมีการวางตัวในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมและไม่เคยไปสร้างความคิดร้อนให้กับใคร กล่าวคือ การแสดงออกทางเพศของหญิงรักหญิงต้องเป็นไปในแนวทางที่ดีและถูกต้องเหมาะสมตามหลักการรูปแบบของเรื่องเพศที่ขอบธรรมในแต่ละสังคม อันจะไม่ทำให้สังคมนั้นเกิดความเสื่อมเสีย

ในงานวิจัยของพิมลพรรณ อิศรภักดี (2558) ซึ่งศึกษาความต่างของวัยกับทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยการเปรียบเทียบทัศนคติของคนวัยต่างๆต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในปี 2551 และ 2554 พบว่า รุ่นวัยต่างๆมีความสัมพันธ์กับการยอมรับความหลากหลายทางเพศ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่อายุน้อยกว่า ได้แก่ วัยหนุ่มสาว (Gen Y) และวัยทำงาน (Gen X) มีโอกาสยอมรับความหลากหลายทางเพศได้มากกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุมาก คือ วัยที่กำลังจะเป็นผู้สูงอายุ (Baby Boomer) และวัยผู้สูงอายุ (Silent Gen) และการยอมรับของกลุ่มตัวอย่างที่อายุน้อยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจในทุกวัย มีเพียงส่วนน้อยที่ตอบว่า “ยอมรับได้” ในขณะที่ส่วนใหญ่ยัง “ยอมรับไม่ได้” รวมทั้งมีประมาณ 1 ใน 5 ที่ตอบว่า รู้สึกเฉยๆ/ไม่มีความคิดเห็นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยมีทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศแบบที่นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่าเป็นลักษณะของการ “ทนได้ แต่ยอมรับไม่ได้” (Cook and Jackson, 1999 อ้างถึงใน พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558: 55) ถึงกระนั้นงานวิจัยก็ช่วยให้สามารถอนุมานแนวโน้มของการยอมรับที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต จากการเล็งเห็นว่าสังคมไทยเองก็มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางบวกและยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของการสื่อสาร สื่อต่างๆจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของคนในสังคม

นอกจากนี้ “นิด้าโพล” หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปจำนวน 1,250 คน เรื่อง “สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3” ระหว่างวันที่ 1-2 กรกฎาคม 2558 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.72 ระบุว่ายอมรับได้ หากมีเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรเป็นเพศที่สาม เพราะควรวัดกันที่ความสามารถและนิสัยใจคอเป็นหลัก ไม่ควรเอาเรื่องเพศมาตัดสิน ถือเป็นคนในสังคมเหมือนกับทุกคน อีกทั้งมีเพื่อนที่เป็นเพศที่สามยังคงช่วยสร้างความสนุกสนานและเพิ่มสีสันให้กับชีวิต ร้อยละ 10.00 ระบุว่าไม่สามารถยอมรับได้ เพราะไม่ชอบเป็นการส่วนตัว ร้อยละ 1.28 ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ

ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.92 ระบุว่า ยอมรับได้ หากมีสมาชิกหรือคนในครอบครัวเป็นเพศที่สาม เพราะในเมื่อเป็นไปแล้วก็ต้องทำใจยอมรับ ยังถือว่าเป็นคนในครอบครัว ไม่สามารถตัดขาดกันได้ เพียงแต่ขอให้เป็นคนดี สามารถดูแลตัวเองได้ก็พอและในบางครอบครัวก็มีสมาชิกเป็นเพศที่สาม อยู่เหมือนกัน รองลงมา ร้อยละ 16.80 ระบุว่า ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะเป็นการฝืนธรรมชาติ ถือเป็นภาพลักษณ์ของครอบครัวและไม่ชอบเป็นการส่วนบุคคล ร้อยละ 3.28 ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ

ผลการสำรวจของ “นิต้าโพล” อาจไม่สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากข้อมูลทั้งสองแหล่งนี้มีความแตกต่างกันด้วยปัจจัยหลายอย่าง แต่ก็สามารถทำให้เห็นภาพของอัตราส่วนการยอมรับเพศที่สามหรือผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้อย่างกว้างๆ ซึ่งจากผลการสำรวจ ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับของเพศที่สามในฐานะเพื่อนร่วมงานได้มากกว่ายอมรับสมาชิกในครอบครัวเป็นเพศที่สาม สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยสามารถยอมรับเพศที่สามในฐานะเรื่องที่ไม่ได้มากเกินไปกว่าเรื่องที่ไม่ได้

จากงานศึกษาและวิจัยที่ได้ยกมาข้างต้น อาจพอสรุปได้ว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้นจากในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยีที่มีผลต่อทัศนคติของคนในสังคม อีกทั้งการเปลี่ยนผ่านของรุ่นวัยซึ่งวัยที่กำลังขึ้นมาเป็นกำลังหลักของประเทศก็คือ วัยทำงาน (Gen X) ที่มีแนวโน้มจะต่อต้านสังคมไม่เชื่อเรื่องศาสนาและไม่ยึดขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง และวัยหนุ่มสาว (Gen Y) ที่เกิดในยุคการเข้ามาของเทคโนโลยี นิยมชมชอบวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นเรื่องธรรมดา (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558: 55) ทัศนคติของทั้งสองรุ่นวัยนี้มีผลต่อการขับเคลื่อนการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม อีกทั้งมีผลการวิจัยชี้ว่า วัยที่กำลังเติบโตในยุคนี้ (Gen Z) มักไม่ค่อยนิยมอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ไม่สนใจและให้ความสำคัญว่าใครจะเรียกตัวเขาว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย สามารถมีอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ได้หลากหลาย ไม่แบ่งแยกเหมือนก่อนหน้านี้ (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ อ่างถึงใน ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2560) หากอนุมานจากข้อมูลดังกล่าวก็อาจกล่าวได้ว่า สังคมไทยมีแนวโน้มที่จะให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้นเรื่อยๆในอนาคต

ทั้งนี้การยอมรับดังกล่าวอาจยังต้องเป็นไปตามเงื่อนไข คือผู้มีความหลากหลายทางเพศ จะต้องประพฤติปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง จะต้องเป็นคนดี ทำหน้าที่ของตนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม กล่าวคือ สังคมไทยจะยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ก็ต่อเมื่อพวกเขาเป็นไปตามบทบาทที่สังคมคาดหวังให้เป็น จึงทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยส่วนใหญ่ต้องพยายามอย่างหนัก ทั้งในแง่ของการเรียน การงาน การใช้ชีวิต และความประพฤติ เพื่อให้เห็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีผู้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ว่า นั่นถือเป็นการกดดันพวกเขาเหล่านี้มากเกินไปหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมากหากเปรียบเทียบกับในอดีต นั่นก็ด้วยความประพฤติดีที่ของพวกเขาเหล่านี้ด้วยส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งคือการนำเสนอของสื่อที่เปลี่ยนไป ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ นายคมน์ นพรัตน์ ผู้สื่อข่าวช่อง Nation TV (อ้างอิงใน หนังสือพิมพ์รังสิต, 2559) กล่าวว่า

“สังคมไทยในตอนนี้มีการเปิดรับเพศทางเลือกมากขึ้น จากอดีตถึงปัจจุบันคิดว่าสังคมไทยมีมุมมองต่อเพศทางเลือกที่เปลี่ยนไปมาก ... เหตุผลหนึ่งก็คือว่าสังคมเข้าใจเพศทางเลือกมากขึ้น เพราะประเทศไทยมีประชากรเพศทางเลือกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้สังคมพยายามทำความเข้าใจ และสื่อต่างๆก็พยายามนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวของเพศทางเลือกให้สังคมได้รับรู้ อีกทั้งมีการนำเสนอแง่มุมที่หลากหลาย เพื่อทำให้เห็นว่าเพศทางเลือกก็คือคนปกติทั่วไป”

จากข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า สื่อมีผลต่อการสร้างค่านิยมในสังคมเป็นอย่างมาก และสื่อสามารถทำให้ความคิดของคนในสังคมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นไปตามที่สื่อต้องการจะนำเสนอได้ไม่ยาก โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อหนังสือก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถูกใช้ในการนำเสนอเรื่องความหลากหลายทางเพศ

สื่อหนังสือในที่นี่ ผู้วิจัยขอทำการยกมาเฉพาะสื่อหนังสือสำหรับเด็กเท่านั้น โดยหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศเล่มแรกคือ Jenny Lives With Eric and

Martin (*Mette bor hos Morten og Erik*) โดย Suzanne Bosche ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1981 ในประเทศเดนมาร์ก เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กหญิงวัยห้าขวบผู้ซึ่งไปอาศัยอยู่กับพ่อและคู่อีกเพศเดียวกันของเขา โดยผู้เขียนเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เด็กๆ มักสับสนและเกิดคำถามเมื่อพบเห็นครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กๆ เหล่านั้น แม้หนังสือของ Bosche จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก และได้รับการห้ามเผยแพร่ในหลายๆ พื้นที่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศเดนมาร์กนั้นเป็นประเทศแรกๆ ที่ออกกฎหมายอนุญาตให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ ซึ่งบังคับใช้ในปี 1989 การมีสื่อหนังสือสำหรับเด็กที่นำเสนอเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ อาจสะท้อนให้เห็นการตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวของประเทศเดนมาร์ก ซึ่งนำไปสู่การยอมรับในทางกฎหมายโดยรัฐ

หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศยุคแรกๆ มักนำเสนอเกี่ยวกับครอบครัวผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น *Daddy's Roommate*, *Heather Has Two Mommies*, *Molly's Family* เป็นต้น เนื่องจากในต่างประเทศครอบครัวหลากหลายทางเพศนั้นเป็นที่พบเห็นและสังเกตได้ง่ายกว่าอัตลักษณ์ของปัจเจกผู้มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งครอบครัวหลากหลายทางเพศยังนิยมการมีลูก (ทั้งจากการอุปการะและการผสมเทียม) การสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กทั้งในแง่ของผู้เป็นบุตรและคนรอบข้างจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต่อมาก็ได้มีการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของปัจเจกขึ้นมาด้วยเช่นกัน หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศเริ่มแพร่หลายมีจำนวนมากขึ้นในช่วงปี 1990 ถึงปัจจุบัน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวและอัตลักษณ์ของปัจเจกในสัดส่วนเท่าๆ กัน

สำหรับในประเทศไทย พื้นที่เดียวที่จะสามารถพูดถึงเรื่องเพศกับเด็กได้อย่างเป็นทางการคือหนังสือเรียนวิชาสุขศึกษา ซึ่งในปี 2557 ได้มีการพบเห็นและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนัก ถึงหลักสูตรใน “หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” ซึ่งเรียกผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า “กลุ่มหลงเพศ” และให้ความหมายของ “ผู้เบี่ยงเบนทางเพศ” ว่าเป็นความผิดปกติทางจิตเวช มีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม และมีแนวโน้มจะเป็นอันตรายต่อผู้คนในสังคม สะท้อนให้เห็นการที่ภาครัฐพยายามปลุกฝังความคิดเชิงลบให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม กล่าวคือ นอกจากอุดมการณ์ของรัฐไทยไม่ได้สนับสนุนให้เกิดความหลากหลายทางเพศในสังคมแล้ว ยังปลุกฝังให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย ซึ่งส่งผลให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยเป็นไปได้อย่างยิ่งยั้ง

ในส่วนของหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและสำรวจตลาดมาอย่างกว้างๆ พบว่ายังไม่มีหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทยที่พูดถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง มีเพียงหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาพูดถึงเพศในมิติอื่นๆ และหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายในแง่มุมอื่นๆ โดยผู้วิจัยขอแบ่งหนังสือที่พบออกเป็นประเภทตามเนื้อหา ดังต่อไปนี้

- หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาททางเพศของชายและหญิง ได้แก่ เรื่อง *ชาย = หญิง เท๋าเทียม ชุด 1-4*, เรื่อง *หนูเป็นเด็กผู้หญิงค่ะ* และเรื่อง *ผมเป็นเด็กผู้ชายครับ*
- หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศตามสรีระ ได้แก่ เรื่อง *ป้องกันอย่างารู้*
- หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กพิเศษ ได้แก่ เรื่อง *กระต่ายขี้อาย*, เรื่อง *แมวตาบอด* และเรื่อง *หัวใจแปลงร่าง*
- หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการยอมรับในตนเอง ได้แก่ เรื่อง *แมวน้ำสีชมพู*, เรื่อง *เหมียวเหมียว ไม่อยากเหมียว* และเรื่อง *เด็กน้อยผู้ตามหาความสวยงาม*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ

แม้หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ได้อ่านข้างต้นจะไม่ได้มีเนื้อหาที่นำเสนอในประเด็นความหลากหลายทางเพศโดยตรง แต่ก็สามารถทำให้เห็นทิศทางของวงการหนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทยว่ามีการให้ความสำคัญกับประเด็นทางเพศหรือความหลากหลายในสังคมอย่างไรบ้าง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากปีที่หนังสือเหล่านี้ตีพิมพ์ พบว่าหนังสือภาพเหล่านี้ล้วนตีพิมพ์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทั้งสิ้น โดยเฉพาะหนังสือภาพเรื่อง *ป้องกันอย่างรู้* (2559) โดย สองขา (ศรีสมร โชเฟอร์) ซึ่งพูดถึงเด็กชายป้องกันผู้สำรวจร่างกายและเกิดความสงสัยเกี่ยวกับอวัยวะเพศของตนเอง เนื้อหาภายในหนังสือเป็นการสอนเพศศึกษาผ่านสื่อหนังสือภาพ โดยใช้คำศัพท์และภาพประกอบที่เหมาะสมสำหรับเด็ก สะท้อนให้เห็นว่าวงการหนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทยเพิ่งเริ่มให้ความสำคัญกับการสอนเรื่องเพศและความหลากหลายในสังคมเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าในช่วงเวลาที่วงการหนังสือภาพ

สำหรับเด็กในไทยกำลังเริ่มเปิดรับสิ่งใหม่ๆนี้เอง คือช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการนำเสนอในประเด็นใหม่ๆ ให้เป็นที่ตระหนักในสังคมเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาแนวคิดความหลากหลายทางเพศ และการยอมรับความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจที่มาของแนวคิดความหลากหลายทางเพศทั้งในตะวันตกและในประเทศไทย เข้าใจว่าพวกเขาเหล่านี้เป็นคน “ปกติ” อย่างคนอื่นทั่วไป บรรทัดฐานของสังคมต่างหากที่ตีกรอบให้พวกเขากลายเป็นคนแปลกแยก นอกจากนี้ปัจจัยของการยอมรับและไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยยังช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน ทำให้มองเห็นข้อจำกัดของการนำเสนอเนื้อหาภายในหนังสือภาพ อีกทั้งทิศทางของการยอมรับความหลากหลายทางเพศของประชาชนในสังคม รวมไปถึงทิศทางของการเปิดกว้างรับสิ่งใหม่ๆในวงการหนังสือภาพสำหรับเด็ก ทำให้ผู้วิจัยเห็นหนทางและมองว่าระยะนี้คือช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่มุ่งจัดทำขึ้นสำหรับเด็กในวัยต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ในสมัยก่อนไม่มีการจัดทำหนังสือให้เด็กอ่าน โดยเฉพาะ หนังสือส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ใหญ่อ่าน แต่หนังสือบางเรื่องมีเนื้อหาสนุกสนาน บอกเล่าเรื่องราวผจญภัย เด็กจึงนิยมอ่านไปด้วย หนังสือสำหรับเด็กเกิดขึ้นโดยมีจุดประสงค์ก็เพื่อใช้ในกาสั่งสอนเด็กในเรื่องศีลธรรม จรรยา มารยาท ศาสนา รวมไปถึงการสอนการอ่านและการสะกดคำ ต่อมาจึงเริ่มพัฒนามาเป็นหนังสือสำหรับเด็กเพื่อความบันเทิงและสอดแทรกสาระอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยดังเช่นที่เห็นกันในปัจจุบัน (เจตต์ คชฤทธิ์, 2554: 43-44)

การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กมีหลายวิธี แต่ในที่นี้จะแบ่งโดยยึดลักษณะงานเขียนเป็นหลัก ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ หนังสือบันเทิงคดี คือหนังสือที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน หนังสือสารคดี คือหนังสือที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ นอกจากนี้ยังมี

หนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กเล็กซึ่งแตกต่างจากหนังสือบันเทิงคดีและสารคดีทั่วไปเรียกว่า หนังสือภาพ (ครุฑชิต มนูญผล, 2547: 11; สมพร จารุณี, 2541: 10-11)

หนังสือภาพ (Picture Book) คือ หนังสือที่มีภาพประกอบเนื้อเรื่อง ใช้ภาพเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารหรือส่งเสริมเนื้อหา ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนไปจนถึงระดับประถมศึกษา หนังสือภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจะให้ความสำคัญกับภาพเป็นหลัก อาจเรียกว่าเป็นหนังสือที่มีคำบรรยายประกอบภาพ หรืออาจไม่มีคำบรรยายเลยก็ได้ เนื่องจากเด็กก่อนวัยเรียนยังอ่านหนังสือไม่ออกหรืออ่านไม่คล่อง จุดประสงค์ของหนังสือคือการให้เด็กสร้างความคุ้นเคยกับหนังสือ หรือในบางกรณีก็มุ่งหมายให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กเรียนรู้การออกเสียงและความหมายของคำไปพร้อมๆกัน ข้อความที่ปรากฏในหนังสือไม่ได้มีลักษณะเป็นเรื่องราวหรือมีเค้าโครงมากนัก ในขณะที่หนังสือภาพสำหรับเด็กประถมวัยจะมีลักษณะเป็นเรื่องราวและมีเค้าโครงมากขึ้น จะมีการลดปริมาณของภาพและเพิ่มเนื้อหา เนื่องจากเด็กวัยนี้สามารถอ่านหนังสือเองได้แล้ว แต่ยังคงต้องการภาพเพื่อกระตุ้นความสนใจอยู่เช่นกัน (นิตยา วรณกิติ์, 2559: 29-30; สมพร จารุณี, 2541: 11-12)

ข้างต้นเป็นเพียงคุณลักษณะทั่วไปของหนังสือภาพ สำหรับการทำงานของหนังสือภาพในการสื่อสารกับผู้อ่านนั้น มีผู้ได้ให้ความหมายของหนังสือภาพไว้หลากหลายทัศนะ ซึ่งจะขอยกมาเพียง 3 ทัศนะที่มีความสอดคล้องกันและตรงกับกรอบความคิดเกี่ยวกับหนังสือภาพที่ผู้วิจัยต้องการจะนิยามดังนี้

Nodelman (1998) กล่าวว่าหนังสือภาพ คือ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ส่งผ่านข้อมูลหรือบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพจำนวนมากร่วมกับตัวหนังสือ หรือในบางครั้งอาจไม่ต้องมีตัวหนังสือเลยก็ได้ ซึ่งข้อความและภาพในหนังสือประเภทนี้จะทำหน้าที่แตกต่างกับข้อความและภาพในบริบทอื่นๆ ภาพในหนังสือภาพอาจเรียกได้ว่าเป็น "ภาพประกอบคำ" เพราะภาพจะต้องช่วยเสริมความหมายให้แก่คำหรือข้อความ เนื่องจากบางครั้งข้อความในหนังสือภาพประกอบเรื่องอาจไม่สามารถใช้สื่อสารได้ทั้งหมด ภาพจึงต้องแบกรับหน้าที่ในการถ่ายทอดเรื่องราวและความหมายให้แก่ผู้อ่านแทน

วิมลีน มีศิริ (2551) ให้ความหมายของหนังสือภาพว่า เป็นหนังสือที่มีการผสมผสานและทำงานร่วมกันระหว่าง "คำ" กับ "ภาพ" โดยทั้งสองส่วนมีความสอดคล้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในความหมายเกี่ยวกับการเล่าเรื่องของหนังสือภาพแต่ละเล่ม

เว็บไซต์ Vermont Center ซึ่งเป็นเว็บไซต์ส่งเสริมความรู้และทักษะสำหรับเด็กและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในเครือศูนย์หนังสือของห้องสมุดสภาคองเกรส (Center for the Book in the Library of Congress) ได้กล่าวถึงความหมายหนังสือภาพจากบทความหัวข้อ Exploring Picture Books (<http://www.mothergooseprograms.org/wp-content/uploads/2015/07/exploring-picture-books-text-etc.pdf>) ไว้ดังนี้ หนังสือภาพก็

เหมือนกับบทกวี ข้อความในหนังสือจะต้องถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และฉากด้วยคำเพียงไม่กี่คำที่เลือกสรรมาอย่างรอบคอบ แต่ต้องไม่เป็นการชี้นำจนเกินไป ข้อความเพียงทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราว และเชิญชวนผู้อ่านเข้าสู่โลกของหนังสือเล่มนั้นๆ ส่วนภาพประกอบจะทำหน้าที่เป็นล่าม ขยายความหมายของข้อความสร้างความกระจำให้แก่ผู้อ่าน การทำงานร่วมกันของข้อความและภาพจะช่วยกระตุ้นจินตนาการของเด็ก และทำให้เรื่องราวดูมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น

จากข้างต้น ทักษะเหล่านี้มีจุดที่สอดคล้องกันซึ่งตรงกับกรอบความคิดเกี่ยวกับหนังสือภาพของผู้วิจัยที่มองว่า หนังสือภาพมิได้เป็นเพียงหนังสือที่มีภาพเพื่อผ่อนคลายสายตาจากการอ่านเนื้อหา แต่ทั้งภาพและเนื้อหาต้องช่วยเสริมแรงของกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้เขียนไม่สามารถสื่อสารผ่านเนื้อหาหรือข้อความได้โดยตรง ภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งต่างๆ แทน เพื่อให้การสื่อสารความหมายของหนังสือเล่มนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้วิจัยจึงพอสรุปและนิยามความหมายของหนังสือภาพที่จะใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ว่า “หนังสือภาพ คือ หนังสือที่มีภาพประกอบเนื้อหา ซึ่งภาพจะต้องทำหน้าที่เสริมหรือขยายความหมายให้แก่เนื้อหาภายในเล่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่สามารถสื่อสารผ่านข้อความได้โดยตรง เนื้อหาและภาพจึงต้องผสมผสานและทำงานร่วมกัน เพื่อให้การสื่อสารความหมายของหนังสือเล่มนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด”

มีผู้จำแนกประเภทหนังสือภาพสำหรับเด็กไว้หลายรูปแบบ แตกต่างกันไปตามสำนวนภาษา และการเรียกประเภท แต่มีจุดร่วมคือการจัดกลุ่มประเภทของหนังสือภาพตามคุณลักษณะและจุดประสงค์การใช้งานเหมือนกัน ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็น 8 ประเภทดังนี้ (สมพร จารุณัฐ, 2541 อ้างถึงใน นิตยา วรณกิตร์, 2559: 30-32; นพวรรณ สิริเวชกุล และปานบุญ สิริเวชกุล, 2546 อ้างถึงใน เจตต์จ คชฤทธิ์, 2554: 62-63; วิมลสิน มีศิริ, 2551)

1. หนังสือที่แสดงตัวเลขและจำนวนนับ (Counting books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เนื้อหาจะแสดงตัวเลข 1 – 10 หรือจำนวนนับโดยมีภาพประกอบเป็นสิ่งที่ง่ายรอบตัวเด็ก จุดประสงค์เพื่อสอนให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับตัวเลขและสามารถนับเลขเป็น
2. หนังสือที่แสดงตัวอักษร (Alphabet books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เนื้อหาแสดงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และคำในภาษาไทยหรืออังกฤษ จุดประสงค์เพื่อให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจตัวอักษรหรือคำเหล่านี้ผ่านภาพประกอบ

3. หนังสือของเล่น (Baby books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กเล็กก่อนวัยเรียน นอกจากผลิตด้วยกระดาษแล้วอาจผลิตด้วยวัสดุอื่นได้เช่นกัน เช่นผ้า ยางพลาสติก ฟองน้ำ มีลักษณะเป็นสามมิติ หรือสามารถยืด ชักหรือดึงตัวเล่มหนังสือได้ จุดประสงค์เพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและสัมผัส
4. หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอด (Concept books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เนื้อหาให้ความเข้าใจเรื่องความคิดรวบยอดจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมผ่านภาพและเส้น เช่น หนังสือที่แสดงรูปทรงเรขาคณิต หนังสือที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสี หรือหนังสือที่แสดงสิ่งตรงข้าม เป็นต้น
5. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เป็นหนังสือที่ช่วยสอนสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก เช่น อาชีพ ของใช้ในบ้าน อวัยวะของร่างกาย ซึ่งจะมีภาพพร้อมคำอธิบายสั้นๆของสิ่งนั้นๆให้เด็กได้จดจำ
6. หนังสือแสดงภาพโดยไม่มีตัวหนังสือ (Wordless Picture books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เป็นหนังสือที่มีแต่ภาพโดยไม่มีตัวหนังสือประกอบ ใช้ภาพเป็นตัวสื่อสารโดยตรง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดและจินตนาการส่วนตัวในการสร้างเรื่องราวของตนเอง หรือในบางครั้ง ผู้ใหญ่จะเป็นผู้อ่านหรือแต่งเรื่องประกอบแล้วเล่าให้เด็กฟัง
7. หนังสือภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย (Easy to read books) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน หนังสือประเภทนี้ยังเน้นภาพประกอบเป็นสำคัญ เนื้อหาของหนังสือจะใช้คำสั้นๆ ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน แทรกโครงเรื่องง่ายๆให้เด็กสามารถเข้าใจได้จากการอ่านด้วยตนเอง จุดประสงค์เพื่อฝึกการอ่านสำหรับเด็ก
8. หนังสือภาพประกอบเรื่อง (Picture Storybooks) หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กวัยเริ่มเรียนและวัยประถมศึกษา เนื้อหาของหนังสือจะมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการใช้คำหรือประโยคที่ยาวขึ้น มีเรื่องราวและโครงเรื่องที่ชัดเจน ภาพจะกลายเป็นส่วนช่วยเสริมเนื้อหา ไม่ใช่ส่วนสำคัญที่สุดเหมือนหนังสือประเภทอื่นๆที่กล่าวมาข้างต้น หนังสือประเภทนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจให้เด็กได้รับความสนุกเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการ ความรู้สึก และได้แนวคิดเป็นคติสอนใจ

หนังสือภาพแต่ละประเภทมีวิธีการนำเสนอต่างกันออกไปตามจุดประสงค์ของตัวเอง จากองค์ความรู้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กประเภทหนังสือภาพประกอบเรื่อง (Picture Storybooks) เนื่องจากเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับช่วงวัยเด็กประถมศึกษา มีการเล่าเรื่องด้วยเค้าโครงที่ชัดเจน สามารถใส่เนื้อหาที่ซับซ้อนได้เหมาะแก่การแทรกประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารกับผู้อ่าน

4.1 ส่วนประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก

แม้ว่าหนังสือสำหรับเด็กจะมีหลายประเภท แต่โดยทั่วไปจะมีส่วนประกอบที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ไม่ว่าจะเป็นหนังสือนิทาน การ์ตูน เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี เรื่องแปล หรือหนังสือภาพ เพียงแต่นำเสนอรายละเอียดของแต่ละส่วนแตกต่างกันออกไปตามประเภท โดยเจดิง คชฤทธิ (2554: 125-174) ได้แบ่งส่วนประกอบของหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเรียบเรียงโดยการเลือกในทศนะที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กและสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น

รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้นในที่นี้ หมายถึง ลักษณะและองค์ประกอบทางกายภาพเบื้องต้นของหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ขนาดรูปเล่ม ปก ใบหุ้มปก ไบรอนปก และคำนำ ส่วนประกอบตอนต้นเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ผู้อ่านมองเห็นและสัมผัสได้เมื่อหยิบจับหนังสือขึ้นมา การดึงดูดความสนใจของผู้อ่านจึงต้องเริ่มขึ้นตั้งแต่ขั้นการตั้งชื่อเรื่อง กำหนดรูปเล่ม ไปจนถึงการออกแบบปกของหนังสือ

1. ชื่อเรื่อง ในการทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น ชื่อเรื่องถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะชื่อเรื่องเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้ ชื่อเรื่องจะยาวหลายพยางค์หรือสั้น ไม่มีผลต่อการชอบหรือไม่ชอบของเด็ก แต่ชื่อเรื่องสำหรับเด็กจะต้องทำให้กะทัดรัด อันหมายถึงเป็นชื่อที่อ่านหรือฟังแล้วพอจะคาดเดาเนื้อหาสาระในเรื่องนั้นได้ ซึ่งชื่อกะทัดรัดอาจยาวหลายพยางค์ก็ย่อมได้ (วิริยะ สิริสิงห, 2551: 22)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 174-175) กล่าวว่า การตั้งชื่อเรื่องจะต้องทำให้น่าสนใจ น่าติดตามอ่านและพอจะคาดเดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ต้องรู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจและทำให้เห็นภาพ อีกทั้งยังได้ยกตัวอย่างแนวทางการตั้งชื่อหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

- ตั้งชื่อจากชื่อตัวละครของเรื่อง เช่น ปุ๋ยฝ้ายเด็กดี ยายเข้าชอบวาดรูป แมวของมาทิลด้า
- ตั้งชื่อจากจำนวนตัวละคร เช่น ลูกหมูสามตัว สีสหายนักดนตรี
- ตั้งชื่อจากชื่อสัตว์ เช่น ปลาบู่ทอง กระจอกสาว แกะเกร
- ตั้งชื่อจากเนื้อเรื่อง เช่น เจ้าหญิงกับหินวิเศษ ขนฟูอยากกล้าหาญ เห็นหมวกของฉันไหม
- ตั้งชื่อจากสถานที่ เช่น เทียวหัวหิน เชียงใหม่ที่ฉันรู้จัก เกาะมหาสมบัติ
- ตั้งชื่อจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ลักษณะรูปร่างหน้าตา ความสามารถพิเศษของตัวละคร เช่น หนูน้อยหมวกแดง ลูกเป็ดขี้เหร่ หมูบินได้
- ตั้งชื่อจากลักษณะของรูปร่างหนังสือ เช่น ตะกร้ามหาสนุก (ตัวเล่มหนังสือเป็นรูปตะกร้า) ปากของใคร (ภายในตัวเล่มหนังสือสามารถขยับปากของตัวละครได้) บ้านแสนสวย (ตัวเล่มหนังสือเป็นรูปบ้าน)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก โดยภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องควรพิจารณา ดังนี้ (ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก, 2554: ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างถึงใน เจตจิต คชฤทธิ์, 2554: 127)

- ถ้อยคำภาษาที่มีพลังหนักแน่น
- ใช้ภาษาสามัญและคำง่ายๆ
- ใช้ภาษาระดับเดียวกับเนื้อหา

กล่าวคือการตั้งชื่อเรื่องหนังสือสำหรับเด็กนั้นควรคำนึงถึงการใช้คำที่เข้าใจง่าย มีภาษาอยู่ในระดับเดียวกับเนื้อหา ชื่อมีความกระชับ แต่ทรงพลัง ทำให้เห็นภาพและสื่อถึงเนื้อหาภายในเล่ม

2. ขนาดและรูปเล่ม หนังสือสำหรับเด็กมีหลายขนาดและหลายรูปร่างแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนั้นว่าจะเอาไปใช้ในลักษณะใด ในส่วนของหนังสือภาพที่ต้องการแสดงเนื้อหา เรื่องราว และความหมายผ่านภาพ มักจะมีขนาดใหญ่เพื่อจะได้สามารถแสดง ความสวยงามของภาพและรายละเอียดของภาพได้มาก (เจตจิต คชฤทธิ์, 2554: 129; สมพร จารุณี, 2541) นอกจากนี้ การกำหนดขนาดหนังสือสำหรับเด็กควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการหยิบจับของเด็กด้วยเช่นกัน ควรมีขนาดกะทัดรัดพอที่เด็กจะสามารถถืออ่านเองได้อย่างสะดวก น้ำหนักเบา พกพาได้สะดวก แต่ต้องมีความทนทานพอต่อการเปิดซ้ำหลายๆรอบ เนื่องจากในเด็กเล็กยังมี กล้ามเนื้อและนิ้วมือที่ไม่แข็งแรงพอจะหยิบจับสิ่งของได้คล่องนัก และยังไม่เข้าใจการถนอมรักษา หนังสือ

รูปเล่มหนังสือโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือรูปเล่มแนวตั้ง (Upright) หมายถึงรูปเล่มที่มีส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง นิยมในการพิมพ์หนังสือทั่วไป และรูปเล่มแนวนอน (Oblong) หมายถึงรูปเล่มที่มีส่วนสูงน้อยกว่าส่วนกว้าง สำหรับขนาดของหนังสือสำหรับเด็ก โดยทั่วไปจะนิยมพิมพ์กัน 2 ขนาด คือ 8 หน้ายก (18.5x26 เซนติเมตร) และ 16 หน้ายก (13x18 เซนติเมตร) ทั้งนี้การกำหนดลักษณะรูปเล่มและขนาดของหนังสือ นั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้เขียนว่าต้องการจะให้มันเป็นแบบใด สามารถออกแบบได้อย่างหลากหลาย และไม่จำเป็นต้องมีรูปทรงที่เปลี่ยนอย่างเดียวเท่านั้น (นิตยา วรณกิตร์, 2559: 151-152)

3. ปกหนังสือถือเป็นสิ่งแรกที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก เปรียบเสมือนประตูบานแรกของหนังสือเล่มนั้น การออกแบบปกจึงต้องคำนึงถึงความชื่นชอบของเด็กเป็นหลัก ซึ่งโดยปกติแล้วเด็กจะชื่นชอบปกที่สวยงาม สีสันสดใส มีชื่อเรื่องที่เด่นชัด อ่านง่าย ขนาดใหญ่เหมาะสมกับสายตาของเด็ก และไม่ควรรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์ที่ผิดแปลกจากตัวอักษรมาตรฐานจนเกินไป ภาพหน้าปกควรสอดคล้องและแสดงลักษณะบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหนังสือเพื่อการโยงไปสู่เนื้อเรื่อง ซึ่งในปัจจุบันนิยมพิมพ์ภาพหรืออักษรขนาดใหญ่ให้เกิดมิติดึงดูดความสนใจของเด็กด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ควรคำนึงถึงวัสดุที่นำมาใช้ให้มีความแข็งแรงทนทานและสะดวกต่อการทำความสะอาด เช่น กระดาษอาร์ตเคลือบ กระดาษออบพลาสติก เป็นต้น

4. ใบหุ้มปก เป็นส่วนประกอบที่ช่วยรักษาสภาพปกให้คงทนไว้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เขียน นอกจากช่วยเรื่องการรักษาสภาพปกแล้ว ใบหุ้มปกยังช่วยเสริมความสวยงาม และยังเพิ่มพื้นที่ที่สามารถใส่ข้อมูลบางอย่างลงไปได้ เช่น ประวัติผู้เขียน คำนิยม คำโปรย หรือข้อความบางตอนที่สำคัญในหนังสือ ซึ่งใบหุ้มปกส่วนใหญ่จะใช้ภาพเดียวกับปกหนังสือ

5. ไบรอนปก เป็นส่วนหน้ากระดาษที่ช่วยยึดเล่มให้ติดกับปก ในกรณีที่ปกชำรุด ไบรอนปกจะช่วยรักษาสภาพหนังสือและเนื้อหาข้างในไว้ โดยส่วนใหญ่ไบรอนปกจะเป็นหน้ากระดาษว่างๆ หรือเป็นภาพประกอบที่มีส่วนสำคัญกับเนื้อหา อาจเป็นภาพเดียวกับปก แต่ลดขนาดลงและตัดทอนรายละเอียดบางอย่างออกไปเพื่อไม่ให้เหมือนปกเสียทีเดียว

6. คำนำหรือคำชี้แจง เป็นส่วนที่ใช้แสดงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการจัดทำหนังสือเล่มนั้นๆ โดยปกติอาจมีทั้งคำนำของผู้เขียนและคำนำของสำนักพิมพ์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง แต่สำหรับหนังสือภาพหรือหนังสือสำหรับเด็กเล็กอาจไม่จำเป็นต้องมีคำนำก็ได้

4.1.2 เนื้อเรื่องหรือเนื้อหา

ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่าหนังสือภาพแต่ละประเภทมีวิธีการนำเสนอต่างกันออกไปตามจุดประสงค์ ทั้งในส่วนของรูปเล่มที่อาจใช้วัสดุอื่นนอกจากกระดาษ ส่วนของภาพประกอบที่อาจบอกเล่าเรื่องราวได้โดยไม่ต้องมีคำบรรยาย หรือแม้แต่ว่าส่วนของเนื้อหาที่อาจมีเค้าโครงเรื่อง หรือไม่มีก็ได้ขึ้นอยู่กับวิธีการนำเสนอของผู้แต่งและช่วงวัยของกลุ่มเป้าหมาย

การเขียนเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย หรือแม้แต่สารคดี ล้วนมีส่วนประกอบและหลักการเขียนคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีผู้เรียบเรียงหลักการดังกล่าวนี้ไว้มากมายหลากหลายสำนวน หากแต่มีจุดร่วมเดียวกันคือการแบ่งส่วนประกอบในการดำเนินเรื่องออกเป็น 6 ส่วนดังต่อไปนี้

โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง หมายถึง ลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง โดยที่เหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างสมเหตุสมผล ส่วนใหญ่นักเขียนเรื่องสำหรับเด็กมักกำหนดให้เหตุการณ์เกิดตามลำดับเวลา ไม่ซับซ้อน ไม่วกวนไปมา โครงเรื่องเป็นการสร้างเรื่องคร่าวๆ เพื่อให้ผู้เขียนใช้เป็นแนวทางในการเขียนเนื้อเรื่องตามเค้าโครงนั้น อันดับแรก ผู้เขียนต้องกำหนดเนื้อหาที่จะเขียนว่าต้องการสื่อสารประเด็นอะไรและใช้รูปแบบใดในการนำเสนอ ต่อมาจึงเป็นขั้นตอนของการเลือกเนื้อหาในการสื่อสารประเด็นและนำเสนอตามที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น การเลือกเนื้อหาในงานเขียนสำหรับเด็กต้องคัดเลือกให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงวัย เนื้อหาที่นำมาถ่ายทอดควรมีโครงเรื่องที่เหมาะสม เรื่องสำหรับเด็กมักจะนำเสนอเพียงประเด็นเดียวและกำหนดเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นตามลำดับเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นเรื่องสำหรับเด็กเล็ก เช่น เกิดขึ้นตามลำดับเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น กลางคืน หรืออาจใช้เหตุการณ์ดำเนินไปตามวัยของตัวละครเอก เป็นต้น และโดยทั่วไปจะเป็นการเล่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกนั่นเอง

เจตส์ คชฤทธิ์ (2554: 136) กล่าวว่า เค้าโครงเรื่องที่ดีต้องมี 3 ชั้น คือ ตอนเริ่มเรื่อง ตอนที่ เป็นจุดเด่นที่สุดของเรื่อง และตอนจบเรื่อง สอดคล้องกับทัศนะของ Nancy Lamb (2001: 68 อ้างถึงใน นิติยา วรณิกัตร์, 2559: 116) โดยระบุว่า การเขียนโครงเรื่องหนังสือสำหรับเด็กที่ดีควรดำเนินตามโครงสร้างละครกรีก (The Classic Greek dramatist) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การสร้างพลังในการเริ่มเรื่อง (The Rising Action) จุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) และการคลี่คลายเรื่อง (Falling Action) โดยมีรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

ตอนเริ่มเรื่อง คือ การเปิดฉากของปมปัญหาในเรื่อง เป็นตอนเสนอปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เป็นเหตุนำไปสู่เรื่องราวต่างๆ ผู้เขียนต้องมีวิจิตรจนวนหรือสร้างแรงดึงดูดใจให้แก่ผู้อ่านในการติดตามหนังสือสำหรับเด็กนิยมเปิดเรื่องโดยการแสดงให้เห็นเหตุการณ์ ปัญหา ความขัดแย้ง หรือความต้องการและความพยายามในการที่จะบรรลุจุดประสงค์ของตัวเอง โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเล็กมักจะเปิดด้วยปมเหล่านี้ในทันที และมีใช้หนังสือสำหรับเด็กทุกเล่มจะมีโครงเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องราวของปมปัญหาหรือปมขัดแย้ง แต่โครงเรื่องประเภทนี้จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่ผู้อ่านจะทราบติดอยู่แล้วว่าทำยที่สุดแล้วปมปัญหาทั้งหมดจะได้รับการคลี่คลาย แต่สิ่งที่น่าติดตามคือตัวละครจะมีวิธีการจัดการกับปมปัญหาเหล่านั้นอย่างไร มีการแบ่งเค้าโครงที่เป็นการถ่ายทอดปมปัญหาความขัดแย้งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตตัวละครเอกไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับบุคคล ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับตัวเอง ต่อมาคือตอนที่เป็นจุดเด่นของเรื่อง คือ ขั้นตอนที่สืบต่อมาจากตอนแรก แสดงให้เห็นความบีบอัดของปมปัญหาทั้งหมด อาจเป็นจุดที่ตึงเครียด หดหู่หรือสร้างความสับสนยุ่งเหยิงที่สุดเพื่อตัดสินปมปัญหาจะคลี่คลายไปในทางใด เพื่อนำไปสู่ตอนจบเรื่อง คือ ตอนที่ความจริงต่างๆปรากฏขึ้น ปมปัญหาทั้งหมดคลี่คลาย ความขัดแย้งต่างๆสิ้นสุดลง อาจใช้วิธีการจบเรื่องได้หลายแบบ แต่ในหนังสือสำหรับเด็กนั้น นิยมการจบแบบสุขนาฏกรรมหรือการจบอย่างมีความสุข

สำหรับหนังสือภาพประกอบเรื่องและหนังสือนิทานที่แต่งขึ้นให้เด็กเล็ก ต่างต้องการโครงเรื่องที่ตี ชัดเจน และเหตุการณ์ต่างๆมีความสัมพันธ์กันอย่างดี ส่วนมากจะมีโครงเรื่องสั้นๆเหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็กที่มีไม่มาก เค้าโครงเรื่องสำหรับเด็กเล็กจึงมักดำเนินเรื่องรวดเร็วและไม่เยิ่นเย้อ มักใช้ภาพเป็นสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสถานที่ เหตุการณ์ และการกระทำของตัวเอง ใช้ภาพสร้างอารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการแทนการบรรยายยืดยาว หนังสือภาพประกอบเรื่องจึงมักให้ความสำคัญกับการสร้างจินตนาการและความแปลกใหม่ ผู้แต่งจึงมักสร้างโครงเรื่องที่จูงใจให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมกับตัวละคร เข้าไปร่วมเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกับตัวละครเอกด้วย โครงเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กเล็กจึงต้องให้จบลงอย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้อ่านวัยเด็กได้เกิดความรู้สึกอิ่มเอมและคลี่คลายไปด้วย

แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่องถือเป็นหัวใจสำคัญของงานเขียน อันหมายถึง แนวคิดรวบยอดหรือสาระสำคัญ ของเรื่องที่ทำหน้าที่สื่อสารในประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะส่งไปถึงผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนกำหนดขึ้นเพื่อให้

ผู้อ่านได้รับรู้และเกิดอารมณ์ร่วม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดและที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การจะเข้าใจแก่นเรื่องของงานเขียนนั้นๆ ได้จำเป็นจะต้องอ่านใจความของเรื่องราวทั้งหมดเสียก่อน แก่นเรื่องจะไม่ได้ถูกนำเสนอออกมาทันทีทันใด แต่จะค่อยๆ คลี่คลายออกมา เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและเปิดเผยความจริงของเรื่องราวทั้งหมด ดังนั้นแก่นเรื่องและโครงเรื่องจึงต้องทำงานร่วมกัน

มีการแบ่งลักษณะของแก่นเรื่องไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้เลือกทัศนะที่ตรงกับกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์งานครั้งนี้ ซึ่งกล่าวโดย ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539: 183-184 อ้างถึงใน เจตต์ คชฤทธิ์, 2554: 141) อธิบายถึงลักษณะของแก่นเรื่องไว้ ดังนี้

1. แก่นเรื่องที่คุณเขียนพยายามเสนอหรือตีแผ่ให้เห็นความจริงในชีวิตมนุษย์ ซึ่งเป็นประสบการณ์ร่วม หรือไม่ก็เป็นภาวะอันเป็นธรรมชาติ ธรรมดาของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ความรู้สึก หรือการแสดงออก
2. แก่นเรื่องที่คุณเขียนคิดประดิษฐ์แต่งขึ้น เพื่อพิสูจน์กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิต โดยผูกเรื่องให้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่างๆ
3. แก่นเรื่องที่แสดงคำสอนทางศีลธรรม หรือหลักในการใช้ชีวิต

ในการลงมือเขียนเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็ก การกำหนดแก่นเรื่องมักจะเป็นขั้นตอนแรก เพราะแก่นเรื่องหมายถึงประเด็นที่คุณเขียนต้องการจะสะท้อนหรือสื่อสารกับผู้อ่าน หรือก็คือจุดประสงค์ในการทำหนังสือเล่มนั้นๆ การกำหนดแก่นเรื่องก่อนจะทำให้ผู้เขียนวางแผนในการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ได้ง่าย ในงานเขียนสำหรับเด็ก ควรสร้างให้มีแก่นเรื่องสำคัญเพียงแก่นเรื่องเดียว ซึ่งนอกจากจะง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่านวัยเด็กแล้ว ยังง่ายต่อผู้เขียนในการกำหนดเนื้อหาและเขียนโครงเรื่อง วิธีการนำเสนอไม่ควรสั่งสอนหรือห้ามไม่ให้ปฏิบัติสิ่งใดๆ โดยตรง แต่ควรมีกลวิธีการเขียนให้แนบเนียนในลักษณะของ “สาระบันเทิง” คือมีทั้งสาระและบันเทิงควบคู่กันไป สิ่งเหล่านี้ควรกลืนไปกับบทบาทหรือพฤติกรรมของตัวละคร ไม่ใช่จากคำบอกเล่าหรือการบรรยายของผู้เขียน ผู้อ่านจะเป็นผู้ดึงแก่นเรื่องหรือสาระบันเทิงเหล่านี้ออกมาด้วยตัวเอง แก่นเรื่องจึงจำเป็นต้องมีสารประโยชน์แก่เด็กโดยตรงมิใช่เครื่องมือสะท้อนแนวคิดของผู้ใหญ่ เช่น การส่งเสริมให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักแก้ปัญหาชีวิตด้วยตนเอง การส่งเสริมให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เป็นต้น (นิตยา วรรณกิตร์, 2559: 121)

ตัวละคร (Characters)

ตัวละคร คือ ผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือแสดงพฤติกรรมต่างๆในเรื่อง เรียกได้ว่าตัวละครเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นจะผูกพันวนเวียนอยู่ที่ตัวละคร ตัวละครนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น อาจเป็นสัตว์ ต้นไม้ ผลไม้ หรือวัตถุสิ่งของก็ได้ แต่ทั้งนี้ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กจะต้องมีชีวิตชีวา มีบทบาท มีกิริยาอาการ ความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์หรือใกล้เคียงกับมนุษย์ (เจตต์ คชฤทธิ์, 2554: 143) การสร้างตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กนั้น ไม่ควรใช้ตัวละครเยอะ ตัวละครควรมีความสมจริงและมีวัยใกล้เคียงกับเด็ก ซึ่งหากจำแนกตัวละครตามความสำคัญของบทบาท อาจจำแนกได้เป็นตัวละครเอก คือ ตัวละครที่เป็นศูนย์กลางหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องมากที่สุด และตัวละครประกอบ คือ ตัวละครรองซึ่งเป็นตัวประกอบซึ่งช่วยในการดำเนินเรื่อง อย่างไรก็ตาม การสร้างตัวละครไม่ว่าจะเป็นตัวละครเอกหรือตัวละครประกอบต่างก็ต้องมีคุณค่าในตัวเอง

คุณลักษณะของตัวละครจะมี 2 ลักษณะ คือ ตัวละครแบบแบนหรือตัวละครมิติเดียว (Flat Characters) หมายถึง ตัวละครที่มีบุคลิกและลักษณะนิสัยด้านเดียว ไม่หลากหลาย เรียบบ้าง ไม่ซับซ้อน สภาพจิตใจคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ หากเป็นคนดีก็จะดีอย่างเดียว หากเป็นตัวร้ายก็จะร้ายจนจบเรื่อง ไม่มีมิติอื่น และอีกลักษณะคือ ตัวละครแบบกลมหรือตัวละครหลายมิติ (Round Characters) หมายถึง ตัวละครที่มีบุคลิกและลักษณะนิสัยซับซ้อน หลากหลาย แปรเปลี่ยนไปตามอารมณ์ สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมเหมือนมนุษย์ทั่วไป โดยการกำหนดประเภทของตัวละครควรคำนึงถึงช่วงวัยของผู้อ่าน หากเป็นเด็กเล็กควรเป็นตัวละครแบบแบนหรือตัวละครที่มีลักษณะนิสัยไม่ซับซ้อน ในขณะที่ตัวละครสำหรับเด็กโตสามารถสร้างให้มีบุคลิกที่ซับซ้อน หลากหลายมิติได้ กล่าวคือ การสร้างตัวละครนั้นต้องคำนึงถึงความใกล้เคียงกันของลักษณะนิสัยของตัวละครกับผู้อ่าน ซึ่งไม่ว่าตัวละครจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือพืช การบรรยายหรือภาพวาดตัวละครต้องบ่งบอกลักษณะของตัวละครไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหนังสือสำหรับเด็กเล็กตัวละครแต่ละตัวควรมีลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน นอกจากนี้ตัวละครจะต้องมีความคิดและพฤติกรรมที่สมวัยถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น เด็กต้องแสดงพฤติกรรมและพูดจาอย่างเด็ก ผู้ใหญ่ก็ต้องแสดงพฤติกรรมและพูดจาอย่างผู้ใหญ่ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความสับสน

ครุฑิต มนูญผล (2547: 9) ได้กล่าวในหัวข้อ ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยต่างๆ ว่า เด็กอายุช่วง 6-8 ปี เป็นวัยทองของการเริ่มต้นอ่าน เด็กวัยนี้ช่างจดจำ ช่างสังเกต และเก็บบันทึกสิ่งที่พบเห็นแล้วมาเลียนแบบ โดยเฉพาะพฤติกรรมของตัวละครเอกที่ตนชื่นชอบและประทับใจ กล่าวได้ว่า ตัวละครหนึ่งตัวสามารถมีอิทธิพลต่อเด็กได้อย่างน่าอัศจรรย์ จึงเป็นหน้าที่ของผู้เขียนที่ต้องสร้างตัว

ละครที่มีคุณค่าและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก โดยสมพร จารุณัฐ (2541: 172) ได้เสนอว่าหลักการสร้างและการกำหนดคุณสมบัติของตัวละครไว้ดังนี้

หลักการสร้างตัวละคร

1. ตัวละครควรมีลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ และความปรารถนาทั้งร่างกาย จิตใจ และทางสังคมที่สะท้อนภาพของคนจริงๆ มีคุณสมบัติสมจริงและเป็นไปได้ตามวัย ตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

2. ควรให้ตัวละครมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีพัฒนาการ ตัวละครควรได้ผ่านประสบการณ์บางอย่างและเรียนรู้จากประสบการณ์เหล่านั้น ให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปในด้านความคิด การกระทำ อารมณ์ และเจตคติในตอนจบเรื่อง

3. ควรกำหนดให้ตัวละครพูด คิด และทำสอดคล้องกับอายุ พื้นฐาน และลักษณะบุคลิกภาพที่สร้างขึ้น

4. จำนวนตัวละครควรมีเท่าที่จำเป็น

5. ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อโครงเรื่องจะต้องมีชื่อ

6. ชื่อของตัวละครควรเหมาะสมกับบุคลิกภาพ ไม่ควรตั้งชื่อตัวละครคล้ายกัน หรือกำกวม

7. ตัวละครเอกควรมีชื่อที่มีความหมาย มีเสียงดี ไม่ควรมีหลายพยางค์เกินไป และไม่ควรรอกเสียงอยาก

การกำหนดคุณสมบัติของตัวละคร

1. ตัวละครเอกสามารถมีได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี แต่ควรกำหนดให้ค่อนข้างไปทางลักษณะที่ดีมากกว่า ลักษณะที่ไม่ดีของตัวละครเอกควรเป็นเพียงจุดอ่อนที่คนธรรมดาสามารถมีได้ทั่วไป เช่น ขี้หลงขี้ลืม เกียจคร้านในบางครั้ง เป็นต้น กล่าวคือ ตัวละครเอกควรจะถูกนำเสนอในลักษณะที่ดี และมีข้อเสียเพียงเรื่องพื้นฐานธรรมดาทั่วไป

2. ตัวละครรองอื่นๆควรมีลักษณะเด่นเฉพาะของตัวเองให้สามารถจดจำหรือแยกแยะกับตัวละครอื่นได้ ซึ่งต้องสมจริงตามวัยและสภาพแวดล้อม แต่ลักษณะเฉพาะตัวนี้ต้องไม่โดดเด่นเกินตัวละครเอก

3. ตัวละครที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกควรมีลักษณะที่ไม่ดีเป็นลักษณะเด่น กล่าวคือ ฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกย่อมเป็นฝ่ายอธรรมเสมอ

4. การกำหนดลักษณะพิเศษต่างๆของตัวละครควรจะต้องมีเป้าหมายและมีความหมายต่อโครงเรื่อง

5. ตัวละครที่เป็นเด็กเล็กไม่ควรมีลักษณะหลากหลายมิติ แต่ในตัวละครเด็กตัวสามารถเพิ่มความซับซ้อนขึ้นได้

จึงพอสรุปได้ว่าการสร้างตัวละครนั้นควรคำนึงถึงจุดประสงค์ที่ใช้ในโครงเรื่องเป็นสำคัญ ตัวละครเอกสามารถมีอิทธิพลต่อผู้อ่านจึงจำเป็นต้องนำเสนอในลักษณะที่ดี ในเด็กเล็กควรใช้ตัวละครที่มีลักษณะไม่หลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อน แต่ในเด็กโตสามารถเพิ่มมิติให้ซับซ้อนขึ้นได้ และแม้ว่าตัวละครจะมีมิติเดียวหรือหลากหลายมิติก็ต้องขึ้นอยู่กับความสมจริงตามวัยและสภาพแวดล้อม

ฉาก (Setting)

ฉาก คือ เวลาและสถานที่ที่เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นตามโครงเรื่อง ตลอดจนบรรยากาศในการดำเนินเรื่อง อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในอดีต ในปัจจุบัน ในอนาคต ในโลกความเป็นจริง ในโลกจินตนาการ ขึ้นอยู่กับผู้เขียนจะกำหนด ซึ่งฉากนี้จะทำให้เข้าใจภาวะโดยรอบของตัวละครได้มากขึ้น

การสร้างฉากในหนังสือสำหรับเด็กควรเป็นฉากง่ายๆ องค์ประกอบไม่ซับซ้อน ฉากที่ใช้จะต้องถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับบรรยากาศของเรื่อง ฉากทั้งเวลาและสถานที่สำหรับงานเขียนบางประเภทและบางเรื่องอาจมีบทบาทเป็นเพียงส่วนประกอบที่ไม่สำคัญมาก แต่สำหรับงานเขียนบางประเภทและบางเรื่องฉากอาจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้สึกร่วมและอารมณ์ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ อุปนิสัย เจตคติ และปัญหาของตัวละคร (สมพร จารุณี, 2541: 57) ซึ่งในงานหนังสือภาพประกอบเรื่องโดยทั่วไป มักไม่มีการบรรยายถึงฉาก หรือหากมีจะเป็นเพียงการบรรยายสั้นๆแล้วเข้าสู่เนื้อเรื่องในทันที ภาพประกอบจะรับทำหน้าที่ในการนำเสนอบรรยากาศของฉากแทน

มานพ ถนอมศรี (2546: 46) กล่าวว่า ฉากมีความสำคัญในฐานะเป็นภาพรวมของเรื่อง จึงจำเป็นต้องพิจารณาในการสร้างให้เหมาะสม โดยมีหลักการดังนี้

- สอดคล้องกับโครงเรื่อง โครงเรื่องที่สร้างขึ้นจะเป็นตัวบ่งบอกว่าหนังสือสำหรับเด็กแต่ละเรื่องมีจำนวนฉากเท่าใด และใช้ฉากที่ไหน หลักการเบื้องต้นของการสร้างฉากจึงอยู่ที่ความสอดคล้องกลมกลืนของโครงเรื่องและตัวละคร

- เสริมเรื่องให้สมจริงมากขึ้น ผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กจำเป็นต้องสร้างฉากให้ดูสมจริง การเปลี่ยนแปลงฉากควรดำเนินไปด้วยความระมัดระวังในเรื่องความต่อเนื่อง เวลา และโอกาส จึงจะช่วยเสริมการแสดงบทบาทของตัวละคร

- เพิ่มความน่าสนใจ นอกจากความสมจริงและสอดคล้องกับโครงเรื่องแล้ว ฉากยังควรมีความน่าสนใจเป็นพิเศษด้วย

บทสนทนา (Dialogue)

บทสนทนา คือ ถ้อยคำหรือคำพูดที่ตัวละครใช้ในการโต้ตอบกันภายในเรื่อง เป็นการทำให้เนื้อหาน่าสนใจมากกว่าการใช้คำบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งประทีป วาทิกทินกร (อ้างถึงใน วิริยะ สิริสิงห์, 2551: 75) กล่าวถึงบทสนทนาที่ดีของตัวละครต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1. บทสนทนาต้องมีความสมจริง กล่าวคือ บทสนทนาต้องสอดคล้องกับฐานะและลักษณะนิสัยของตัวละคร
2. บทสนทนาต้องมีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่อง ใช้แทนการบรรยายในบางช่วงทำให้เรื่องดำเนินต่อไปได้
3. บทสนทนาต้องทำให้รู้จักตัวละครในเรื่องมากขึ้น ทั้งรูปร่างลักษณะและนิสัยใจคอ
4. บทสนทนาต้องมีส่วนช่วยให้เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจ และมีชีวิตชีวขึ้น

ส่วนนพวรรณ สิริเวชกุล และปานบุญ สิริเวชกุล (2546: 45 อ้างถึงใน เจตต์จ คชฤทธิ์, 2554: 148-149) ได้อธิบายถึงข้อควรคำนึงในการสร้างบทสนทนาไว้ดังนี้

1. บทสนทนาต้องมีความเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับตัวละคร เช่น หากเป็นตัวละครชาวบ้าน ก็ควรใช้ภาษาที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสถานะที่ตัวละครนั้นเป็นด้วย เช่น การประกอบอาชีพ ฐานะทางสังคม รวมไปถึงการศึกษา
2. มีการเลือกสรรว่าควรจะใช้บทสนทนาในตอนใด อย่างไร ทุกคำพูดต้องมีประโยชน์และความสำคัญต่อเรื่อง
3. มีความคงที่ของบทสนทนา ควรสอดคล้องกันโดยตลอด ไม่เปลี่ยนน้ำเสียงหรือวิธีการพูดของตัวละครโดยไม่จำเป็น

สำหรับหนังสือสำหรับเด็ก การใช้บทสนทนาควรคำนึงถึงการใช้ภาษาเป็นสำคัญ แม้จะยึดตามหลักความสมจริง แต่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงคำหยาบคาย หรือคำไม่รื่นหู ประโยคหรือถ้อยคำที่ใช้ควรเป็นคำง่ายๆ ไม่ซับซ้อน อย่างที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งรูปประโยคต้องสั้นและกระชับ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจของเด็ก

มุมมองการเล่า (Point of View)

มุมมองการเล่าหรือทรศนะการเล่า คือ วิธีการที่ผู้เขียนเลือกในการเล่าเรื่อง รวมไปถึงกลวิธีในการนำเสนอเรื่องหรือการเล่าเรื่องให้ผู้อ่านทราบ (นิตยา วรณกิติร์, 2559: 128) ซึ่งมุมมองการเล่าจำแนกได้เป็น 2 กลวิธี ดังนี้

1. เล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของตัวละครในเรื่อง เป็นการเล่าโดยผ่านตัวละครที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆในเรื่อง อาจเป็นได้ทั้งตัวละครเอกและตัวละครรอง หรือเป็นศูนย์กลางของเรื่องที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดความเป็นไปของเรื่อง ข้อดีคือทำให้เรื่องราวสมจริงและน่าติดตาม แต่มีข้อจำกัดเรื่องขอบเขตและมุมมองการรับรู้ของผู้เล่า กล่าวคือ ผู้เล่าจะรับรู้สิ่งต่างๆตามที่พบเห็นเท่านั้น ไม่สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ที่ตนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่ง หรือหยั่งรู้ความคิดของตัวละครอื่นได้ จึงทำได้เพียงคาดเดาตามความสมเหตุสมผลเท่านั้น อีกทั้งยังไม่สามารถบรรยายความพิเศษของตนได้มากนัก เพราะจะเป็นการเียนยอตนเองมากเกินไป โดยผู้เล่าเรื่องจะแทนตนเองโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เช่น ข้าพเจ้า ฉัน ผม ดิฉัน กระผมหนู เรา เป็นต้น

2. เล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของผู้เล่าที่ไม่ใช่ตัวละครในเรื่อง เป็นการเล่าโดยผู้เล่าไม่ปรากฏเป็นตัวละครในเรื่อง จึงมีความสามารถในการล่วงรู้เหตุการณ์และหยั่งรู้ความรู้สึกของตัวละครทุกตัวได้อย่างลึกซึ้ง เรียกได้ว่าเป็นมุมมองของผู้รู้แจ้ง (All Knowing) หรือที่เรียกกันว่ามุมมองสายตาพระเจ้า (God View) ซึ่งในบางครั้งผู้เขียนอาจกำหนดให้ล่วงรู้เพียงความคิดของตัวละครเอกเท่านั้น โดยการเล่าเรื่องกลวิธีนี้จะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เช่น เขา เธอ หล่อน มัน เป็นต้น

สำหรับมุมมองการเล่าในหนังสือสำหรับเด็กมักจะใช้การเล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของผู้เล่าที่ไม่ใช่ตัวละครในเรื่อง เพราะจะทำให้เด็กเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครได้ชัดเจนกว่าวิธีอื่น ทั้งยังทำให้เห็นเหตุการณ์ในมุมมองกว้างได้อีกด้วย

4.1.3 ภาษาที่ใช้ในการเขียน

ภาษาที่ใช้ในการเขียน หมายถึง ถ้อยคำ วลี สำนวน หรือประโยคที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการเขียนเรื่อง ในการสร้างสรรค์หนังสือสำหรับเด็ก ผู้เขียนจำเป็นต้องรู้จักการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัย ความเข้าใจ และศักยภาพของเด็ก หนังสือสำหรับเด็กเล็กโดยปกติจะใช้ถ้อยคำที่ง่าย ถูกต้อง และตรงความหมาย ไม่ซับซ้อน หรือยากเกินไปจนทำให้เป็นอุปสรรคในการทำความเข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหา ยิ่งเด็กเล็กต้องยิ่งจำเป็นต้องมีภาษาที่ง่ายและมีคำบรรยายที่น้อยลง ในขณะที่หนังสือสำหรับเด็กโต การใช้ถ้อยคำภาษา รูปประโยค ตลอดจนเค้าโครงเรื่องก็จะซับซ้อนขึ้นตามความชำนาญในการอ่านและวุฒิภาวะในการทำความเข้าใจของเด็ก

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531: 65-69 อ้างถึงใน เจตัง คชฤทธิ์, 2554: 154-155) ได้กล่าวถึง ข้อควรคำนึงในการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังต่อไปนี้

1. ภาษาที่แปรรูปจากการเขียน หมายถึง ภาษาที่เขียนจากการออกเสียง เช่น คำ ปู่ไร้ สะเนี้ย เฮี้ย ฯลฯ คำเหล่านี้ไม่ควรใช้กับเด็กเล็ก แต่สำหรับเด็กโตอนุญาตให้ใช้ได้บางกรณี เช่น เป็นบทสนทนาที่ต้องการเน้นความสมจริง ซึ่งจำเป็นต้องอยู่ในเครื่องหมายคำพูดอันแสดงให้เห็นว่าเป็นบทสนทนา เช่น “เค้าไม่ไปหรอก เค้าเบื่อ” เป็นต้น

2. ความกระชับ หมายถึง การใช้ถ้อยคำน้อยแต่ได้ใจความชัดเจน ครบถ้วน และมีน้ำหนัก

3. ความสละสลวย หมายถึง การรู้จักเลือกใช้คำเรียบง่าย แต่มีเสียงราบรื่นไพเราะหู

บางทีคนจะกล่าวว่า ในงานเขียนสำหรับเด็กไม่ควรมีคำภาษาปาก คำคะนอง คำแสลงหรือคำที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัย แต่ในบางทีคนนั้นก็อนุโลมให้ใช้คำเหล่านี้ได้ แต่ต้องสะกดให้ถูกต้องตามพจนานุกรม อย่างไรก็ตาม สิ่ง que ทุกทีคนจะเน้นตรงกันคือจะต้องใช้คำสุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่ฟุ่มเฟือย และหากเป็นงานเขียนที่มีศัพท์เฉพาะทาง ผู้เขียนควรแปลความหมายง่ายๆ ให้เด็กด้วย

เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีและรวดเร็วหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับหนังสือที่อ่าน ส่วนวนภาษาที่ใช้ในงานเขียนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้สำนวนภาษาจะสัมพันธ์กับรูปแบบของคำประพันธ์ที่ผู้เขียนเลือกนำเสนอว่าจะเป็นเรื่องร้อยแก้วหรือร้อยกรอง โดยยึดตามความเหมาะสมของเด็กหรือผู้อ่าน ผู้เขียน และเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งจะทำการอธิบายโดยแยกกล่าวถึงภาษาที่ใช้เขียนเรื่องเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ (นิตยา วรรณกิติร์, 2559: 132-140)

ภาษาที่ใช้ในร้อยแก้ว นิยมใช้ใน 2 ลักษณะ คือการใช้ภาษาแบบเล่าเรื่อง เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวแบบความเรียง มีผู้เล่าแต่ไม่มีบทสนทนาประกอบ และ การใช้ภาษาแบบสนทนา เป็นการอาศัยบทสนทนาของตัวละครในการดำเนินเรื่อง การเลือกใช้ควรพิจารณาตามความเหมาะสมของประเภทงานและเนื้อหาของเรื่อง นอกจากนี้ ผู้เขียนควรพิจารณาถึงการใช้คำและสำนวนภาษาในหนังสือด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การใช้คำให้ถูกต้องและตรงความหมาย เป็นสิ่งที่ผู้เขียนจำเป็นต้องใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กอาจจดจำคำหรือความหมายที่ผิดไป

- การใช้ภาษาที่สั้น กระชับ และกระชับในงานเขียน เลือกใช้คำง่าย ๆ หรือภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติและเป็นกันเองกับเด็ก เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเป็นการสอนจนเกินไปและทำให้เด็กอ่านแล้วเข้าใจโดยง่าย ซึ่งภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติในที่นี้หมายถึงภาษาพูดที่ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย เช่น โอ้โฮ นะจ๊ะ ได้จ้ะ เป็นต้น

- การเลือกใช้คำสุภาพ หลีกเลียงสำนวนหรือคำที่คิดขึ้นมาใหม่ ภาษาถิ่นที่ยากเกินไป คำหยาบ และคำภาษาต่างประเทศ (หากไม่ใช่หนังสือสอนภาษา)
- การเลือกใช้คำแทนวลีหรือประโยคเพื่อให้ข้อความกระชับขึ้น อ่านง่าย ครอบคลุมความหมายและเนื้อหา เช่น การใช้คำว่า “ชาวนา” แทน “ผู้ที่มีอาชีพทำนา” เป็นต้น
- การรู้จักเลือกใช้คำที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มเสน่ห์ให้กับเรื่อง อีกทั้งยังทำให้เด็กได้จดจำศัพท์มากขึ้น.
- การเลือกใช้คำที่เรียบง่ายแต่มีเสียงราบรื่นไพเราะหู มีจังหวะในการเล่นคำ อาจใช้คำที่มีสัมผัสหรือใช้คำซ้ำเพื่อให้คล้องจองกัน เด็กจะชื่นชอบเพราะอ่านสนุก จดจำง่าย และเข้าใจความหมายได้รวดเร็ว
- ไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย
- หลีกเลียงคำที่มีความหมายไม่แน่นอน เช่น “ดูเหมือนเขาจะคิด” ให้ใช้เป็น “เขาคิด” หรือ “เธออาจจะรู้” ให้ใช้เป็น “เธอรู้” เป็นต้น

ภาษาที่ใช้ในร้อยกรอง ส่วนใหญ่ในงานเขียนสำหรับเด็กนิยมเขียนโดยใช้กลอนสี่ กลอนหก กลอนแปด และกาพย์ในการเขียน เนื่องจากเป็นฉันทลักษณ์ที่มีความไพเราะและจดจำง่าย เหมาะสำหรับเด็ก

ฐานปะนีย นาคทรพ (2523, บรรยาย อ้างถึงใน วิริยะ สิริสิงห, 2551: 126-131) ได้แบ่งภาษาที่ใช้ในการเขียนร้อยกรองออกเป็น 5 วิธี คือ

1. ใช้คำง่าย คำไทยพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ คำประสมสองหรือสามพยางค์ คำซ้อนสองพยางค์ คำซ้ำและคำที่มีความถี่ในการใช้สูง ล้วนเป็นคำที่ควรนำมาใช้เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายได้ทันที
2. ความหมายเด่น ในที่นี้หมายถึง ทั้งความหมายของคำและเนื้อความในบทร้อยกรอง ร้อยกรองแต่ละบทควรใช้คำที่มีความหมายเด่นชัด เข้าใจทันทีและควรเรียงคำเป็นเนื้อความที่ง่าย ไม่สับสน กำกวม
3. เล่นเสียงหลากหลาย ในที่นี้รวมถึงการใช้คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างๆหลายเสียงสลับกัน และจังหวะในการออกเสียงด้วย เพื่อให้ได้บทร้อยกรองมีเสียงไพเราะและมีจังหวะชวนสนุก
4. ผากข้อคิด บทร้อยกรองบางบทอาจผากข้อคิดที่มีคุณค่าทางใจแก่เด็กได้
5. จูงจิตเพลิน คือการทำให้เด็กเกิดความบันเทิงรำเริงใจ หรือเพลินเพลินด้วยการอ่าน บทร้อยกรองบางบทแต่งให้เข้ากับทำนองเพลงไทย แล้วสอนให้เด็กร้องจะยิ่งเพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้

แม้บทร้อยกรองจะเป็นคำประพันธ์ที่มีข้อบังคับฉันทลักษณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อนำมาใช้ในงานสร้างสรรค์หนังสือสำหรับเด็ก อาจสามารถลดหรือละความเคร่งครัดของฉันทลักษณ์บางอย่างไปได้บ้างเพื่ออรรถรส

4.1.4 ภาพประกอบ

ภาพประกอบ หมายถึง ภาพที่ใช้ประกอบเนื้อเรื่องหรือเนื้อหา เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหาเหล่านั้นได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนหรือภาพประกอบในหนังสือคู่มือ ภาพประกอบในหนังสือเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยยืนยันความเข้าใจในเนื้อหา มิได้ให้ความหมายเพิ่มเติมไปจากข้อความที่ปรากฏ แต่ในหนังสือภาพสำหรับเด็ก ภาพประกอบมีพลังมากกว่านั้น

ภาพประกอบเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เป็นส่วนที่จะช่วยปรุงแต่งให้หนังสือเล่มนั้นมีรสชาติ น่าอ่าน ช่วยดึงดูดให้สนใจอยากอ่านตั้งแต่เริ่มเห็นภาพประกอบหน้าปก เด็กจะชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ ชอบภาพที่สวยงามดูเหมือนมีชีวิตจริงๆ แต่ไม่ใช่ภาพสมจริง ซึ่งนอกจากเด็กจะชื่นชอบความสวยงามของภาพแล้ว ภาพประกอบยังสามารถช่วยทำให้เด็กอ่านหนังสือจากภาพได้ดีกว่าการอ่านจากตัวอักษรด้วย

วิมลีน มีศิริ (2551) ได้ให้ความหมายของภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า ภาพประกอบ หมายถึง การเล่าเรื่องด้วยภาพที่นักสร้างสรรค์ภาพประกอบสร้างขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องในหนังสือภาพสำหรับเด็ก โดยการสื่อสารด้วยภาพต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องราวได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น อีกทั้งภาพประกอบต้องช่วยส่งเสริมให้ภาษาเขียนมีชีวิตชีวา ส่งเสริมจินตนาการ ความสนุก ความสุข ความเพลิดเพลินให้กับเด็ก

นอกจากนี้สัมพร จารุณัฐ (2541: 108) ยังได้อธิบายถึงภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กว่า ภาพประกอบเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของเด็กเป็นสิ่งแรก และถ้าภาพสามารถสื่อความหมายที่สอดคล้องตรงกับจุดมุ่งหมายของหนังสือและสอดคล้องกับพื้นฐานประสบการณ์ต่างๆของเด็กด้วยแล้ว ภาพก็จะเป็นส่วนส่งเสริมความเข้าใจและจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี แม้แต่ในเด็กโต ภาพประกอบก็ยังมีส่วนสำคัญมากทั้งในการดึงดูดความสนใจ การส่งเสริมความเข้าใจ และการกระตุ้นให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ

จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กนั้น ไม่เฉพาะทำหน้าที่เป็นส่วนช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาและเรื่องราวของหนังสือให้ชัดเจนเท่านั้น ภาพประกอบยังเป็นสิ่งที่

ดึงดูดความสนใจของเด็ก เสริมสร้างจินตนาการให้ผู้อ่าน แม้เด็กจะไม่เข้าใจภาษาเขียนก็ยอมเข้าใจในภาษาของภาพ ภาพมีภาษาของตนเองในการสื่อสาร (Gamble, 2013: 212) ซึ่งสามารถช่วยสร้างความหมายที่เพิ่มพูนมาจากเนื้อหาหรือข้อความในเรื่องราวได้ นี่จึงเป็นทั้งข้อดีและข้อความระวังของผู้สร้างสรรค์หนังสือภาพ

ความสำคัญและบทบาทของภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534: 62 อ้างถึงใน เจตจิต คชฤทธิ์, 2554: 162-163) ได้แบ่งความสำคัญของภาพประกอบที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กไว้ 3 ประการ คือ

1. ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือได้รวดเร็วและช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องยิ่งขึ้น
2. จูงใจให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความคิดอย่างรวดเร็ว เป็นการสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่าน
3. ช่วยสร้างประสบการณ์ของผู้อ่านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเสนอเป็นภาพ ซึ่งเด็กอาจไม่เคย

เห็นมาก่อน

สำหรับบทบาทของภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กสมพร จารุณัฐ (2541: 114-120) ได้ให้ทัศนะว่า ไม่ว่าจะป็นหนังสือประเภทบันเทิงคดีหรือสารคดี ภาพประกอบหนังสือจะทำหน้าที่คล้ายคลึงกันในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ภาพช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพประกอบมีส่วนสำคัญมากในการเสริมความเข้าใจในเนื้อหาและเรื่องราวต่างๆ เราใช้ภาพเป็นตัวแทนหรือภาพจำลองของเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิ่งของ สถานที่ การกระทำต่างๆ เป็นต้น ซึ่งความเข้าใจที่เกิดจากการเห็นภาพจะทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตามเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง

2. ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ หนังสือที่ขาดภาพประกอบ นอกจากจะไม่ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแล้ว ยังทำให้ไม่น่าสนใจอีกด้วย ความน่าสนใจเบื้องต้นของภาพประกอบหนังสืออยู่ที่คุณภาพทั้งในแง่ความสวยงาม ความถูกต้อง ความชัดเจน และมีรายละเอียดของภาพหรือมีเนื้อในภาพสอดคล้องและส่งเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว

3. ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ภาพประกอบที่ผู้สร้างสรรค์ใช้สี เส้น แสง และเงาสวยงาม สะท้อนฉาก เหตุการณ์ และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ประกอบกับการบรรยายด้วยท่วงทำนองที่ให้ความรู้สึกและสอดคล้องกับอารมณ์ของภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม ทำให้เกิดจินตนาการลึกซึ้งและกว้างไกลยิ่งขึ้น

4. ภาพช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะ หนังสือสำหรับเด็กบางเล่มอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อชักชวนให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมไปกับเรื่องราวในหนังสือ เช่น ตัวละครเอกกำลังตามหาสิ่งของ โดยมีภาพประกอบเป็นคำใบ้ในแต่ละหน้าเพื่อให้ผู้อ่านได้ติดตามและคอยสังเกตคำใบ้ในภาพ เป็นต้น ทั้งยังมีจุดมุ่งหมาย

เฉพาะที่อาจจะใช้ภาพเป็นเครื่องมือ เช่น เพื่อล้อเลียน เสียดสี เปรียบเทียบ สรุปรูป อภิปราย ขยายขอบเขตของความคิดให้กว้างไกล เป็นต้น

เมื่อภาพประกอบคือหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อให้ภาพประกอบได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบหรือสร้างสรรค์ภาพประกอบสำหรับหนังสือเด็กจึงมีประเด็นสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

1. ประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก

มีผู้จัดจำแนกประเภทของภาพประกอบไว้แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่จะจัดแบ่งตามวิธีการสร้างสรรค์ภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มโดยอาศัยจุดร่วมของแต่ละทัศนะ จึงสรุปออกมาได้ดังนี้ (นิตยา วรรณกิติร์, 2559: 153-154; ภิญญาพร นิตยะประภา, 2534: 66 อ้างถึงใน เจตัจจ คชฤทธิ์, 2554: 164-165 ; สมพร จารุณัฐ (2541: 114-120)

- ภาพลายเส้น (Drawing) หมายถึง ภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา เป็นภาพง่ายๆ อาจใช้เพียงลายเส้นขอบ (Outline) อย่างเดียวหรือแรเงาเพียงเล็กน้อย ใช้สีเดียว อาจเป็นภาพขาว-ดำ พบได้มากในหนังสือแบบเรียน

- ภาพวาดสี (Painting) หมายถึง ภาพที่เขียนโดยใช้เทคนิคการใช้สีประเภทต่างๆ ในการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในหนังสือภาพสำหรับเด็ก เนื่องจากผู้เขียนสามารถกำหนดรายละเอียดต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีสีสันทึบสวยงามช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน โดยเทคนิคที่ใช้มีความหลากหลาย เช่น สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีน้ำมัน สีชอล์ก สีเทียน ตลอดจนดินสอสี

- ภาพถ่าย (Photograph) หมายถึง ภาพที่เกิดกรรมวิธีการถ่ายภาพ จะใช้ประโยชน์ได้ดีในงานพิมพ์เพราะมีคุณลักษณะเฉพาะด้านความเหมือนจริงและรายละเอียดสูง ส่วนใหญ่ภาพถ่ายจะใช้นางานเขียนสารคดีมากกว่าบันเทิงคดี ซึ่งอาจเป็นภาพสีหรือขาว-ดำก็ได้ ขึ้นอยู่กับการใช้งาน

- ภาพปะติด (Collage) หมายถึง การสร้างภาพจากการใช้วัสดุติดลงไปในรูปแบบ การปะติดจะเห็นเป็นรูปร่างไม่ชัดเจนนัก จึงมักใช้ในภาพประกอบเรื่องง่ายๆ สำหรับเด็กเล็ก วัสดุที่ใช้ในการปะติดอาจเกิดขึ้นจากเทคนิคต่างๆ เช่น การฉีกและตัดกระดาษ การพับกระดาษ การฉลุใบไม้และกิ่งไม้ หรือเศษผ้า เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเทคนิคในการสร้างสรรค์ภาพประกอบอีกมากมาย อาทิเช่น การพิมพ์ภาพ การปั้นแล้วบันทึกภาพในอิริยาบถต่างๆ การทำป๊อปอัพ (Pop-Up) หุ่นละครนิ้ว เป็นต้น ทุกวิธีการสร้างสรรค์ภาพประกอบสามารถทำได้ตามความถนัดและจุดประสงค์ของผู้สร้าง

2. หลักการจัดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก

นิตยา วรณกิติ์ (2559: 158-159) กล่าวว่า ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กไม่ได้ให้ความสำคัญกับความงามทางศิลปะเพียงอย่างเดียว แต่เด็กชอบภาพที่สามารถเล่าเรื่องราวแก่เด็กได้ ในการจัดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ดีควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

2.1 ความชัดเจน การสร้างภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กต้องคำนึงถึงลักษณะภาพที่เด็กเข้าใจง่าย สามารถสื่อความได้ชัดเจน ผู้อ่านเข้าใจตรงจุดไม่คลุมเครือ วิธีการสร้างจึงควรหยิบยกองค์เหตุการณ์หรือประกอบสำคัญในเรื่องมาสร้าง

2.2 ความสอดคล้อง ในที่นี้หมายถึงความสอดคล้องของวัยและเนื้อหา ภาพประกอบที่ดีต้องเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เป็นภาพที่เด็กในแต่ละวัยเข้าใจได้ และภาพประกอบที่ดีจะต้องสอดคล้องและช่วยส่งเสริมเนื้อหา

2.3 ความสมจริง ภาพประกอบต้องมีความสมจริงของสัดส่วน ฉาก ลักษณะตัวละคร และการเคลื่อนไหว ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วว่า เด็กชอบภาพสมจริงแต่ไม่เหมือนจริง ภาพประกอบสามารถแสดงสิ่งใดก็ได้บนเงื่อนไขของความสมจริง

2.4 ความประณีต สวยงาม ภาพประกอบในหนังสือเด็กต้องช่วยสร้างบรรยากาศของหนังสือให้มีรสชาติ การเคลื่อนไหวต้องมีชีวิตชีวา สวยงามทั้งสีสันทันและรูปแบบ

2.5 ความถูกต้อง ภาพประกอบจะต้องช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ส่งเสริมความดีงามให้แก่เด็ก ภาพจะต้องนำเสนอวัฒนธรรมที่ถูกต้องและดีงาม

3. หลักการใช้สีและเส้นในภาพประกอบ

การสร้างภาพประกอบสำหรับเด็กจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับจิตวิทยาการใช้สีและเส้น โดยเฉพาะในเรื่องของสี นักวิชาการด้านศิลปะและนักวิทยาศาสตร์ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า สีมียุทธพลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้พบเห็น ซึ่งเรียกว่าจิตวิทยาสี ดังนั้นสีกับอารมณ์ของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554: 22) การสร้างภาพประกอบจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความหมายของสี เพราะสีมีอิทธิพลต่อความคิดและจินตนาการของเด็ก สมชาย พรหมสุวรรณ (2548: 56-64 อ้างถึงใน กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554: 23) ได้กล่าวถึงตัวอย่างความหมายของสีต่างๆที่มีผลต่อจิตวิทยามนุษย์ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

สี (Color)	ความหมายทางจิตวิทยา
สีแดง (Red)	ความรุนแรง ความร้อนแรง ความมีอำนาจ
สีเหลือง (Yellow)	ความสดใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา

สีน้ำเงิน (Blue)	ความเงี้ยว ว่างเปล่า กว้างขวาง สงบนิ่ง
สีชมพู (Pink)	ความประณีต งดงาม สดใส มีชีวิตชีวา
สีเขียว (Green)	ความอุดมสมบูรณ์ ความหวัง การผ่อนคลาย
สีม่วง (Violet)	ความมีเสน่ห์ ความหรูหรา โอ้อำ
สีส้ม (Orange)	ความร่าเริง มีพลัง ความสว่างไสว
สีฟ้า (Cobalt Blue)	ความอาลัย ความฉลาด ความสิ้นหวัง ความกล้าหาญ
สีขาว (White)	ความบริสุทธิ์ ความไร้เดียงสา ความดีงาม ความจงรักภักดี
สีดำ (Black)	ความน่ากลัว ความอันตราย ความกักขะ ความหนักแน่น
สีน้ำตาล (Brown)	ความหนักแน่นมั่นคง ความแห้งแล้งไม่สดชื่น

จะเห็นได้ว่ากระทั่งสีหนึ่งสีก็มีความหมายที่หลากหลายในตัวเอง ทั้งนี้ความหมายของสีอาจแปรผันไปตามการรับรู้ของผู้อ่าน เนื่องจากการตีความของแต่ละบุคคลนั้นอาจแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง ทั้งนี้การเลือกใช้ความหมายของสีก็ไม่ได้ตายตัว สามารถแปรเปลี่ยนไปตามบริบทได้เช่นกัน ยกตัวอย่าง สีดำหากใช้กับภาพท้องฟ้าอาจสื่อถึงความน่ากลัว แต่เมื่ออยู่บนชุดสูทอาจหมายถึงความหรูหราและภูมิฐาน เป็นต้น

ในส่วนของการใช้เส้นต่างๆในภาพประกอบนั้น เส้นก็มีความหมายแฝงในตัวเองเช่นกัน ชะลูด นิยมเสมอ (2542: 35 อ้างถึงใน กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554: 23-24) ได้กล่าวถึงความรู้สึกทางจิตวิทยาที่เกิดจากลักษณะของเส้น ดังนี้

- เส้นตรง ให้ความรู้สึกแข็งแรง แน่น ตรง เข้ม ไม่ประนีประนอม หยาบและเอาชนะ
- เส้นโค้งน้อยๆ หรือเส้นคลื่นน้อยๆ ให้ความรู้สึกสบาย เปลี่ยนแปลงได้ เลื่อนไหล ต่อเนื่อง มีความกลมกลืนในการเปลี่ยนทิศทาง
- เส้นโค้งวงแคบ ให้ความรู้สึกของการเปลี่ยนทิศทางรวดเร็ว มีพลังเคลื่อนไหวรุนแรง
- เส้นโค้งของวงกลม ให้ความรู้สึกของการเปลี่ยนทิศทางที่ตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ให้ความรู้สึกซ้ำๆ ไม่น่าสนใจ
- เส้นโค้งกันหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย และเติบโตเมื่อมองจากภายในออกมา เป็นการเคลื่อนไหวไม่มีสิ้นสุด
- เส้นฟันปลาหรือเส้นคดที่หักเหโดยกะทันหัน ให้ความรู้สึกของการเปลี่ยนทิศทางรวดเร็ว มาก ทำให้ประสาทกระทบ ให้จังหวะกระแทก เกร็ง ทำให้นึกถึงพลังงานไฟฟ้า

4. ขนาดของภาพประกอบ

การกำหนดขนาดของภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ควรคำนึงถึงหลักสำคัญดังนี้

- พัฒนาการของเด็ก นั่นคือพัฒนาการการรับรู้ความหมายพัฒนาการการใช้สายตา เด็กเล็กยังต้องการภาพในการเป็นตัวช่วยสื่อสารความหมาย ภาพประกอบจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นจินตนาการ นอกจากนี้เด็กเล็กยังมองภาพประกอบในลักษณะของภาพรวม ก่อนจะค่อยๆจับรายละเอียดต่างๆในภาพได้ดีขึ้นเมื่อเริ่มโตตามลำดับ ซึ่งขนาดของภาพประกอบที่เหมาะสมกับเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น คือขนาดของภาพหรือพื้นที่ควรเป็น $\frac{1}{2}$ ของหน้ากระดาษ

- การใช้สี เด็กชื่นชอบและพึงพอใจกับภาพประกอบที่ใช้สีมากกว่าภาพขาว-ดำ ดังนั้นหากมีความจำเป็นต้องใช้ภาพประกอบสีขาว-ดำควรกำหนดให้มีขนาดใหญ่กว่าภาพสี เพื่อให้องค์ประกอบด้านขนาดเป็นตัวสร้างประทับใจให้แก่ผู้อ่าน ทดแทนในส่วนของสี

- ต้นทุนการผลิต เนื่องจากการพิมพ์ภาพย่อมมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการพิมพ์เนื้อหาข้อความ หากผู้เขียนมีต้นทุนน้อย อาจจำเป็นต้องลดขนาดภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต

ส่วนประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กดังข้างต้นนี้ นอกจากจะนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการหาคุณลักษณะของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศจากหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 1. แล้ว ยังได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 2. และนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้รับสารตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 3. อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.2 ขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็ก

เมื่อผู้เขียนได้เนื้อหาพร้อมไปถึงส่วนประกอบอื่นๆของหนังสือที่ประสงค์จะสร้างสรรค์แล้ว ขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือนี้ เป็นหลักการที่จะช่วยลำดับการทำงานและนำส่วนประกอบต่างๆของหนังสือข้างต้นมาจัดสรรประกอบเข้าด้วยกันเป็นรูปเล่มต้นฉบับเพื่อเข้าสู่การตีพิมพ์และเย็บเล่มต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

การวางแผนการเขียน

การจะสร้างสรรค์หนังสือสำหรับเด็กให้มีคุณค่าและน่าสนใจนั้น ขึ้นอยู่กับว่าผู้เขียนสามารถสร้างสรรค์งานของตนได้ตามที่วางแผนมากน้อยเพียงใด เพราะการวางแผนการเขียนจะช่วยให้ผู้เขียนได้รู้ถึงจุดหมายปลายทางของงานล่วงหน้า เห็นภาพงานในใจของตน เกิดความมั่นใจว่างานจะต้องสำเร็จตามเป้า และสามารถตรวจสอบหรือแก้ไขงานในแต่ละขั้นตอนได้ง่าย (ครรชิต มนูญผล, 2547: 17) ซึ่งในขั้นการวางแผนการเขียนจะเป็นการวางกรอบของงานอย่างคร่าวๆ เช่น ประเภทของงาน กลุ่มผู้อ่าน จุดมุ่งหมายในการเขียน แก่นของเรื่อง จำนวนเล่ม เป็นต้น

การจัดทำโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ

การจัดทำโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ เป็นการกำหนดเค้าโครงของเนื้อหาในหนังสือเล่มนั้นไว้ล่วงหน้าว่าแนวของเนื้อหาหรือเรื่องราวจะเป็นอย่างไร ดำเนินไปในทิศทางไหน เพื่อให้ผู้เขียนได้เห็นภาพทั้งหมดของส่วนเนื้อหา ผู้เขียนจะได้รู้ว่าหนังสือที่ตนเองกำลังจะสร้างสรรค์นั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง มีกี่ส่วน กี่ตอน ใช้ตัวละครกี่ตัว อีกทั้งยังช่วยในการเรียบเรียงแต่ละส่วนให้เกิดความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอีกด้วย การจัดทำโครงสร้างหนังสือนั้นเหมาะกับการเขียนบันเทิงคดีประเภทนวนิยายหรือเรื่องสั้นที่มีเนื้อหายาวกว่าหนังสือภาพ เนื่องจากช่วยในการแจกแจงรายละเอียดของเนื้อหาและเรียงลำดับความคิดของผู้เขียน แต่สามารถประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์หนังสือภาพได้เช่นกัน ซึ่งช่วยในการจัดสรรเนื้อหาให้เหมาะสมกับจำนวนหน้ากระดาษฯ ก่อนจะสู่ขั้นตอนของการวางภาพประกอบต่อไป

การจัดทำบทสคริปต์ (Script)

การจัดทำบทสคริปต์ (Script) หรือที่เรียกกันว่าการจัดทำสตอรี่บอร์ด (Storyboard) คือการนำเรื่องราวต่างๆที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาบอกรายละเอียดเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ปกหน้าจนถึงปกหลัง โดยจะระบุว่าแต่ละหน้าประกอบด้วยเนื้อเรื่องและภาพอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เขียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือทั้งหมดทราบว่าหนังสือเล่มนี้จะมีการจัดวางเนื้อหาและภาพอย่างไร รวมไปถึงรูปแบบของรูปเล่ม ขนาด และจำนวนหน้าของหนังสืออีกด้วย

นิตยา วรณกิติร์ (2559: 170) อธิบายว่า การเขียนบทสคริปต์สามารถเขียนได้ 2 วิธี วิธีแรกคือการเขียนบอกรายละเอียดเป็นคำบรรยายทั้งหมดตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้ายว่าในแต่ละหน้ามีภาพและคำบรรยายอะไรบ้าง โดยบอกรายละเอียดของภาพว่ามีทั้งหมดกี่ภาพ เป็นภาพเกี่ยวกับอะไร และอยู่ในตำแหน่งใดของหน้า ส่วนคำบรรยายให้เขียนรายละเอียดทั้งหมด

ส่วนวิธีที่สองคือการเขียนบรรยายพร้อมภาพประกอบ ด้วยการเขียนบทในแต่ละหน้า พร้อมทั้งวาดภาพประกอบและเขียนคำบรรยายไปด้วย ซึ่งการจัดทำหนังสือภาพนิยมใช้การเขียนบทสคริปต์ประเภทนี้

การทำรูปเล่มจำลอง (Dummy)

การทำรูปเล่มจำลองหรือดัมมี่ (Dummy) คือการทดลองจัดทำรูปเล่มหนังสือขนาดเล็ก ซึ่งจะมีขนาดครึ่งหนึ่งหรือหนึ่งในสี่ของฉบับจริง ใช้ในการกำหนดรายละเอียดต่างๆของหนังสือตั้งแต่ปกหน้าไปจนถึงปกหลัง ไม่ว่าจะเป็นการจัดวาง การลำดับ หรือความหนาแน่นของเนื้อหาและภาพ กล่าวคือเป็นการนำรายละเอียดจากบทสคริปต์มาจัดลงเป็นรูปเล่ม ซึ่งหากวาดภาพไม่ได้ สามารถเขียนเป็นวงกลมกำหนดตำแหน่งแล้วบอกรายละเอียดว่าเป็นภาพอะไรแทนได้

การจัดทำดัมมี่จะช่วยให้ผู้เขียนเห็นภาพจำลองของงาน สะดวกในการตรวจแก้และปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้หนังสือสำหรับเด็กที่ตรงกับความต้องการของผู้เขียน โดยปกตินักเขียนจะส่งดัมมี่ไปที่โรงพิมพ์หรือส่งให้กับนักวาดภาพประกอบเพื่อวาดภาพประกอบ (ในกรณีที่ผู้เขียนไม่ได้วาดภาพประกอบเอง) (นิตยา วรรณกิติร์, 2559: 171) ซึ่งการจัดทำดัมมี่จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. การจัดทำดัมมี่สำหรับเรื่อง คือ แบบอย่างของเรื่องที่เขียนขึ้น ซึ่งผู้เขียนควรคำนึงถึงการใช้ตัวอักษรพิมพ์ที่อ่านง่าย แสดงย่อหน้าวรรคตอน และใช้เครื่องหมายต่างๆได้ถูกต้อง หากมีการปรับปรุงแก้ไขจะใช้สีหรือสัญลักษณ์แสดงการแก้ไขไว้อย่างชัดเจน และ 2. คือการจัดทำดัมมี่สำหรับภาพ คือแบบอย่างของภาพที่จะต้องนำไปประกอบเป็นรูปเล่มหนังสือ ซึ่งผู้วาดต้องคำนึงถึงความสะอาดและความถูกต้องสมบูรณ์ในรายละเอียดของภาพ

ทั้งนี้ในการจัดทำดัมมี่ควรคำนึงถึงการจัดรูปแบบของตัวอักษรและการจัดหน้าของหนังสือด้วย หนังสือจะมีความสวยงาม น่าดึงดูด หรืออ่านง่ายหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบเนื้อหาภายในเล่มเป็นสำคัญ

การจัดรูปแบบตัวอักษร

หลักการออกแบบตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กต้องเน้นที่อ่านง่าย สบายตาเป็นสำคัญ ตัวอักษรจึงควรมีขนาดใหญ่ เหมาะสมกันทั้งส่วนสูงและความหนา การใช้สีตัวอักษรขึ้นอยู่กับพื้นหลัง หากพื้นหลังมีสีอ่อนควรใช้ตัวอักษรสีเข้ม เช่น ดำ น้ำเงิน หรือเขียว แต่ถ้าหากพื้นหลังมีสีเข้มควรใช้ตัวอักษรสีอ่อน แบบอักษรที่ใช้ควรมีหัวเพราะอ่านง่ายและไม่ทำให้เด็กสับสน ลักษณะอักษรต้องถูกต้องชัดเจน เรียงตัวสม่ำเสมอ

ปัจจุบันนิยมใช้อักษรที่เป็นตัวพิมพ์มากกว่าลายมือ และมีให้เลือกใช้หลายรูปแบบ ซึ่งเรียกว่า ฟอนท์ (Font) โดยขนาดของตัวอักษรจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับขนาดรูปเล่มหนังสือ ปริมาณเนื้อหา และช่วยวัยของผู้อ่าน โดยทั่วไปขนาดตัวอักษรที่สำนักพิมพ์ทั่วไปเลือกใช้พิมพ์หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยคือ 24 พ้อยท์ขึ้นไป ส่วนเด็กวัยประถมศึกษาจะมีขนาดไม่เกิน 24 พ้อยท์ ดังตัวอย่าง

สารบัญ สารบัญ สารบัญ ขนาด 24 พ้อยท์

สารบัญ สารบัญ สารบัญ ขนาด 26 พ้อยท์

สารบัญ สารบัญ สารบัญ ขนาด 28 พ้อยท์

การจัดหน้า

การจัดหน้า (Layout) คือ การออกแบบวางตัวอักษรของเนื้อหา รูปภาพ และส่วนประกอบอื่นๆลงในกระดาษหน้าหนึ่งๆให้มีลักษณะน่าอ่าน รวมไปถึงพื้นที่ว่างของส่วนประกอบต่างๆ เช่น การเว้นบรรทัด เว้นวรรคตอน และการเว้นขอบว่าง การจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็กจึงถือเป็นหลักจิตวิทยาที่จะสร้างบรรยากาศบนหน้ากระดาษเด็กเกิดความรู้สึกอยากอ่าน ซึ่งหลักการจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็กที่ดีควรคำนึงองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (นิตยา วรณกิติร์, 2559: 166)

- ดุลยภาพ (Balancing) หมายถึงการสร้างสมดุลของหน้าหนังสือและความรู้สึกที่สมดุลของเด็กในการอ่าน ความสมดุลนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการจัดภาพและน้ำหนักของภาพเป็นสำคัญ ต้องไม่ให้หนักไปในทางใดทางหนึ่งมากเกินไป หากฝั่งหนึ่งหนักต้องมีการถ่วงดุลให้พอดี

- ความกลมกลืน (Harmony) หมายถึงความกลมกลืนของภาพและเนื้อหา ไม่ควรหน้ากระดาษหนึ่งมีเนื้อหาหรือภาพ ใดๆใดอย่างหนึ่งมากเกินไป

- เอกภาพ (Unity) หมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื้อหาและภาพในหน้าหนังสือแต่ละหน้าต้องมีความเกี่ยวพันกัน

- การสร้างจุดสนใจ (Gaze motion) หมายถึงการสร้างจุดน่าสนใจในหน้าหนังสือด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง อาจทำได้ด้วยการใช้ภาพ สี หรือสัญลักษณ์ต่างๆ

ส่วนของวิธีการจัดหน้าหนังสือนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของ
ตัวหนังสือและภาพที่ต้องการจะนำเสนอ ดังนี้

- ตัวหนังสือและภาพอยู่ในหน้าเดียวกัน คือการจัดให้ตัวหนังสือและภาพอยู่ด้วยกันในทุกๆ
หน้า อาจจัดให้ตัวหนังสือแยกออกจากภาพไปทางใดทางหนึ่ง หรือจัดให้ตัวหนังสืออยู่ซ้อนทับภาพก็
ได้

- ตัวหนังสือและภาพแยกกันอยู่คนละหน้า คือการจัดให้ตัวหนังสือและภาพอยู่กันคนละหน้า
โดยคำนึงถึงธรรมชาติการอ่านของเด็ก ซึ่งจะไล่สายตามาทางขวา ก่อนแล้วจึงลากมาทางซ้าย ไล่จาก
บนลงล่าง การจะเลือกวางตัวหนังสือหรือภาพไว้ทางขวาจึงขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้เขียนว่าต้องการ
ให้อะไรเป็นจุดสนใจก่อน

- การจัดวางแบบหน้าคู่ (Double-page spread) หมายถึงการจัดหน้าแบบใช้พื้นที่ควบ 2
หน้ากระดาษ ซึ่งสามารถใช้หลักการจัดวางตัวหนังสือและภาพได้อย่าง 2 วิธีแรก แต่ควรระมัดระวังใน
เรื่องของการจัดองค์ประกอบเป็นสำคัญ

การทำรูปเล่มสมบูรณ์ (Format)

ขั้นตอนการจัดทำรูปเล่ม (Format) คือการจัดทำหนังสือฉบับจริง เมื่อผู้เขียนทำการแก้ไข
ปรับปรุงต้นฉบับสมบูรณ์ตามความต้องการแล้ว จึงจะนำต้นฉบับหรือต้นฉบับนี้มาสู่ขั้นตอนการผลิต
ออกเป็นรูปเล่มหนังสือ ซึ่งการผลิตหนังสือเองก็แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ การผลิตด้วยมือ (Hand
Writing Book) เหมาะกับการตีพิมพ์ในปริมาณน้อย และการผลิตด้วยโรงพิมพ์ (Printing Book)
เหมาะกับการตีพิมพ์ครั้งละมากๆ โดยผู้เขียนต้องเลือกพิจารณาตามความต้องการและความเหมาะสม

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเลือกปกของหนังสือ โดยทั่วไปหากแบ่งชนิดของหนังสือ
ตามลักษณะของปก จะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ หนังสือปกอ่อน (Paper Back Book) คือ
หนังสือที่มีปกทำจากกระดาษเพียงแผ่นเดียว และจะเป็นกระดาษชนิดที่มีความหนาแน่นหรือกระดาษ
ที่มีเนื้อค่อนข้างบางนั่นเอง ส่วนอีกชนิดเรียกว่า หนังสือปกแข็ง (Hard Bound Book) คือหนังสือที่มี
ปกทำจากกระดาษแข็ง ซึ่งมีเนื้อค่อนข้างหนา และอาจหุ้มด้วยผ้าหรือพลาสติกอีกชั้นหนึ่ง (เจตต์ คช
ฤทธิ์, 2554: 174)

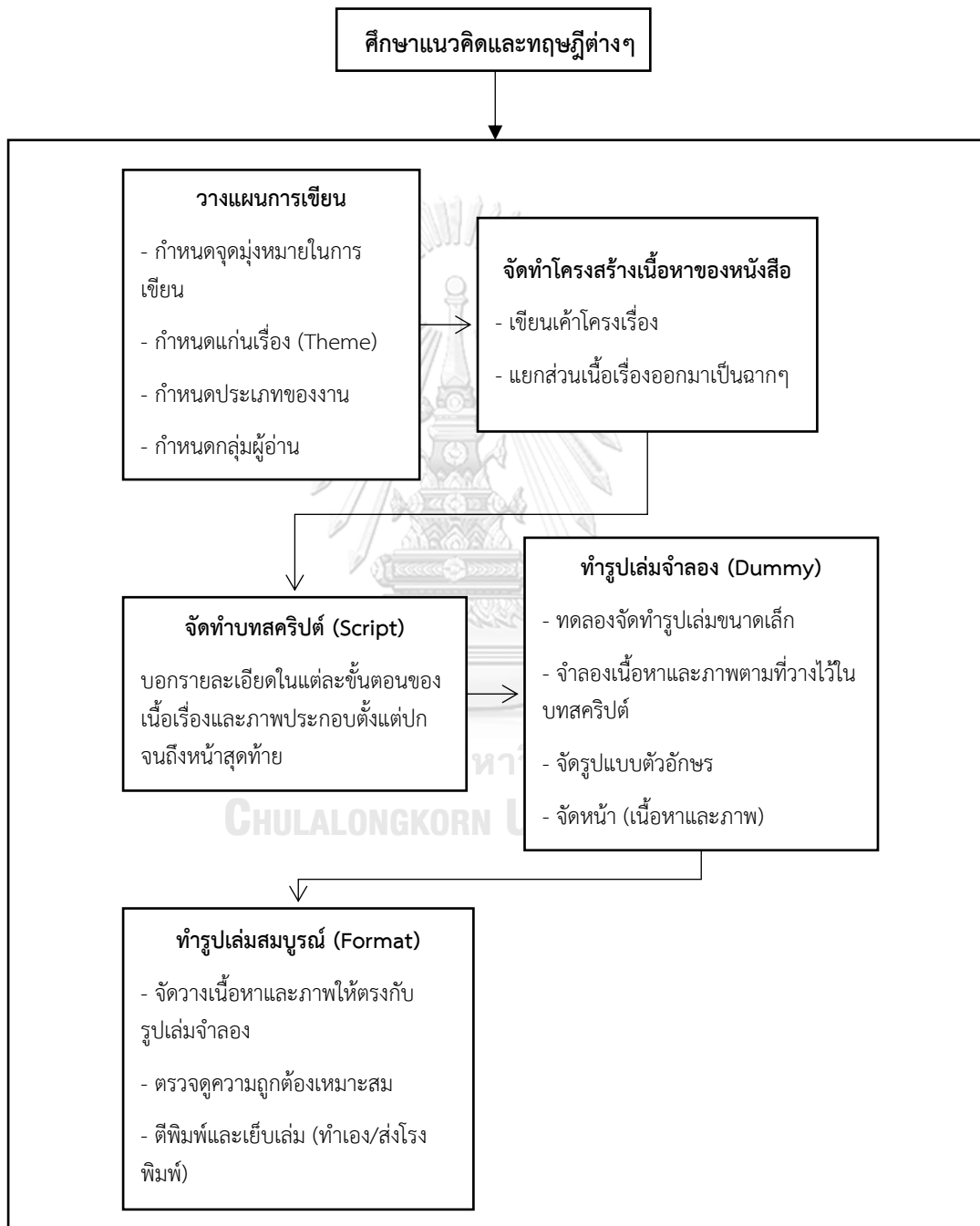
เมื่อผู้เขียนเลือกวิธีในการผลิตและชนิดของปกหนังสือแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเย็บเล่มหนังสือ
ซึ่งต้องอาศัยการพิจารณาชนิดของกระดาษ รูปแบบ ขนาด และจำนวนหน้าของหนังสือ โดยปกติ

วิธีการเข้าเล่มหรือการเย็บเล่มหนังสือนั้นมีหลากหลายวิธี แต่ส่วนมากนิยมการเย็บเล่มด้วย 4 วิธี ดังนี้ (นิตยา วรรณกิติร์, 2559: 171-172)

1. การเย็บอกหรือการเย็บมุงหลังคา เหมาะสำหรับหนังสือภาพที่มีภาพประกอบและเนื้อหาเป็นหน้าคู่ติดกัน โดยจะทำการเรียงหน้ากระดาษให้เรียบร้อยแล้วใช้เชือกหรือเครื่องเย็บกระดาษเย็บจากตรงกลางของหน้าคู่ของหนังสือ แล้วทับด้วยปกนอก ใช้สำหรับหนังสือที่มีจำนวนหน้าไม่มาก
2. การเย็บสัน เป็นการเย็บด้วยลวด โดยเย็บเฉพาะเนื้อในสองจุดแล้วนำปกมาหุ้ม พร้อมผนึกด้านสันหนังสือด้วยกาว ปกติการเย็บสันจะใช้กับหนังสือที่มีจำนวนหน้ามากกว่า 100 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 1 เซนติเมตรเพราะจะทำให้ปกหลุดง่าย
3. การเย็บไสสันทากาว เป็นการเข้าเล่มโดยการกรีดสันออก แล้วเลื่อยให้เป็นร่องเพื่อให้กาวเข้าไปยึดระหว่างแผ่นเนื้อใน จากนั้นใช้ปกหุ้มด้วยกาวร้อนหรือกาวเย็น ทำให้ได้หนังสือที่มีสันเรียบและมีความคงทนสูง
4. การเย็บกึ่ง เป็นการเข้าเล่มโดยการเรียงกระดาษให้เรียบร้อยแล้วเจาะรูข้างๆเอาเข็มใหญ่ร้อยเชือกหรือใช้เครื่องเย็บกระดาษขนาดใหญ่เย็บ ใช้กาวทาสันของหนังสือเพื่อให้ยึดติดกัน จากนั้นปิดบังรอยเย็บด้วยผ้าหุ้มสันหรือปกนอกของหนังสือทับ

ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็กโดยประยุกต์จากกรอบขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็กของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 176) ดังนี้

แผนภูมิขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็ก

ขั้นตอนการจัดทำต้นฉบับหนังสือภาพสำหรับเด็กช่วยให้ผู้วิจัยรู้จักการสร้างสรรค์งานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน นอกจากจะมีระบบในการทำงานแล้ว ยังช่วยย้ำเตือนผู้วิจัยว่าต้องทำอะไรบ้างในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้งานดำเนินลุล่วงไปได้อย่างไม่ติดขัดและไม่มีปัญหา นอกจากนี้ยังง่ายต่อการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด การมีกรอบขั้นตอนการทำงานดังข้างต้นนี้ทำให้ไม่เกิดความสับสนในสิ่งที่ตนเองทำอยู่และทำให้รู้ว่าต้องทำอะไรเป็นลำดับต่อไป

4.3 ทฤษฎีรูปและพื้น (Figure and Ground)

แม้ว่าทุกองค์ประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กจะมีความสำคัญในการสื่อสารความหมายไปยังผู้อ่านวัยเด็ก แต่มีหนังสือภาพสำหรับเด็กจำนวนไม่น้อยที่ละเว้นภาพฉาก โดยปล่อยให้ว่างหรือใช้สีโทนเดียวเป็นพื้นหลัง อาทิ หนังสือภาพเรื่อง *แมวของมาทิลดา* โดย เอมีลี แกรเวตต์ (แปลโดย น้านกฮูก) และเรื่อง *อำเภอดลกจ้ง* โดย เอริก บาตู (แปลโดย น้านกฮูก) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างภาพประกอบ จากหนังสือภาพเรื่อง *แมวของมาทิลดา* (บน) และเรื่อง *อำเภอดลกจ้ง* (ล่าง)

การละเว้นฉากเช่นนี้ เป็นไปตามหลักทัศนศิลป์ของทฤษฎีรูปและพื้น (Figure and Ground) โดยอยู่ภายใต้ทฤษฎีการรับรู้ทางการเห็น (Visual theory) ซึ่งการรับรู้ทางการเห็นเป็นกระบวนการทางธรรมชาติของจักขุสัมผัส และประสบการณ์ของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้ภาพที่ปรากฏในลักษณะต่างๆกันไปตามคุณภาพของประสาทสัมผัส และประสบการณ์เดิมของบุคคล

สำหรับรูปและพื้น (Figure and Ground) นั้น การที่เราจะมองวัตถุหนึ่งใดเพื่อประมวลผลว่าคือสิ่งใด เราจำเป็นจะต้องมองเห็นวัตถุนั้นๆแยกออกจากพื้นเสียก่อน รูปจึงมักเป็นส่วนที่ชัดเจนกว่าพื้น และมีรูปร่างที่แน่นอนกว่า นอกจากนี้รูปยังเป็นส่วนที่สามารถสื่อสารความหมายบางอย่างกับเราได้ ชลูด นิมเสมอ (2535 อ้างถึงใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548: 92) กล่าวถึงรูปและพื้นว่า “เราสามารถมองเห็นรูปต่างๆในธรรมชาติได้ก็เพราะรูปทรงกับที่ว่างมีน้ำหนักต่างกัน อาจเป็นน้ำหนักของสีต่างกัน พื้นผิวต่างกัน ซึ่งเป็นค่าต่างระหว่างรูปและพื้นนั่นเอง” ดังนั้น ยิ่งรูปและพื้นมีความแตกต่างกันมากเท่าใด เราจะสามารถมองเห็นรูปได้ชัดเจนมากเท่านั้น อันหมายถึงการสื่อสารความหมายที่ชัดเจนมากขึ้นไปด้วย ซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้างสรรค์ภาพประกอบสำหรับเด็ก ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการจะเน้นให้ผู้อ่านมองเห็นรูป ลักษณะ และการกระทำของตัวละครที่ชัดเจน

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของรูปและพื้นยังส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ชมที่มีต่อภาพนั้นๆ ซึ่งรูปและพื้นมีความสัมพันธ์ในหลายลักษณะ ได้แก่

- ความสัมพันธ์ด้านปริมาณเนื้อที่ ในกรอบภาพหนึ่ง ส่วนที่ผู้ชมรับรู้ได้ในทันทีจะหมายถึงรูป และส่วนที่เหลือจากการรับรู้จะหมายถึงพื้น หากปริมาณพื้นมีมากกว่ารูป จะทำให้รู้โล่งขาดความพอดี หากปริมาณรูปมีมากกว่าพื้น จะทำให้รู้สึกอึดอัดขาดความพอดี รูปและพื้นจึงควรมีสัดส่วนที่เหมาะสมซึ่งกันและกัน
- ความสัมพันธ์ด้านแรงและความเคลื่อนไหว ในกรอบภาพหนึ่ง การวางตำแหน่งของรูป ก่อให้เกิดแรงและน้ำหนัก ซึ่งมีผลต่อความสมดุลภายในภาพ และความน่าสนใจของภาพอีกด้วย เช่น การวางรูปซิดริมไตรีมหนึ่งของกรอบภาพ จะทำให้รูปถูกดึงความสนใจมายังริมภาพและเกิดแรงผลักดันที่เหลื่อออกไป การวางรูปไว้กึ่งกลางด้านล่างของภาพ ทำให้ไม่เกิดการเสียสมดุล แต่การเหลือพื้นที่ด้านบนไว้จะทำให้ภาพขาดความน่าสนใจ ในขณะที่การวางรูปไว้กึ่งกลางด้านบนจะทำให้เกิดแรงดึงไปยังกรอบบนของภาพมากเกินไปและทำให้รูปมีลักษณะเบา

- ความสัมพันธ์ด้านรูปร่างของรูปและพื้น รูปร่างของรูปและรูปร่างของพื้น หากมีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายคลึงไปในทางเดียวกัน จะทำให้รู้สึกยึดเหนี่ยวต่อกันได้ดี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่หากมีลักษณะแตกต่างกันจะสร้างความน่าสนใจได้ดี แต่ขาดความเป็นเอกภาพ
- ความสัมพันธ์ด้านน้ำหนักหรือความเข้มอ่อน การใช้รูปสีเข้มและพื้นสีอ่อน ในปริมาณเนื้อหาที่เท่ากันจะให้พลังความแตกต่างได้มาก ทำให้เห็นรูปได้ชัดเจน ในทางกลับกัน หากรูปและพื้นมีน้ำหนักของความเข้มอ่อนใกล้เคียงกัน จะทำให้มองเห็นรูปได้ยาก แต่ให้ความรู้สึกเบาสบายนุ่มนวล
- ความสัมพันธ์ด้านลักษณะผิว รูปและพื้นที่มีลักษณะผิวใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน จะทำให้รับรู้ได้ยาก ยิ่งลักษณะผิวของรูปและพื้นต่างกันมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายมากขึ้นเท่านั้น

จากทฤษฎีรูปและพื้น (Figure and Ground) ในข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นข้อดีของการสร้างความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างรูปและพื้น ซึ่งส่งผลให้รูปมีความโดดเด่นมากขึ้น และสามารถสื่อสารความหมายได้ชัดเจนมากขึ้นตามไปด้วย การละเว้นฉากโดยใช้ภาพพื้นแทนด้านหลังรูปภาพในตัวอย่างข้างต้นนั้น จึงอาจเป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่ช่วงดึงความสนใจของผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้อ่านวัยเด็กให้พุ่งเป้าไปยังตัวละครในภาพประกอบเพียงอย่างเดียว เพื่อให้สีหน้า ท่าทาง และการเคลื่อนไหวของตัวละครได้สื่อสารความหมายไปยังผู้อ่านได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทย

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพรวมและทิศทางของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็กที่พบ สามารถแบ่งออกเป็น 5 แนวทาง ดังนี้

งานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของภาพประกอบหนังสือภาพสำหรับเด็ก อาทิ งานวิจัยของสุปรียา โคจรสวัสดิ์ (2522) ที่ศึกษาหนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาล ในด้านความสัมพันธ์ของภาพกับเนื้อหาและความสนใจในเนื้อเรื่องในหนังสือภาพของเด็กอนุบาล

งานวิจัยของเรวัต การพจน์ (2524) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของศิลปินเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กลักษณะต่างๆที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือแต่ละประเภท งานวิจัยของวรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2532) ศึกษาเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ และงานวิจัยของทรศมน ศิริมงคล (2548) ซึ่งทำการศึกษารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด เป็นต้น

งานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการสื่อสารความหมายในหนังสือภาพสำหรับเด็ก อาทิ งานวิจัยของสรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ ัททยา จันทรมังกร และศตวรรษิต เป็ญบุญทา (2548) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในหนังสือภาพสำหรับเด็กไทยที่ได้รับรางวัล งานวิจัยของวิมลีน มีศิริ (2551) ที่ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องทั้งตัวบท ภาพประกอบ และโครงสร้างรูปเล่มทางกายภาพของสื่อหนังสือภาพ และงานวิจัยของทรศพร หล่อธราประเสริฐ (2554) ซึ่งศึกษาการใช้ตัวละครสัตว์ที่จำลองพฤติกรรมมนุษย์และกลวิธีการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับภาพประกอบเพื่อสั่งสอนเด็กในหนังสือภาพชุด เดอะ เทลส์ ของ บีทริกซ์ ฟ็อดเตอร์

งานวิจัยที่ศึกษาพัฒนาการของหนังสือภาพสำหรับเด็ก ยกตัวอย่างงานวิจัยของเบญจมาส แสงไยมณี (2549) ซึ่งศึกษาพัฒนาการของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่านอายุ 3-5 ปี ที่ชนะการประกวดตั้งแต่ พ.ศ.2515 – พ.ศ.2548 ทางด้านรูปแบบ สีสันวัสดุ กลวิธี และสาระเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในหนังสือ เป็นต้น

งานวิจัยที่ศึกษาออกแบบและดัดแปลงหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆสำหรับเด็ก อาทิ งานวิจัยของพิมพ์จิต สถิตวิทยานันท์ (2546) ซึ่งทำการออกแบบหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมจินตภาพสำหรับเด็กพิการทางสายตา ในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของจุฑาลักษณ์ เชิดเหรียญ (2554) ที่ศึกษากระบวนการดัดแปลงหนังสือภาพให้เหมาะสมกับเด็กพิการทางการมองเห็นอายุ 6-8 ปี นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของนนทวัน วาตะ (2549) ซึ่งทำการศึกษาแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี และงานวิจัยของปวีณา ศรีวิวัฒน์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร และจตุรงค์ เลาะห์เพ็ญศรี (2555) ที่ศึกษาและออกแบบหนังสือนิทานภาพประกอบการเรียนรู้คุณธรรม เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้คุณธรรมก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทานภาพประกอบจากเด็กปฐมวัย

และงานวิจัยที่ศึกษาการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับเด็ก อันได้แก่
งานวิจัยของสุพัตรา บุ่งง้าว (2559) ซึ่งทำการสร้างสรรค์และใช้นิทานภาพพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย และศึกษาระดับทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพ ทำนองเดียวกัน ในงานวิจัยของกันนภัค เพชรรัตน์, สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ และรุจิราพรรณ คงช่วย (2560) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการล่าช้าก่อนและหลังเรียนโดยใช้นิทานภาพ เป็นต้น

จากทิศทางการศึกษาของงานวิจัยในข้างต้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในช่วงแรกนั้น นิยมศึกษาในแนวทางการวิเคราะห์ตัวบท รูปแบบ และพัฒนาการของหนังสือภาพเป็นส่วนใหญ่ ก่อนจะเริ่มมีการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ ออกแบบ และดัดแปลงหนังสือภาพเพื่อการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆสำหรับเด็ก กระนั้นผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างสรรค์สื่อหนังสือภาพสำหรับเด็กที่จะช่วยพัฒนาทักษะการทำความเข้าใจโลกนั้น ยังพบการกล่าวถึงได้ยากและขาดการมุ่งเน้นศึกษาในหัวข้อดังกล่าวนี้

ด้วยเล็งเห็นในความสำคัญของการพัฒนาทักษะการทำความเข้าใจโลกในเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำความเข้าใจบุคคลอันหลากหลายที่อยู่ร่วมกันในสังคมโลก ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการมุ่งศึกษาการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศนี้ จะเป็นการช่วยเติมแนวทางการศึกษาที่ขาดหายไปของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทย อีกทางหนึ่ง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยทำการศึกษาคูณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) แล้วจึงนำคุณลักษณะสำคัญเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการลงมือสร้างสรรค์หนังสือภาพเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศขึ้นมาหนึ่งเล่ม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศและความหลากหลายทางเพศของไทย เก็บข้อมูลโดยจัดบันทึกตลอดกระบวนการ และทำการวัดผลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (Interview)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาหาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศจากหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) เพื่อนำมาเป็นฐานความรู้ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพต่อไป
2. ลงมือสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - วางแผนการเขียนโดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นฐาน พร้อมใช้คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศเป็นแนวทาง
 - จัดทำโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ และสตอรี่บอร์ด (Storyboard)
 - เขียนส่วนของเนื้อหา และออกแบบภาพประกอบ

- นำส่วนของเนื้อหาเข้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และแพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร (เจ้าของแฟนเพจเลี้ยงลูกนอกบ้าน) เพื่อฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงเนื้อหาและโครงสร้างให้เหมาะสมรัดกุม
 - การทำรูปเล่มจำลอง (Dummy)
 - ลำดับเนื้อหาและภาพให้เหมาะสมแล้วเข้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อปรับแก้ในขั้นตอนสุดท้าย
 - การจัดทำรูปเล่มสมบูรณ์
 - นำหนังสือภาพเล่มสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ก่อนจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
3. นำหนังสือภาพที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุ 6-8 ปี) และทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาผลของการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้รับจากหนังสือภาพ
 4. ทำการสัมภาษณ์ (Interview) กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความเห็นเพิ่มเติม
 5. สรุปผลและอภิปรายเชิงพรรณนา

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศ จำนวน 10 เรื่อง จากเกณฑ์คัดเลือกหนังสือภาพโดยการหาความถี่ของชื่อหนังสือจาก 7 เว็บไซต์แลกเปลี่ยนข่าวสารและสนับสนุนความหลากหลาย ได้แก่
 - *The best LGBT picture books – in pictures* โดย Carter V. (2014, ที่มา: <https://www.theguardian.com/childrens-books-site/gallery/2014/may/18/best-lgbt-picture-books-vanda-carter>)
 - *40 LGBTQ-Friendly Picture Books for Ages 0-5 Posted* โดย Fikri (2014, ที่มา: <http://www.autostraddle.com/40-lgbtq-friendly-picture-books-for-ages-0-5-246049>)

- *The Best LGBT Children's Books: A Sweet and Assuring Celebration of Diversity and Difference* โดย Popova M. (2015, ที่มา: <https://www.brainpickings.org/2015/02/16/best-lgbt-childrens-books>)
 - *30 LGBTQIA-Positive Children's Books That'll Teach Kids How Beautifully Diverse The World Is* โดย Trombetta S. L. (2015, ที่มา: <http://www.bustle.com/articles/87976-30-lgbtqia-positive-childrens-books-thatll-teach-kids-how-beautifully-diverse-the-world-is>)
 - *10 Children's Books That Paved The Way For A New Queer Protagonist* โดย Valentine C. (2015, ที่มา: http://www.huffingtonpost.com/2015/05/28/lgbtq-childrens-books_n_7462250.html)
 - *Top 23 LGBT Children's Books* โดย Salib J. (2016, ที่มา: <http://queerdeermedia.com/lgbt-childrens-books>)
 - *21 LGBT Picture Books Every Kid Should Read* (2016, ที่มา: <http://www.advocate.com/books/2016/1/29/21-lgbt-picture-books-every-kid-should-read>)
- และ 1 เว็บไซต์แนะนำหนังสือดี ต่อไปนี้
- *LGBTQ Children's Literature* (2016, ที่มา: http://www.goodreads.com/list/show/15355.LGBTQ_Children_s_Literature)

จากนั้นจึงกรองเอาแต่เรื่องที่มีเนื้อหาพูดถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายในปัจจุบัน ซึ่งได้รายชื่อหนังสือภาพโดยเรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้

- 10,000 Dresses
- Morris Micklewhite and Tangerine Dress
- The Different Dragon
- The Boy Who Cried Fabulous

- The Sissy Duckling
- I Am Jazz
- It's Okay to be Different
- My Princess Boy
- Jacob's New Dress
- Call Me tree

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย จากรายชื่อหนังสือขายดีจากเว็บไซต์ร้านหนังสือออนไลน์อีก 3 เล่ม ดังนี้

- Not Every Princess
- The Worst Princess
- William's Doll

รวมเป็นข้อมูลจากหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศจำนวนทั้งสิ้น 13 เรื่อง

2. ข้อมูลจากกระบวนการลงมือสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ
3. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุ 6 – 8 ปี จากโรงเรียนประชาณีเวศน์ จำนวน 20 คน
4. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้
 - ก) กุมารแพทย์
แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากร
(กุมารแพทย์เวชศาสตร์วัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี)
 - ข) ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือภาพสำหรับเด็ก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพีพร คงสมบูรณ์
(อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

- ค) ผู้เชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางเพศ
 อาจารย์วุฒิพงศ์ ภาวะพิงค์
 (วิทยาการ, นักเขียน และนักส่งเสริมสุขภาพจิต)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศ โดยใช้แนวคิดโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือภาพ และการสื่อสารด้วยภาพประกอบเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัดทอนส่วนประกอบย่อยบางอย่างที่ไม่จำเป็นออก โดยเลือกเอาเฉพาะส่วนที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้อ่าน เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลภายหลัง ดังนี้
 - 1.1 โครงสร้างเนื้อหาของหนังสือภาพ
 - โครงเรื่อง (Plot)
 - แก่นเรื่อง (Theme)
 - ตัวละคร (Characters)
 - ฉาก (Setting)
 - บทสนทนา (Dialogue)
 - มุมมองการเล่า (Point of View)
 - 1.2 การสื่อสารด้วยภาพประกอบ
 - ลักษณะองค์รวมของภาพ
 - การสื่อสารของภาพ
 - การใช้สัญลักษณ์ในภาพ
2. แบบบันทึกข้อมูลของผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยผ่านทางกระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ
3. สคริปต์หัวข้อในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
4. สคริปต์สัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์ (Interview)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในหัวข้อการสร้างสรรคหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็น 3 ข้อ คือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ, เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย และเพื่อศึกษาความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศของผู้รับสารที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการแบ่งผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยในส่วนแรก อันหมายถึง การศึกษาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์หาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ จากหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ

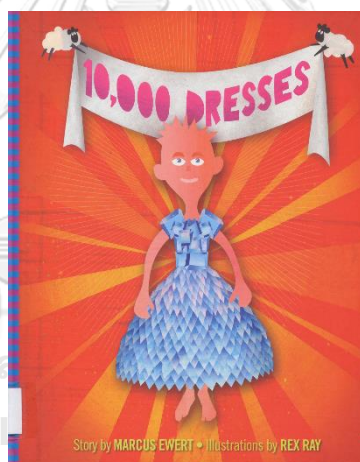
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) ของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศดังที่ได้คัดเลือกมาจำนวน 13 เรื่อง โดยใช้แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องของเนื้อหาในหนังสือภาพ และแนวคิดการสื่อสารโดยใช้ภาพเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ อีกทั้งยังใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการหาคุณลักษณะเด่นจากหนังสือภาพแต่ละเล่มอีกด้วย

หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาในครั้งนี้ คัดเลือกโดยการหาความถี่ของรายชื่อหนังสือจาก 7 เว็บไซต์แลกเปลี่ยนข่าวสารและสนับสนุนความหลากหลาย กับอีก 1 เว็บไซต์แนะนำหนังสือดี จากนั้นจึงคัดกรองเอาแต่เรื่องที่มีเนื้อหาพูดถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายในปัจจุบัน ซึ่งได้รายชื่อหนังสือภาพทั้งหมด 15

เรื่อง แต่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ทั้งหมด 13 เรื่อง โดยมี 3 เรื่องที่ผู้วิจัยเข้าถึงได้ด้วยคลิพวิดีโอที่มีผู้นำหนังสือภาพดังกล่าวมาอ่านเนื้อหาพร้อมกับเปิดภาพประกอบ

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปเนื้อหาและภาพประกอบของหนังสือแต่ละเล่มลงในตาราง โดยใช้เกณฑ์จากแนวคิดโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพ จากนั้นจึงได้ถอดเอาคุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศออกมาเพื่อให้มองเห็นจุดเด่นของหนังสือภาพแต่ละเล่มได้ง่ายขึ้น ดังนี้

เรื่องที่ 1 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *10,000 Dresses*

ภาพที่ 1 ปกหนังสือภาพเรื่อง *10,000 Dresses*

ตาราง 1 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *10,000 Dresses*

ชื่อหนังสือ: <i>10,000 Dresses</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Marcus Ewert / Rex Ray	สำหรับเด็กวัย: 5-8 ปี
สำนักพิมพ์: Seven Stories Press, US	ปีที่พิมพ์: 2008
โครงสร้างของเนื้อหา	

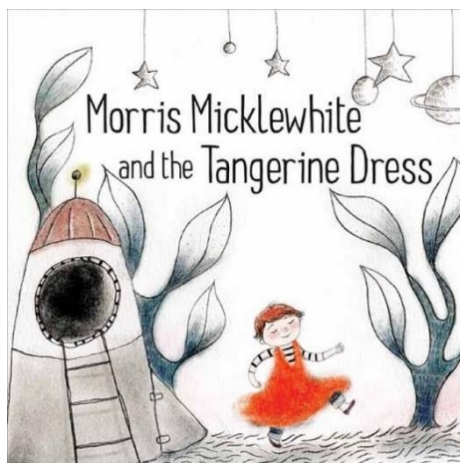
โครงเรื่อง (Plot)	Bailey เป็นเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่มีฟันถึงชุดกระโปรงแสนสวยทั้งหมด 10,000 ชุดในทุกคืน เมื่อตื่นขึ้นมาเขาจะรีบไปเล่าให้แม่, พ่อ และพี่ชายฟังตามลำดับ แต่ทุกคนต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าเขาเป็นเด็กผู้ชายและเด็กผู้ชายไม่สวมชุดกระโปรง กระทั่งวันหนึ่ง Bailey ได้พบกับ Laurel พี่สาวในละแวกบ้านที่รับฟังและทดลองตัดเย็บชุดตามจินตนาการในความฝันของ Bailey สุดท้ายเขาก็ค้นพบคนที่จะสนับสนุนความฝันของเขา ในขณะที่ Laurel ก็ได้ที่ปรึกษาในการออกแบบชุด
แก่นเรื่อง (Theme)	การยอมรับและเชื่อมั่นในตนเอง แล้วสักวันหนึ่งเราจะค้นพบคนที่เชื่อมั่นในตัวเราเช่นกัน
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักคือ Bailey และ Laurel ซึ่งมีเพียงตัวละครสองตัวนี้เท่านั้นที่ผู้อ่านจะสามารถเห็นหน้าตาได้ครบถ้วน ในขณะที่ตัวละครอื่นๆ เช่น แม่, พ่อ และพี่ชาย จะไม่เห็นหน้าตาแต่อย่างใด
ฉาก (Setting)	ฉากในความฝันของ Bailey และฉากภายในบ้านและบริเวณรอบๆบ้าน
บทสนทนา (Dialogue)	บทสนทนามีความสมจริงและเป็นคำพูดที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องพบเจอจริงๆ ในชีวิตประจำวัน เช่นคำว่า “นายเป็นเด็กผู้ชาย เด็กผู้ชายไม่สวมกระโปรง” หรือการที่ Bailey ตอบทุกคนว่า “แต่ฉันไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเด็กผู้ชาย” เป็นต้น และจะใช้รูปแบบของบทสนทนาซ้ำๆ
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าโดยใช้ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง โดยในเรื่องนี้มีการใช้สรรพนามเรียกแทนตัว Bailey ว่า “เธอ (Her)”
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบใช้เทคนิคการตัดปะ (Collage) แต่เป็นการตัดปะโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่เน้นความสมจริง รูปส่วนใหญ่จึงค่อนข้างเป็นเส้นตรงตัดกันเป็นเหลี่ยมมุมมากกว่ามีความโค้งมน การใช้สีเน้นสีสดใสและสีที่ชัดเจน มีการใช้คู่สีตรงข้ามเพื่อดึงตัวละครออกจากพื้นหลัง มีการจัดวางภาพแบบผสมใช้ทั้ง Single-page และ Double-page สลับกันไป โดยภาพประกอบจะกินพื้นที่เกือบทั้งหมดของแต่ละหน้า และจัดวางให้ตัวหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของภาพ
การสื่อสารของภาพ	ภายในหนังสือเล่มนี้ ใช้ภาพประกอบเป็นตัวเสริมเนื้อหา ทั้งสองส่วนจึงทำงานในการสื่อความหมายไปพร้อมๆกัน มีการใช้รูปแบบการจัดวางภาพและมุมมองของภาพซ้ำๆ โดยใช้ภาพที่เล่าจากมุมมองของตัวละครในครอบครัวที่เห็น Bailey ในขณะที่มุมมองของ Bailey ที่เห็นตัวละครในครอบครัวจะใช้ภาพที่เล่าเรื่องจากมุมมองต่ำ ซึ่งสื่อถึงการไร้อำนาจต่อรองและตัวตนที่ไม่ได้รับการยอมรับของ Bailey ต่างจากภาพของ Laurel ซึ่งเป็นภาพที่เล่าเรื่องจากมุมมองด้านหน้า ซึ่งสื่อถึงการยอมรับและความเท่าเทียม

การใช้สัญญาณในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนอภาพของแม่, พ่อ และพี่ชายที่ไม่ได้ให้การยอมรับตัวตนของ Bailey โดยการไม่แสดงหน้าตาของตัวละครเหล่านี้อย่างจริงจัง ในขณะที่ Laurel ผู้ให้การยอมรับตัวตนของ Bailey กลับมีการแสดงหน้าตาให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งอาจสื่อได้ว่าตัวละครทั้งสามตัวข้างต้นนั้น เป็นตัวแทนหรือภาพสะท้อนของบุคคลทั่วไปในสังคมที่ไม่ได้ให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศ - การนำเสนอภาพของ Bailey เป็นเด็กชายทั่วไป การใส่ผืนถึงชุดกระโปรงจึงสื่อถึงความหลากหลายทางเพศ - การนำเสนอความใฝ่ฝันภายในจิตใจของ Bailey ด้วยฉากความฝันแทนการกล่าวถึงโดยตรง - กระโปรงในบริบทของหนังสือเล่มนี้ คือสัญญาณของเพศหญิง
-------------------	--

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *10,000 Dresses*

- การบ่งบอกถึงตัวตนภายในของตัวละครด้วยการใช้สรรพนามแทน Bailey ว่า “เธอ” (Her) ซึ่งอาจหมายถึงการให้เกียรติและการยอมรับในความหลากหลายทางเพศของตัวละครอีกด้วย
- การนำเสนอภาพตัวละครที่ไม่ยอมรับตัวตนของ Bailey (แม่, พ่อ และพี่ชาย) ด้วยการไม่แสดงหน้าตา อาจหมายถึงการใช้ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวแทนของคนในสังคมที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ
- บุคคลที่แสดงการยอมรับตัวตนของ Bailey (ยอมรับในความหลากหลายทางเพศ) คือ Laurel (เพื่อนบ้าน)
- การแสดงสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศด้วยเครื่องแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ ซึ่งในที่นี้คือ ชุดกระโปรง
- การใช้ฉากความฝันในการนำเสนอความใฝ่ฝันและตัวตนของ Bailey

เรื่องที่ 2 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Morris Micklewhite and Tangerine Dress*

ภาพที่ 2 ปกหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

ตาราง 2 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

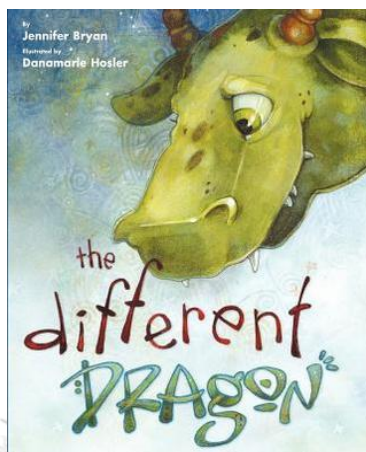
ชื่อหนังสือ: <i>Morris Micklewhite and Tangerine Dress</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Christine Baldacchino / Isabelle Malenfant	สำหรับเด็กวัย: 4-7 ปี
สำนักพิมพ์: Groundwood Books, Canada & US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	เรื่องราวของ Morris Micklewhite เด็กชายคนหนึ่งที่ชอบจินตนาการถึงสิ่งต่างๆรอบตัว แต่ที่เขาชื่นชอบที่สุดคือ “ชุดสีแสด (Tangerine Dress)” ที่ทำให้เขานึกถึงเสือ, ผมงของแม่ และพระอาทิตย์ Morris ชอบสวมชุดสีแสดของเขาเดินเล่นไปมาในโรงเรียน แต่เด็กคนอื่นๆต่างพากันล้อเลียนและกีดกัน Morris ออกจากกลุ่ม ทำให้ Morris รู้สึกแย่ แต่เขาก็มีแม่ที่คอยดูแลและสนับสนุนสิ่งที่เขาชื่นชอบ ท้ายที่สุด Morris ได้ใช้จินตนาการแสนวิเศษของเขาในการทำให้เพื่อนๆในห้องยอมรับว่าเขาพิเศษและมีคุณค่า
แก่นเรื่อง (Theme)	การเอาชนะอคติของผู้อื่นโดยการแสดงให้เห็นคุณค่าและความพิเศษในตัวเรา, อัตลักษณ์ภายนอกไม่สำคัญเท่าตัวตนภายใน
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลัก ได้แก่ Morris, แม่ของเขา (Moirra) นอกจากนี้ยังมีตัวประกอบคือ เด็กๆที่โรงเรียน (Becky, Eli และ Henry) ซึ่งตัวประกอบที่มีชื่อจะมีบทบาทโดดเด่นกว่าตัวประกอบอื่น

ฉาก (Setting)	บ้านของ Morris, โรงเรียน, ภาพในความฝัน และภาพในจินตนาการของ Morris
บทสนทนา (Dialogue)	ใช้บทสนทนาเรียบง่ายและมีความสมจริง เป็นภาษาระดับเดียวกับช่วงวัยของผู้อ่าน
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าโดยใช้ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบใช้เทคนิคผสม โดยการวาดเค้าโครงและสานเส้นแรงงด้วยเส้นดินสอ (Drawing) แล้วจึงลงสีด้วยสีน้ำและสีเทียน มีการใช้เส้นที่หลากหลายและเนื่องจากเป็นการวาดมือจึงทำให้ได้เส้นที่ดูมีชีวิตชีวา มีการเคลื่อนไหว ใช้สีสันทันทีแต่ไม่ฉูดฉาดจนเกินไป ส่วนใหญ่จะเน้นให้สีสด (Tangerine) โดดเด่นกว่าสีอื่น มีการจัดวางภาพแบบผสมใช้ทั้ง Single-page และ Double-page สลับกันไป โดยใช้พื้นที่ภาพประกอบเต็มหน้า และจัดวางตัวหนังสือเสริมเข้าไปในภาพ โดยส่วนใหญ่จะจัดไว้ด้านล่างของภาพ
การสื่อสารของภาพ	ภาพและเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ไม่มีอะไรโดดเด่นกว่า เล่าเรื่องด้วยภาพจากมุมด้านหน้า ให้ผู้อ่านได้เฝ้าสังเกตการณ์ สิ่งที่ใช้ภาพสื่อสารได้ชัดเจนที่สุดคือสีหน้าของตัวละคร โดยเฉพาะแม่ของ Morris ที่ถึงแม้จะไม่มีบทสนทนา แต่แสดงให้เห็นแววตาที่รักและยอมรับในความพิเศษของลูกได้อย่างชัดเจน
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนอภาพของ Morris เป็นเด็กชายทั่วไป การเฝ้ามองถึงชุดกระโปรงจึงสื่อถึงความหลากหลายทางเพศ - การใส่สมุดวาดภาพเกี่ยวกับอวกาศในฉาก ทำให้เห็นว่า Morris ไม่ต่างจากตัวละครเด็กชายคนอื่นๆในเรื่อง ที่ชื่นชอบอวกาศและอยากแสดงบทบาทเป็นนักบิน แต่ถูกกีดกันจากกลุ่มเนื่องจากเขาชื่นชอบการสวมกระโปรง สะท้อนถึงการตัดสินผู้มีความหลากหลายทางเพศจากอัตลักษณ์ภายนอกโดยไม่ได้มองถึงคุณค่าภายใน - การนำเสนอภาพของแม่ที่ไม่มีบทพูดใดๆ แต่คอยอยู่เคียงข้าง Morris ด้วยสีหน้ายิ้มแย้มเสมอ สามารถสื่อถึงการยอมรับและให้การสนับสนุนโดยไม่ต้องกล่าวออกมาแต่อย่างใด - การใช้ฉากความฝันสื่อถึงจินตนาการของ Morris สะท้อนให้คุณค่าและความพิเศษของเขา - การใช้ความสัมพันธ์ของสีแสดงความพิเศษของชุด นั่นคือ ชุดสีสด (Tangerine) ที่เหมือนกับสีของเสื้อ, ผมหอมแม่ และพระอาทิตย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เปรียบเทียบกับเชิงบวกเพื่อแสดงถึงความหมายที่ดีของชุด อีกทั้งสีสตัวยังสื่อถึงความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา และความสุข

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Morris Micklewhite and Tangerine Dress*

- การแสดงสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศด้วยเครื่องแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ ซึ่งในที่นี้คือ ชุดกระโปรง (สีแสด)
- การนำเสนอลักษณะทางเพศที่หลากหลาย นั่นคือ ถึง Morris จะชอบสวมชุดกระโปรงสีแสด แต่เขาก็ไม่ต่างจากเด็กผู้ชายคนอื่นๆในชั้นเรียนที่ชื่นชอบยานอวกาศ และอยากแสดงบทบาทเป็นนักบินอวกาศ
- ตัวละคร Morris ไม่ได้รับการยอมรับและถูกตัดสินจากความชื่นชอบสวมชุดกระโปรง สะท้อนถึงการตัดสินผู้มีความหลากหลายทางเพศจากอัตลักษณ์ภายนอกโดยไม่ได้มองถึงคุณค่าภายใน
- ตัวละครอื่นๆให้การยอมรับ Morris เมื่อเห็นว่าเขามีจินตนาการที่สร้างสรรค์และฝีมือการวาดภาพที่ยอดเยี่ยม สะท้อนถึงการเห็นคุณค่าภายในที่ทำให้มองข้ามอัตลักษณ์ภายนอกไปได้
- การยอมรับและคอยสนับสนุนอยู่ห่างๆของแม่ Morris อาจสะท้อนให้เห็นว่าหากผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับการยอมรับจากครอบครัว เขาจะมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าที่จะเปิดเผยตัวตนออกมาได้อย่างมีความสุข
- ตัวละครที่แสดงการไม่ยอมรับ คือ กลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน ทั้งเพศชายและเพศหญิง
- การใช้ฉากความฝันสะท้อนจินตนาการของ Morris และจากนั้นจึงถ่ายทอดออกมาเป็นภาพที่ Morris วาด

เรื่องที่ 3 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Different Dragon*

ภาพที่ 3 ปกหนังสือภาพเรื่อง *The Different Dragon*

ตาราง 3 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Different Dragon*

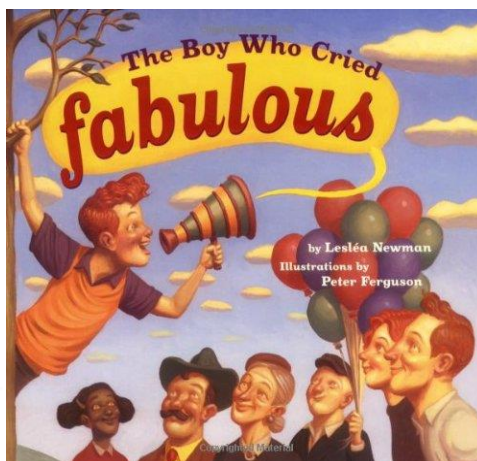
ชื่อหนังสือ: <i>The Different Dragon</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Jennifer Bryan / Danamarle Hosler	สำหรับเด็กวัย: 4-7 ปี
สำนักพิมพ์: Two Lives, US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	เด็กชายชื่อ Noah และน้องสาวอาศัยอยู่กับแม่ทั้งสองของเขา Noah มักจะช่วยแม่คนหนึ่งของเขาแต่นิทานก่อนนอนโดยมีเขาและแม่วชื่อ Diva เป็นตัวเอก เรื่องราวของนิทานดำเนินไปตามจินตนาการของแม่ และ Noah มีหน้าที่ช่วยเติมให้เรื่องสมบูรณ์ นิทานพูดถึง Noah และแม่วของเขาเล่นเรือไปยังอาณาจักรของมังกรตัวหนึ่งซึ่งกำลังโศกเศร้า เนื่องจากผู้คนคาดหวังให้มันเป็นมังกรที่ดุร้ายทั้งที่มันไม่ยอมเป็น Noah รับฟังและเข้าใจมังกรตัวนั้นเป็นอย่างดี จากนั้นพวกเขาจึงกลายเป็นเพื่อนกัน
แก่นเรื่อง (Theme)	เราไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างที่คนอื่นคาดหวัง จงเลือกเป็นในสิ่งที่ตนเองอย่างจะเป็น
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักได้แก่ Noah, แม่คนที่หนึ่ง (GoMa) และมังกร ตัวประกอบได้แก่ แม่คนที่สอง (MaMa), น้องสาว และสัตว์เลี้ยงในบ้าน มีการให้ตัวละครที่เป็นสัตว์สามารถพูดได้
ฉาก (Setting)	บ้าน, บนเรือ และอาณาจักรของมังกรในนิทาน

บทสนทนา (Dialogue)	ส่วนใหญ่บทสนทนาใช้เป็นการถาม-ตอบเพื่อดำเนินเรื่องระหว่าง Noah และแม่ของเขา มีปริมาณบทสนทนาด้านข้างยาว แต่ใช้ภาษาที่ง่ายและอยู่ในระดับเดียวกับกลุ่มผู้อ่าน
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นรูปแบบนิทานซ้อนนิทาน แต่เป็นการเล่าโดยใช้ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ (มีข้อจำกัดด้านภาพประกอบ เนื่องจากแหล่งข้อมูลไม่ได้แสดงภาพที่ชัดเจน)	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบไม่สามารถระบุประเภท, เทคนิคการสร้างสรรค, การใช้เส้น และการใช้สีของภาพได้แน่ชัดเนื่องจากข้อจำกัด ภาพมีขนาดใหญ่และใช้เต็มพื้นที่แผ่นกระดาษในทุกๆหน้า โดยใช้ทั้งการจัดวางแบบ Single-page และ Double-page แต่ส่วนใหญ่จะเน้นแบบหลัง
การสื่อสารของภาพ	เนื่องจากเนื้อหาปริมาณและบอกเล่าเรื่องราวค่อนข้างมาก ภาพประกอบจึงทำหน้าที่ยกฉากหนึ่งออกมาเป็นภาพเท่านั้น แต่ภายในหน้าหนึ่งๆ จะมีการซ่อนเอกลักษณ์และการเคลื่อนไหวเล็กๆน้อยๆบางอย่างซึ่งทำให้นักอ่าน แต่ไม่ได้มีการแฝงความหมายมากนัก
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ภาพของมังกรที่เศร้ายและไม่ร้ายอย่างมังกรตัวอื่น เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ - การนำเสนอภาพของตัวเอกและน้องสาวที่มีแม่สองคน นั่นคือเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Different Dragon*

- ความรู้สึกของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่มีความสุขจากการต้องแสดงบทบาทตามที่ตั้งคณาคติหวัง
- ตัวละครเอกอยู่ในครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ นั่นคือมีแม่สองคน (MaMa และ GoMa)
- เลือกใช้สัตว์เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในที่นี้คือ มังกรที่ไม่มีนิสัยดุร้ายและหัวหาญอย่างมังกรตัวอื่นๆในฝูง
- การใช้รูปแบบการเล่าเรื่องแบบ Meta Fiction นั่นคือนิทานซ้อนนิทาน

เรื่องที่ 4 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Boy Who Cried Fabulous*

ภาพที่ 4 ปกหนังสือภาพเรื่อง *The Boy Who Cried Fabulous*

ตาราง 4 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Boy Who Cried Fabulous*

ชื่อหนังสือ: <i>The Boy Who Cried Fabulous</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Leslea Newman / Peter Ferguson	สำหรับเด็กวัย: 3-7 ปี
สำนักพิมพ์: Tricycle Press, US	ปีที่พิมพ์: 2004
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	เด็กชายชื่อ Roger ถูกแม่ของเขากำชับว่าต้องเดินตรงไปโรงเรียนในทันที ห้ามออกแวกหรือออกนอกเส้นทางเด็ดขาด แต่ Roger ไม่สามารถทำตามได้เพราะเขาตื่นตาตื่นใจกับสิ่งแปลกใหม่ระหว่างทาง โดยจะอุทานทุกครั้งว่า “Fabulous” ซึ่งทำให้เขาโดนพ่อ แม่ และครูตำหนิ พ่อกับแม่สั่งห้ามไม่ให้เขาพูดคำว่า “Fabulous” แต่ Roger ก็สามารถคิดหาคำอื่นที่ความหมายใกล้เคียงกันมาแทนคำว่า “Fabulous” ได้อยู่ดี ท้ายที่สุด เมื่อพ่อกับแม่ได้เห็น Roger มีความสุขกับสิ่งที่ตนเองเป็น พวกเขา ก็เลือกที่จะยอมรับ
แก่นเรื่อง (Theme)	เราไม่สามารถเปลี่ยนตัวตนของใครให้เป็นไปตามที่คาดหวังได้ แต่เลือกจะมองคุณค่าในตัวเขาได้
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลัก ได้แก่ Roger ,พ่อ และแม่ ตัวละครประกอบ ได้แก่ ผู้คนในเมือง
ฉาก (Setting)	บ้าน, ร้านค้าต่างๆ, โรงเรียน และสองริมฝั่งถนนในเมือง

บทสนทนา (Dialogue)	เนื่องจากใช้ภาษาการเล่าเรื่องเป็นบทกลอน (Rhyme) บทสนทนาจึงมีความคล้องจองด้วยเช่นกัน มีการใช้คำที่ง่ายและยากสลับกันไป แต่เนื่องจากเป็นคำคล้องจอง ทำให้สามารถอ่านได้อย่างลื่นไหล มีการใช้คำในการสื่อความหมายแฝงไว้ในแต่ละบท ซึ่งอาจต้องอาศัยความรู้ทางบริบทสังคมจึงจะเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าเรื่องแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง และอาศัยลูกเล่นจากบทกลอน คำคล้องจอง และคำพ้องความหมายทำให้อ่านได้อย่างสนุก ลื่นไหล และเข้าใจง่าย
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดสีอะคริลิก (Acrylic) ทั้งเล่ม ใช้สีสดใสแต่ไม่ฉูดฉาด ลายเส้นมีความสมจริงค่อนข้างมาก ใช้ภาพประกอบเต็มพื้นที่หน้ากระดาษเป็นส่วนใหญ่ ใช้ตัวหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของภาพ โดยจัดวางแบบ Single-page และ Double-page สลับกันไปในแต่ละหน้า
การสื่อสารของภาพ	ภาพและเนื้อหามีส่วนช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ภาพประกอบช่วยให้เห็นการเคลื่อนไหว สีหน้า และการกระทำของตัวละครได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งทุกครั้งที่ Roger พูดคำว่า “Fabulous” สายตาของตัวละครประกอบในภาพทุกตัวจะมองไปยังเขาพร้อมสีหน้าที่หลากหลายแตกต่างกันไป โดยช่วงแรกจะมีสายตาของความไม่พอใจ ความฉงน และขบขันปะปนกัน จากนั้นจึงแปรเปลี่ยนเป็นรอยยิ้มของความชื่นชมเอ็นดู
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	การใช้สายตาของตัวละครประกอบที่จ้องมอง Roger แทนความรู้สึกของคนทั่วไปที่มองผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีทั้งความไม่พอใจ ความฉงน และขบขัน แต่ท้ายที่สุดแล้วเมื่อ Roger ยึดหยัดในความเป็นตัวเองและแสดงความพิเศษออกมา ทุกสายตาจึงแปรเปลี่ยนเป็นความเอ็นดูชื่นชม ซึ่งอาจสื่อถึงการยอมรับในตัวคนนั่นเอง

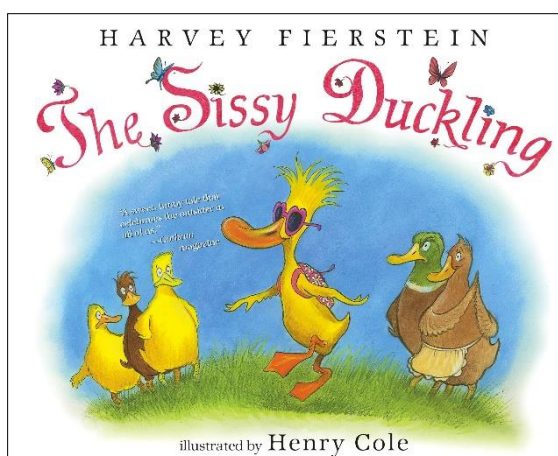
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Boy Who Cried Fabulous*

- การใช้คำในการสื่อสารความหมายแฝงโดยไม่ได้พูดถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง เช่น การที่แม่บอก Roger ว่า “Now Roger, you go straight- straight to class” คำว่า “straight” ในมิติเรื่องเพศจะหมายถึงเพศชายและเพศหญิง อาจสะท้อนถึงการที่แม่คาดหวังให้ Roger เดินไปตามเพศที่สังคมกำหนด อีกทั้งคำว่า “Fabulous” ในมิติทางสังคม ถูกมองว่าเป็นคำติดปากของ กลุ่มชายรักชาย (เกย์) การที่พ่อกับแม่ห้ามไม่ให้ Roger พูดคำนี้ ก็อาจสะท้อนได้ถึง การกดดันไม่ให้ลูกแสดงอัตลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมกับบทบาททางเพศที่สังคมกำหนด

- การนำเสนอมุมมองของผู้อื่นที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยสายตาของตัวละครประกอบที่จ้องมอง Roger

เรื่องที่ 5 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Sissy Duckling*

ภาพที่ 5 ปกหนังสือภาพเรื่อง *The Sissy Duckling*

ตาราง 5 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Sissy Duckling*

ชื่อหนังสือ: <i>The Sissy Duckling</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Harvey Fierstein / Henry Cole	สำหรับเด็กวัย: 5-8 ปี
สำนักพิมพ์: ALADDIN PAPERBACKS, US	ปีที่พิมพ์: 2005
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	Elmer เป็นเป็ดตัวผู้ที่ไม่เหมือนเป็ดตัวอื่น พ่อของเขาไม่พอใจและพยายามบังคับให้เขาทำอย่างที่เขาทำไปทำ เวลาไปโรงเรียน Elmer จะถูกเป็ดตัวอื่นๆล้อเลียนด้วยคำว่า "Sissy" แต่เขามีแม่คอยให้กำลังใจเสมอ เมื่อถึงวันที่เป็ดทุกตัวต้องอพยพ พ่อของ Elmer ถูกนายพรานยิง เขาจึงพาพ่อกับมารักษาตัวในบ้านโพรงไม้ที่เขาสร้างไว้ ทั้งสองได้ใช้เวลาด้วยกัน จนท้ายที่สุด พ่อและเป็ดตัวอื่นก็ยอมรับในความกล้าหาญและความพิเศษของ Elmer อย่างที่เป็ดตัวอื่นไม่เคยเป็นมาก่อน
แก่นเรื่อง (Theme)	ความแตกต่างไม่ใช่สิ่งที่ผิด ความแตกต่างอาจหมายถึงความพิเศษ

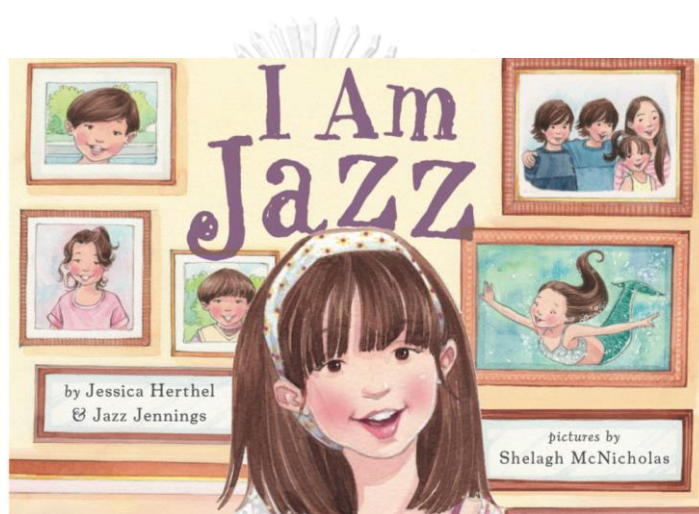
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลัก ได้แก่ Elmer, พ่อเบ็ต, แม่เบ็ต ตัวประกอบ ได้แก่ เบ็ตตัวอื่นๆในฝูง ในเรื่องนี้มี การให้ตัวละครที่เป็นสัตว์แสดงท่าทางและพูดจาเหมือนมนุษย์
ฉาก (Setting)	บ้าน, บ้านในโพรงไม้, โรงเรียน, หนองน้ำ
บทสนทนา (Dialogue)	เป็นการใช้บทสนทนาประกอบการเล่าเรื่อง มีเนื้อหาและบทสนทนาที่ค่อนข้างยาวและใช้ ภาษาในระดับปานกลาง ไม่ยากหรือง่ายเกินไป
มุมมองการ เล่า (Point of View)	เป็นการเล่าแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง มีเนื้อหาค่อนข้างยาวและ เล่าแบบเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบ
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์ รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาด ใช้เทคนิคสีน้ำผสมกับสีไม้ ใช้ลายเส้นที่นุ่มนวล ใช้สีสันสดใสแต่ไม่ ฉูดฉาดและใช้สีที่สมจริง ภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดเต็มแผ่นหน้ากระดาษ จัดวางตัว หนังสือให้เป็นส่วนหนึ่งของภาพ โดยใช้ทั้งการจัดวางแบบ Single-page และ Double-page สลับไปมาในปริมาณเท่าๆกัน
การสื่อสาร ของภาพ	ภาพและเนื้อหามีส่วนช่วยเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยภาพจะเน้นไปที่การบอกเล่า ท่าทางและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งช่วยเสริมในส่วนนี้ที่ขาดไป ในเนื้อหา ทั้งยังนำเสนอภาพของตัวละครสัตว์ (เบ็ต) ที่แสดงกริยาท่าทางแบบมนุษย์เป็นตัวละครหลัก ในขณะเดียวกันก็ใช้เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย
การใช้สัญลักษณ์ ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนอ Elmer ซึ่งเป็นเบ็ตเพศผู้ที่มีความสนใจและชื่นชอบไม่เหมือนเบ็ตเพศผู้ ตัวอื่นๆ ให้เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยกตัวอย่าง เบ็ตเพศผู้ส่วนใหญ่จะชื่นชอบการเล่นกีฬาเบสบอล แต่ Elmer กลับชื่นชอบการทำเค้ก การก่อ ปราสาททราย และการละเล่นละครหุ่นมือ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เบ็ตเพศผู้ตัวอื่นๆทำกัน - การใช้ลายดอกไม้และสีชมพูซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อถึงความเป็นผู้หญิงในของใช้ส่วนตัวของ Elmer เพื่อบ่งบอกถึงความหลากหลายทางเพศในตัว Elmer

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Sissy Duckling*

- การนำเสนอโดยใช้คำเรียกผู้มีความหลากหลายทางเพศตรงๆ นั่นคือคำว่า “Sissy” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกผู้ชายที่มีลักษณะอ่อนแอ
- ใช้สัตว์เป็นตัวละครหลัก มีกริยาท่าทาง พูดจาเหมือนมนุษย์ และใช้สัตว์เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย

- เนื้อหานำเสนอให้เห็นความแตกต่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศกับบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง พร้อมกับการนำเสนอความพิเศษของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่มีทั้งบทบาททางของเพศชาย (ความกล้าหาญ) และบทบาททางของเพศหญิง (การดูแลรักใคร่เอาใจใส่พ่อแม่) รวมกันอยู่ในตัว

เรื่องที่ 6 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *I Am Jazz*

ภาพที่ 6 ปกหนังสือภาพเรื่อง *I Am Jazz*

ตาราง 6 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง

I Am Jazz

ชื่อหนังสือ: <i>I Am Jazz</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Jessica Herthel, Jazz Jennings/ Shelagh McNicholas	สำหรับเด็กวัย: 4-8 ปี
สำนักพิมพ์: Penguin Putnam Inc, US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	ตั้งแต่จำความได้ Jazz รู้สึกว่าตัวเองมีสมองของเด็กผู้หญิงแต่มีร่างกายเป็นเด็กผู้ชาย เธอชอบชุดกระโปรง ชอบสีชมพู และชอบนางเงือก เธอรู้สึกไม่สบายใจหากต้องสวมใส่เสื้อผ้าเด็กผู้ชาย ในตอนแรกครอบครัวของเธอไม่เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น จึงได้พา Jazz ไปพบคุณหมอ ซึ่งคุณหมอ

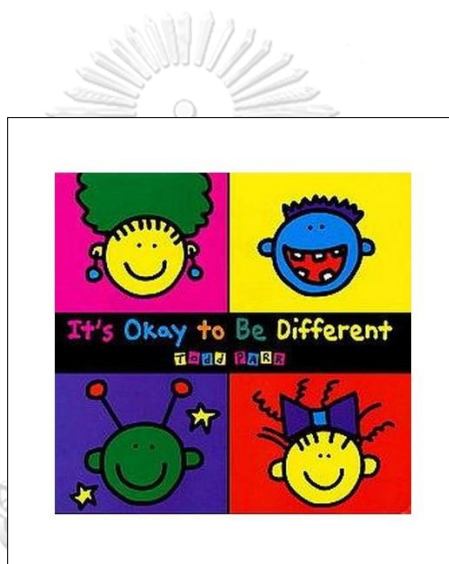
	บอกว่าเธอคือ Transgender (คนข้ามเพศ) นั่นจึงทำให้ครอบครัวและคนรอบข้างค่อยๆ เรียนรู้ปรับตัว และดูแลเธอได้อย่างถูกต้อง
แก่นเรื่อง (Theme)	การเป็น Transgender (คนข้ามเพศ) ไม่ใช่สิ่งที่ผิด คนรอบข้างต้องเรียนรู้และเข้าใจ เพื่อให้พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักคือ Jazz มีตัวประกอบเป็นครอบครัว คุณครู และเพื่อนที่โรงเรียน
ฉาก (Setting)	บ้าน และโรงเรียน
บทสนทนา (Dialogue)	ใช้บทสนทนาค่อนข้างน้อย เป็นการใช้เพื่อเสริมเนื้อหาและภาพประกอบ
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าเรื่องโดยตัวละครเอก นั่นก็คือ Jazz และใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในการแทนตัว
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาด ใช้เทคนิคสีน้ำ ใช้ลายเส้นและสีเส้นที่สมจริง ไม่ดูฉาบฉวย ให้ความรู้สึกอบอุ่นและการเคลื่อนไหวของภาพดูมีชีวิตชีวา ภาพประกอบมีขนาดเต็มพื้นที่หน้ากระดาษบ้าง และจัดวางเป็นภาพเล็กๆ หลายภาพใน 1 หน้ากระดาษบ้างสลับกันไปเป็นปริมาณเท่าๆกัน โดยเกือบทั้งหมดใช้ทั้งการจัดวางแบบ Single-page และมีการใช้ Double-page เพียง 1 หน้าคู่
การสื่อสารของภาพ	ภาพเป็นส่วนสำคัญในการช่วยแสดงให้เห็นอารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำของตัวละครที่เนื้อหาไม่ได้กล่าวถึงหรือกล่าวถึงน้อยมาก เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพจากมุมด้านหน้า ซึ่งมีทั้งรูปแบบของภาพประกอบเนื้อหาที่บรรยายอยู่ และภาพที่ไม่ตรงกับเนื้อหา แต่เสริมให้ผู้อ่านเห็นภาพกิจกรรมที่ตัวละครชื่นชอบและสามารถทำได้
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	การใช้ภาพ “ภาพวาด” ของ Jazz แทนการบอกเล่าความรู้สึกตอนที่ถูกบังคับให้สวมเสื้อผ้าเด็กผู้ชายไม่มาจนถึงภาพวาดของ Jazz ในปัจจุบันที่มีความสุขกับการได้รับการปฏิบัติอย่างเด็กผู้หญิง

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง / Am Jazz

- หนังสือดัดแปลงจากประสบการณ์จริงของ Jazz Jennings การนำเสนอจึงเป็นในทำนองบอกเล่าเรื่องราวของเด็กหญิงข้ามเพศคนหนึ่ง
- รูปแบบการเล่าเรื่องเป็นการนำเสนอประสบการณ์ชีวิตโดยตรง ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ

- การนำเสนอความคิดและความรู้สึกของผู้หลากหลายทางเพศที่สมจริง และยังเป็นข้อแนะนำในการทำความเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ถูกวิธี
- หนังสือสะท้อนให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข หากผ่านความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย
- มีการใช้ภาพ “ภาพวาด” ของ Jazz แทนการบอกเล่าความรู้สึกที่ยากจะอธิบายสำหรับเด็ก

เรื่องที่ 7 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *It's Okay to be Different*

ภาพที่ 7 ปกหนังสือภาพเรื่อง *It's Okay to be Different*

ตาราง 7 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *It's Okay to be Different*

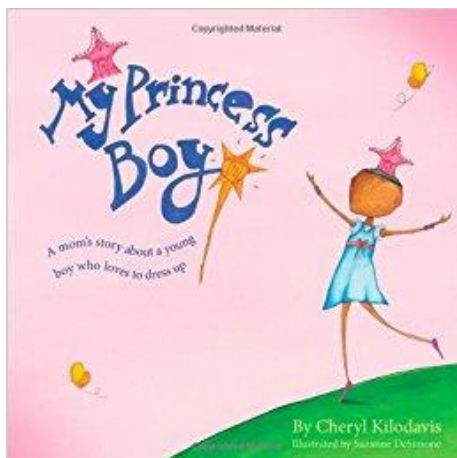
ชื่อหนังสือ: <i>It's Okay to be Different</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Todd Parr	สำหรับเด็กวัย: 3-6 ปี
สำนักพิมพ์: Little, Brown & Company, US	ปีที่พิมพ์: 2001
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	ไม่มีลำดับเส้นโครงเรื่อง เป็นการยกตัวอย่างความแตกต่างหลากหลายบนโลกใบนี้ โดยใช้ประโยคเดิมซ้ำๆ ตัวอย่างเช่น “It's okay to be a different color. It's okay to wear glasses....It's okay to have different moms. It's okay to have different dads. It's

	okay to be different!” เพื่อให้เข้าใจว่าเราสามารถแตกต่างได้และความแตกต่างไม่ใช่สิ่งที่ผิด
แก่นเรื่อง (Theme)	ไม่ผิดหรอกที่จะแตกต่าง เราทุกคนล้วนมีความพิเศษและคุณค่าในตัวเอง
ตัวละคร (Characters)	ไม่มีตัวละครหลัก ตัวละครต่างๆถูกยกมาเพื่อให้เห็นภาพตามประโยคเท่านั้น
ฉาก (Setting)	เปลี่ยนแปลงไปตามประโยคและตัวละคร
บทสนทนา (Dialogue)	ไม่มีบทสนทนา
มุมมองการ เล่า (Point of View)	เป็นการเล่าแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง เป็นการใช้ประโยคซ้ำฉากต่อฉาก ไม่ได้มีเนื้อเรื่องที่ต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกันแต่อย่างใดในแต่ละหน้า
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์ รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดโดยใช้เทคนิคจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ลายเส้นเลียนแบบการวาดภาพของเด็ก (Naive Art) และใช้สีสดใสใสดุจดวาด ซึ่งเหมาะสำหรับเด็กเล็ก ใช้ภาพประกอบหนึ่งภาพเต็มในทุกๆหน้า ตัวหนังสือจะอยู่บนหรือล่างของภาพสลับกันไป โดยใช้การจัดวางภาพแบบ Single-page ทั้งหมด
การสื่อสาร ของภาพ	ภาพและเนื้อหาสัมพันธ์กัน และสื่อสารตรงๆ ไม่ได้มีความหมายแฝง
การใช้สัญลักษณ์ ในภาพ	ไม่มีการใช้สัญลักษณ์ในภาพที่สื่อถึงความหลากหลายทางเพศ

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *It's Okay to be Different*

- การพูดถึงแนวคิดความหลากหลายโดยภาพรวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะความหลากหลายทางเพศ กล่าวคือ ความหลากหลายทางเพศเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้เท่านั้น มิได้ถูกดึงมาขยายหรือใช้เป็นแก่นของเรื่อง

เรื่องที่ 8 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *My Princess Boy*

ภาพที่ 8 ปกหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy

ตาราง 8 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง My Princess Boy

ชื่อหนังสือ: <i>My Princess Boy</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Cheryl Kilodavis / Suzanne DeSimone	สำหรับเด็กวัย: 4-8 ปี
สำนักพิมพ์: Simon & Schuster, US	ปีที่พิมพ์: 2009
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	เรื่องราวจากประสบการณ์จริงของเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่ชอบสวมชุดบอลลูน ชอบสวมชุดบัลเลต์ แต่บางครั้งก็สวมกางเกงยีนส์ได้เช่นกัน เขาชอบสวมมงกุฎเจ้าหญิงไปป็นเล่นบนต้นไม้ ทุกคนในครอบครัวเรียกเขาไว้ “Princess Boy” ด้วยความรักและความเข้าใจ นั่นจึงทำให้เขามีความสุข
แก่นเรื่อง (Theme)	จงรักในสิ่งที่ตัวบุคคลเป็น
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักคือ Princess Boy และมีตัวละครประกอบคือคนในครอบครัวและเพื่อนๆ
ฉาก (Setting)	เกือบทั้งหมดเป็นทุ่งหญ้า โดยจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์
บทสนทนา (Dialogue)	มีบทสนทนาน้อยมาก เพียงแค่ 2 ประโยค ใช้ในการถาม-ตอบ และไม่ได้มีส่วนสำคัญมากนัก
มุมมองการเล่า	เป็นการเล่าโดยใช้ผู้เล่าเป็นหนึ่งในตัวละคร แต่ไม่ใช่ตัวละครเอก จึงใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการแทนตัวละครอื่น และใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในการแทนตัวผู้เล่าเอง

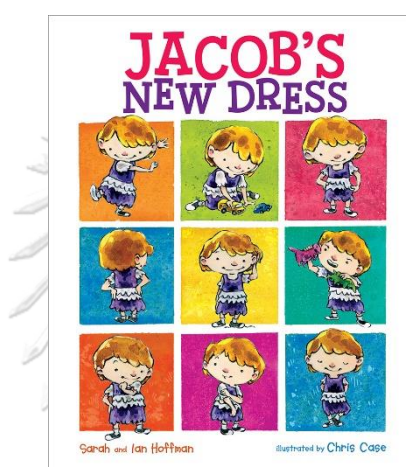
(Point of View)	
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดโดยใช้เทคนิคสีน้ำ ใช้ลายเส้นเลียนแบบการวาดภาพของเด็ก (Naive Art) ใช้สีเส้นที่สดใสแต่ไม่ได้ดูตมามากนัก มีการจับคู่สีตรงข้าม ช่วยให้ภาพเด่นชัดและสบายตา ใช้ภาพประกอบเต็มพื้นที่หน้ากระดาษทุกหน้า จัดวางตัวหนังสือแบบมีลูกเล่น โค้ง เอียง ทำให้ตัวหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของภาพ มีการวาดฉากแบบ Double-page ซึ่งจะเชื่อมต่อกันทั้งซ้ายและขวา แต่มีการใช้การแบ่งภาพแบบ Single-page ในบางหน้า ซึ่งทำให้ฉากหลังของภาพเป็นไปในทางเดียวกันทั้งเรื่อง ให้ความรู้สึกกลิ่นไหลตลอดทั้งเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ
การสื่อสารของภาพ	เป็นรูปแบบภาพประกอบเนื้อหาและเล่าเรื่องจากมุมด้านหน้าทั้งหมด ฉากทางซ้ายและขวาจะเชื่อมต่อกัน แม้ว่าทั้งสองภาพจะไม่ใช่วิวหรือเหตุการณ์เดียวกัน ตัวละครทุกตัวไม่มีหน้าตา อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครจึงถูกสื่อสารออกมาโดยเนื้อหาคำบรรยายและท่าทางการเคลื่อนไหวแทน ซึ่งทำให้ผู้อ่านพึงความสนใจไปที่องค์รวมของภาพได้ดีขึ้น
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ตัวละครทุกตัวจะไม่มีหน้าตา สื่อถึงการไม่เจาะจงว่าตัวละครตัวนี้มีตัวตนที่ตายตัว หากแต่จะเป็นใครก็ได้ที่มีประสบการณ์ร่วมเดียวกัน - การให้ตัวละครเอกและครอบครัวมีสีผิว (อิงรูปลักษณะของต้นแบบจากประสบการณ์จริง) ช่วยให้ขอบเขตของความหลากหลายทางเพศกว้างขึ้น สะท้อนว่าความหลากหลายทางเพศไม่ได้จำกัดรูปลักษณะ สีผิว หรือเชื้อชาติ

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *My Princess Boy*

- การเขียนจากประสบการณ์ตรงของแม่ผู้มิใช่ลูกชายเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงทำให้นิยายมีความสมจริง
- การนำเสนอภาพของตัวละครทุกตัวไม่มีหน้าตา หมายถึงการไม่เจาะจงที่ตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จึงสามารถทำให้อ่านเปรียบเทียบกับตนเองหรือบุคคลรอบข้างที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันได้ไม่ยาก อีกนัยหนึ่งอาจสะท้อนได้ว่า เรื่องราวและประสบการณ์เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาที่พบเห็นได้ทั่วไป สามารถเกิดขึ้นกับใครก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเจาะจงยกใครคนใดคนหนึ่งขึ้นมาเป็นตัวอย่าง

- ภาพของตัวละครเอกและครอบครัวมีผิวสี (อิงรูปลักษณะของต้นแบบจากประสบการณ์จริง) ช่วยให้ขยายขอบเขตของความหลากหลายทางเพศ สะท้อนว่าความหลากหลายทางเพศไม่ได้จำกัดรูปลักษณะ สีผิว หรือเชื้อชาติ

เรื่องที่ 9 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Jacob's New Dress*

ภาพที่ 9 ปกหนังสือภาพเรื่อง *Jacob's New Dress*

ตาราง 9 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Jacob's New Dress*

ชื่อหนังสือ: <i>Jacob's New Dress</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Sarah Hoffman, Ian Hoffman / Chris Case	สำหรับเด็กวัย: 4-8 ปี
สำนักพิมพ์: Albert Whitman & Company, US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	Jacob เป็นเด็กผู้ชายที่ชื่นชอบการใส่ชุดกระโปรง เขามักจะเลือกชุดในมุมแต่งตัวของห้องเรียนและสวมบทบาทเป็นเจ้าหญิง เขาลองทำชุดด้วยตัวเองจากผ้าขนหนูแต่ถูกเพื่อนเกเรล้อเลียนและกระชากจนขาด เขาจึงขอร้องให้แม่เย็บชุดใหม่ให้ ค่ะนั่น Jacob ช่วยแม่ของเขาเย็บชุดสีม่วงมีระบายสีขาวจนเสร็จและใส่ไปอวดเพื่อนๆที่โรงเรียน ทุกคนต่างชื่นชอบชุดใหม่ของเขา และ Jacob ก็มีความสุขกับการเล่นซนในชุดกระโปรงตัวใหม่ที่เขาเย็บเองอีกด้วย

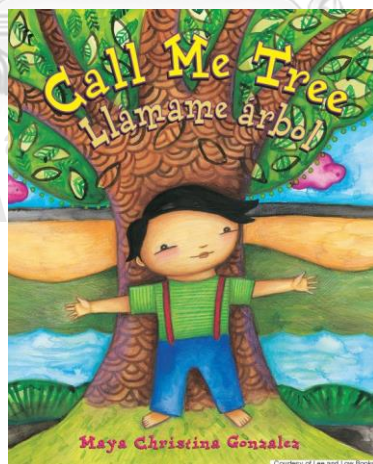
แก่นเรื่อง (Theme)	การทำทาบทบาททางเพศแบบเดิมซึ่งกล่าวว่าเด็กผู้ชายห้ามสวมชุดกระโปรง
ตัวละคร (Characters)	Jacob, พ่อ, แม่, Emily, คุณครู และ Christopher
ฉาก (Setting)	บ้านของ Jacob และโรงเรียน
บทสนทนา (Dialogue)	เป็นบทสนทนาที่เรียบง่ายและมีความสมจริง บทสนทนาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินเรื่อง
มุมมองการ เล่า (Point of View)	เป็นการเล่าแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง เล่าตามลำดับโครงเรื่อง ไม่ซับซ้อน และมีความต่อเนื่อง
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์ รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดโดยใช้เทคนิคสีน้ำ ใช้ลายเส้นที่นุ่มนวล สัดส่วนตัวละครไม่ได้เน้นความสมจริงมากคล้ายลักษณะของภาพการ์ตูน ใช้สีสดใสและฉูดฉาด ภาพประกอบใช้พื้นที่เต็มแผ่นหน้ากระดาษ เนื่องจากภาพมีสีสันที่ฉูดฉาด จึงมีทั้งการจัดวางเนื้อหาให้กลมกลืนกับภาพและการแทรกกรอบเนื้อหาลงในภาพต่างหาก โดยส่วนใหญ่ใช้การจัดวางแบบ Double-page มีการจัดวางแบบ Single-page เพียงไม่กี่หน้า และมีบางหน้าที่แทรกภาพต่อเนื่องเป็นกรอบเล็กๆ เพื่อแสดงการเคลื่อนไหวของตัวละคร
การสื่อสาร ของภาพ	ตัวภาพนั้นเป็นภาพประกอบเนื้อหา เล่าด้วยมุมมองของภาพที่หลากหลายแต่เน้นที่มุมด้านหน้า ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นท่าทางการเคลื่อนไหวและสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ของตัวละครอย่างชัดเจนแล้ว ยังทำหน้าที่ช่วยสื่อสารรายละเอียดผ่านสิ่งของที่วางอยู่ในฉากอีกด้วย
การใช้สัญลักษณ์ ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การวางสิ่งของเล็กๆน้อยๆไว้ในฉากต่างๆ เช่น ฉากหลังห้องนอนของ Jacob มีรถของเล่น, เครื่องบินของเล่น และลูกฟุตบอลวางอยู่ หรือว่าในฉากของห้องครัว ที่มีถุงอาหารกลางวันลายซูเปอร์ฮีโร่วางอยู่บนพื้น สิ่งของเหล่านี้ช่วยสะท้อนให้เห็นว่า Jacob ยังชื่นชอบของเล่นและเครื่องใช้แบบเด็กผู้ชายทั่วไป นั่นหมายความว่าเขาไม่ได้มีความคิดว่าตนเองเป็นเด็กผู้หญิงแต่อย่างใด

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Jacob's New Dress*

- การแสดงสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศด้วยเครื่องแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ ซึ่งในที่นี้คือ ชุดกระโปรง

- การนำเสนอลักษณะทางเพศที่หลากหลาย โดยการไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าตัวละครเอกเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพียงสะท้อนให้เห็นการทำลายบทบาททางเพศแบบเดิมที่กล่าวว่า เด็กผู้ชายห้ามสวมชุดกระโปรง
- การนำเสนอลักษณะทางเพศที่หลากหลาย จากการที่ Jacob ชอบสวมชุดกระโปรงและแสดงบทบาทสมมุติเป็นเจ้าของ แต่เขาก็อยังคงชื่นชอบที่จะเล่นจนอย่างเด็กทั่วไป ไม่ได้มีกิริยาท่าทางหรือแสดงความต้องการจะเป็นเด็กผู้หญิงแต่อย่างใด
- การนำเสนอให้เห็นการยอมรับของคนรอบข้างอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งแม่ที่ช่วยตัดเย็บชุดให้พ่อที่อนุญาตให้เขาสวมชุดกระโปรงไปโรงเรียน คุณครูที่มองเรื่องความชื่นชอบของ Jacob เป็นเรื่องธรรมชาติและพยายามจะอธิบายให้เด็กคนอื่น ๆ เข้าใจว่าความชอบของ Jacob ไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาด อีกทั้งเพื่อนสนิทอย่าง Emily ที่คอยชื่นชมชุดกระโปรงของ Jacob ทำให้บรรยากาศของเรื่องดำเนินไปในเชิงบวก สร้างความรู้สึกของการยอมรับให้ผู้อ่านที่ละเอียดละน้อย

เรื่องที่ 10 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Call Me tree*

ภาพที่ 10 ปกหนังสือภาพเรื่อง *Call Me tree*

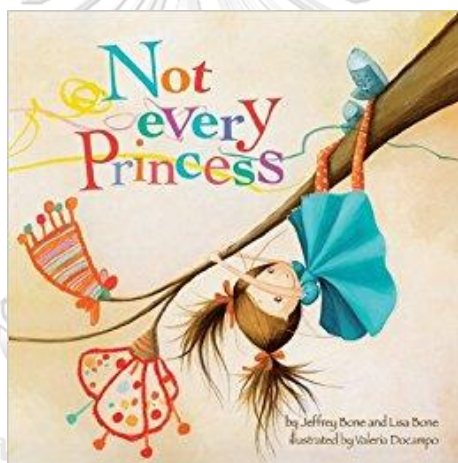
ตาราง 10 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก
เรื่อง Call Me tree

ชื่อหนังสือ: Call Me tree	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Maya Christina Gonzalez	สำหรับเด็กวัย: 6-10 ปี
สำนักพิมพ์: Children's Book Press (CA), US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา (มีข้อจำกัดด้านเนื้อหา เนื่องจากแหล่งข้อมูลไม่ได้กล่าวถึงเนื้อหาโดยละเอียดในทุกหน้า)	
โครงเรื่อง (Plot)	การเล่าเรื่องการเจริญเติบโตของคน ซึ่งเปรียบเสมือนต้นไม้ ตั้งแต่เป็นเมล็ดพันธุ์อยู่ในดิน ค่อยๆเติบโตขึ้น และมองเห็นต้นไม้ต้นอื่นๆ มองเห็นความแตกต่างของต้นไม้แต่ละต้น มีเอกลักษณ์และสวยงามในแบบของตนเอง ต้นไม้ทุกต้นมีรากฐานที่มั่นคงและมีพื้นที่ของตัวเอง ต้นไม้ที่แทนตัวเองว่า “Me (ฉัน)” ก็เช่นกัน ที่เติบโตขึ้นมาสูงใหญ่ แข็งแรง ไม่มีใครเหมือน
แก่นเรื่อง (Theme)	ความแตกต่างคือสิ่งที่เป็นธรรมชาติ
ตัวละคร (Characters)	ไม่มีตัวละครหลักที่ชัดเจน ตัวละครทุกตัวในเรื่องนี้มีรูปลักษณะเป็นคนแต่ใช้การเคลื่อนไหวเลียนแบบต้นไม้
ฉาก (Setting)	ป่าต้นไม้ที่มีลำธาร
บทสนทนา (Dialogue)	ไม่มีบทสนทนา
มุมมองการเล่า (Point of View)	เล่าโดยตัวละครตัวหนึ่ง ซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่ 1
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ (มีข้อจำกัดด้านภาพประกอบ เนื่องจากแหล่งข้อมูลไม่ได้แสดงภาพที่ชัดเจน)	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบไม่สามารถระบุประเภทและเทคนิคการสร้างสรรค์ของภาพได้แน่ชัดเนื่องจากข้อจำกัด แต่สามารถระบุได้ว่าใช้ลายเส้นโค้งและกันหอยค่อนข้างเยอะ ให้ความรู้สึกของลมพัด การเคลื่อนไหว และอิสระ ใช้สีสันสดใสและฉูดฉาดแต่มีการไลโทนสีทำให้เกิดความพอดี ภาพประกอบใช้ขนาดเต็มพื้นที่หน้ากระดาษในทุกหน้า โดยใช้ทั้งการจัดวางแบบ Double-page ทั้งหมด
การสื่อสารของภาพ	ภาพประกอบเล่าเรื่องจากมุมด้านหน้าเป็นส่วนใหญ่ นำเสนอการเติบโตของคนโดยเลียนแบบการเคลื่อนไหวต้นไม้ ภาพมีส่วนสำคัญมากในการเสริมความเข้าใจให้แก่เนื้อหา เนื่องจากเนื้อหาเป็นการบรรยายปลายเปิด ไม่ได้เจาะจงการแสดงออก ความรู้สึก หรือการเคลื่อนไหวใดๆมากนัก ภาพจึงทดแทนในส่วนนี้ได้อย่างสมบูรณ์
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	การใช้ภาพของตัวละครคนเลียนแบบการเคลื่อนไหวของต้นไม้ เพื่อสะท้อนความหลากหลายของมนุษย์ ซึ่งเป็นความหลากหลายโดยธรรมชาติ ไม่ต่างกับต้นไม้

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Call Me tree*

- สะท้อนความหลากหลายทางเพศของคนผ่านตัวตนภายในซึ่งเปรียบเสมือนต้นไม้ทุกต้นที่มีความแตกต่างกันไป แสดงให้เห็นว่าความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ
- แก่นของเรื่องคือการบอกเล่ากรอบแนวคิด (Concept) ของความหลากหลายทางเพศ สะท้อนให้เห็นว่ามีความหลากหลายทางเพศอยู่บนโลกใบนี้และนั่นเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องธรรมชาติ

เรื่องที่ 11 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Not Every Princess*

ภาพที่ 11 ปกหนังสือภาพเรื่อง *Not Every Princess*

ตาราง 11 สรุปลักษณะของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Not Every Princess*

ชื่อหนังสือ: <i>Not Every Princess</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Jeffrey Bone, Lisa Bone / Valeria Docampo	สำหรับเด็กวัย: 4-8 ปี
สำนักพิมพ์: American Psychological Association, US	ปีที่พิมพ์: 2014
เนื้อหา	

โครงเรื่อง (Plot)	ไม่มีลำดับเส้นโครงเรื่อง เป็นการยกเนื้อหาที่จะใช้สื่อสารมาเป็นฉากๆ ทุกฉากเป็นการยกภาพของเด็กแต่ละคนที่มีความฝันแตกต่างกัน และทุกความฝันไม่ได้ถูกจำกัดด้วยเพศ รูปร่าง เชื้อชาติ หรือฐานะ ไม่ใช่เจ้าหญิงทุกคนจะต้องอาศัยในปราสาท ไม่ใช่นางฟ้าทุกคนจะต้องมีปีก และไม่ใช่โจรสลัดทุกคนจะต้องแล่นเรือ ทุกจินตนาการ ทุกความคิด ทุกการสร้างสรรค์ล้วนมีความหมาย ขอเพียงแต่ความกล้าที่จะลงมือทำตามความฝันเท่านั้น
แก่นเรื่อง (Theme)	เราสามารถเป็นอะไรก็ได้ที่อยากเป็นโดยไม่ต้องติดอยู่กับบทบาททางเพศและภาพเหมารวม
ตัวละคร (Characters)	ไม่มีตัวละครหลัก ตัวละครต่างๆถูกยกมาเพื่อให้เห็นภาพตามเนื้อหา
ฉาก (Setting)	เปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหาและตัวละคร
บทสนทนา (Dialogue)	เนื้อหาเป็นบทกลอน (Rhyme) โดยไม่มีบทสนทนา
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง แม้เนื้อหาจะไม่ได้มีเส้นลำดับโครงเรื่องที่ชัดเจน แต่เป็นการเล่าด้วยท่วงทำนองเดียวกัน ค่อยๆสื่อสารแก่นของเรื่องออกมาทีละเล็กทีละน้อยเป็นลำดับในแต่ละหน้า
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดใช้เทคนิคผสมระหว่างภาพวาดสีน้ำกับสีอะคริลิก (Acrylic) และการใช้สีเทียนในภาพประกอบแบบ Naïve Art ที่ต้องการจะสื่อถึงจินตนาการของเด็ก ใช้ลายเส้นที่นุ่มนวล จัดวางองค์ประกอบและมุมมองการเล่าของภาพอย่างหลากหลาย ภาพประกอบหลักใช้สีสันทึบแต่ไม่ฉูดฉาด มีการเพิ่มภาพสีเทียนที่ฉูดฉาดเข้ามาในส่วนที่สื่อถึงความฝันและจินตนาการของเด็กๆ มีการใช้ภาพขนาดใหญ่เต็มหน้ากระดาษในทุกหน้า จัดวางตัวหนังสือให้เป็นส่วนหนึ่งของภาพ ไม่แยกออกจากกัน โดยส่วนใหญ่ใช้การจัดวางแบบ Double-page มีการจัดวางแบบ Single-page เพียงไม่กี่หน้า
การสื่อสารของภาพ	ภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อความหมาย กล่าวคือ ภาพประกอบและเนื้อหาจะทำงานควบคู่กันไปทำให้ได้การสื่อสารความหมายที่สมบูรณ์ ยกตัวอย่างเช่น เนื้อหากล่าว่า “Not every princess lives in castle” (ไม่ใช่เจ้าหญิงทุกคนจะต้องอาศัยในปราสาท) ภาพประกอบในหน้านี้นี้เป็นภาพเจ้าหญิงท่าทางซุกซน สวมหมวกไวกิ้ง และอาศัยในบ้านต้นไม้ อีกทั้งยังมีการใช้ภาพตัวละครหลากหลายทางเชื้อชาติให้แสดงในบทบาทที่แตกต่างกันออกไป สะท้อนให้เห็นตัวเลือกและความเป็นไปได้อื่นๆตามแต่จินตนาการที่อยากจะเป็น โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับบทบาททางเพศและภาพเหมารวมใดๆ
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	ไม่มีการใช้สัญลักษณ์ในภาพที่สื่อถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง แต่เลือกใช้ภาพที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่เมื่อได้อ่านเนื้อหา ซึ่งเป็นส่งเสริมให้เด็กกล้าที่จะท้าทายความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศและภาพเหมารวมต่างๆ

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *Not Every Princess*

- การพูดถึงประเด็นบทบาททางเพศและภาพเหมารวมเกี่ยวกับเพศ โดยหนังสือมีจุดประสงค์ต้องการให้เด็กกล้าที่จะท้าทายความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศและภาพเหมารวมต่างๆ แต่ไม่ได้มีการพูดถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง
- การเลือกใช้ภาพที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่เมื่อได้อ่านเนื้อหา ซึ่งเป็นส่งเสริมให้เด็กกล้าที่จะท้าทายความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศและภาพเหมารวมต่างๆ ยกตัวอย่าง เช่น เนื้อหากล่าวว่า “Not every princess lives in castle” (ไม่ใช่เจ้าหญิงทุกคนจะต้องอาศัยในปราสาท) ภาพประกอบในหน้านี้เป็นภาพเจ้าหญิงท่าทางชุกชุกชน สวมหมวกไวคิง และอาศัยในบ้านต้นไม้ เป็นต้น

เรื่องที่ 12 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Worst Princess*

ภาพที่ 12 ปกหนังสือภาพเรื่อง *The Worst Princess*

ตาราง 12 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก
เรื่อง The Worst Princess

ชื่อหนังสือ: <i>The Worst Princess</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Anna Kemp / Sara Ogilvie	สำหรับเด็กวัย: 3 ปีขึ้นไป
สำนักพิมพ์: Simon & Schuster Ltd, UK	ปีที่พิมพ์: 2012
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	เจ้าหญิง Sue อาศัยอยู่ในหอคอยมาหลายร้อยปี วันหนึ่งเจ้าชายในฝันได้ช่วยพาเธอออกไป เจ้าหญิง Sue คิดว่าเธอจะได้เป็นอิสระและสามารถเล่นสนุกได้อย่างใจนึก แต่เจ้าชายกลับพาเธอไปอยู่ในหอคอยแห่งใหม่ที่บังคับให้เธอสวมชุดกระโปรงบานและแสดงกิริยาอย่างเจ้าหญิงคนอื่นทำกัน จนวันหนึ่งมีมังกรบินผ่านมาและเป่าคอคอยของเจ้าหญิง Sue พังพินาศ เจ้าชายไม่พอใจมาก ต่อว่าเธอเป็นเจ้าหญิงยอดเยี่ยม แต่เจ้าหญิง Sue หาได้สนใจ เธอซึ่งหลังมังกรเพื่อนใหม่แล้วจากไป นับแต่นั้นเจ้าหญิงและมังกรกลายเป็นเพื่อนรักตะเวนปราบเจ้าชายจอมอวดดีและอัศวินนิสัยเสีย และทั้งคู่ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขสืบมา
แก่นเรื่อง (Theme)	บทบาททางเพศหรือความเชื่อตามประเพณีไม่สามารถนำมาตัดสินได้ว่าใครดีหรือไม่ดี
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักได้แก่ เจ้าหญิง Sue, เจ้าชาย และมังกร
ฉาก (Setting)	ดินแดนในจินตนาการ
บทสนทนา (Dialogue)	เนื่องจากใช้ภาษาการเล่าเรื่องเป็นบทกลอน (Rhyme) บทสนทนาจึงเป็นคำคล้องจองด้วยเช่นกัน มีการใช้คำที่ง่ายและยากสลับกันไป แต่ทำให้สามารถอ่านได้อย่างลื่นไหล
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าแบบ God View นั่นคือผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง เปิดเรื่องด้วยคำว่า 'Once upon a time' (กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว) และปิดด้วย 'And they both lived happily ever after' (และทั้งคู่ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข) ซึ่งเป็นรูปแบบการเล่าเรื่องนิทานปรัมปราที่นิยมใช้กัน สะท้อนการล้อเลียนการเล่าเรื่องตามขนบประเพณีเดิมที่เจ้าหญิงจะต้องรอคอยเจ้าชายมาช่วยและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาด ใช้เทคนิคสีน้ำทับด้วยสีไม้ และตกแต่งเพิ่มเติมด้วยเทคนิคการวาดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีสัดส่วนตัวละครและฉากกึ่งสมจริง แต่ใช้ลายเส้นแบบ Naive Art (เลียนแบบลายเส้นวาดภาพของเด็ก) ใช้สีสดใสและฉูดฉาดบ้าง แต่มีการคุมโทนโดยใช้พื้นหลังสีเข้มไม่ให้สีของภาพโดดกันจนเกินไป ใช้ภาพขนาดใหญ่เต็มพื้นที่หน้ากระดาษเกือบทุกหน้า มีเพียงสองหน้าที่จัดวางรูปขนาดเล็กเพื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวของการกระทำ โดยส่วนใหญ่ใช้การจัดวางแบบ Double-page มีการจัดวางแบบ Single-page เพียงไม่กี่หน้า และใช้รูปแบบคล้ายกัน

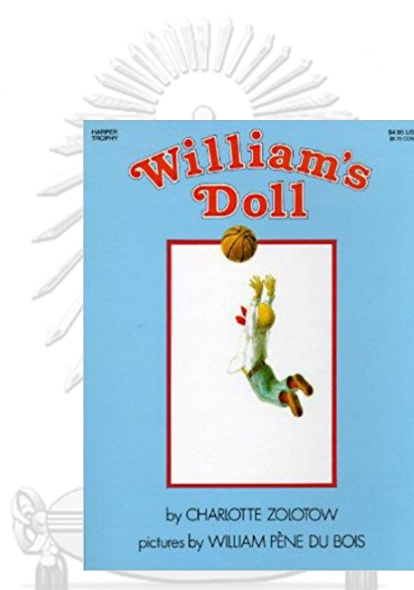
<p>การสื่อสาร ของภาพ</p>	<p>เล่าเรื่องด้วยภาพมุมด้านหน้าทั้งหมด ภาพประกอบมีส่วนช่วยในการเสริมความหมายให้แก่เนื้อเรื่องได้มาก ช่วยให้เห็นการกระทำ สีหน้า และรูปลักษณ์ของตัวละคร ซึ่งรูปลักษณ์ภายนอกของเจ้าหญิง Sue มีลักษณะของการล้อเลียนตัวละครคลาสสิกอย่างราพันเซล ที่มีผมยาวและอาศัยอยู่บนหอคอย แต่ผสมผสานความเป็นสมัยใหม่โดยการให้สวมรองเท้าผ้าใบ เล่นโยโย่ และไม่ได้มีกิริยาเรียบร้อยแบบเจ้าหญิงในเทพนิยาย ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่ได้มีกล่าวไว้ในเนื้อหา แต่ใช้ภาพประกอบช่วยสื่อสารรายละเอียดในส่วนนี้แทน</p>
<p>การใช้สัญลักษณ์ ในภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนอภาพการแต่งกายของเจ้าหญิง Sue ที่มีการผสมผสานเครื่องแต่งกายแบบสมัยใหม่เข้าไป สะท้อนถึงการมีหัวใจสมัยใหม่ ขณะที่ภาพของเจ้าชายจะแต่งกายแบบชนบททุกประการ สะท้อนถึงการมีหัวใจแบบเดิม - ชุดของเจ้าหญิง Sue มีสีม่วง ซึ่งเป็นสีที่ได้จากการผสมกันระหว่างสีฟ้า (เพศชาย) และสีชมพู (เพศหญิง) เพื่อสื่อว่าตัวละครเจ้าหญิง Sue ไม่ได้มีความเป็นผู้หญิง (สีชมพู) ตามชนบอย่างที่ทุกคนคาดหวัง - มีการแฝงสัญลักษณ์ด้วยสิ่งของหรือสัตว์เล็กๆน้อยๆตามฉากเพื่อสะท้อนอุปนิสัยและทัศนคติของตัวละคร เช่น หนังสือเทพนิยายที่วางอยู่บนพื้นห้องมีการขึ้นหน้าสำคัญและจัดบันทึกข้อความคล้ายกับการศึกษาหาความรู้ สะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหญิง Sue ไม่ได้อ่านเทพนิยายเหล่านี้เพียงเพื่อความสนุกสนาน แต่เธอศึกษาอย่างละเอียด นั่นจึงทำให้เธอมีวิธีรับมือกับมังกรได้อย่างง่ายดาย ในขณะที่เดียวกัน ภาพที่เจ้าชายขีดหน้าใส่เจ้าหญิง Sue ก็ถูกล้อเลียนด้วยนกยูงตัวผู้ซึ่งกำลังขีดหน้าชูคอกอยู่ในฉากเดียวกัน สะท้อนว่าเจ้าชายเจ้าสำอางคนนี้ก็ไม่ได้ต่างอะไรกับนกยูงตัวผู้ที่เยอหยิ่งเพราะความมั่งคั่งของตนเอง

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *The Worst Princess*

- การนำเอาโครงเรื่องเทพนิยายต่างๆที่ทุกคนรู้จักมาล้อเลียนโดยการตีความใหม่ให้ตัวละครเจ้าหญิงไม่ได้เรียบร้อย อ่อนหวาน และอ่อนแออย่างที่เรื่องเล่าในอดีตวางไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความล้ำสมัยของความเชื่อในบทบาททางเพศแบบเดิมซึ่งไม่สามารถนำมาใช้กับสังคมปัจจุบันได้
- ไม่ได้เป็นการพูดถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง แต่เป็นการเสียดสีบทบาททางเพศตามชนบทเดิมที่สังคมคาดหวังในอดีต โดยใส่ความเป็นสมัยใหม่ผสมผสานลงไปในตัวละครของเจ้าหญิง Sue จากเครื่องแต่งกาย สะท้อนให้เห็นการมีหัวใจสมัยใหม่ที่ต้องการจะฉีกความเชื่อในบทบาททางเพศและขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม

- สะท้อนความเป็นจริงในสังคมที่มักตัดสินคนว่าดีหรือไม่ดีเพียงเพราะพวกเขาไม่ได้ทำตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง โดยการตั้งชื่อเรื่องว่า ‘The Worst Princess’ มาจากการที่เจ้าหญิง Sue ถูกเจ้าชายเรียกว่า ‘The Worst Princess’ (เจ้าหญิงยอดแย่) เพราะเธอไม่ได้สวมชุดกระโปรงบานและมีกิริยาอ่อนหวานอย่างเจ้าหญิงคนอื่นๆ ซึ่งการตัดสินในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ต้องเผชิญเช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 13 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *William's Doll*

ภาพที่ 13 ปกหนังสือภาพเรื่อง *William's Doll*

ตาราง 13 สรุปโครงสร้างของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *William's Doll*

ชื่อหนังสือ: <i>William's Doll</i>	
ชื่อผู้เขียน/ภาพประกอบ: Charlotte Zolotow / William Pene Du Bois	สำหรับเด็กวัย: 4-8 ปี
สำนักพิมพ์: HARPERCOLLINS, UK	ปีที่พิมพ์: 1985
เนื้อหา	
โครงเรื่อง (Plot)	William อยากรับได้ตุ๊กตาสักตัว เพื่อที่เขาจะได้กอด อาบน้ำ พาไปเที่ยว ส่งเข้านอน และให้ความรักแก่มัน แต่พ่อของเขาไม่เห็นด้วย และพวกพี่ชายก็ล้อเลียนเขา พ่อซื้อลูกบาสเกตบอลและตัวต่อวางรถไฟให้ และ William เล่นมันจนชำนาญ แต่เขาก็ยังอยากได้ตุ๊กตายุ่งดี

	William บอกความต้องการกับคุณย่า และเธอได้ซื้อตุ๊กตาให้เขาหนึ่งตัว ด้วยเหตุผลที่ว่า หากวันใด William ได้เป็นพ่อ เขาจะารู้จักการให้ความรักและดูแลลูกของตัวเอง
แก่นเรื่อง (Theme)	เพศไม่ใช่สิ่งที่สามารถตัดสินความชอบได้
ตัวละคร (Characters)	ตัวละครหลักคือ William มีตัวละครประกอบได้แก่ พ่อ, พี่ชาย, พี่สาวข้างบ้าน, คุณย่า
ฉาก (Setting)	บ้านของ William และชานบ้านหลังข้างๆ
บทสนทนา (Dialogue)	บทสนทนามีน้อย และเป็นบทสนทนาที่ไม่ได้มีความสำคัญมากนัก ไม่ได้มีผลต่อการช่วยเสริมเนื้อหาแต่อย่างใด
มุมมองการเล่า (Point of View)	เป็นการเล่าเรื่องแบบ God View ซึ่งผู้เล่าไม่ได้เป็นตัวละครในเรื่อง
การสื่อสารด้วยภาพประกอบ	
ลักษณะองค์รวมของภาพ	ภาพประกอบเป็นภาพวาดโดยใช้เทคนิคสีน้ำทั้งเล่ม โดยใช้ลายเส้นการวาด สัดส่วน และสีสันทที่สมจริง ภาพประกอบมีขนาดค่อนข้างเล็ก หากเทียบกับหน้ากระดาษ และส่วนใหญ่จะไม่มีพื้นหลัง ส่วนใหญ่จะจัดวางตัวหนังสือไว้ด้านล่างของภาพ และใช้การจัดวางภาพแบบ Single-page เกือบทั้งหมด โดยมีการใช้ Double-page เพียง 3 หน้าคู่
การสื่อสารของภาพ	ภาพเป็นเพียงภาพประกอบเนื้อหาเท่านั้น เล่าเรื่องด้วยมุมมองด้านหน้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งนอกจากแสดงให้เห็นลักษณะภายนอกและการแต่งกายของ William แล้ว ก็ไม่ได้ช่วยส่งเสริมเนื้อหามากนัก ทั้งยังจัดวางเนื้อหาและภาพไม่ตรงกันบ้างในบางหน้า ภาพในหนังสือเล่มนี้จึงเน้นไปทางภาพประกอบเพื่อความสวยงาม
การใช้สัญลักษณ์ในภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนอภาพของ William เป็นเด็กผู้ชายทั่วไป และแต่งตัวอย่างเด็กผู้ชายในยุค นั้น (ตามปีที่เขียน) นิยมแต่งกัน การเฝื่อนถึงการได้เล่นตุ๊กตาจึงอาจสื่อถึงความหลากหลายทางเพศ - การนำเสนอให้เห็นว่า William สามารถเล่นบาสเกตบอลและตัวต่อรถไฟได้อย่างชำนาญ ซึ่งเป็นกีฬาที่พี่ชายของเขาเล่นและเป็นกิจกรรมที่พ่อของเขาคาดหวังให้เขาทำ สะท้อนถึงการเป็นเด็กผู้ชายที่สมบูรณ์ตามความคาดหวังของคนรอบข้าง จึงทำให้การตีความความหลากหลายทางเพศในเรื่องนี้ค่อนข้างคลุมเครือ

คุณลักษณะที่พบในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *William's Doll*

- การนำเสนอความชื่นชอบที่ไม่ตรงกับบทบาททางเพศ จากการแสดงให้เห็นว่า William ไม่ได้ต่างจากเด็กผู้ชายทั่วไป เขาแต่งตัวในชุดของเด็กผู้ชาย เขาสามารถเล่นบาสเกตบอลและตัวต่อรถไฟได้ชำนาญยิ่งกว่าพี่ชายของเขาเสียอีก เพียงแต่เขาต้องการที่จะเล่นตุ๊กตาเท่านั้น
- การนำเสนอความหลากหลายทางเพศในลักษณะที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจนเจาะจงว่าตัวละครเอกเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือไม่ หรือเป็นเพียงเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่ต้องการเล่นตุ๊กตา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้จากการวิเคราะห์หนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ

จากตารางทั้งหมดในข้างต้นพบว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ถือเป็นสื่อสำหรับเด็กที่น่าเสนอในประเด็นละเอียดอ่อน ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกตีความไปในทางลบได้ง่าย การวางแผนการเขียนในประเด็นดังกล่าวนี้ จึงคำนึงถึงหลักการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ได้อย่างเดียวไม่ได้ ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกลวิธีการนำเสนอประเด็นด้วยอย่างยิ่ง ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling นำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศด้วยการใช้คำตรงตัว โดยให้ตัวละครเอกถูกเรียกว่า “Sissy” ซึ่งหมายถึงผู้ชายที่อ่อนแอ แต่ด้วยการเลือกใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ (เป็ด) แสดงออกปกริยาแทนคน จึงช่วยให้น้ำหนักของความจริงจังตรงไปตรงมาลดลงได้ ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 14 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling

ในขณะที่การนำเสนอของหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นความหลากหลายทางเพศในโครงเรื่องเลยแม้แต่น้อย แต่นำเสนอผ่านการซ่อนประเด็นลงในเนื้อหาโดยการเลือกใช้คำที่มีความหมายแฝง อย่างคำว่า “Fabulous” ที่ตัวละครเอกชอบพูด ในทางสังคมถูกมองว่าเป็นคำติดปากของ กลุ่มชายรักชาย (เกย์) หรือประโยคที่แม่พูดกับตัวละครเอกว่า “Now Roger, you go straight- straight to class” คำว่า “straight” ในมิติเรื่องเพศจะหมายถึง เพศชายและเพศหญิง เป็นต้น

ภาพที่ 15 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous

ดังตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กนั้น มีทั้งการนำเสนอด้วยเนื้อหาโดยตรงแต่อาศัยภาพของตัวละครในการลดทอนความจริง และการนำเสนอด้วยเนื้อหาที่ต้องอาศัยการตีความร่วมกับบริบททางสังคม ซึ่งวิธีการสื่อสารเหล่านี้ถือเป็นกลวิธีที่นอกเหนือจากคุณลักษณะพื้นฐานของหนังสือภาพสำหรับเด็กโดยทั่วไป ดังนั้นการมองหาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ จึงหมายถึงการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่องและกลวิธีการนำเสนอในประเด็นดังกล่าวจากหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งในที่นี้หมายถึง หนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศที่ได้ทำการคัดเลือกมาทั้งหมด 13 เรื่อง นั่นก็เพื่อให้เห็นภาพรวมของประเด็นความหลากหลายทางเพศในสื่อสำหรับเด็ก, แนวคิดในการสร้างสรรค์ และข้อจำกัดในการสื่อสาร ซึ่งคุณลักษณะสำคัญและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์สื่อหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยต่อไป

จากการสรุปโครงสร้างการของเนื้อหาและการสื่อสารด้วยภาพประกอบจากหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศทั้ง 13 เรื่อง ดังที่ได้ตามตารางในข้างต้น ผู้วิจัยได้ถอดเอาคุณลักษณะที่พบในหนังสือภาพแต่ละเรื่องมาทำการวิเคราะห์หาจุดร่วม/จุดต่าง และทำการจัดเรียงข้อมูล จึงสามารถแบ่งคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ

รูปแบบการเล่าเรื่อง หมายถึง ลักษณะของตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิดของเรื่อง ฉาก การใช้ภาษา และภาพประกอบของหนังสือภาพที่ใช้ในการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ตัวละคร

1.1 ลักษณะทั่วไปของตัวละคร จากหนังสือภาพส่วนใหญ่จะใช้ตัวละครที่เป็นคนมากกว่าตัวละครที่เป็นสัตว์ โดยตัวละครเอกเกือบทั้งหมดเป็นตัวละครวัยเด็ก หรือแม้แต่ตัวละครที่เป็นสัตว์ก็จะมีท่าทาง กิริยาอาการ และพูดจาอย่างเด็ก มีตัวละครประกอบเป็นครอบครัวที่เด็กได้พบเจอบ่อยๆในชีวิตประจำวัน อาทิ พ่อ แม่ ครู เพื่อนที่โรงเรียน คนในละแวกบ้าน มีเพียงหนังสือภาพเรื่อง *The Worst Princess* ที่มีการใช้ตัวละครวัยหนุ่มสาวเป็นตัวละครเอก อันหมายถึง ตัวละครเจ้าหญิง เจ้าชาย อัศวิน และมังกรพ่นไฟ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นตัวละครในนิทานก่อนนอนที่เด็กคุ้นเคยเป็นอย่างดี

ทั้งนี้สังเกตได้ว่า คุณลักษณะทั่วไปของตัวละครในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศนั้น ไม่ได้มีความแตกต่างจากคุณลักษณะตัวละครของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่พบเห็นได้ทั่วไปมากนัก ซึ่งแสดงถึงการคงไว้ซึ่งความเรียบง่ายและคุ้นเคยสำหรับเด็ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศ สำหรับตัวละครที่เป็นตัวแทนของผู้มีความ

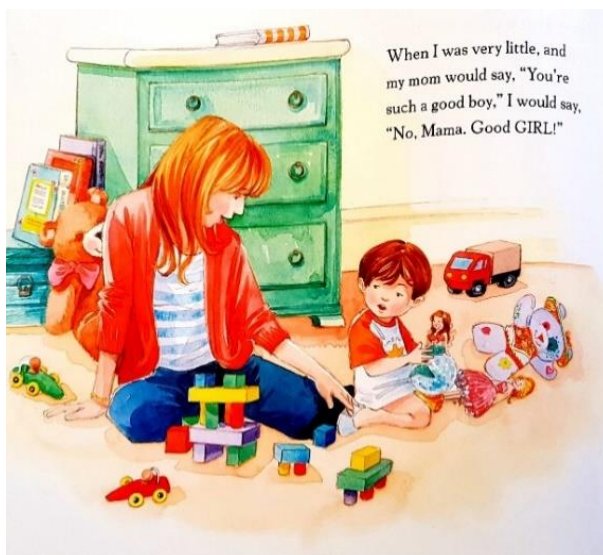
หลากหลายทางเพศ เกือบทั้งหมดเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีเพียงหนังสือภาพเรื่อง *The Different Dragon* ที่ใช้ตัวละครรอง (มังกร) และตัวละครประกอบ (แม่สองคน) ในการแทนผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็ได้รับการกล่าวถึงและให้ความสำคัญเช่นกัน ขณะที่หนังสือภาพเรื่อง *It's Okay to be Different* และเรื่อง *Not Every Princess* ไม่มีเส้นเรื่องอย่างนิทาน จึงทำให้ไม่มีตัวละครเอก และเป็นการกล่าวถึงตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศโดยภาพรวมมากกว่าการเจาะจงไปยังตัวละครใดตัวละครหนึ่ง

ทั้งนี้ตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศเองก็มีรูปแบบการนำเสนอความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

- ตัวละครที่แต่งกายไม่ตรงตามเพศสรีระ ได้แก่หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses, เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress และเรื่อง Jacob's New Dress ซึ่งทั้งหนังสือภาพ 3 เรื่องเป็นการนำเสนอความหลากหลายทางเพศผ่านตัวละครเอกที่เป็นเด็กผู้ชายแต่ชื่นชอบและต้องการสวมใส่ชุดกระโปรง
- ตัวละครแสดงบทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม กล่าวคือตัวละครในเรื่องจะมีอุปนิสัยหรือพฤติกรรมบางประการที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาททางเพศของตัวละครนั้นๆ ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon ซึ่งนำเสนอโดยใช้ตัวละครสัตว์ที่มีอุปนิสัยแตกต่างจากสัตว์ทั่วไปเป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ (เป็ด) แต่มีอากัปกริยาเคลื่อนไหวอย่างคน จึงจัดอยู่ในกลุ่มตัวละครที่เป็นคน เช่นเดียวกับหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous, เรื่อง William's Doll และเรื่อง The Worst Princess ซึ่งนำเสนอให้ตัวละครเอกมีอุปนิสัยและความชื่นชอบบางอย่างที่ไม่ตรงกับบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง แต่ไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- ตัวละครที่ดัดแปลงมาจากประสพการณ์จริง ได้แก่หนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz และเรื่อง My Princess Boy โดยหนังสือภาพทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นการนำเสนอตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศโดยนำเอาเรื่องจริงของ คนข้ามเพศ (Transgender) มาดัดแปลงเป็นตัวละครเพื่อบอกเล่าประสบการณ์วัยเด็กที่พวกเขาได้พบเจอในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการให้ความรู้ ความเข้าใจในตนเองแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และการให้ความรู้ ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันแก่ครอบครัวและคนรอบข้าง

1.3 ลักษณะความหลากหลายทางเพศของตัวละคร หมายถึง ลักษณะบางประการที่ตัวละครแสดงออกเพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจว่าพวกเขาเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจน หมายถึง ตัวละครที่มีการแสดงตัวตนและความต้องการอย่างชัดเจนว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz ซึ่งตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่าเขามีความต้องการจะเป็นเด็กผู้หญิง จากการเลือกเล่นแต่ตุ๊กตา แต่งกายด้วยชุด

เสื้อผ้าของเด็กผู้หญิง มีความสุขกับการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และขอให้แม่เรียกตัวเองว่า “GIRL” (สาวน้อย) ดังตัวอย่างประโยคในภาพ

ภาพที่ 16 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz

ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ตัวละครเอกฝันถึงการได้สวมชุดกระโปรงสวยๆ ในทุกคืน อีกทั้งยังพยายามบอกกับทุกคนว่า เขาไม่ได้รู้สึกเหมือนตนเองเป็นเด็กผู้ชาย จากประโยคที่ตัวละครเอกกล่าวว่า “But...I don't feel like a boy” (แต่...หนูไม่ได้รู้สึกเหมือนเด็กผู้ชาย) ดังในภาพ

ภาพที่ 17 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses

(ที่มา: https://cdn.shopify.com/s/files/1/0258/2733/products/leannalinswonderland_CRB_10000dresses_page_700x700.jpg?v=1506536197)

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งสองเรื่อง จะเห็นว่าตัวละครได้แสดงตัวตนอย่างชัดเจนแล้วว่าตนเองมีความรู้สึกของเพศตรงข้ามกับสรีระและต้องการให้คนรอบข้างเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาเป็น

อีกรูปแบบคือ ลักษณะความหลากหลายทางเพศที่คลุมเครือ หมายถึง ตัวละครที่มีการแสดงตัวตนไม่ชัดเจนว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือไม่ โดยตัวละครจะมีลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากความเป็นเพศของตนเอง เช่น การแต่งกายไม่ตรงกับเพศสรีระ หรือการมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนอื่นๆในเพศเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าตัวละครเหล่านี้จะมีรูปแบบที่สะท้อนความหลากหลายทางเพศเพียงอย่างเดียวหนึ่ง กล่าวคือ หากตัวละครแต่งกายไม่ตรงกับเพศสรีระ จะมีพฤติกรรมที่ไม่ต่างจากเพศของตนเอง ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ตัวละครเอกชื่นชอบการสวมใส่ชุดกระโปรง แต่เขาก็กังไฝฝืนจะเป็นนักบินอวกาศ เช่นเดียวกับเด็กผู้ชายคนอื่นๆ ดังในภาพที่ Morris แสดงบทบาทสมมติเป็นนักบินอวกาศ ออกท่องเที่ยวไปกับเพื่อนๆในห้อง

ภาพที่ 18 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

ทำนองเดียวกับกับเรื่อง Jacob's New Dress ที่ตัวละครเอกชื่นชอบการแต่งตัวและแสดงบทบาทสมมติเป็นเจ้าหญิง แต่เขายังชอบเล่นตุ๊กตาไดโนเสาร์และรถของเล่นอย่างเด็กผู้ชายทั่วไป ดังในภาพ

ภาพที่ 19 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress

ในขณะที่ตัวละครที่มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเพศของตนเอง จะแต่งกายตรงตามเพศสรีระ ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง William's Doll มีตัวละครเอกแต่งกายอย่างเด็กผู้ชายทั่วไป แต่อยากเล่นตุ๊กตา ดังภาพ

ภาพที่ 20 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง William's Doll

ทั้งนี้วิธีการเล่าเรื่องของหนังสือภาพที่มีตัวละครคลุมเครือจะไม่พยายามบอกว่าพวกเขาเป็นเพศอะไร หรือแม้กระทั่งพวกเขาเลือกจะเป็นเพศอะไร ซึ่งความคลุมเครือนี้เองสามารถช่วยลดความอ่อนไหวของประเด็นความหลากหลายทางเพศลง ด้วยว่าผู้อ่านสามารถตีความได้หลากหลายขึ้น แต่ทั้งนี้ก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดการสับสนได้เช่นกัน นอกจากนี้ ตัวละครที่มีลักษณะทางเพศคลุมเครือสามารถช่วยถ่ายทอด “ความหลากหลายในความหลากหลายทางเพศ” ได้มากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีเพียงแค่มุขข้ามเพศ (Transgender) เพียงอย่างเดียว

จากรูปแบบการเล่าเรื่องในหัวข้อ (1.2) ตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศ และ (1.3) ลักษณะความหลากหลายทางเพศในตัวละคร จะสังเกตได้ว่า ถึงแม้ตัวละครจากหนังสือภาพบางเรื่องจะอยู่ในกลุ่มรูปแบบความหลากหลายทางเพศเดียวกัน แต่ก็มีลักษณะความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกลุ่มตัวละครที่มีรูปแบบการนำเสนอความหลากหลายทางเพศเหมือนกัน ก็ยังลักษณะของความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses และเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ทั้งสองเรื่องจัดอยู่ในกลุ่มตัวละครที่แต่งกายไม่ตรงตามเพศสรีระเหมือนกัน แต่ตัวละครเอก Bailey จากเรื่อง 10,000 Dresses แสดงออกอย่างชัดเจนว่ามีความรู้สึกของเพศตรงข้ามกับสรีระ โดยการพยายามบอกตัวละครอื่นๆ ในเรื่องว่า เขาไม่ได้รู้สึกเหมือน

ตนเองเป็นเด็กผู้ชาย ในขณะที่ Morris ตัวละครเอกจากเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ไม่ได้แสดงท่าทีหรือความต้องการที่จะเป็นเพศตรงข้าม เขายังมีความชื่นชอบในอวกาศอย่าง เด็กชายคนอื่นๆในชั้นเรียน และสนุกกับการเล่นบทบาทสมมติเป็นนักบินอวกาศเช่นกัน ซึ่งการเปรียบเทียบหนังสือภาพทั้งสองเรื่องในข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า แม้แต่ในความหลากหลายทางเพศเองก็มีความหลากหลายแฝงอยู่ ซึ่งนี่คือหัวใจสำคัญของแนวคิดความหลากหลายทางเพศ

1.4 **ทัศนคติของตัวละครที่มีต่อความหลากหลายทางเพศ** จากข้างต้น เมื่อตัวละครเอกเกือบทั้งหมดคือตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตัวละครที่จะแสดงทัศนคติเรื่องการยอมรับและไม่ยอมรับในความหลากหลายทางเพศ จึงหมายถึงตัวละครประกอบโดยปริยาย และตัวละครประกอบเหล่านี้ จะแปรผันตามโครงเรื่อง ฉาก และแก่นเรื่องที่ต้องการสื่อสาร อีกทั้งยังมีรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวละครที่ยอมรับและไม่ยอมรับคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

- ตัวละครที่แสดงการไม่ยอมรับ คือ ครอบครัวและคนใกล้ชิด ในขณะที่ตัวละครที่แสดงการยอมรับคือ บุคคลภายนอก ได้แก่

หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อ แม่ และพี่ชาย แต่ได้รับการยอมรับจากพี่สาวข้างบ้าน

หนังสือภาพเรื่อง William's Doll ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อและพี่ชาย แต่ได้รับการยอมรับจากคุณย่าที่เดินทางมาเยี่ยม

หนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon ตัวละครรอง (มังกร) ไม่ได้รับการยอมรับจากฝูงของตนเนื่องจากมีนิสัยไม่ดุร้าย แต่ได้รับการยอมรับจากตัวละครเอกซึ่งเดินทางเข้ามาในโลกนิทาน

ทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess ที่เจ้าหญิง Sue ไม่ได้รับการยอมรับจากเจ้าชายของเธอ แต่ได้รับการยอมรับจากมังกรเพื่อนใหม่

ทั้งนี้ในหนังสือภาพทั้งสี่เรื่องข้างต้นนี้ ไม่ได้กล่าวถึงว่าท้ายที่สุดแล้ว ตัวละครที่ไม่ยอมรับในความหลากหลายทางเพศนั้น ได้เปลี่ยนมาให้การยอมรับหรือไม่

- ตัวละครที่แสดงการไม่ยอมรับ คือ ครอบครัวและคนรอบข้าง (ครู เพื่อน และคนในละแวกบ้าน) และตัวละครเดียวกันนี้เองที่เปลี่ยนมาแสดงการยอมรับภายหลัง พบในหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อ เพื่อน

ร่วมชั้น และคนในละแวกบ้าน (ฝูงเป็ด) แต่ภายหลังทั้งพ่อ เพื่อนร่วมชั้น และฝูงของเขา ก็ให้การยอมรับในที่สุด

ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ที่ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อ แม่ และครู แต่ท้ายที่สุดตัวละครเหล่านี้ก็ให้การเปิดใจยอมรับ

- ตัวละครที่แสดงการไม่ยอมรับ คือ เพื่อนร่วมห้อง/เพื่อนในโรงเรียน ในขณะที่ตัวละครที่แสดงการยอมรับคือ ครอบครัว เพื่อนสนิท และคุณครู ได้แก่

หนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้นทั้งชายและหญิง แต่ได้รับการยอมรับจากแม่ของเขา

เช่นเดียวกับหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress ที่ตัวละครเอกไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่ง แต่ได้รับการยอมรับจากพ่อ แม่ เพื่อนสนิท และคุณครูที่โรงเรียน

ทั้งนี้ตัวละครที่แสดงการไม่ยอมรับในตอนแรกนั้น ก็ได้ให้เปิดใจยอมรับตัวละครเอกผู้มีความหลากหลายทางเพศในภายหลัง

- ตัวละครที่ไม่ได้แสดงการยอมรับหรือไม่ยอมรับโดยตรง หมายถึง การที่ตัวละครประกอบไม่ได้แสดงการยอมรับหรือไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในตัวละครเอก เพียงแต่พวกเขาเกิดความสงสัยในลักษณะหรือพฤติกรรมบางอย่างของตัวละคร จึงต้องการการทำความเข้าใจกับลักษณะและพฤติกรรมเหล่านี้ ได้แก่

หนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz ที่ตัวละครเอกมีลักษณะของคนข้ามเพศ ตัวละครประกอบ อาทิ ครอบครัว เพื่อน และคุณครูจึงเกิดความสงสัยในพฤติกรรมของ Jazz ที่แตกต่างจากเด็กชายทั่วไป แต่ไม่ได้ให้การตัดสิน เมื่อตัวละครข้างต้นค้นพบว่าพฤติกรรมที่แตกต่างของ Jazz มาจากความรู้สึกภายนอกของเขาที่ต้องการจะเป็นเด็กผู้หญิง ตัวละครเหล่านี้จึงได้ให้การยอมรับและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ Jazz เป็น

ซึ่งเกิดขึ้นทำนองเดียวกันในหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy ที่เนื้อหาไม่ได้กล่าวถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ หากแต่เป็นการอธิบายลักษณะของคนข้ามเพศ และให้ความเข้าใจแก่คนรอบข้าง

ทั้งนี้หนังสือภาพทั้งสองเล่มเป็นหนังสือภาพที่ดัดแปลงมาจากประสบการณ์จริงของตัวละคร

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าสำหรับตัวละครประกอบเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นตัวละครที่อยู่แวดล้อมตัวละครเอกทั้งสิ้น ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มที่แสดงการยอมรับความหลากหลายทางเพศได้ตั้งแต่แรก, กลุ่มที่ไม่แสดงการยอมรับความหลากหลายทางเพศจนจบเรื่อง และกลุ่มที่แสดงการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในตอนต้น และเปลี่ยนมาให้การยอมรับในภายหลัง

2. โครงเรื่อง

2.1. **แนวการเล่าเรื่อง** หมายถึง รูปแบบของการดำเนินเรื่องที่พบในหนังสือภาพสำหรับเด็กทั้ง 13 เรื่องในข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน มีวิธีการดำเนินเรื่องที่คล้ายคลึงกันอยู่ ซึ่งพอจะจำแนกได้เป็น 5 รูปแบบดังนี้

- **รูปแบบที่ 1** คือ การเล่าเรื่องของตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง จึงต้องพิสูจน์ตนเองด้วยการแสดงคุณค่าและความสามารถให้บุคคลเหล่านั้นยอมรับ โดยหนังสือภาพที่ใช้รูปแบบการดำเนินเรื่องดังกล่าว ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress, เรื่อง Jacob's New Dress, เรื่อง The Boy Who Cried Fabulous และเรื่อง The Sissy Duckling
- **รูปแบบที่ 2** คือ การเล่าเรื่องของตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่แสดงคุณค่าและความสามารถของตนต่อครอบครัวและคนใกล้ชิดแล้ว แต่ไม่ได้รับการสนใจหรือยอมรับ จึงต้องออกค้นหาผู้ที่จะสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าในสิ่งที่พวกเขาเป็น โดยหนังสือภาพที่ใช้รูปแบบการเล่าเรื่องดังกล่าว มีด้วยกันดังนี้ หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses, เรื่อง The Different Dragon, เรื่อง The Worst Princess และเรื่อง William's Doll
- **รูปแบบที่ 3** คือ การเล่าเรื่องของตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยวิธีการบอกเล่าลักษณะ พฤติกรรม และความรู้สึกของพวกเขา คล้ายกับการให้ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz, เรื่อง My Princess Boy และเรื่อง Call Me tree

- รูปแบบที่ 4 คือ การเล่าเรื่องโดยการยกเนื้อหาและภาพมาเป็นฉากๆ ซึ่งแต่ละฉากมีความสัมพันธ์กันโดยภาพรวม แต่ไม่ได้มีความต่อเนื่องระหว่างฉาก ซึ่งแต่ละฉากจะนำเสนอความหลากหลายในรูปแบบต่างกัน ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different และเรื่อง Not Every Princess

2.2. **ปัญหาและอุปสรรคที่ตัวละครพบเจอ** หมายถึง สิ่งที่ตัวละครผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญหน้า ไม่ว่าจะจากครอบครัว คนรอบข้าง คนในสังคม หรือกับตนเอง ซึ่งแบ่งออกได้เป็นประเด็น ดังนี้

- การไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว หมายถึง การที่ตัวละครไม่ได้รับการยอมรับในตัวตนที่มีความหลากหลายทางเพศจากครอบครัวที่ใกล้ชิด ซึ่งในแต่ละเรื่องก็มีวิธีแสดงการไม่ยอมรับจากครอบครัวแตกต่างกันออกไป ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ครอบครัวแสดงออกการไม่รับยอมรับด้วยความเฉยเมย ไม่สนอกสนใจในสิ่งที่ตัวละครเอกพูดหรือแสดงความต้องการ, เรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ครอบครัวแสดงการไม่ยอมรับด้วยความโกรธและการห้ามปราม ในขณะที่เรื่อง The Different Dragon ผู่งของเจ้ามังกรแสดงการไม่ยอมรับโดยการขับไล่ออกจากผู่ง เป็นต้น
- การถูกล้อเลียน ถากถาง และถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งสองการกระทำนี้มักจะพบคู่กัน โดยแรกเริ่มตัวละครเอกจะถูกล้อเลียน ถากถาง ให้อับอายหรือเสียใจ ก่อนจะตามมาด้วยการถูกลั่นแกล้ง อาทิ การทำลายชุด, การกีดกันออกจากกลุ่ม ไปจนถึงการแสดงท่าทางข่มขู่จะทำร้าย ซึ่งการล้อเลียน ถากถาง และการกลั่นแกล้งนี้ จะพบในตัวละครที่เป็นเด็กวัยเดียวกันกับตัวละครเอก ซึ่งมาในรูปแบบของตัวละครเพื่อนร่วมชั้น, เพื่อนร่วมโรงเรียน และพี่ของตัวละครนั้นๆ อีกทั้งตัวละครที่เป็นผู้ล้อเลียน ถากถาง และกลั่นแกล้งนี้ มักจะเป็นตัวละครตัวเดียวกันอีกด้วย ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress ตัวละครเอก Jacob ถูกล้อเลียนเรื่องการสวมชุดกระโปรงโดยเด็กชายซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นอยู่บ่อยครั้ง และในเวลาต่อมาตัวละครเดียวกันนี้เองที่กลั่นแกล้งตึงชุดกระโปรงของ Jacob จนหลุดลุ่ย เป็นสาเหตุให้ Jacob ต้องรู้สึกรู้สึกรับอับอายและเสียใจ ในทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ตัวละครเอก Elmer ถูก

ล้อเลียนจากเพื่อนร่วมชั้นว่า “Sissy” และจึงตามมาด้วยการแสดงท่าทางขู่จะทำร้าย จากตัวละครเดียวกัน

- ตัวละครไม่มีความสุข ซึ่งมีสาเหตุมาจากการไม่ได้แสดงออกดังตัวตนดังที่ตัวเองอยาก เป็น ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz ตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่มีความรู้สึกรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กผู้หญิง (Transgender) แต่คนรอบข้างไม่เข้าใจและปฏิบัติกับตัวละครเอกอย่างเด็กผู้ชาย การไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเด็กผู้หญิงจึงเป็นสาเหตุให้เขาไม่มีความสุข คล้ายกันกับเรื่อง The Worst Princess ตัวละครเอกเป็นเจ้าของหญิงที่มีความห้าวหาญ อยากขี่ม้าเที่ยวเล่นไปทั่วอาณาจักร แต่กลับถูกขังไว้ในหอคอยอย่างเจ้าหญิงคนอื่น ๆ การถูกบังคับให้ประพฤติอย่างเจ้าหญิงคนอื่นจึงทำให้เธอไม่มีความสุข

2.3. หนทางการสร้างการยอมรับ หมายถึง วิธีการที่ตัวละครใช้ในการสร้างความยอมรับจากตัวละครอื่น ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

- การแสดงความกล้าของตัวเอง คือ การที่ตัวละครผู้มีความหลากหลายทางเพศแสดงความกล้า บางประการของตนเพื่อให้ตัวละครอื่นๆ ให้การเปิดใจยอมรับ ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ตัวละครเอกได้รับการยอมรับจากพ่อโดยการแสดงความกล้าหาญในการช่วยชีวิตพ่อจากนายพราน เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ตัวละครเอกได้รับการยอมรับจากเพื่อนที่เคยล้อเลียนตนเองโดยการแสดงให้เห็นว่าเขามีพรสวรรค์ด้านการวาดภาพและมีจินตนาการแสนวิเศษ เรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ตัวละครเอกได้รับการยอมรับจากพ่อแม่โดยการแสดงจุดยืนว่าตนเองมีคุณค่าในแบบที่เป็นอยู่ เป็นต้น
- การค้นพบคนที่เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ใช่ คือ การที่ตัวละครมีความพิเศษในตนเอง แต่อยู่ท่ามกลางคนที่มองข้ามความพิเศษเหล่านั้น ตัวละครจะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อเขาสามารถค้นพบคนที่เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ใช่ ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ตัวละครเอกชอบเล้าถึงชุดแสนสวยในฝัน แต่ไม่มีใครสนใจฟัง กระทั่งเขาพบพี่สาวข้างบ้านที่รับฟังและทดลองตัดเย็บชุดตามจินตนาการในความฝันของเขา สุดท้ายเขาก็ค้นพบคนที่จะสนับสนุนความฝันของเขา ในขณะที่พี่สาวข้างบ้านก็ได้ที่ปรึกษาในการออกแบบชุด ในทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง William’s Doll ตัวละครเอกอยากได้ตุ๊กตามาเล่นสักตัว แต่ไม่มีใครอนุญาต ทั้งยังยึดเยียดกิจกรรมของ

เด็กผู้ชายให้เขาเล่น กระทั่งคุณย่ามาเยี่ยมหา เธอรับฟังและตอบรับความต้องการของเขาด้วยการซื้อตุ๊กตาให้ พร้อมกับสร้างความเข้าใจให้คนในครอบครัวว่า เด็กผู้ชายเองก็เล่นตุ๊กตาได้เช่นกัน

- การสร้างความเข้าใจให้คนรอบข้าง คือ การที่ตัวละครแสดงลักษณะของความหลากหลายทางเพศออกมาอย่างชัดเจนเพื่อบอกคนรอบข้างว่า นี่คือตัวตนของพวกเขา ซึ่งการสร้างการยอมรับในลักษณะนี้จะใช้ในหนังสือภาพที่เนื้อหาดัดแปลงมาจากเรื่องจริงของ Transgender (คนข้ามเพศ) นั่นคือเรื่อง I Am Jazz และเรื่อง My Princess Boy ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้มีรูปแบบการสร้างการยอมรับจากคนรอบข้างที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือการแสดงออกอย่างชัดเจนว่าตนเองมีความหลากหลายทางเพศ เป็นผลให้คนรอบข้างตัวกับการทำความเข้าใจในตัวพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นการไปปรึกษาหมอหรือการดูแลอย่างใกล้ชิด จึงเป็นการสร้างการยอมรับไปพร้อมๆกับการทำความเข้าใจ

2.4. ตอนจบของเรื่อง

ถึงแม้ว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กทั้ง 13 เรื่องจะมีการใช้เรื่องเล่าที่หลากหลาย แต่ภาพรวมของหนังสือภาพทุกเล่มยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ดี ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าหนังสือสำหรับเด็กควรมีตอนจบที่มีความสุข หรือตัวละครมีความหวัง เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกคลี่คลายกับปมปัญหาทั้งหมดในเรื่อง หนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศก็เช่นกัน ทุกเรื่องมีตอนจบของเรื่องที่ตัวละครเอกหรือตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศได้พบกับความสุข ซึ่งจะเป็นความสุขที่สืบเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคที่ตัวละครพบเจอได้รับการคลี่คลาย ยกตัวอย่างในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ที่ตัวละครเอกถูกครอบครัวแสดงออกการไม่รับยอมรับด้วยความเฉยเมย ไม่สนใจในความฝันและจินตนาการอันวิเศษของเขา ในตอนจบปัญหาและอุปสรรคได้รับการคลี่คลายโดยตัวละครเอกค้นพบคนที่ชื่นชมในความฝันและจินตนาการของเขา แล้วทั้งสองก็กลายเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันสืบไป ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz ที่ตัวละครเอกไม่มีความสุขจากการไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเด็กผู้หญิง ในตอนจบของเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของเขาคลี่คลายลงเมื่อพ่อแม่ไปปรึกษาหมอ จึงตระหนักถึงตัวตนของเขาและเริ่มเรียนรู้การปฏิบัติกับเขาอย่างที่เขาสมควรได้รับ เป็นต้น กล่าวคือ หนังสือภาพที่มีเส้นโครงเรื่องเป็นลำดับจะมีรูปแบบการเล่าด้วยการเริ่มต้นจากจุดเริ่มเรื่อง ดำเนินไปถึงจุดสูงสุดของ

เรื่อง ก่อนจะจบลงด้วยจุดคลี่คลายของเรื่องที่ตัวละครเอกได้พบกับความสุขไม่ว่าจะจากการเป็นที่ยอมรับหรือการได้เห็นคุณค่าของตนเองก็ตาม

3. แนวคิดของเรื่อง

แม้ว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศที่ได้ยกมาวิเคราะห์ ทั้ง 13 เรื่องนี้จะผ่านการคัดกรองโดยเลือกเอาเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กที่กล่าวถึงความหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้แนวคิดของหนังสือแต่ละเรื่องก็มีได้กล่าวถึงความหลากหลายทางเพศในประเด็นเดียวกันเสียทีเดียว ซึ่งแนวคิดที่ผู้วิจัยพบในหนังสือภาพมีทั้งหมด 6 ประเด็น ดังนี้

3.1. การท้าทายความเป็นเพศตามความคาดหวังของสังคมด้วยความชื่นชอบและความฝัน

กล่าวคือ คนเราสามารถแสดงออกความชื่นชอบและความฝันได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องมีเพศมาเป็นตัวกำหนดความชอบและความฝันเหล่านั้น ยกตัวอย่างในหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress ตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่ชื่นชอบการสวมชุดกระโปรง ทำให้เขาถูกเพื่อนร่วมชั้นถากถางว่า “นั่นมันเสื้อผ้าของผู้หญิง!” ซึ่งท้ายที่สุดเขาก็แสดงให้เห็นว่าเขาไม่สนใจในสิ่งที่เพื่อนร่วมชั้นกล่าว เขาภูมิใจกับสิ่งที่เขาเป็น ทั้งนี้คำโปรยของหนังสือภาพเองได้กล่าวไว้ว่า “There are lots of different ways to be a boy” (มีหลายวิธีในการเป็นเด็กผู้ชาย) ซึ่งสื่อให้เห็นว่า การเป็นเด็กผู้ชายไม่ได้หมายความว่าต้องสวมกางเกงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เด็กผู้ชายที่สวมกระโปรง ก็ยังคงเป็นเด็กผู้ชายได้ เช่นเดียวกับ Jacob ที่ชื่นชอบการสวมชุดกระโปรง แต่เขาก็ยังชื่นชอบการเล่นรถของเล่น ตุ๊กตาโดโนเสาร์ และฟุตบอลอย่างเด็กผู้ชายคนอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง William's Doll ตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่ใฝ่ฝันอยากได้ตุ๊กตาสักตัว แต่ครอบครัวของเขาไม่มีใครเห็นด้วย ซึ่งหนังสือได้นำเสนอภาพของ William ที่แต่งกายอย่างเด็กผู้ชายทั่วไป สามารถเล่นบาสเก็ตบอลและต่อรางรถไฟของเล่นได้อย่างชำนาญ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการที่จะเล่นตุ๊กตาของ William ไม่ได้ทำให้เขาสูญเสียความเป็นเพศชายไปแต่อย่างใด อีกเรื่องหนึ่งคือหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess ที่นำเสนอโดยใช้เนื้อหาและภาพที่ตรงข้ามกับภาพเหมารวมเกี่ยวกับอัตลักษณ์และบทบาททางเพศ ตัวอย่างเช่น ในประโยค “Not every princess lives in castle. Not every fairy has a wings” (ไม่ใช่เจ้าหญิงทุกคนจะอาศัยในปราสาท ไม่ใช่ภูติทุกคนจะมีปีก) หนังสือเลือกจะนำเสนอภาพเจ้าหญิงสวมหมวกไวกกิง อาศัยอยู่บนบ้านต้นไม้ และภูติตัว

จิวที่เล่นกระดานเลื้อนกลางหิมะ แทนภาพของเจ้าหญิงที่สวมมงกุฎ อาศัยอยู่ในปราสาท และภูติที่สยายปีกบิน นั้นจึงแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์และบทบาททางเพศไม่ใช่สิ่งตายตัว เราจะมีอัตลักษณ์อย่างไรก็ได้ในบทบาทที่เราใฝ่ฝันจะเลือกเป็น และอย่าให้ภาพเหมารวมมา กำหนดความฝันของเรา

- 3.2. **ไม่ควรตัดสินใครด้วยอัตลักษณ์และบทบาททางเพศที่ไม่ตรงกับความคิดหวังของสังคม**
กล่าวคือ ไม่ว่าคนเราจะมีอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ตรงกับเพศสรีระ หรือมีกิริยาท่าทาง พฤติกรรมที่ไม่ตรงกับบทบาททางเพศตามความคิดหวังของสังคม พวกเขาเหล่านั้นก็ไม่ควร ถูกตัดสินว่าดีหรือไม่ดี ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ตัวละครเอก Morris ชื่นชอบการสวมชุดกระโปรงสีสดใส จึงถูกเพื่อนที่ โรงเรียนล้อเลียนและกีดกันออกจากกลุ่ม ทั้งที่ Morris เองก็มีความสามารถในการวาดรูป มีจินตนาการสร้างสรรค์ และสนใจในอวกาศอย่างเด็กผู้ชายคนอื่นๆ การกีดกัน Morris ออกจากกลุ่มของเพื่อนๆ นั้น เป็นผลมาจากการที่ทุกคนตัดสิน Morris ด้วยอัตลักษณ์ภายนอกที่ แตกต่างกับคนอื่นๆ โดยไม่มองถึงคุณค่าภายในของเขา ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว เมื่อ Morris ถ่ายทอดความฝันของเขาออกมาเป็นภาพวาดที่สวยงาม เพื่อนก็เริ่มให้การยอมรับและเป็นฝ่ายกลับเข้าหา Morris แทน ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess นำเสนอเรื่องราวของเจ้าหญิง Sue ผู้ซึ่งไม่ได้มีกิริยาเรียบร้อยอย่างเจ้าหญิงตามขนบทั่วไป เธอจึงถูกผู้ชายเรียกว่า “The Worst Princess” (เจ้าหญิงยอดแย่) ซึ่งในกรณีนี้หมายถึง การใช้บทบาททางเพศมาตัดสินความคิดของบุคคล จึงเป็น สะท้อนความเป็นจริงในสังคมที่มักตัดสินคนว่าดีหรือไม่ดีเพียงเพราะพวกเขาไม่ได้ทำตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง เช่นเดียวกับเจ้าหญิง Sue ที่ไม่ได้มีลักษณะท่าทางตามบทบาทของเจ้าหญิงที่ทุกคนคาดหวัง เธอจึงถูกมองว่าเป็นเจ้าหญิงยอดแย่ ซึ่งการตัดสินในลักษณะนี้ เป็นสิ่งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ต้องเผชิญเช่นเดียวกัน

- 3.3. **พ่อแม่ควรเปิดใจยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น** ในที่นี้หมายถึง การเปิดใจยอมรับในความหลากหลายทางเพศของลูก ซึ่งมีหนังสือภาพจำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึงการสร้างการยอมรับให้แก่คนในสังคมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งที่ยังคง

สร้างการยอมรับให้แก่ครอบครัว เนื่องจากครอบครัว อันหมายถึงพ่อกับแม่นั้น ล้วนมีความคาดหวังในตัวลูกมากกว่าคนอื่นๆ ในทางกลับกัน ลูกเองก็ต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของพ่อแม่มากกว่าคนอื่นๆ ด้วยเช่นกัน จากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ตัวละครเอก Elmer เป็นเป็ดที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมือนเป็ดเพศผู้ตัวอื่นๆ Elmer ชื่นชอบการทำเค้ก ชอบกระเป๋าลายดอกไม้ และสนุกกับการเป็นกองเชียร์มากกว่าลงไปเล่นเบสบอลในสนาม นั่นจึงทำให้พ่อของเขาโกรธมากและไม่อยากยอมรับเขาเป็นลูก กระทั่งเกิดเหตุร้ายขึ้นกับพ่อและ Elmer ได้แสดงความกล้าหาญเข้าไปช่วย ระหว่างนั้นก็ได้แสดงความอ่อนหวานดูแลเอาใจใส่พ่อของตนเอง จนท้ายที่สุดแล้วพ่อก็ยอมรับในสิ่งที่เขาเป็น ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นการเปิดใจยอมรับของพ่อแล้ว ยังสะท้อนว่าภายในคนๆหนึ่งสามารถมีความกล้าหาญ (เพศชาย) และความอ่อนหวาน (เพศหญิง) รวมอยู่ด้วยกันอย่างลงตัวได้ อีกเรื่องหนึ่งคือ The Boy Who Cried Fabulous ตัวละครเอก Roger ชอบพูดคำว่า “Fabulous” ซึ่งเป็นคำที่เด็กผู้ชายไม่พูดกัน นั่นจึงทำให้พ่อกับแม่ของเขาไม่พอใจและสั่งห้ามไม่ให้ Roger พูดคำนี้อีก ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว Roger ก็ได้แสดงให้เห็นว่า เขามีความน่ารัก มีความสนุกสนาน และนั่นคือตัวตนของเขา พ่อกับแม่จึงเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่เขาเป็น สะท้อนให้เห็นว่าการยอมรับในความหลากหลายทางเพศของลูกไม่ควรเกิดจากการถูกกดดันให้แสดงคุณค่าหรือความดีอันใด แต่ควรเริ่มที่พ่อกับแม่เปิดใจยอมรับในตัวตนของพวกเขาอย่างที่เป็น และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในครอบครัว

- 3.4. ความแตกต่างหลากหลายเป็นเรื่องธรรมชาติและไม่ใช่อสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งในประเด็นนี้ พบในหนังสือภาพที่ต้องการจะนำเสนอแนวคิดความหลากหลาย ทั้งความหลากหลายทางเชื้อชาติ ความหลากหลายทางภาษา ความหลากหลายทางอัตลักษณ์ ซึ่งแนวคิดความหลากหลายทางเพศก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดนี้ โดยในหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree นำเสนอการเจริญเติบโตของคน ซึ่งเปรียบเสมือนต้นไม้ ตั้งแต่เป็นเมล็ดพันธุ์อยู่ในดิน ค่อยๆเติบโตขึ้นและมองเห็นต้นไม้ต้นอื่นๆ มองเห็นความแตกต่างของต้นไม้แต่ละต้น มีเอกลักษณ์และสวยงามในแบบของตนเอง ซึ่งเป็นการสะท้อนความหลากหลายของคนผ่านตัวตนภายในที่ เปรียบเสมือนต้นไม้ทุกต้นที่มีความแตกต่างกันไป แสดงให้เห็นว่าความหลากหลายเป็นเรื่องธรรมชาติ ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different นำเสนอความหลากหลายด้วยประโยคซ้ำๆที่ว่า “It’s Okay to...” (ไม่ผิดหรอกที่จะ...) ยกตัวอย่าง “It’s

okay to be a different color.” (ไม่ผิดหรอกที่จะมีสีสันทันที่แตกต่าง), “It’s okay to come from different place.” (ไม่ผิดหรอกที่จะมาจากพื้นเพอื่น), “It’s okay to have different moms. It’s okay to have different dads.” (ไม่ผิดหรอกที่จะมีแม่ต่างกัน ไม่ผิดหรอกที่จะมีพ่อต่างกัน) เป็นต้น ประโยคเหล่านี้พยายามสื่อให้เห็นว่าความแตกต่างไม่ใช่สิ่งที่ผิด ซึ่งสามารถนำไปสู่การยอมรับว่า “ไม่ผิดหรอกที่จะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ” ได้เช่นกัน

- 3.5. ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องการการยอมรับและความเข้าใจจากคนรอบข้าง ซึ่งหนังสือภาพที่ต้องการจะสื่อสารแนวคิดนี้ คือหนังสือภาพที่ได้ดัดแปลงเรื่องราวมาจากประสบการณ์จริงของผู้มีความหลากหลายทางเพศ การสื่อสารแนวคิดดังกล่าวนี้จึงนำเสนอด้วยการบอกเล่าการใช้ชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งความชื่นชอบ วิธีการแสดงออกความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการสร้างความเข้าใจให้ผู้อ่านเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยกตัวอย่างในหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy ที่บอกเล่าเกี่ยวกับชีวิตของตัวเองซึ่งเป็นเด็กผู้ชายที่ชื่นชอบการสวมกระโปรงและเครื่องประดับสวยงาม มีคนหัวเราะเขาบ้าง แต่คนใกล้ชิดอย่างครอบครัวและเพื่อนที่โรงเรียนต่างก็ยอมรับ เข้าใจ และรักในสิ่งที่เขาเป็น นั่นจึงทำให้ตัวละครเอกมีความสุข สะท้อนให้เห็นว่าการยอมรับและความเข้าใจจากคนใกล้ตัวนั้นสำคัญต่อความรู้สึกของผู้มีความหลากหลายทางเพศมาก ทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz หนังสือได้บอกเล่าเรื่องราวด้วยตัวละครเอกซึ่งเป็นเด็กหญิงข้ามเพศ (Transgender) ตัวละครกล่าวว่า เธอที่มีสมองของเด็กผู้หญิงแต่มีร่างกายเป็นเด็กผู้ชาย และรู้สึกไม่สบายใจหากต้องสวมเสื้อผ้าเด็กผู้ชาย ในตอนแรกครอบครัวของเธอไม่เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น จึงได้พา Jazz ไปพบคุณหมอ ซึ่งคุณหมอบอกว่าเธอคือ Transgender (คนข้ามเพศ) นั่นจึงทำให้ครอบครัวและคนรอบข้างค่อยๆ เรียนรู้ ปรับตัว และดูแลเธอได้อย่างถูกวิธี สะท้อนให้เห็นว่าเพียงการยอมรับในตัวตนอย่างเดียววันนี้อาจไม่เพียงพอ ผู้มีความหลากหลายทางเพศยังต้องการความเข้าใจและการดูแลพวกเขาอย่างถูกวิธีอีกด้วย

3.6. **ทุกคนล้วนมีคุณค่าในตนเอง** ในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ตัวละครเอก Bailey เป็นเด็กผู้ชายที่ไฝ่ฝันถึงชุดกระโปรงสวยๆทุกคืนและอยากจะได้มาสวมใส่ ซึ่งครอบครัวของเธอรับฟัง แต่เลือกจะเพิกเฉยต่อความต้องการของ Bailey ทั้งยังคอยย้ำว่าเธอเป็นเด็กผู้ชาย และเด็กผู้ชายไม่สวมกระโปรง ซึ่งแสดงถึงการไม่ยอมรับในตัวตนของ Bailey และมองว่าความฝันของเธอเป็นเรื่องไร้สาระ ทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon ซึ่งกล่าวถึงมังกรตัวหนึ่งที่ถูกลบออกจากฝูงเนื่องจากมันมีนิสัยอ่อนโยน ไม่ได้ดุร้าย และทำพินทุอย่างที่มีมังกรตัวอื่นๆเป็น จึงทำให้ไม่ได้รับการยอมรับและต้องมาอยู่อย่างโดดเดี่ยว จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าตัวละครทั้งสองไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและฝูง เพียงเพราะถูกมองว่าแตกต่างจากสิ่งที่ครอบครัวและฝูงคาดหวังจะให้ เป็นโดยไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าด้านอื่นๆ ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว Bailey ก็ได้ค้นพบที่สาวข้างบ้านที่มองเห็นคุณค่าจากจินตนาการที่สร้างสรรค์ของเขา ในขณะที่มังกรก็ได้พบเพื่อนใหม่อย่าง Noah ที่เข้าใจและมองเห็นคุณค่าของความอ่อนโยนไม่ดุร้ายนั้น สะท้อนให้เห็นว่า ทุกคนล้วนมีคุณค่าในตนเอง และรอโอกาสที่จะมีคนมองเห็นและยอมรับในคุณค่าเหล่านั้น

4. ฉาก

4.1. **ลักษณะทั่วไปของฉาก** ฉากที่พบในหนังสือภาพส่วนใหญ่จะใช้ฉากแบบสมจริง ซึ่งเป็นสถานที่ใกล้ตัวเด็ก ได้แก่ บ้าน, โรงเรียน, ละครเวที และเส้นทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยมีรายละเอียดของฉากในแต่ละเรื่องดังนี้

ฉากบ้าน และละครเวที พบในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses และเรื่อง William's Doll

ฉากบ้าน และโรงเรียน พบในหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress และเรื่อง Jacob's New Dress

ฉากบ้าน, ละครเวที, โรงเรียน และเส้นทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน พบในหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous, เรื่อง The Sissy Duckling, เรื่อง I Am Jazz และเรื่อง My Princess Boy

ซึ่งฉากเหล่านี้จะมีผลต่อผู้คนที่ตัวละครเอกต้องพบเจอและปัญหาที่ต้องเผชิญหน้า ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses และเรื่อง William's Doll มีเพียงฉากภายในบ้านและละครเวที ผู้คนที่ตัวละครเอกต้องพบเจอจึงมีเพียงครอบครัวและคนใน

ละแวกบ้านเท่านั้น ปัญหาที่ต้องเผชิญจึงมาจากครอบครัวเป็นหลัก ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous และเรื่อง The Sissy Duckling มีทั้งฉากภายในบ้าน, ละแวกบ้าน, โรงเรียน และเส้นทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้ตัวละครเอกต้องพบเจอผู้คนมากขึ้น ปัญหาที่ต้องเผชิญหน้าจึงไม่ได้มีเพียงกับครอบครัวเท่านั้น ยังต้องเผชิญปัญหาจากภายนอกอีกด้วย ทั้งนี้การเลือกใช้สถานที่ที่เด็กคุ้นเคยและพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากจะเอื้อต่อความเข้าใจและการเข้าถึงตัวละครของเด็กได้มากกว่าฉากที่ไกลตัวแล้ว ยังช่วยแสดงให้เห็นความสามัคคีธรรมตาอย่างคนทั่วไปของตัวละคร ทั้งยังสะท้อนว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปและใช้ชีวิตไม่ต่างจากคนอื่น

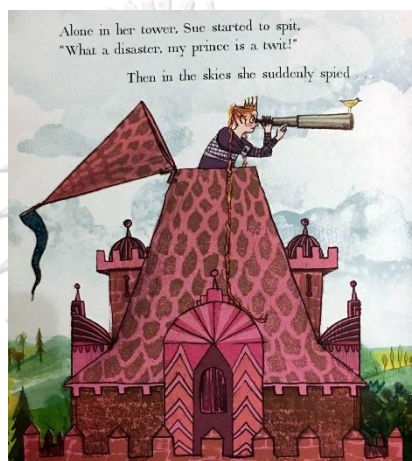

ภาพที่ 21 ตัวอย่างฉากแบบสมจริงจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz (บนซ้าย), เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress (บนขวา) และเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous (ล่าง)

นอกเหนือจากสถานที่ใกล้ตัวเด็กแล้ว หนังสืออีกจำนวนหนึ่งได้ใช้ฉากดินแดนในนิทาน และฉากสมมติ ซึ่งฉากในดินแดนนิทานถูกใช้เป็นฉากหลักในหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess ที่เนื้อหาเป็นการล้อเลียนเทพนิยายตามชนบ และพบเป็นฉากเสริมในหนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon ในตอนที่ตัวละครเอกล่องเรือเข้าไปในโลกนิทานตามที่แม่ของเขาเล่า ในขณะที่ฉากสมมติจะมีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาของเรื่อง ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง Call Me tree นำเสนอภาพของคนที่เลียนแบบการเจริญเติบโตและ

เคลื่อนไหวของต้นไม้ ฉากจึงเป็นบริเวณกว้างที่มีลำธารและทุ่งหญ้า โดยมีตัวละครคน
ลักษณะต่างๆ แทนต้นไม้ที่เติบโตในบริเวณนั้น และฉากในหนังสือภาพเรื่อง Not Every
Princess ที่จะแปรผันไปตามตัวละครเด็กในบทบาทต่างๆ อาทิ ตัวละครเจ้าหญิงหญิงในฉาก
บ้านต้นไม้ ตัวละครโจรสลัดในฉากล่องไปบนผืนฟ้า เป็นต้น

ซึ่งถึงแม้ว่าฉากเหล่านี้จะไม่ใช่อะไรที่เจอรอบตัวได้ในชีวิตประจำวัน แต่ก็สามารถพบ
เห็นได้ในนิทานหรือเทพนิยายที่เด็กๆ ชื่นชอบและคุ้นเคยเป็นอย่างดี จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อ
การทำความเข้าใจแต่อย่างใด

ภาพที่ 22 ตัวอย่างฉากดินแดนในนิทานจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 23 ตัวอย่างฉากสมมติจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess

4.2. การสื่อสารด้วยฉาก ในหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress นำเสนอความหลากหลายทางเพศด้วยตัวละครเอก Morris ที่เป็นเด็กชายสวมชุดกระโปรงสี แสดและรองเท้ามีส้น ซึ่งนอกจากนี้แล้ว Morris ก็ไม่ได้แสดงความชื่นชอบหรือทำทาง เหมือนเด็กผู้หญิงแต่อย่างใด อีกทั้งยังพยายามนำเสนอว่าตัว Morris นั้นก็มีความชื่นชอบใน อวกาศอย่างเด็กชายคนอื่นๆในห้อง ซึ่งในส่วนนี้ เห็นได้จากฉากห้องนอนของ Morris ซึ่งมี สมุดจดบันทึกเกี่ยวกับอวกาศ ทั้งยังเสริมแรงความชื่นชอบของเขาด้วยการมีของเล่น เด็กผู้ชายอย่างลูกฟุตบอลและตุ๊กตาไดโนเสาร์อยู่ในฉากอีกด้วย ซึ่งการใส่รายละเอียดลงใน ฉากเหล่านี้ เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ด้านอื่นๆของตัวละครโดยไม่ต้องพึ่งพาเนื้อหา ดังภาพ

ภาพที่ 24 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

ทั้งนี้จะสังเกตเห็นว่านอกจากสมุดจด ลูกฟุตบอล และตุ๊กตาไดโนเสาร์แล้ว ในฉากยังมีชุดกระโปรงสีแสดและรองเท้ามีส้นประกอบอยู่ด้วย ซึ่งในฉากนี้ถือเป็นการรวมเอาสิ่งต่างๆ ที่ Morris ชื่นชอบมารวมไว้ด้วยกัน จึงช่วยสะท้อนแนวคิดของความหลากหลายทางเพศที่ว่า เราสามารถรับเอาความเป็นเพศหญิง (ชุดกระโปรงสีแสดและรองเท้ามีส้น) และความเป็นเพศชาย (อวกาศ, ฟุตบอล และตุ๊กตาไดโนเสาร์) มารวมไว้ด้วยกันได้

ในทำนองเดียวกันกับหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress ที่ใช้ภาพรายละเอียด สิ่งของเล็กๆน้อยๆประกอบในฉาก อาทิ เครื่องบินของเล่น ลูกฟุตบอล ถูอาหารกลางวันลาย

หุ่นยนต์ เพื่อสื่อว่าแม่ Jacob จะชื่นชอบการสวมกระโปรง แต่เขาก็มีความชอบอย่างอื่นที่เหมือนเด็กผู้ชายทั่วไปอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากภาพนี้

ภาพที่ 25 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5. ภาพประกอบ

- 5.1. **เทคนิคการสร้างสรรค์ภาพประกอบ** ในส่วนของภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นประเภทของภาพ, การจัดวางภาพ, การใช้สีและเส้นในภาพ หรือขนาดของภาพ ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนที่สามารถสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งหนังสือภาพที่ได้ยกมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคภาพวาดสี (Painting) ทั้งสีน้ำ สีน้ำมัน สีอะคริลิก สีเทียน และดินสอสี ซึ่งเทคนิคเหล่านี้เป็นที่นิยมในงานภาพประกอบสำหรับเด็ก ซึ่งสามารถแจกแจงได้ดังนี้

หนังสือภาพที่ใช้เทคนิคภาพประกอบสีน้ำ ได้แก่เรื่อง I Am Jazz, เรื่อง My Princess Boy และเรื่อง William's Doll ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 26 จากซ้ายไปขวา ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz, เรื่อง My Princess Boy และเรื่อง William's Doll

หนังสือภาพที่ใช้เทคนิคสีอะคริลิก (Acrylic) คือ เรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ดั่งภาพ

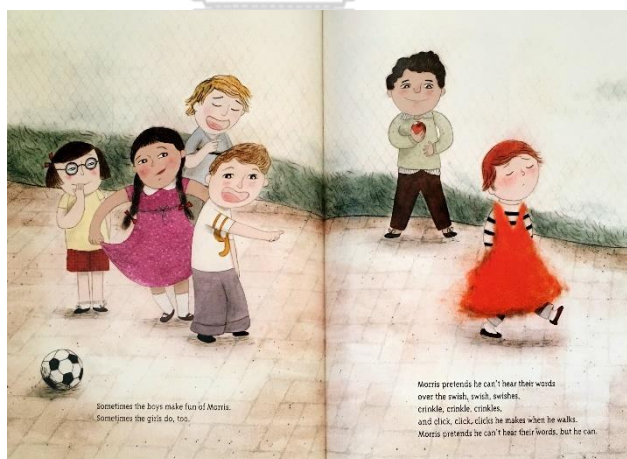
ภาพที่ 27 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous

ทั้งนี้ หนังสือภาพบางส่วนได้ใช้เทคนิคภาพวาดสี (Painting) แบบผสมผสาน ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ใช้เทคนิคสีน้ำ ผสมผสานกับสีไม้ ดั่งภาพ

ภาพที่ 28 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling

หนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ใช้เทคนิคสีน้ำ แรเงาด้วยดินสอไม้ และลงสีเฉพาะจุดด้วยสีเทียน ดังภาพ

ภาพที่ 29 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

และหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess ใช้เทคนิคสีน้ำผสมผสานกับสีอะคริลิก (Acrylic) และใช้สีเทียนเฉพาะฉากที่สื่อถึงภาพวาดของเด็ก (Naïve Art) ดังภาพ

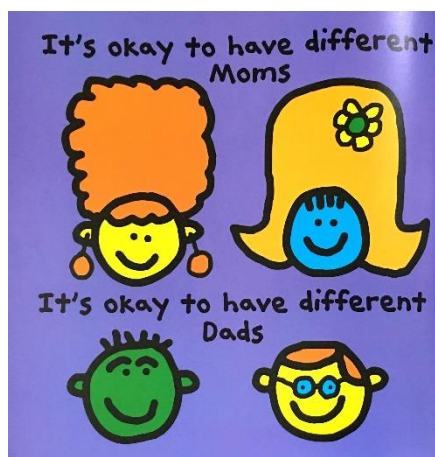
ภาพที่ 30 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess

ซึ่งนอกจากเทคนิคภาพวาดด้วยมือแล้ว ยังมีหนังสือภาพที่ใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess ใช้วาดเส้นด้วยดินสอ และลงสีตกแต่งด้วยคอมพิวเตอร์ ดังภาพ

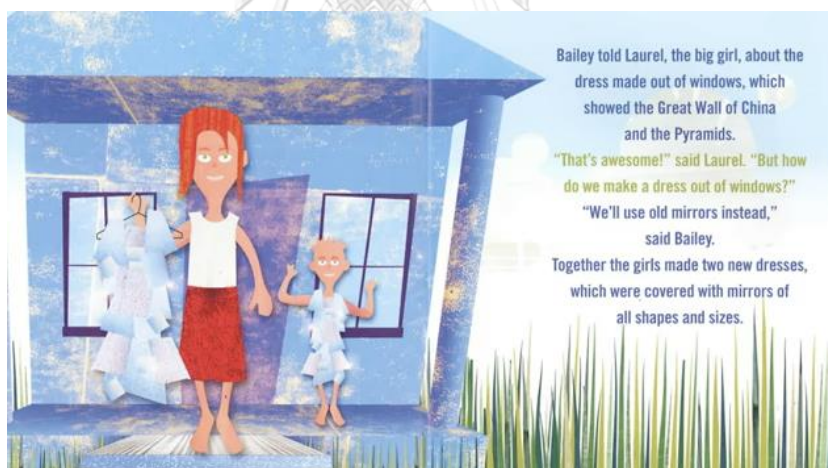
ภาพที่ 31 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess

หนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different ที่ใช้เทคนิคภาพวาดเลียนแบบลายเส้นของเด็ก (Naïve Art) ด้วยคอมพิวเตอร์ ดังภาพ

ภาพที่ 32 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง It's Okay to be Different

และหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ที่ใช้เทคนิควาดภาพด้วยคอมพิวเตอร์ และ
เลียนแบบเทคนิคการตัดปะ (Collage) ดังภาพ

ภาพที่ 33 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses

(ที่มา: <http://stiripentruviata.ro/wp-content/uploads/2015/03/h6ITA2R.png>)

สำหรับลายเส้นของภาพประกอบในแต่ละเล่มส่วนมากจะแตกต่างกันออกไปอย่าง
อิสระนอกจากนี้ ภาพประกอบเกือบทั้งหมดมีขนาดใหญ่เต็มหน้ากระดาษ ยกเว้นหนังสือ
ภาพเรื่อง William's Doll ที่มีขนาดเล็กและจัดวางเฉพาะบางหน้ากระดาษ ในส่วนของการ
ใช้สี หนังสือภาพส่วนใหญ่จะเลือกใช้สีที่สดใส แต่ไม่ฉูดฉาด มีการจับคู่สีตรงข้ามเพื่อไม่ทำให้

สีใดสีหนึ่งโดดเด่นจนเกินไป ยกเว้นในหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ที่ตั้งใจเน้นให้สีแสด (Tangerine) โดดเด่นกว่าสีอื่นๆในภาพ ดังภาพตัวอย่างที่ได้ยกมาในข้างต้น

5.2. **การสื่อสารด้วยภาพประกอบ** นอกจากจะทำหน้าที่ประกอบเนื้อหาคำบรรยายแล้ว ผู้วิจัยพบว่าภาพประกอบในแต่ละเล่มยังมีส่วนช่วยเสริมในรายละเอียดอื่นที่เนื้อหาไม่ได้ระบุไว้ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

- ภาพประกอบที่เสริมอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร นอกเหนือจากการแสดงภาพของตัวละคร, ฉาก และท่าทางการแสดงแล้ว สิ่งสำคัญของภาพประกอบคือการช่วยเสริมให้เห็นอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในขณะที่ยืดหรือเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงเนื้อหา ทั้งยังช่วยในเรื่องของการตีความเพิ่มเติมได้อีกด้วย เช่น ภาพประกอบในหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ซึ่งแม่ของตัวละครเอกไม่ได้มีบทสนทนา แต่ผู้อ่านกลับเข้าใจได้ว่าเธอยอมรับและมีความสุขกับสิ่งที่ลูกของตนเองเป็นได้จากสีหน้าที่ยิ้มแย้มอย่างอบอุ่นให้ลูกเสมอ ดังตัวอย่างในภาพ

ภาพที่ 34 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress

ซึ่งนอกจากตัวละครแม่ที่ยิ้มแย้มและจ้องมองไปยังตัวละครเอก Morris แล้ว จะสังเกตเห็นว่าตัวละครแมวซึ่งอยู่ที่มุมล่างนั้นก็กำลังจ้องมองไปยัง Morris เช่นเดียวกัน ซึ่งสื่อถึงการให้ความสำคัญแก่ตัวละคร Morris ของตัวละครแม่และแมว

- ภาพประกอบที่สื่อสารให้เห็นรายละเอียดบางอย่าง โดยพื้นฐานแล้วการทำหน้าที่ของภาพประกอบที่ดีคือการช่วยบอกเล่าสิ่งที่นอกเหนือจากตัวหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่อ่อนไหวและยากจะบอกเล่าด้วยเนื้อหาได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งหนังสือภาพที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่สามารถใช้ข้อได้เปรียบเหล่านี้ได้ดี เช่น หนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess ที่ใช้ภาพประกอบช่วยให้เห็นรูปลักษณะของตัวละคร ซึ่งรูปลักษณะภายนอกของเจ้าหญิง Sue มีลักษณะของการล้อเลียนตัวละครคลาสสิกอย่างราพันเซล ที่มีผมยาวและอาศัยอยู่บนหอคอย แต่ผสมผสานความเป็นสมัยใหม่โดยการให้สวมรองเท้าผ้าใบ เล่นโยโย่ และไม่ได้มีกิริยาเรียบร้อย ซึ่งช่วยให้ตีความได้ว่าเธอไม่ได้เป็นเจ้าหญิงแบบในชนบทของเทพนิยาย และการผสมผสานความเป็นสมัยใหม่เข้าไปนี้เองที่สะท้อนให้เห็นการมีหัวคิดสมัยใหม่ที่ต้องการจะฉีกความเชื่อในบทบาททางเพศและขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม

ภาพที่ 35 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess

- ภาพประกอบที่สื่อสารโดยการละเว้นรายละเอียดบางอย่าง นอกจากการแสดงรายละเอียดในภาพประกอบให้ผู้อ่านได้ตีความเพิ่มเติมแล้ว การไม่แสดงรายละเอียดบางอย่างก็เป็นการบอกเล่าอีกวิธีหนึ่งของภาพประกอบเช่นกัน ในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ใช้การนำเสนอภาพของแม่, พ่อ และพี่ชายที่ไม่ได้ให้การยอมรับตัวตนของตัวละครเอก Bailey โดยการไม่แสดงหน้าตาของตัวละครเหล่านี้อย่างจริงจัง ในขณะที่ Laural ผู้ให้การยอมรับตัวตนของ Bailey กลับมีการแสดงหน้าตาให้เห็นอย่างชัดเจน จึงช่วยให้สามารถตีความได้ว่าตัวละครทั้งสามตัวข้างต้นนั้น เป็นตัวแทนหรือภาพสะท้อนของบุคคลทั่วไปในสังคมที่ไม่ได้ให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศ ดังภาพตัวอย่าง

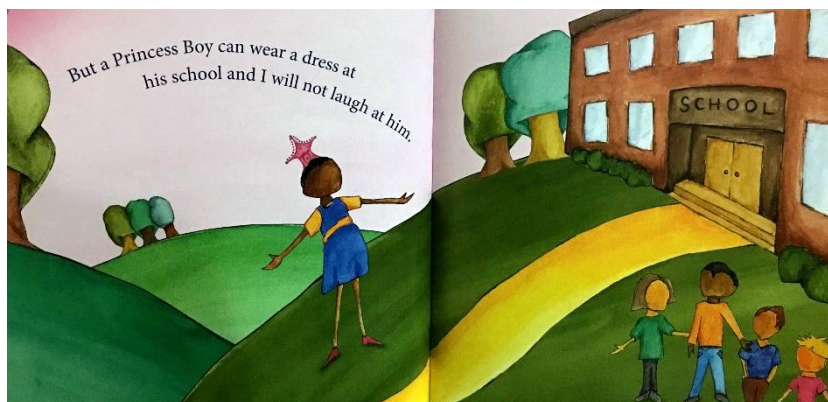
ภาพที่ 36 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses

(ที่มา: [https://cdn.shopify.com/s/files/1/0258/2733/products/](https://cdn.shopify.com/s/files/1/0258/2733/products/leannalinswonderland_CRB_10000dresses_page_700x700.jpg?v=1506536197)

[leannalinswonderland_CRB_10000dresses_page_700x700.jpg?v=1506536197](https://cdn.shopify.com/s/files/1/0258/2733/products/leannalinswonderland_CRB_10000dresses_page_700x700.jpg?v=1506536197))

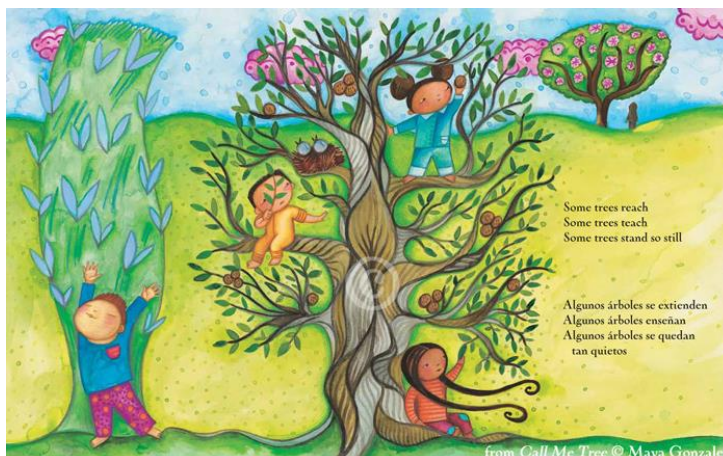
ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy มีการนำเสนอให้ภาพของตัวละครทุกตัวไม่มีหน้าตา ซึ่งหมายถึงการไม่เจาะจงที่ตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จึงสามารถทำให้ผู้อ่านเปรียบเทียบกับตนเองหรือบุคคลรอบข้างที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันได้ไม่ยาก อีกนัยหนึ่งอาจสะท้อนได้ว่า เรื่องราวและประสบการณ์เหล่านี้เป็นเรื่องธรรมชาติที่พบเห็นได้ทั่วไป สามารถเกิดขึ้นกับใครก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเจาะจงยกใครคนใดคนหนึ่งขึ้นมาเป็นตัวอย่าง อีกทั้งการที่ตัวละครทุกตัวไม่มีหน้าตา อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครจึงถูกสื่อสาร

ออกมาโดยเนื้อหาบรรยายและท่าทางการเคลื่อนไหวแทน ซึ่งทำให้ผู้อ่านพึงความสนใจไปที่องค์รวมของภาพได้ดีขึ้น ดังภาพ

ภาพที่ 37 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง My Princess Boy

- ภาพประกอบเป็นตัวหลักในการสื่อสาร กล่าวคือ เป็นการให้ภาพประกอบทำหน้าที่เป็นตัวสื่อสารประเด็นโดยไม่ต้องกล่าวถึงในเนื้อหาแต่อย่างใด ซึ่งวิธีนี้ถูกใช้ในหนังสือที่มีรูปแบบการนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศผ่านกรอบแนวคิดความหลากหลาย ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง Call Me tree ที่เนื้อหากล่าวถึงการเจริญเติบโตและความหลากหลายของต้นไม้ แต่ใช้ภาพประกอบเป็นเหล่าตัวละครคนแสดงอากัปกิริยาเลียนแบบต้นไม้ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนและต้นไม้ก็มีความหลากหลายโดยธรรมชาติเหมือนกัน ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 38 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree

(ที่มา: <http://www.mayagonzalez.com/blog/wp-content/uploads>

/2018/04/some-tree-reach-and-teach-maya-gonzalez-call-me-tree-700px.jpg)

หนังสือภาพอีกเรื่องหนึ่งคือ Not Every Princess ซึ่งนำเสนอประเด็นความหลากหลายผ่านการทำทนายภาพเหมารวม โดยประโยคในตอนหนึ่งกล่าวว่า “Not every princess lives in castle” (ไม่ใช่เจ้าหญิงทุกคนจะต้องอาศัยในปราสาท) ภาพประกอบในหน้านี้นี้เป็นภาพเจ้าหญิงทำทางซุกซน สวมหมวกไวกกิ้ง และอาศัยในบ้านต้นไม้ และจะใช้รูปแบบของประโยคและภาพประกอบเช่นนี้ในทุกๆหน้า สะท้อนให้เห็นตัวเลือกและความเป็นไปได้อื่นๆตามแต่จินตนาการที่อยากจะเป็น โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับบทบาททางเพศและภาพเหมารวมใดๆ ดังภาพ

ภาพที่ 39 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Not Every Princess

ทั้งนี้การเลือกใช้ภาพประกอบเป็นตัวหลักในการสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยการตีความ ทั้งจากผู้สร้างสรรค์และผู้อ่าน ผู้สร้างสรรค์จึงต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของภาพได้อย่างชัดเจน มิเช่นนั้นอาจเกิดการตีความผิดได้

6. กลุ่มผู้อ่าน

การกำหนดกลุ่มอายุของผู้อ่านของหนังสือภาพสำหรับเด็กทั้ง 13 เล่ม มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาการเล่าเรื่องในหนังสือภาพ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มได้ดังนี้

- 6.1. **กลุ่มผู้อ่านวัย 3 – 7 ปี** โดยหนังสือภาพในกลุ่มนี้ จะเน้นการเล่าเรื่องที่เข้าใจง่ายและสนุกสนาน มีการแฝงประเด็นความหลากหลายทางเพศลงไปอย่างแนบเนียน ทำให้เด็กเล็กสามารถอ่านเพื่อความสนุกสนานได้โดยไม่จำเป็นต้องตีความเรื่องความหลากหลายทางเพศก็ได้ เนื่องจากแก่นเรื่องของหนังสือภาพในกลุ่มนี้ กล่าวถึงการยอมรับในความแตกต่างของบุคคล อันได้แก่หนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous, เรื่อง It's Okay to be Different และเรื่อง The Worst Princess ซึ่งผู้อ่านจะสามารถตีความประเด็นความหลากหลายทางเพศที่สอดแทรกในหนังสือได้เมื่อโตขึ้น
- 6.2. **กลุ่มผู้อ่านวัย 4 – 8 ปี** โดยหนังสือภาพในกลุ่มนี้ มีการสอดแทรกการเล่าเรื่องในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายไม่ตรงตามเพศสรีระ บทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม หรือการดัดแปลงเรื่องราวมาจากประสบการณ์จริงของคนข้ามเพศ แต่เป็นการเล่าเรื่องในระดับที่สื่อสารด้วยความนุ่มนวล มีการใช้คำหรือภาพประกอบเป็นสัญลักษณ์กล่าวถึงความหลากหลายทางเพศ ที่สามารถตีความได้ง่าย ได้แก่หนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress, เรื่อง The Different Dragon, เรื่อง I Am Jazz, เรื่อง My Princess Boy, เรื่อง Jacob's New Dress, เรื่อง Not Every Princess และเรื่อง William's Doll
- 6.3. **กลุ่มผู้อ่านวัย 5 – 8 ปี** โดยหนังสือภาพในกลุ่มนี้ มีการสอดแทรกการเล่าเรื่องในประเด็นความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน มีการกล่าวถึงความหลากหลายทางเพศด้วยคำหรือประโยคที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา มีน้ำหนักของการเล่าเรื่องค่อนข้างมาก และมีฉากของการกลั่นแกล้งในระดับที่ขมขื่นให้กลัว ได้แก่หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses และเรื่อง The Sissy Duckling

6.4. **กลุ่มผู้อ่านวัย 6 – 10 ปี** โดยหนังสือภาพในกลุ่มนี้ได้แก่ หนังสือภาพเรื่อง Call Me tree ซึ่งกล่าวถึงแก่นของแนวคิดความหลากหลายโดยการเปรียบเทียบกับลักษณะมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งต้องอาศัยการตีความอย่างลึกซึ้ง ผู้อ่านจึงต้องมีวุฒิภาวะของวัยในระดับที่สามารถเข้าใจความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้

จากการแบ่งกลุ่มผู้อ่าน สามารถอนุมานได้ว่าระดับอายุของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับระดับความเข้มข้นของเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพ ยิ่งกลุ่มผู้อ่านมีอายุน้อยเท่าใด ยิ่งจำเป็นต้องสอดแทรกเนื้อหาความหลากหลายทางเพศลงไปอย่างแนบเนียนที่สุด แล้วจึงค่อยๆ เพิ่มน้ำหนักของการเล่าเรื่องและการตีความให้มากขึ้นตามช่วงวัย

ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของผู้อ่านกับเนื้อหาการเล่าเรื่องในหนังสือภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศของ Freud ซึ่งกล่าวว่าเด็กในวัย 3 – 5 ปีนั้น สามารถเข้าใจเพศของมนุษย์ได้ด้วยลักษณะท่าทางและการแต่งกายภายนอก หนังสือภาพสำหรับเด็กที่คาบเกี่ยวในช่วงวัยนี้ จึงมีการนำเสนอความหลากหลายทางเพศผ่านการแต่งกายไม่ต้องตรงเพศสรีระ ในขณะที่เด็กในช่วงวัย 6 – 12 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้บทบาททางเพศตามความคาดหวังของสังคม หนังสือภาพสำหรับเด็กที่คาบเกี่ยวในช่วงวัยนี้จึงขยายขอบเขตการนำเสนอไปถึงบทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม การนำเสนอประสบการณ์วัยเด็กของคนข้ามเพศ และรวมไปถึงการมีวุฒิภาวะของความสามารถในการตีอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากรูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ได้ทำการจัดเรียงมาในข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะทั่วไป อาทิ ตัวละคร โครงเรื่อง ฉาก และภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ล้วนแล้วไม่ต่างจากคุณลักษณะพื้นฐานของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ดีทั่วไป นั่นคือ มีการใช้ตัวละครเอกที่เป็นเด็กวัยเดียวกับกลุ่มผู้อ่าน หรือตัวละครสัตว์ที่แสดงท่าทางอย่างเด็ก มีตัวละครประกอบเป็นบุคคลรอบข้างที่เด็กพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน อาทิ พ่อ แม่ เพื่อน คุณครู หรือเป็นตัวละครจากในนิทานหรือเทพนิยายที่เด็กคุ้นเคยดี มีโครงเรื่องที่ไม่ได้สลับซับซ้อน มีรูปแบบการดำเนินเรื่องที่คล้ายคลึงกันในแต่ละเรื่อง และมีตอนจบที่คลี่คลายปัญหาอย่างหมดจด มีการใช้ฉากที่เป็นสถานที่ใกล้ตัวเด็ก หรือดินแดนในจินตนาการตามนิทานและเทพนิยาย อีกทั้งการใช้ภาพประกอบที่หลากหลายแต่เน้นสีสันที่สดใส

ดึงดูดความสนใจของเด็ก ซึ่งคุณลักษณะทั่วไปเหล่านี้ แสดงถึงการคงไว้ซึ่งความเรียบง่ายและคุ้นเคย สำหรับผู้อ่านวัยเด็ก เช่นเดียวกับหนังสือภาพทั่วไป

ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพ สำหรับเด็กจึงหมายถึงการสอดแทรกการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศเข้าไปในคุณลักษณะที่ เรียบง่ายและคุ้นเคยดีของหนังสือภาพสำหรับเด็ก ภายใต้อารมณ์และรูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทาง เพศดังที่ได้ทำการแจกแจงไปดังกล่าวในข้างต้น

ส่วนที่ 2 กลวิธีการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กของ ต่างประเทศ

จากตารางและคุณลักษณะของหนังสือภาพสำหรับเด็กทั้ง 13 เรื่องในข้างต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีการนำเสนอที่ผู้สร้างสรรค์ใช้เพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศด้วยกันทั้งสิ้น 2 วิธี นั่น คือ การใช้สัญลักษณ์ และการลดทอนความสมจริง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้สัญลักษณ์

ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่าความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นที่อ่อนไหวและเสี่ยงต่อการถูกตีความไปในทางลบได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารไปยังผู้รับสารที่เป็นเด็ก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าหนังสือภาพที่ได้ยกมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่เลือกที่จะนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศ โดยการใช้สัญลักษณ์บางอย่างในการบอกเล่าความหมายมากกว่าการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งมีทั้งสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่าย สามารถตีความได้ในทางเดียว และสัญลักษณ์ที่คลุมเครือไม่ชัดเจน ทั้งให้ผู้อ่านได้คิดต่อยอดด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้แบ่งสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์เหล่านี้ตามองค์ประกอบที่ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายถึงความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านตัวละคร, การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านสีหรือลวดลายในภาพประกอบ และการใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านคำที่สื่อถึงความ เป็นเพศ

1.1. การใช้สัญญาแสดงความหลากหลายทางเพศผ่านตัวละคร

การใช้สัญญาแสดงความหลากหลายทางเพศผ่านตัวละคร หมายถึง การนำเสนอความหลากหลายทางเพศโดยอาศัยตัวละครเป็นหลัก ผู้สร้างสรรค์จะใส่สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสื่อสารให้รู้ว่าตัวละครดังกล่าวเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยรูปแบบการใช้สัญญาแสดงความหลากหลายทางเพศในตัวละครที่ผู้วิจัยพบในหนังสือภาพที่ได้ยกมาวิเคราะห์ มีด้วยกันดังต่อไปนี้

- การใช้สัญญาผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ คือ การนำเสนอตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่ชื่นชอบการสวมใส่ชุดกระโปรง ซึ่งพบการใช้รูปแบบของสัญญานี้ในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses, เรื่อง My Princess Boy, เรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress และเรื่อง Jacob's New Dress ซึ่งถึงแม้หนังสือภาพทั้ง 4 เรื่องดังกล่าวจะมีรูปแบบการนำเสนอเดียวกัน แต่ต่างกันด้วยจุดประสงค์ของการสวมใส่ โดยในหนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses และเรื่อง My Princess Boy ตัวละครเอกสวมใส่ชุดกระโปรงเพราะมีความรู้สึกว่าเป็นเด็กผู้หญิง ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress และเรื่อง Jacob's New Dress ตัวละครสวมใส่ชุดกระโปรงเพราะความชื่นชอบเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีความรู้สึกของการเป็นเด็กผู้หญิงแต่อย่างใด ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถสวมกางเกงได้เป็นเรื่องปกติ ในขณะที่ผู้ชายสวมกระโปรงกลับถูกตั้งข้อสงสัย จึงเป็นเหตุผลที่การใช้สัญญาผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระจากหนังสือภาพที่ได้ยกมาวิเคราะห์ พบเพียงการนำเสนอผ่านตัวละครเด็กชายที่สวมใส่ชุดกระโปรงแต่ไม่พบตัวละครเด็กหญิงที่สวมใส่กางเกง จึงการสะท้อนได้ว่า การใช้สัญญาเด็กหญิงสวมกางเกงถูกมองเป็นเรื่องปกติ จึงมีพลังไม่มากพอในการสื่อสารความหลากหลายทางเพศเท่าสัญญากระโปรงในเด็กชาย
- การใช้สัญญาผ่านการแสดงบทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม กล่าวคือ ตัวละครจะแสดงออกพฤติกรรม หรือมีอุปนิสัยบางอย่างที่แตกต่างไปจากสิ่งที่คนรอบข้างคาดหวังให้เป็น ไม่ว่าจะด้วยการแสดงออกในความชื่นชอบ อากัปกิริยา หรือการพูดจาก็ตาม ยกตัวอย่างดังนี้ หนังสือภาพเรื่อง William's Doll นำเสนอด้วยตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชายที่แต่งกายและเล่นกีฬาอย่างเด็กผู้ชายทั่วไป แต่มีความต้องการจะเล่นตุ๊กตา ส่วนหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess นำเสนอตัวละครเจ้าหญิงที่มีไม่ได้มีลักษณะเรียบร้อยเหมือนอย่างเจ้าหญิงในชนบทเพนินาย ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling

นำเสนอโดยให้ตัวละครเอกเป็นเปิดตัวผู้ที่มีความสนใจและชื่นชอบแตกต่างจากเปิดตัวผู้ตัวอื่นๆ และหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous นำเสนอโดยการให้ตัวละครมีคำพูดติดปากที่สื่อถึงการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศดังที่ได้เคยยกตัวอย่างไปในข้างต้น

- การใช้สัญลักษณ์ผ่านตัวละครสัตว์ที่มีพฤติกรรมไม่ตรงกับเผ่าพันธุ์ของตนเอง พบในหนังสือภาพเรื่อง The Different Dragon ซึ่งใช้ตัวละครมังกรที่ไม่ได้รับการยอมรับจากฝูง เพราะไม่มีนิสัยดุร้ายอย่างเช่นมังกรตัวอื่นๆ เป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งแตกต่างกับหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ซึ่งถึงแม้ว่าจะใช้ตัวละครเอกเป็นเปิดตัวที่มีนิสัยแตกต่างจากเปิดตัวอื่นๆ แต่พฤติกรรมและอาการปฏิกิริยาของตัวละครเปิดตัวในเรื่องนี้มีเลียนแบบท่าทางของคน พฤติกรรมของตัวละครเอกในเรื่อง The Sissy Duckling จึงไม่ถือว่าเป็นพฤติกรรมของตัวละครสัตว์ที่แสดงออกไม่ตรงกับเผ่าพันธุ์ของตนเอง
- การใช้สัญลักษณ์ผ่านการเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในที่นี้คือการเปรียบเทียบกับธรรมชาติ พบในหนังสือเรื่อง Call Me tree ซึ่งนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศโดยการใช้ตัวละครคนแสดงการเคลื่อนไหวและท่าทางเลียนแบบต้นไม้ เพื่อสื่อความหมายว่าคนกับต้นไม้ นั้นมีแก่นแท้ที่เชื่อมโยงกัน นั่นคือ ต่างก็มีความหลากหลายเป็นเอกลักษณ์ และความหลากหลายเหล่านั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 40 ตัวอย่างหนังสือภาพเรื่อง Call Me tree

(ที่มา: https://youtu.be/VT0__WcKbAU)

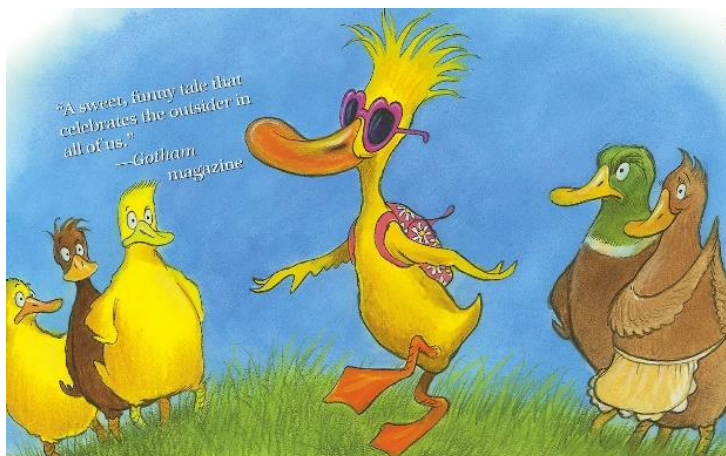
1.2. การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านสีหรือลวดลายในภาพประกอบ

การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านสีหรือลวดลายในภาพประกอบหมายถึง การนำเสนอความหลากหลายทางเพศโดยการใช้สีหรือลวดลายที่มีความหมายแฝงสื่อถึงความเป็นเพศ ทั้งที่สื่อถึงเพศหญิง/ชายและเพศที่หลากหลาย ในหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress ชุด กระโปรงใหม่ของ Jacob มีสีม่วง เช่นเดียวกับชุดกระโปรงของเจ้าหญิง Sue จากหนังสือภาพเรื่อง The Worst Princess ซึ่งสีม่วงเป็นสีที่ได้จากการผสมกันระหว่างสีฟ้า (เป็นสีที่ใช้แทนเพศชาย) และสี ชมพู (เป็นสีที่ใช้แทนเพศหญิง) ในเรื่อง Jacob's New Dress การให้ตัวละครสวมชุดสีม่วงจึงเป็นการ บ่งบอกว่าตัวละครดังกล่าวมีความเป็นกลาง ไม่ได้เอนเอียงไปในทางเพศใดเพศหนึ่งอย่างชัดเจน เนื่องจาก Jacob ชื่นชอบเพียงการสวมชุดกระโปรง ไม่ได้แสดงออกว่าตนมีความต้องการจะเป็นเพศ อื่นแต่อย่างใด ในขณะที่สีม่วงจากชุดของเจ้าหญิง Sue หมายถึงการไม่ได้มีความเป็นผู้หญิง (สีชมพู) ตามขนบอย่างที่ทุกคนคาดหวัง ดังตัวอย่างในภาพ

ภาพที่ 41 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress และเรื่อง The Worst Princess

นอกจากนี้ ในหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling ตัวละครเอก Elmer เป็นเป็ดเพศผู้ แต่ ของใช้ของเขาล้วนแล้วแต่เป็นของเครื่องใช้ที่แตกต่างจากเป็ดเพศผู้ตัวอื่นๆทั้งสิ้น อาทิ กระเป๋าเป้ และผ้ากันเปื้อนลายดอกไม้ หมวกคลุมว่ายน้ำติดดอกไม้ แวนตารูปหัวใจ เป็นต้น ซึ่งลวดลายดังกล่าว ล้วนแล้วแต่มีความหมายแฝงสื่อถึงความเป็นเพศหญิง เนื่องจากเป็นลวดลายที่มักจะพบเห็นในสิ่งของ เครื่องใช้ของผู้หญิงได้ทั่วไป ลวดลายเหล่านี้จึงสามารถบอกผู้อ่านได้ว่า Elmer คือตัวละครเป็ดซึ่งเป็นตัว แทนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังภาพ

ภาพที่ 42 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling

1.3. การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านคำที่สื่อถึงความเป็นเพศ

การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านคำที่สื่อถึงความเป็นเพศ หมายถึง การนำเสนอความหลากหลายทางเพศโดยใช้คำที่มีความหมายของความเป็นเพศแฝงอยู่ ซึ่งมีทั้งคำที่ตัวละครใช้เองและคำที่ตัวละครอื่นใช้เรียก ล้อเลียน หรือกล่าวถึงตัวละครเพื่อบ่งบอกว่าตัวละครนั้นๆเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ จากหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ที่โครงเรื่องไม่ได้กล่าวถึงความหลากหลายทางเพศโดยตรง แต่ตัวละครเอก Roger มีคำอุทานติดปากว่า “Fabulous” ดังตัวอย่างประโยคที่ต่อไปนี้

“...What a fabulous dog, what a fabulous cat.

What a fabulous this, what a fabulous that.

What a fabulous boy, what a fabulous girl.

What a fabulous day, what a fabulous world! ...”

ซึ่งในทางสังคมถูกมองว่าเป็นคำติดปากของ กลุ่มชายรักชาย (เกย์) การที่ Roger อุทานคำนี้ออกมาบ่อยๆ สร้างความไม่พอใจให้กับพ่อและแม่ของเขา จึงเป็นการสื่อสารว่า พ่อและแม่ของ Roger ไม่ยอมรับในตัวตนของ Roger ประกอบกับคำพูดของแม่ที่กล่าวว่า “Now Roger, you go straight- straight to class, and don’t be late” (เอาล่ะโรเจอร์ ลูกต้องตรงไป— ตรงไปยังห้องเรียน และอย่าไปสาย) ซึ่งคำว่า “straight” ในมิติเรื่องเพศจะหมายถึงเพศชายและเพศหญิง นั่นหมายความว่าแม่ของเขา คาดหวังให้เขาเป็นเด็กผู้ชาย จากตัวอย่างประโยคข้างต้น จะเห็นได้ว่าหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried

Fabulous เลือกใช้คำที่ไม่ได้มีความหมายตรงตัว แต่แฝงด้วยความหมายซึ่งต้องอาศัยการตีความจากบริบททางสังคม

ในทำนองเดียวกัน หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling และเรื่อง William's Doll มีตัวละครเอกแสดงพฤติกรรมที่ไม่ตรงตามความคาดหวังกับเพศของตนเอง จึงถูกเด็กวัยเดียวกันล้อเลียนว่า “What a sissy!” โดยคำว่า “Sissy” เป็นภาษาปาก มีความหมายตรงตัวว่า “น้องสาว” แต่ถูกนำมาใช้เรียกผู้ชายหรือเด็กชายที่มีลักษณะอ่อนแอ ขี้ขลาด ไม่สมกับความเป็นชายตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งนอกจากจะใช้สื่อสารว่าตัวละครที่ถูกเรียกหรือล้อเลียนเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศแล้ว ยังเป็นสัญญาณของการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศจากผู้ล้อเลียนอีกด้วย แต่ทั้งนี้ คำว่า “Sissy” ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อเรียกแทนผู้ชายที่อ่อนแอในเชิงของการกตัญญูมากกว่าความหมายเดิมตรงตัวที่หมายถึง “น้องสาว” จึงทำให้คำดังกล่าวนี้มีความหมายสื่อถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างตรงไปตรงมา

ทั้งนี้ ยังมีการใช้สรรพนามในการสื่อสารถึงความเป็นเพศของตัวละคร ซึ่งการใช้สรรพนามแทนเพศสำหรับบริบททางสังคมไทยอาจไม่ได้มีผลมากนัก เนื่องจากเด็กวัยเล็กๆ ไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิง ก็มักจะแทนตัวเองหรือเรียกตัวเองว่า “หนู” ในขณะที่ในภาษาอังกฤษมีสรรพนามเรียกแทนคนที่แยกเพศอย่างชัดเจน ซึ่งผู้สร้างสรรค์หนังสือภาพเรื่อง Call Me tree ได้กล่าวว่าตนเลือกที่จะหลีกเลี่ยงสรรพนาม “เขา (He)” และ “เธอ (She)” โดยตั้งใจเพื่อไม่เป็นการระบุเพศของตัวละครและสร้างความเท่าเทียม ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง 10,000 Dresses ใช้สรรพนามเรียกแทน Billy ว่า “เธอ (She)” เพื่อสื่อว่าตัวละครเอกนั้น มีความเป็นเด็กผู้หญิงมาจากภายใน

การตั้งข้อสังเกตจากหัวข้อ 1. การใช้สัญลักษณ์ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นข้อจำกัดหนึ่งของการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารความหมายแก่ผู้อ่าน นั่นคือ ผู้สร้างสรรค์และผู้อ่านต้องมีความเข้าใจในสัญลักษณ์เดียวกัน จึงจะทำให้สัญลักษณ์ดังกล่าวสื่อสารไปได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ทั้งนี้สัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์บางประการอาจเห็นแล้วทำให้เกิดความเข้าใจได้ในทันทีเพราะเป็นสิ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น เมื่อเห็นกระโปรง เราจะนึกถึงเพศหญิงเพราะกระโปรงเป็นสัญลักษณ์ที่ผูกติดกับความเป็นเพศหญิง ในทำนองเดียวกัน เมื่อเห็นกางเกง เราก็จะนึกถึงเพศชายเพราะเป็นสัญลักษณ์ที่ผูกติดกับความเป็นเพศชาย ซึ่งถึงแม้ว่าสัญลักษณ์ของกระโปรงและกางเกงจะเป็นมีความเป็นสากล แต่ก็ไม่อาจใช้กับบริบทของทุก

สังคมได้ ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress และเรื่อง 10,000 Dresses ตัวละครทั้งสองเป็นเด็กผู้ชายที่ชื่นชอบการสวมใส่ชุดกระโปรง โดยเริ่มมาจากการหยิบชุดกระโปรงจากมุมแต่งตัวเพื่อแสดงบทบาทสมมติของโรงเรียน ซึ่งในบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย ไม่มีมุมแต่งตัวเพื่อแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวนั้น กล่าวคือ ภายใต้บริบทของสังคมไทย ผู้อ่านสามารถเข้าใจสัญลักษณ์แทนเพศของกระโปรงและกางเกงได้ แต่เนื่องจากการไม่มีการส่งเสริมกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติเหล่านั้นในโรงเรียน จึงอาจทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจในบริบทข้อนี้ได้

ในทำนองเดียวกันการใช้สัญลักษณ์ผ่านสีก็มีข้อจำกัดในการสื่อสารความหมาย ภายใต้บริบทสังคมไทยเราสามารถเข้าใจการผูกสีเข้ากับความเป็นเพศได้ เช่น สีฟ้าเป็นสีที่ใช้แทนเพศชาย สีชมพูเป็นสีที่ใช้แทนเพศหญิง นอกจากนี้สังคมไทยยังมีการผูกสีม่วง (สีที่เกิดจากการผสมระหว่างสีฟ้ากับสีชมพู) เข้ากับความหลากหลายทางเพศ จนเกิดเป็นคำเรียกแทนผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า “ชาวสีม่วง” ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว สีม่วงในบริบทของต่างประเทศไม่ได้มีความหมายที่ผูกติดหรือใช้แทนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศแต่อย่างใด ยกตัวอย่างได้จากชุดสีม่วงของเจ้าหญิง Sue ที่หมายถึงการไม่ได้มีความเป็นผู้หญิง (สีชมพู) ตามขนบอย่างที่ทุกคนคาดหวัง ซึ่งไม่ได้สื่อถึงการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจนแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้การตีความความหมายของสีม่วงในบริบทสังคมไทยจึงอาจได้ความหมายที่คลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการจะสื่อ

ทั้งนี้ การใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านคำที่สื่อถึงความเป็นเพศ ยังเป็นส่วนที่ผู้วิจัยมองว่ามีข้อจำกัดในการสื่อสารความหมายมากที่สุด ยกตัวอย่างจากหนังสือภาพเรื่อง The Boy Who Cried Fabulous ตัวละครเอก Roger มีคำพูดติดปากว่า “Fabulous” หากแปลตรงตัวจะมีความหมายว่า “เหลือเชื่อ” ใช้ในการขยายคำนามที่ผู้พูดต้องการจะสื่อว่าสิ่งนั้น “ดีอย่างเหลือเชื่อ” โดยหนังสือได้นำเสนอให้เห็นว่าพ่อกับแม่ของ Roger รู้สึกไม่พอใจที่เขาเอ่ยคำนี้บ่อยๆ เพราะในบริบททางสังคมของต่างประเทศมองว่าคำนี้เป็นคำติดปากของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ซึ่งถ้าหากผู้อ่านไม่มีความเข้าใจในบริบททางสังคมเดียวกับผู้สร้างสรรค์ ก็จะไม่สามารถเข้าใจการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือเล่มนี้ได้เลย ทั้งยังจะเกิดความสับสนว่าเหตุใดจึงต้องรู้สึกไม่พอใจกับคำนี้ นอกจากนี้ในหนังสือเรื่องเดียวกัน ยังมีการใช้คำที่มีความหมายแฝงในเนื้อหา จากคำพูดของแม่ที่กล่าวว่า “Now Roger, you go straight- straight to class” ซึ่งคำว่า “straight” แปลว่า “ตรง” แต่ในบริบทความเป็นเพศ จะหมายถึงเพศชายและเพศหญิง นั่นหมายความว่าแม่ของเขาคาดหวังให้เขาเป็นเด็กผู้ชาย ซึ่งแน่นอนว่าหากผู้อ่านไม่มีภูมิหลังความรู้เรื่องการใช้คำดังกล่าวมาก่อน ก็จะไม่สามารถเข้าใจความหมายของประโยคนี้ได้ หรือหากหนังสือภาพได้ถูกแปลความ คำว่า

“straight” ในประโยค “Now Roger, you go straight- straight to class” ก็จะมีสูญเสียความหมายในบริบทความเป็นเพศไป เพราะคำว่า “ตรง” ในภาษาไทยไม่ได้สื่อถึงความเป็นเพศ

จากข้อสังเกตทั้งหมดที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า แม้หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศเหล่านี้จะมีคุณค่าและสามารถสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศได้ดีในทุกเล่ม แต่ด้วยบริบทของสังคมที่แตกต่างกัน จึงมีข้อจำกัดในการถ่ายทอดความหมายเหล่านั้นมายังผู้อ่านที่เป็นคนไทย หนังสือภาพประเภทนี้จึงไม่สามารถนำมาทำการแปลความแล้วเผยแพร่ได้เลยในทันที หรือหากทำได้ การแปลความเพียงเนื้อหา也不能สามารถทำให้หนังสือถ่ายทอดเรื่องราวและประเด็นได้เต็มประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ในมุมมองของผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศจึงต้องการการสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

2. การลดทอนความสมจริง

นอกจากการใช้สัญลักษณ์บอกเล่าความหมายแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาแล้ว การลดทอนความสมจริงก็เป็นอีกกลวิธีนำเสนอที่พบในหนังสือภาพสำหรับเด็ก กล่าวคือเป็นการเล่าเรื่องในเนื้อหาที่ค่อนข้างหนักด้วยการลดทอนความสมจริงบางประการลง เพื่อให้เนื้อหาของเรื่องราวนั้นๆเบาบางลง จึงจะเหมาะสมกับผู้อ่านวัยเด็ก ซึ่งวิธีการเล่าโดยลดทอนความสมจริงที่พบในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ศึกษามาวิเคราะห์นั้น มีด้วยกันดังนี้

2.1. การเล่าผ่านภาพวาด

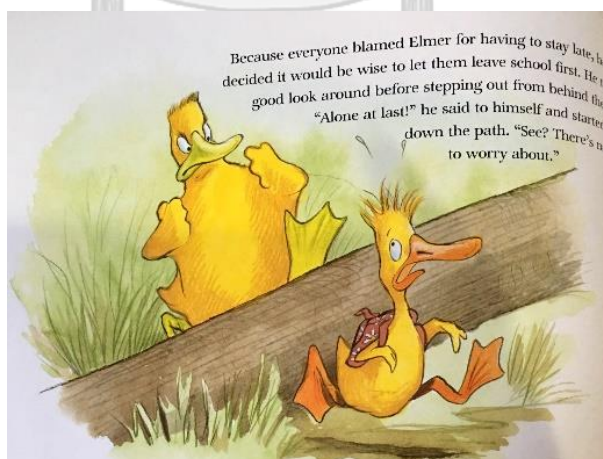
หนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz ได้มีการใช้ภาพ “ภาพวาด” ของ Jazz บอกเล่าความรู้สึกตอนที่ถูกบังคับให้สวมเสื้อผ้าเด็กผู้ชายไล่เรื่อยมาจนถึงภาพวาดของ Jazz ในปัจจุบันที่มีความสุขกับการได้รับการปฏิบัติอย่างเด็กผู้หญิง แทนการใช้ตัวละครในเรื่องบอกเล่าด้วยตนเอง เนื่องจากความรู้สึกของ Jazz ระหว่างช่วงที่ยังไม่ได้รับความเข้าใจเรื่องการเป็นคนข้ามเพศนั้น มีประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหวและยากต่อการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอธิบายอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเด็กที่กำลังเผชิญปัญหาเหล่านั้น การใช้ภาพวาดในการบอกเล่าอย่างง่ายโดยไม่ต้องมีคำอธิบายจึงช่วยลดความสมจริงของประเด็นลงได้ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านสามารถตีความความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างอิสระ ดังภาพ

ภาพที่ 43 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง I Am Jazz

2.2. การเล่าผ่านตัวละครที่เป็นสัตว์

หนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling นำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศ ด้วยการใช้คำตรงตัว โดยให้ตัวละครเอกถูกเรียกว่า “Sissy” ซึ่งหมายถึงผู้ชายที่อ่อนแอ แต่ดำเนินเรื่องโดยใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์สัตว์ ในที่นี้คือเป็ด ซึ่งมีการแสดงออกก็ปกริยาท่าทางอย่างมนุษย์ จึงทำให้น้ำหนักของความจริงจังตรงไปตรงมาลดลง ดังภาพที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วในข้างต้น และภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 44 ตัวอย่างภาพจากหนังสือภาพเรื่อง The Sissy Duckling

ส่วนที่ 3 จุดประสงค์ของการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ

ประเด็นที่หนังสือต้องการสื่อสาร ซึ่งหากเทียบเป็นส่วนประกอบของหนังสือภาพก็คือ แก่นเรื่อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนั้นๆ และเป็นสิ่งแรกที่ผู้วางแผนการเขียน เป้าหมายของการสื่อสารในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมีด้วยกัน 3 ประเด็นหลักคือ 1. การเห็นคุณค่าของบุคคล 2. การให้อิสระในการเลือกและแสดงตัวตน และ 3. การยอมรับ โดยทั้ง 3 ประเด็นไม่ได้แยกขาดจากกันเสียทีเดียว แต่จะผสมผสานกันไปภายใต้รูปแบบของการนำเสนอของหนังสือภาพแต่ละเล่ม ยกตัวอย่าง หนังสือ หนังสือภาพที่นำเสนอในประเด็นการเห็นคุณค่าของบุคคล ได้แก่เรื่อง The Sissy Duckling ซึ่งตัวละครเอกเป็นเป็ดที่ไม่ได้ชื่นชอบในกีฬาเหมือนเป็ดตัวอื่นๆในเรื่อง จึงทำให้โดนดูถูก แต่ได้รับการยอมรับเมื่อเขาแสดงความกล้าหาญออกมา ในขณะที่หนังสือภาพเรื่อง Jacob's New Dress นำเสนอในการให้อิสระในการเลือกและแสดงตัวตน จากการที่ตัวละครประกอบในเรื่องแสดงการยอมรับความชอบสวมใส่ชุดกระโปรงของตัวละครเอกมาตั้งแต่ต้นเรื่อง และยังมีหนังสือที่นำเสนอทั้ง 2 ประเด็นเข้าด้วยกัน นั่นคือเรื่อง Morris Micklewhite and Tangerine Dress ซึ่งตัวละครเอกถูกล้อเลียนจากการสวมกระโปรงไปโรงเรียน แต่เขาก็ได้พิสูจน์ว่าตนเองมีคุณค่าจากพรสวรรค์การวาดรูป ทำให้เขาได้รับการยอมรับและการมองข้ามเรื่องกระโปรงจากเด็กที่เคยล้อเลียนตนเอง

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นว่า การยอมรับ ถือเป็นพื้นฐานที่หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศต้องมีในทุกเล่ม สะท้อนให้เห็นว่าจุดประสงค์หลักของการสร้างสรรค์หนังสือภาพประเภทนี้ คือการสร้างการยอมรับในความหลากหลาย โดยจะตีความว่าเป็นการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ หรือเป็นการยอมรับในตัวบุคคลเท่านั้นก็ได้

ข้างต้นคือคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้จากการวิเคราะห์หนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศทั้งหมด 13 เรื่อง ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้างต้นนี้อาจไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศทั้งหมดในท้องตลาดได้ แต่ก็ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวทางการสร้างสรรค์หนังสือภาพในประเด็นละเอียดอ่อนนี้ได้ชัดเจนขึ้น และสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นข้อควรระวังในการนำเอาคุณลักษณะเหล่านี้ไปปรับใช้อีกด้วย

บทที่ 5

ผลการวิจัย (ต่อ)

จากการศึกษาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบทที่ 4 จึงนำมาสู่การศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยในส่วนต่อมา ซึ่งมีด้วยกัน 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

5.1 กระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

5.2 การวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้รับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

5.1 กระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

จากคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้เลือกเอาคุณลักษณะบางข้อมาปรับใช้กับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อใช้เป็นฐานคิดและแนวทางในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย ซึ่งมีกระบวนการสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการเขียน

ในขั้นตอนการวางแผนการเขียนจะประกอบไปด้วย การกำหนดรายละเอียดคร่าวๆ ที่ของหนังสือภาพที่ต้องการจะจัดทำ ซึ่งจะช่วยตีกรอบของโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือลง โดยผู้วิจัยวางแผนการเขียนไว้ดังนี้

ก่อนอื่นใด ผู้วิจัยได้ย้อนถามตนเองว่า ทำไมจึงอยากสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ สื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศ และหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเด็นดังกล่าวนี้มี ความสำคัญอย่างไร จึงได้คำตอบว่า ปัจจุบันสังคมไทยได้ให้การเปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น เห็นได้จากสื่อกระแสหลักซึ่งมีการพูดถึงและให้โอกาสผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ปรากฏตัวอย่างอิสระ เมื่อความหลากหลายทางเพศกลายเป็นสิ่งที่พบเห็นได้มากขึ้น การสร้างความเข้าใจและการยอมรับจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมสำหรับการปลูกฝังทัศนคติเชิงบวกต่างๆ ประกอบกับผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศนั้น ได้มีการเผยแพร่ในท้องตลาดมาอย่างยาวนานแล้ว แต่หนังสือภาพสำหรับเด็กที่สื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยยังไม่มีปรากฏให้เห็น ผู้วิจัยจึงได้มองเห็นโอกาสอันดีที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสร้างสรรค์หนังสือภาพในประเด็นดังกล่าวขึ้นมา นั่นก็เพื่อให้หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นสื่ออีกชิ้นงานที่สามารถสร้างการยอมรับความหลากหลายทางเพศให้แก่สังคมไทยได้

เมื่อได้จุดมุ่งหมายในการเขียนแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มคิดหาประเด็นย่อยที่ต้องการสื่อสาร ซึ่งก็คือแก่นเรื่องของหนังสือเล่มนี้ จากการวิเคราะห์ว่าคุณลักษณะสำคัญในบทที่ 4 พบว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศจะมีแก่นของเรื่องที่ต้องการสื่อสารหลักๆ คือการสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับจากคุณค่าของบุคคล หรือการยอมรับให้บุคคลมีอิสระในการเลือกและแสดงตัวตนก็ตาม โดยผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในทุกประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะ จึงต้องการจะนำเสนอโดยการผสมผสานทุกประเด็นเข้าด้วยกัน โดยสรุปออกมาเป็นแก่นเรื่องได้สองประเด็น นั่นคือ อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน และการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดช่วงวัยของกลุ่มผู้อ่านเป็นเด็กวัย 6 – 8 ปี จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้อ่านวัยนี้สามารถเข้าใจประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ต้องการจะสื่อสารได้ดี อีกทั้งยังเป็นวัยที่เหมาะสมกับการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อการเรียนรู้อีกด้วย โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปแผนการเขียนออกมาเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 14 แผนการเขียนหนังสือภาพสำหรับเด็ก

แผนการเขียน	แผนที่ผู้วิจัยกำหนด	ฐานความคิด
ประเภทของงาน	หนังสือภาพสำหรับเด็ก	ความตั้งใจแรกเริ่มจากการเชื่อในพลังของสื่อหนังสือภาพว่าสามารถปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางเพศให้แก่เด็กได้
กลุ่มผู้อ่าน	เด็กวัย 6 – 8 ปี	จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าวัยนี้สามารถเข้าใจประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารได้ดี และเหมาะกับการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อ
จุดมุ่งหมายในการเขียน	จุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย และให้เกิดการยอมรับ	สังคมไทยปัจจุบันเปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และเล็งเห็นว่าในต่างประเทศมีหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมานานแล้ว แต่ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏ
ประเด็นที่ต้องการสื่อสาร (แก่นเรื่อง)	อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน, การเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน	ต่อยอดจากบทที่ 4 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเด็นที่ต้องการสื่อสารหลักของการสร้างสรรค์หนังสือภาพประเภทนี้ คือการสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ ทั้งการยอมรับคุณค่า และการยอมรับให้บุคคลมีอิสระในการเลือกและแสดงตัวตน

2. จัดทำโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ และสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

เมื่อได้แผนการเขียนที่ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการวางโครงเรื่องที่จะสามารถชูประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารในข้างต้นได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้อ่าน และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า หนังสือ

ภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ ถือเป็นสื่อสำหรับเด็กที่นำเสนอในประเด็นละเอียดอ่อนและอ่อนไหว โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ได้เป็นไปในวงกว้างมากนัก จึงเป็นการยากที่จะสื่อสารในประเด็นดังกล่าวได้อย่างตรงไปตรงมา

จากคุณลักษณะสำคัญในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้เลือกกลวิธีการใช้สัญลักษณ์ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กในครั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กของต่างประเทศ มีการนำเสนอด้วยกลวิธีการใช้สัญลักษณ์เป็นส่วนใหญ่ โดยการใช้สัญลักษณ์ผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระนั้น เป็นรูปแบบสัญลักษณ์ที่ถูกใช้มากที่สุด เนื่องจากการแต่งกายนั้นเป็นอัตลักษณ์ภายนอกที่สื่อสารความหมายได้ชัดเจนในข้อจำกัดของการทำหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ต้องการความกระชับและตีความได้ไม่ยากนัก ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าในทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของเด็ก ซึ่งกล่าวว่า เด็กในวัย 6 – 8 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้บทบาททางเพศตามความคาดหวังของสังคม จึงอาจจะยังไม่สามารถทำความเข้าใจบทบาททางเพศในทางพฤติกรรมได้ชัดเจนเท่ากับการแต่งกายที่เริ่มเรียนรู้มาตั้งแต่วัย 3 – 5 ปี ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกสัญลักษณ์การแต่งกายไม่ตรงตามเพศสรีระมาเป็นแนวทางในการวางกรอบของโครงเรื่อง

หลังจากที่ได้เลือกการนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระแล้ว ผู้วิจัยได้วางโครงเรื่องอย่างง่ายเพื่อให้เห็นภาพโดยรวมของเรื่องราวและตีกรอบความคิดให้แคบลงอีกชั้น ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กรอบโครงเรื่อง

ตอนเริ่มต้นเรื่อง:	ตัวละครเอกต้องการชุดใหม่ จึงไปหาซื้อชุดที่ร้านขายเสื้อผ้า
ดำเนินเรื่อง:	ตัวละครเอกหยิบเสื้อผ้าอย่างที่ตนเองต้องการมาลอง แต่ก็โดนตัวละครรอบข้างห้ามและเลือกเสื้อผ้าที่คิดว่าเหมาะสมให้แทน/ตัวละครเอกไม่ได้สวมเสื้อผ้าตามที่ตนต้องการ
จุดสูงสุดของเรื่อง:	ถูกตัวละครอื่นรบกวนข้างล้อเลียน/ไม่มีความสุข
จุดคลี่คลายปัญหา:	ครอบครัวของตัวละครเอกปลอบโยนและเข้าใจ/อนุญาตให้สวมเสื้อผ้าอย่างที่ตนต้องการได้
ตอนจบของเรื่อง:	ตัวละครเอกได้สวมชุดใหม่ตามแบบที่ตนเองต้องการ และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

จาก กรอบโครงเรื่อง ผู้วิจัยเลือกใช้เหตุการณ์การเลือกซื้อเสื้อผ้า เนื่องจากมองว่าเสื้อผ้าเป็น สิ่งหนึ่งที่บุคคลใช้บอกเล่าความเป็นตัวเอง การเลือกเสื้อผ้าจึงหมายถึงการประกอบสร้างตัวตนของผู้ สวมใส่ ซึ่งผู้วิจัยตั้งใจจะถ่ายทอดประเด็นการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน ผ่านวิธีการนี้ โดยการใชเหตุการณ์ต่างๆในเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่มีหลากหลายทางเพศต้องพบเจอใน ชีวิตประจำวัน ดังนี้

- การให้ตัวละครรอบข้างห้ามตัวละครเอกเลือกเสื้อผ้าตามที่ต้องการ เพื่อสะท้อนถึง ความคาดหวังของสังคมที่กำหนดกรอบให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถ แสดงตัวตนได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ยังพยายามยึดเยียดสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมให้
- การที่ตัวละครเอกถูกล้อเลียนเป็นการจำลองสถานการณ์ที่ผู้มีความหลากหลายทาง เพศต้องพบเจอในชีวิตจริง และการให้ตัวละครไม่มีความสุข เพื่อสื่อสารกับผู้อ่าน ทัวไปว่าการกระทำที่อาจทำไปโดยไม่ได้ตั้งใจหรือนึกสนุกเหล่านี้ ส่งผลต่อจิตใจของ ผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไร
- ในส่วนของจุดคลี่คลายปัญหา ผู้วิจัยเลือกครอบครัวของตัวละครเอกให้เป็นส่วนช่วย ในการปลอบโยนและสร้างความมั่นใจให้ตัวละครเอกก้าวข้ามอคติของผู้อื่นไปได้ เพราะสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศแล้ว ความเข้าใจจากครอบครัวเป็นสิ่ง สำคัญและจะช่วยให้พวกเขาเห็นคุณค่าของตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสื่อสารใน ประเด็นการเห็นคุณค่าและการยอมรับบุคคลจากภายในอีกด้วย
- ท้ายที่สุด การลงเอยด้วยตอนจบของเรื่องที่มีความสุข เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกคลี่คลายกับ ปัญหาในเรื่องอย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อการสะท้อนและเน้นย้ำว่าผู้มีความหลากหลาย ทางเพศสามารถพบกับความสุขในชีวิตได้ และไม่ได้มีจุดจบเป็นโศกนาฏกรรมอย่าง ที่ในสื่อละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์เคยนำเสนอในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เมื่อได้โครงเรื่องที่เหมาะสมกับการชูแก่นเรื่องแล้ว ผู้วิจัยจึงเพิ่มรายละเอียดของโครงเรื่องให้สมบูรณ์ ดังนี้

โครงเรื่องสมบูรณ์ หนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*

ลูกหมีกำลังโตทำให้ชุดเก่าคับและใส่ไม่สบายตัว จึงขอร้องพ่หมีแม่หมีให้พาไปซื้อชุดใหม่ เมื่อถึงร้านขายเสื้อผ้า ลูกหมีวิ่งเข้าไปเลือกชุดตามที่ตัวเองชอบ เลือกเสื้อสีชมพู ก็ถูกบ้าข้างห้ามและแนะนำให้เลือกเสื้อฟ้า ลูกหมีเลือกกระโปรงยาว ก็ถูกลุงเสื้อห้ามและแนะนำให้เลือกกางเกง ลูกหมีเลือกกรองเท้าติดโบว์ ก็ถูกน้าเปิดห้ามและแนะนำให้เลือกกรองเท้าผ้าใบ จนสุดท้ายลูกหมีก็ได้เสื้อผ้าใหม่ครบชุดแต่ไม่ใช่ชุดที่ตัวเองชอบ เมื่อเดินมาเรื่อยๆ ก็พบกับกระเป๋าลายดอกไม้ ลูกหมีชื่นชอบกระเป๋านี้มาก แต่ถูกลุงข้าง, ลุงเสื้อ และลูกเปิดหัวเราะใส่ ทำให้ลูกหมีรู้สึกเสียใจ พ่อหมีกับแม่หมีจึงเข้าไปปลอบ และแนะนำให้ลูกหมีเลือกชุดใหม่ด้วยตัวเองอีกครั้งโดยไม่ต้องฟังคำแนะนำจากคนอื่น ลูกหมีจึงได้ชุดใหม่ตามใจที่ตนชอบใส่ไปวิ่งเล่นกับเพื่อนอย่างสนุกสนานและมีความสุข

ใน โครงเรื่องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดของตัวละคร, ฉาก และเหตุการณ์ทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ ตามกลวิธีการนำเสนอด้วยการลดทอนความสมจริงจากคุณลักษณะสำคัญในบทที่ 4 มาจากการที่ผู้วิจัยมีความสนใจวิธีการใช้ตัวละครสัตว์ของจากหนังสือภาพเรื่อง *The Sissy Duckling* ซึ่งเป็นการใช้ตัวละครเปิด แต่แสดงออกปฏิกิริยาของคน และแม้ว่าเนื้อหาภายในหนังสือจะมีการเรียกตัวละครเอกอย่างตรงไปตรงมาว่า “Sissy” แต่ก็ไม่ได้ทำให้รู้สึกตัวตัวละครเอกมีความลักษณะของความเป็นผู้หญิงมากนัก ซึ่งจะช่วยให้เล่าในเรื่องที่อ่อนไหวได้ง่ายขึ้น

จากข้างต้น ผู้วิจัยได้ออกแบบตัวละครและเครื่องแต่งกายโดยแฝงสัญลักษณ์ในว้อยค์ประกอบทุกอย่าง ซึ่งขอแจกแจงเป็นหัวข้อดังนี้

การออกแบบตัวละคร

- **ตัวละครเอก** ผู้วิจัยเลือกตัวละครเอกเป็น “ลูกหมี” เนื่องจากโดยธรรมชาติหมีเป็นสัตว์ที่ตัวใหญ่ แข็งแรง ผู้ชายที่มีสรีระใหญ่มักถูกเปรียบเทียบกับรูปร่างของหมี ด้วยเหตุนี้ เมื่อก้าวถึงตัวละคร “หมี” คนส่วนใหญ่จะคาดเดาโดยทันทีว่าเป็นเพศชาย ประกอบกับหนังสือภาพสำหรับเด็กในท้องตลาดส่วนใหญ่ที่ใช้ตัวละครเอกเป็นลูกหมี ก็จะกำหนดให้เป็นเพศชาย ยกตัวอย่าง หนังสือภาพเรื่อง *คอร์ดูรอย* โดย ดอน ฟรีแมน (แปลโดย อัจฉรา ประดิษฐ์) *ทำไมแม่รักผมล่ะครับ* โดย ทาดาโอะ มิยาโมโตะ (แปลโดย อังคณา รัตนจันทร์) *แม่หนูอยู่ไหน* โดย อิเกะสุมิ ฮิโรโกะ (แปลโดย ภัทรอร พัทธกุล) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยต้องการนำความเคยชินเหล่านี้มาใช้เพื่อสื่อสารเพศของตัวละครเอกโดยไม่จำเป็นต้องบอกเล่าในเนื้อหา

ภาพที่ 45 ตัวอย่างหนังสือภาพในท้องตลาดที่มีตัวละครเอกเป็นลูกหมีเพศชาย

- **ตัวละครประกอบ** ต่อมาคือตัวละครประกอบ ได้แก่ พ่อหมี, แม่หมี, ป้าข้าง, ลุงเสือ และน้ำเป็ด โดยตัวละครพ่อหมีและแม่หมีเป็นผลพวงจากการเลือกตัวละครเอก ในขณะที่ตัวละครอื่นๆ ผู้วิจัยได้มีการออกแบบโดยอาศัยลักษณะตามธรรมชาติของสัตว์เป็นสัญลักษณ์ เพื่อใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ ดังนี้
 - ตัวละคร “ป้าข้าง” เนื่องจากข้างเป็นสัตว์อายุยืนและให้ความรู้สึกถึงความมีอายุ ป้าข้างจึงเป็นตัวแทนของคนสูงอายุที่มีความคิดแบบเก่า และยังไม่เปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศมากนัก
 - ตัวละคร “ลุงเสือ” มีที่มาจากคำว่า “เสือ” ที่ในสมัยก่อนมักใช้นำหน้าชื่อโจร ในเชิงความหมายของความดุร้าย แข็งแกร่งอย่างเสือ จึงกลายเป็นคำแทนเพศชาย ลุงเสือ

จึงเป็นตัวแทนของผู้ชายที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศเพราะมองว่าเป็นการลดคุณค่าของความเป็นชายลง

- ตัวละคร “น้ำเป็ด” มีที่มาจากธรรมชาติของเป็ดที่มักเดินตามกันเป็นกลุ่มโดยไม่พยายามแตกแถวเพราะทำให้รู้สึกปลอดภัย น้ำเป็ดจึงแทนของคนที่ไม่กล้าคิดออกจากรอบ ซึ่งกรอบในที่นี้หมายถึงกรอบความคิดเรื่องเพศ
- อื่นๆ สืบเนื่องจากตัวละครข้างต้นเป็นตัวแทนของคนที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ ด้วยเหตุนี้ ตัวละครลูกข้าง, ลูกเสือ และลูกเป็ด จึงเป็นผลพวงมาจากตัวละครประกอบทั้งสามข้างต้น ด้วยผู้วิจัยมองว่า หากพ่อแม่ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างไร พวกเขา ก็จะสั่งสอนลูกหลานเช่นนั้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเข้าใจตีความหมายแฝงในตัวละครเอกและตัวละครประกอบทั้งหลายนี้ ระดับการตีความของผู้อ่าน (เด็กวัย 6 – 8 ปี) ยังไม่สามารถเข้าใจในความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยแฝงลงไปได้ เด็กจะทำได้แค่เชื่อมโยงลักษณะของตัวละครกับธรรมชาติของสัตว์ชนิดนั้นๆ เช่น “ป่าข้าง” ให้ความรู้สึกของความมีอายุจากคำว่า “ป่า” และลักษณะของข้าง “ลูกเสือ” ให้ความรู้สึกน่าเกรงขามและดุจันจากคำว่า “ลูก” และลักษณะของเสือ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้อารมณ์และบรรยากาศในเรื่องกลมกล่อมยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เมื่อผู้วิจัยได้เลือกใช้นำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระดังเหตุผลที่ได้กล่าวไปในข้างต้น การเลือกหยิบเครื่องแต่งกายของลูกหมี่ที่เป็นตัวแทนของเพศชาย จึงต้องเป็นเสื้อผ้าที่คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของเพศหญิง ในขณะที่เครื่องแต่งกายที่ตัวละครประกอบเลือกให้ ก็ต้องเสื้อผ้าที่คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของเพศชายเช่นกัน

ทั้งนี้ การเลือกเครื่องแต่งกายแต่ละชนิด ผู้วิจัยได้ฐานคิดมาจากการใช้สัญลักษณ์แสดงความหลากหลายทางเพศผ่านสีหรือลวดลายตามคุณลักษณะสำคัญในบทที่ 4 เนื่องจากสีและลวดลายนั้นสามารถประกอบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกาย การใช้สัญลักษณ์ผ่านสีหรือลวดลายในเครื่องแต่ง

กายจึงเป็นการบอกเล่าความหลากหลายทางเพศที่นุ่มนวลและแนบเนียนที่สุด โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกและเน้นเอาเฉพาะสัญลักษณ์ของสีและลวดลายในเครื่องแต่งกายที่เป็นที่เข้าใจอย่างแพร่หลายในบริบทของสังคมไทย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตีความประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสารได้อย่างครบถ้วน ซึ่งเครื่องแต่งกายที่ผู้วิจัยกำหนดไว้มีด้วยกัน 4 ชั้น ดังนี้

- **เสื้อสีชมพูกับเสื้อสีฟ้า** ผู้วิจัยเลือกเสื้อสีชมพูและสีฟ้าจากสัญลักษณ์ที่ถูกเชื่อมโยงกับความ เป็นเพศ โดยสีชมพูเป็นสัญลักษณ์ของความอ่อนหวาน จึงกลายเป็นสีของความเป็นหญิง ขณะที่สีฟ้าหมายถึงความเข้มแข็ง จึงกลายเป็นสีของความเป็นชาย ยกตัวอย่างจากภาพถ่าย ในโครงการ Pink and Blue ของ Jeongmee Yoon ซึ่งตระเวนถ่ายภาพเด็กหญิงและ เด็กชายท่ามกลางสิ่งของเครื่องใช้ของพวกเขา เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าสีชมพูและสีฟ้ามีอิทธิพล ต่อการสร้างความหมายในฐานะสีที่เชื่อมโยงกับความเป็นเพศโดยสากล

ภาพที่ 46 ตัวอย่างภาพถ่ายจากโครงการ Pink and Blue ของ Jeongmee Yoon

(ที่มา: http://www.jeongmeeyoon.com/aw_pinkblue.htm)

- **กระโปรงกับกางเกง** ทั้งสองอย่างนี้ เป็นเครื่องแต่งกายที่ถูกผูกขาดการเป็นสัญลักษณ์ของ ความเป็นเพศที่ชัดเจนมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะกระโปรงที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องแต่งกาย เฉพาะของเพศหญิง และผู้ชายโดยทั่วไปจะไม่สวมกระโปรง โดยเฉพาะในบริบทของ สังคมไทยที่แม้แต่บางสถานที่หรือหน่วยงานก็ไม่อนุญาตให้หญิงข้ามเพศ (Transgender) สวมกระโปรงได้ กางเกงและกระโปรงจึงเป็นเครื่องแต่งกายที่มีพลังในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความ เป็นเพศ

- **รองเท้าติดโบว์และรองเท้าผ้าใบ** เนื่องจากรูปแบบของรองเท้าในปัจจุบันมีหลากหลาย และ ไม่มีการแบ่งแยกแน่ชัดว่ารองเท้าประเภทใดเป็นสัญลักษณ์ของประเภทใดเสียทีเดียว ผู้วิจัย จึงเลือก “โบว์ (Bow)” ซึ่งปัจจุบันมักจะพบเห็นว่าเป็นเครื่องประดับบนข้าวของเครื่องใช้ของผู้หญิง มาเสริมให้เป็นสัญลักษณ์ของรองเท้า ขณะที่ถึงแม้ว่ารองเท้าผ้าใบจะไม่ได้เป็น สัญลักษณ์ของเพศชายเสียทีเดียว แต่ก็ยังเป็นสัญลักษณ์ของความคล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง ผู้วิจัยจึงเลือกมาใช้แทนความเป็นเพศชายในฉากนี้
- **กระเป๋าลายดอกไม้** ผู้วิจัยเลือกกระเป๋าลายดอกไม้ เนื่องจากลายดอกไม้มีสัญลักษณ์เดียวกับ โบว์ นั่นคือเป็นรูปแบบหรือลายที่พบเห็นได้ตามข้าวของเครื่องใช้ของผู้หญิงเช่นกัน

การเลือกฉาก

สำหรับส่วนของฉากจะแปรผันตามการดำเนินเรื่อง ประกอบไปด้วย บ้าน, ร้านขายเสื้อผ้า และสนามเด็กเล่น ซึ่งสถานที่เหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน เนื่องด้วยต้องการ ให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นสถานการณ์ที่เรียบง่ายและเกิดขึ้นได้จริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การเล่าเหตุการณ์

ส่วนของเหตุการณ์ต่างๆในเรื่อง จากโครงเรื่องสมบูรณ์ จะเห็นว่าผู้วิจัยใช้สถานการณ์ที่มี รูปแบบคล้ายคลึงกันอยู่ 4 ครั้ง ได้แก่

การเลือกเสื้อ แล้วโดนห้าม

การเลือกกระโปรง แล้วโดนห้าม

และการเลือกรองเท้า แล้วโดนห้าม

ซึ่งการซ้ำสถานการณ์ใน 3 ครั้งแรกนี้ เพื่อย้ำกับผู้อ่านวัยเด็กให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าตัวละคร ลูกหมีมีความชื่นชอบเสื้อผ้าที่เป็นรูปแบบของเสื้อผ้าสำหรับเด็กผู้หญิง ในระยะของเหตุการณ์นี้ ผู้วิจัย คาดหวังจะให้ผู้อ่านวัยเด็กได้เข้าใจว่าลูกหมีไม่เหมือนเด็กผู้ชายทั่วไป และการซ้ำในครั้งที่ 4 คือ

การเลือกกระเป่า แล้วโดนล้อเลียน

ในส่วนนี้คือการซ้ำเพื่อตั้งเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินเรื่องไปสู่จุดสูงสุดของเรื่องที่ ลูกหมีรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ซ้ำๆที่ผ่านมา ซึ่งกลวิธีการใช้รูปแบบการเล่าซ้ำเช่นนี้ เป็นอีกหนึ่งกลวิธี ที่เป็นที่ยอมรับของเด็ก เพราะพวกเขาจะสนุกกับการคาดเดาลักษณะของการซ้ำในหน้าต่อไป

การตั้งชื่อเรื่อง

ส่วนของการตั้งชื่อหนังสือ “ชุดใหม่ของลูกหมี” เป็นการตั้งโดยเน้นความกระชับ เรียบง่าย อ่านดูแล้วพอจะคาดเดาเนื้อเรื่องได้ และไม่เป็นการเผยแพร่เตือนที่ต่อกรจะสื่อสารมากเกินไป

ในขั้นตอนต่อมา ผู้วิจัยได้จัดทำสตอรี่บอร์ด (Storyboard) แบบบรรยาย โดยการนำโครงเรื่องมาแยกออกเป็นฉากๆ พร้อมทั้งออกแบบภาพประกอบตามที่ได้คิดไว้ เพื่อคำนวณการจัดวางหน้ากระดาษตามเลขหน้าของหนังสือภาพ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตาราง 15 สตอรี่บอร์ด (Storyboard) ของหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี

ฉาก	เลขหน้า	ฉากตามโครงเรื่อง	อธิบายภาพประกอบ
-	1	ปกใน	- ลูกหมีสวมเสื้อผ้าตัวเดิม - ยืนมองตัวเองอยู่หน้ากระจก
1	2 - 3	ลูกหมีกำลังโตทำให้ชุดเก่าคับและใส่ไม่สบายตัว จึงขอร้องพ่อหมีแม่หมีให้พาไปซื้อชุดใหม่	- ลูกหมีสวมเสื้อผ้าตัวเดิมที่คับแน่น - หันหน้าเข้าหาพ่อหมีกับแม่หมีทำท่าดึงเสื้อที่คับให้พ่อแม่ดู
2	4	พ่อหมี แม่หมีพาลูกหมีไปยังร้านขายเสื้อผ้า	- พ่อหมีกับแม่หมีจูงลูกหมีไปยังร้านขายเสื้อผ้า

3	5	ลูกหมีวิ่งเข้าไปเลือกชุดตามที่ตัวเองชอบ	- ลูกหมียืนอยู่ที่ท่ามกลางเสื้อผ้า หลากหลายรูปแบบด้วยท่าทางตื่นเต้น
4	6 - 7	- ลูกหมีเลือกเสื้อสีชมพู - ป้าข้างเข้ามาร้องห้าม	- ลูกหมีหยิบเสื้อสีชมพูมาทาบตัว - ด้านหลังมีป้าข้างยืนทำท่าตกใจอยู่
5	8 - 9	ป้าข้างเลือกเสื้อสีฟ้าให้ลูกหมี	- ป้าข้างยื่นเสื้อสีฟ้าให้ลูกหมี - ลูกหมีทำหน้าอมองเสื้อสีฟ้า
6	10 - 11	- ลูกหมีเลือกกระโปรง - ลุงเสื้อเข้ามาร้องห้าม	- ลูกหมีสวมเสื้อสีฟ้า - ลูกหมีหยิบกระโปรงบานมาทาบตัว - ด้านหลังมีลุงเสื้อยืนทำท่าตกใจอยู่
7	12 - 13	ลุงเสื้อเลือกกางเกงให้ลูกหมี	- ลุงเสื้อยื่นกางเกงให้ลูกหมี - ลูกหมีทำหน้าอมองกางเกง
8	14 - 15	- ลูกหมีเลือกรองเท้าติดโบว์ - น้ำเปิดเข้ามาร้องห้าม	- ลูกหมีสวมเสื้อสีฟ้ากับกางเกง - ลูกหมีทำท่ารำใจลงรองเท้าติดโบว์ - ด้านหลังมีน้ำเปิดยืนทำท่าตกใจอยู่
9	16 - 17	น้ำเปิดเลือกรองเท้าให้ลูกหมี	- น้ำเปิดยื่นยืมมองลูกหมีสวมรองเท้า ผ้าใบ - ลูกหมีทำหน้าอ้อมองรองเท้าผ้าใบ ที่เท้าตัวเอง
10	18	จนสุดท้ายลูกหมีก็ได้เสื้อผ้าใหม่ครบชุด แต่ไม่ใช่ชุดที่ตัวเองชอบ จึงเดินหนี ออกมา	- ลูกหมีสวมเสื้อสีฟ้า กางเกง และ รองเท้าผ้าใบ - ลูกหมีทำหน้าอเดินก้มหน้าก้มตา
11	19	เมื่อเดินมาเรื่อยๆก็พบกับกระเป๋าลาย ดอกไม้	- ลูกหมีตาโตมองกระเป๋าลายดอกไม้
12	20	ลูกหมีชื่นชอบกระเป๋านี้มาก แต่ลูก ลูกข้าง, ลูกเสื้อ และลูกเปิดหัวเราะใส่	- ลูกหมีถือกระเป๋าลายดอกไม้ - ด้านหลังมีลูกข้าง, ลูกเสื้อ และลูก เปิดยืนหัวเราะอยู่
13	21	ลูกหมีได้ยินก็รู้สึกเสียใจ จึงทิ้งกระเป๋าวี แล้ววิ่งหนีไป	- กระเป๋าถูกทิ้งไว้ - ลูกหมีวิ่งรองไห้ออกไป - ลูกข้าง, ลูกเสื้อ และลูกเปิดยังคงยืน หัวเราะเหมือนเดิม
14	22	- วันต่อมาลูกหมีสวมชุดใหม่ไปเล่นที่ สนามเด็กเล่น - ลูกหมีรู้สึกอึดอัด	- ลูกหมีสวมเสื้อสีฟ้า กางเกง และ รองเท้าผ้าใบ - ยืนอยู่กลางสนามเด็กเล่น ด้วยสีหน้า ไม่มีความสุข

15	23	พ่อหมีกกับแม่หมียังเห็นลูกหมียังมีความสุขก็รู้สึกเป็นกังวล จึงเข้ามาถามไถ่	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหมียังนั่งเล่นรถของเล่นที่พื้น - ลูกหมียังมีสีหน้าเศร้าสร้อย - ด้านหลังมีพ่อหมีกกับแม่หมียืนมองด้วยสีหน้าเป็นกังวล
16	24	พ่อหมีกกับแม่หมียังจึงกอดบอปลอบลูกหมียังแนะนำว่าหากชุดนี้สวมใส่แล้วไม่มีความสุข ลูกหมีกก็เลือกชุดใหม่ที่สวมใส่แล้วไม่อึดอัดเสียดีกว่า	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหมียังยืนกอดพ่อหมีกโดยมีแม่หมียังอยู่ข้างๆ - ลูกหมียังคงมีสีหน้าเศร้าสร้อย - พ่อหมีกแม่หมียังสีหน้ายิ้มแย้ม
17	25	ลูกหมียังดีใจที่พ่อหมีกกับแม่หมียังเข้าใจตน	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหมียังยืนอยู่ระหว่างพ่อหมีกกับแม่หมียัง - สีหน้าของทั้งสามตัวละครยิ้มแย้มอย่างมีความสุข
18	26 - 27	ลูกหมียังมีความสุข สวมชุดใหม่ไปเล่นสนุกกับเพื่อนๆ	<p><i>*ภาพเรียงกันจากซ้ายไปขวา*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ลูกหมียังสวมเสื้อสีชมพูเล่นปืนปายกับลูกแมว - ลูกหมียังสวมเสื้อสีชมพูและกระโปรงเล่นวิ่งไล่จับกับลูกกระต่าย - ลูกหมียังสวมเสื้อสีชมพู กระโปรงบานและรองเท้าติดโบว์ไปเตะฟุตบอลกับลูกหมา
19	28 - 29	ลูกสัตว์หรือเด็กคนอื่นๆก็ควรเป็นชุดที่พวกเขาเลือกด้วยตนเอง พวกเขาจึงจะสวมชุดเหล่านั้นได้อย่างมีความสุข	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกสัตว์ชนิดต่างๆแต่งตัวด้วยชุดหลากหลายรูปแบบและหลากหลายสีสันยืนเรียงหน้ากระดาน - มีลูกหมียังอยู่ตรงกลาง - ทุกตัวหน้าตายิ้มแย้มมีความสุข
20	30	- ไม่มีตัวบท ใช้ภาพในการเล่าเพียงอย่างเดียว	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหมียังหน้าตายิ้มแย้ม - ชูกระเป๋าลายดอกไม้ใบเดิมาวดผู้อ่าน
-	31	คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง	-

จาก ตาราง 15 จะสังเกตได้ว่า ผู้วิจัยทำการเพิ่มรายละเอียดในช่วงฉากที่ 18 และ 19 โดยฉากที่ 18 ผู้วิจัยต้องการสื่อสารให้ผู้อ่านเห็นว่าถึงแม้ลูกหมียังจะชื่นชอบการแต่งกายที่ไม่ตรงกับเพศของตนเอง แต่ลูกหมียังก็สามารถเล่นสนุกอย่างเด็กทั่วไป ทั้งยังชื่นชอบการเตะฟุตบอลซึ่งเป็นกีฬาที่

เด็กผู้ชายนิยมเล่นกันได้อีกด้วย เป็นการสร้างความคลุมเครือให้กับตัวละครลูทิมี่ เพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจว่าการแต่งกายเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถใช้ตัดสินคุณค่าความเป็นเพศของบุคคลได้ ส่วนในฉากที่ 19 ผู้วิจัยกล่าวถึงลูกสัตว์ตัวอื่นๆที่นอกเหนือจากลูทิมี่ว่าพวกเขาก็สามารถเลือกชุดที่ตนเองอยากสวมใส่ได้เช่นกัน ด้วยต้องการสื่อสารว่าการประกอบสร้างตัวตนจากการแต่งกายนี้ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะของผู้มีความหลากหลายทางเพศเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปเองก็ควรมีอิสระในการประกอบสร้างตัวตนด้วยการแต่งกายเช่นกัน เป็นความตั้งใจที่ผู้วิจัยอยากนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศผ่านกรอบแนวคิดความหลากหลายเพิ่มเข้ามา และทำการเพิ่มหน้าที่ 31 คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง กล่าวคือ เป็นคำอธิบายในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพเล่มนี้อย่างตรงไปตรงมา นั่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้ปกครอง ในกรณีที่บุตรหลานเกิดคำถามจากสิ่งที่ได้อ่านในหนังสือภาพ ผู้ปกครองจะสามารถแนะนำได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นความรู้ให้แก่ผู้ปกครองในเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็กอีกด้วย

3. การเขียนส่วนของเนื้อหา และออกแบบภาพประกอบ

การเขียนส่วนของเนื้อหา

เมื่อได้รายละเอียดของโครงสร้างหนังสือภาพโดยรวมมาแล้ว ขั้นตอนต่อมาเป็นส่วนของการเขียนเนื้อหาที่จะนำไปใช้จริงในหนังสือภาพ เนื้อหาในที่นี้หมายถึงคำบรรยายและบทสนทนาในเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยมีความตั้งใจจะถ่ายทอดเนื้อหาเป็นคำกลอน ด้วยเล็งเห็นว่าการใช้คำกลอนจะช่วยให้อ่านได้สั้นไหลและเด็กยังชื่นชอบการอ่านคำคล้องจองอีกด้วย

ผู้วิจัยยังเลือกที่จะไม่บอกเพศของตัวละครลูทิมี่ลงในเนื้อหาโดยตรง และเลือกจะใช้สรรพนามแทนตัวลูทิมี่ว่า “หนู” เนื่องจากในเด็กเล็ก “หนู” เป็นคำที่ใช้แทนได้ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง เพื่อเป็นการเล่นกับความเข้าใจของผู้อ่านซึ่งจะสามารถตีความเพศของลูทิมี่ได้ตามแต่ดุลยพินิจ นอกจากนี้ยังได้ใส่ลูกเล่นคำติดปากของตัวละคร ซึ่งพบในหนังสือภาพเรื่อง *The Boy Who Cried Fabulous* ที่ตัวละครเอมีคำพูดติดปากว่า “Fabulous” เข้ามาเสริม โดยให้ตัวละครลูทิมี่มีคำพูด

ติดปากว่า “โอโฮ!” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเสริมความน่าเอ็นดูให้ลูกหมีและสร้างบุคลิกที่เฉพาะตัวให้กับตัวละคร

เมื่อเขียนไปได้ส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยได้นำคำกลอนที่เขียนไปเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจ ซึ่งทางอาจารย์ที่ปรึกษาได้ชี้แนะว่าการเขียนกลอนสำหรับเด็กนั้น ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น คำคล้องจองควรจะมีสัมผัสถูกต้องตามสระและมาตราตัวสะกด เพื่อให้เด็กจดจำและนำไปใช้ได้ถูกต้อง อีกทั้งการใช้จำนวนคำตามฉันทลักษณ์ยังช่วยเรื่องจังหวะการอ่านของเด็ก ซึ่งคำกลอนที่ผู้วิจัยเขียนยังมีจำนวนพยางค์ขาด-เกินค่อนข้างมาก และไม่มีคำสัมผัสบังคับ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเปลี่ยนจากการใช้คำกลอนให้เป็นคำบรรยายที่มีคำคล้องจองผสมกับรูปแบบการซ้ำประโยคแทน ซึ่งระหว่างนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาได้ชี้แนะให้บทวนการเลือกใช้กระโปรงในฉากที่ 6 และ 7 อีกครั้ง เนื่องจากกระโปรงเป็นสัญลักษณ์ที่ชัดเจนของเพศหญิง และในความเป็นจริงนั้น เป็นการยากที่พ่อแม่จะยินยอมให้ลูกชายสวมกระโปรงได้ตามใจ การเลือกใช้กระโปรงจึงอาจมีผลในทางการตีความของผู้อ่านโตไปกว่าเครื่องแต่งกายแบบอื่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อชี้แนะนี้ แต่ยืนยันจะใช้เลือกใช้กระโปรงตามเดิม ด้วยเหตุผลที่ต้องการจะทดสอบว่ากระโปรงมีผลต่อความคิดหรือความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างมากน้อยอย่างไร นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษายังชี้แนะให้เพิ่มรายละเอียดในฉากที่ 16 และ 17 ซึ่งเป็นฉากที่พ่อหมีกับแม่หมีเข้ามาปลอบโยนลูกหมี และอนุญาตให้ลูกหมีสามารถเลือกชุดใหม่ได้ตามใจตนเอง ในฉากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำว่าควรเพิ่มบทสนทนาในทำนองถาม-ตอบระหว่างลูกหมีและพ่อหมีกับแม่หมีว่า พ่อกับแม่จะโกรธไหมที่ลูกหมีไม่ชื่นชอบการสวมเสื้อผ้าตามแบบอย่างของคนอื่นกำหนดให้ เพื่อสะท้อนความกังวลในใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่กลัวการไม่ถูกยอมรับ ซึ่งการเพิ่มรายละเอียดในฉากดังกล่าวจะช่วยเพิ่มน้ำหนักของการสื่อสารในประเด็นการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ

ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับใช้และทำการเขียนส่วนของเนื้อหาที่จะใช้ในหนังสือภาพจนเสร็จ โดยหลังจากนั้นก็ได้นำส่วนของเนื้อหานี้เข้าปรึกษา พญ.จิราภรณ์ อรุณากร (กุมารแพทย์เวชศาสตร์วัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) เพื่อขอคำแนะนำในฐานะจิตแพทย์เด็ก ให้ช่วยตรวจดูโครงเรื่อง คำ วลี หรือประโยคในเนื้อหาของหนังสือภาพ ว่ามีส่วนใดที่อาจสร้างความสับสนหรือเสี่ยงต่อการถูกตีความในทางลบแก่เด็กหรือไม่ และการเลือกใช้กระโปรงจะมีผลต่อความคิดหรือความรู้สึกของผู้อ่านโตไปกว่าเครื่องแต่งกายแบบอื่นหรือไม่ ซึ่งได้คำตอบว่า *ไม่มีคำ วลี หรือประโยคในเนื้อหาของหนังสือภาพที่อาจสร้างความสับสนหรือเสี่ยงต่อ*

การถูกตีความในทางลบแก่เด็ก และไม่ได้รู้สึกติดใจเรื่องกระโปรงว่ามีผลต่อความคิดหรือความรู้สึกที่โตไปกว่าเครื่องแต่งกายแบบอื่น

ผู้วิจัยได้อ่านบททวนส่วนของเนื้อหา ก่อนจะตัดสินใจปรับแก้ในฉากที่ 1 ซึ่งเดิมที่ลูกหมีเห็นว่าชุดของตนเองเก่าแล้ว จึงวิ่งไปหาพ่อกับแม่เพื่อขอให้พาไปซื้อชุดใหม่ โดยผู้วิจัยปรับแก้เป็น ให้พ่อหมีและแม่หมีเป็นผู้สังเกตเห็นด้วยตนเองว่าชุดเก่าของลูกหมีคับแล้ว จึงพาลูกไปซื้อชุดใหม่ ด้วยเหตุผลว่า หากพ่อหมีและแม่หมีเป็นผู้ปกครองที่พร้อมจะยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น นั้นหมายความว่าพวกเขาจะต้องมีความใส่ใจในตัวลูกมาก ซึ่งการปรับแก้จะช่วยทำให้โครงเรื่องมีลักษณะรอบด้านขึ้น

การออกแบบภาพประกอบ

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำสตอรี่บอร์ดแบบบรรยายและเนื้อหาที่เขียนเสร็จแล้วไปให้นักวาดภาพประกอบวาด (ธัญพร ปัตถา) โดยมีผู้วิจัยคอยอธิบายและกำกับ ซึ่งในขั้นแรกได้ออกมาเป็นภาพร่างแสดงการทำทางการเคลื่อนไหวของตัวละคร โดยภาพประกอบที่ออกแบบนี้ ผู้วิจัยต้องการเน้นให้เห็นอารมณ์และความรู้สึกจากสีหน้าของลูกหมี โดยเฉพาะจุดเปลี่ยนระหว่างช่วงเวลาที่ตื่นตื่นกับการเลือกเสื้อผ้าให้ตัวเอง กับช่วงเวลาที่ถูกตัวละครอื่นๆเลือกเสื้อผ้าให้ และแสดงให้เห็นระดับความอึดอัดที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆของลูกหมีตั้งแต่ฉากที่ 5 เป็นต้นไปจนถึงจุดสูงสุดของเรื่องในฉากที่ 13

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เลือกการออกแบบภาพประกอบโดยละเว้นการวาดฉาก ด้วยการปล่อยฉากหลังเว้นว่างไว้เป็นพื้น ให้เกิดความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างรูปและพื้น เพื่อให้รู้ลักษณะ สีหน้า ท่าทาง และการเคลื่อนไหวของตัวละครโดดเด่นขึ้น ดึงความสนใจของผู้อ่านให้พุ่งเป้าไปยังตัวละครในภาพเพียงอย่างเดียว นั่นก็เพื่อให้ตัวละครสามารถสื่อสารความรู้สึกนึกคิดด้วยสีหน้าและท่าทางไปยังผู้อ่านได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการอาศัยความแตกต่างของรูปและพื้นในการขับความชัดเจนของรูปขึ้นเพื่อการสื่อสารความหมายที่ชัดเจนขึ้น ตามหลักทฤษฎีรูปและพื้น (Figure and Ground)

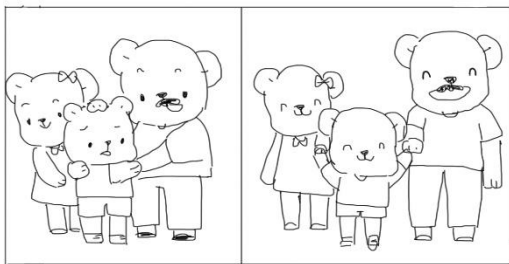
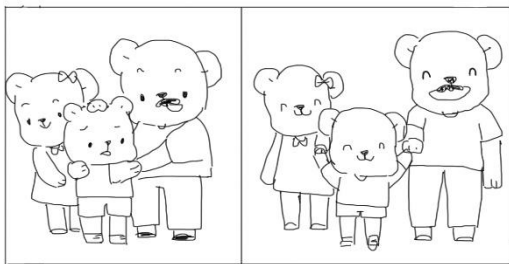
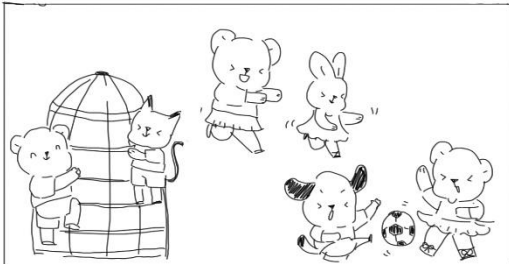
เมื่อรวมการสร้างสรรค์ทั้งสองขั้นตอนนี้เข้าด้วยกัน จึงได้เป็นข้อความในส่วนของเนื้อหาและภาพประกอบ (แบบร่าง) ดังต่อไปนี้

ตาราง 16 ข้อความในส่วนเนื้อหาและภาพประกอบ (แบบร่าง)

ฉาก	เลขหน้า	เนื้อหา (ข้อความ)	ภาพประกอบ (แบบร่าง)
-	หน้าปก	(ชื่อหนังสือ) ชุดใหม่ของลูกหมี (ผู้แต่ง) เรื่อง: สุทธิอาภา คุ่มครอง, ภาพ : รัชยพร ปัตถา	(ในขั้นตอนนี้ยังไม่ได้ทำการออกแบบหน้าปก)
-	1 (ปก ใน)	(ชื่อหนังสือ) ชุดใหม่ของลูกหมี	
1	2 - 3	ลูกหมีน้อยโตไว ทำให้ชุดเก่าคับแล้ว พ่อหมี แม่หมีเห็นใจ รีบเอ่ย ทันใด "ลูกจ๋า เดี่ยวพ่อกับแม่พาหนูไป ซื้อชุดใหม่นะจ๊ะ"	
2	4	วันหยุดมาถึงสักที พ่อหมี แม่หมีไม่รื้อรี พาลูกหมีไปยังร้านขายเสื้อผ้า	
3	5	ลูกหมีแสนดีใจ หนูจะได้ชุดใหม่สักที	
4	6 - 7	"โอ้โฮ! นั่นไง เสื้อสีชมพูสดใส เหลือเกิน" ลูกหมีรีบเดินเข้าไปหยิบเสื้อสี ชมพู ป้าข้างผ่านมาเห็นก็ร้องห้ามขึ้น ทันใด "ไม่ได้ ไม่ได้"	

5	8 - 9	<p>“เลือกเสื้อสีฟ้าสิจะหมีน้อย ป้าว่าสวยกว่าสีชมพูเป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมี่จะสวมเสื้อสีชมพู ได้อย่างไร”</p> <p>ลูกหมี่จึงจำใจเลือกเสื้อสีฟ้า ตามที่ป้าข้างบอก</p>	
6	10 - 11	<p>“โอ้โฮ! ตุ๊กติ กระโปรงยาวพลิว ไหวเหลือเกิน”</p> <p>ลูกหมี่รีบเดินเข้าไปหยิบ กระโปรง</p> <p>ลุงเสื้อผ่านมาเห็น ก็ร้องห้ามขึ้น ทันใด “ไม่ได้! ไม่ได้”</p>	
7	12 - 13	<p>“เลือกกางเกงสีเจ้าหมีน้อย ลุงว่าทะมัดทะแมงกว่ากระโปรง เป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมี่จะสวมกระโปรงได้ อย่างไร”</p> <p>ลูกหมี่จึงจำใจเลือกกางเกงตามที่ ลุงเสื้อบอก</p>	
8	14 - 15	<p>“โอ้โฮ! ตุ๊กติ รองเท้าติดโบว์น่ารัก เหลือเกิน”</p> <p>ลูกหมี่รีบเดินเข้าไปสวมรองเท้า ติดโบว์</p> <p>น้ำเป็ดผ่านมาเห็น ก็ร้องห้ามขึ้น ทันใด “ไม่ได้! ไม่ได้”</p>	

9	16 - 17	<p>“เลือกรองเท้าผ้าใบสีลูกหมี่น้อย น้าว่าสวมสบายกว่ารองเท้าติด โบว์เป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมี่จะสวมรองเท้าติด โบว์ได้อย่างไร”</p> <p>ลูกหมี่จึงจำใจเลือกรองเท้าผ้าใบ ตามที่น้าเปิดบอก</p>	
10	18	<p>ตอนนี้ลูกหมี่ได้ชุดครบแล้ว แต่ลูกหมี่ไม่ชอบใจชุดใหม่ของ ตัวเองสักเท่าไร</p> <p>และทันใดนั้น...</p>	
11	19	<p>“โอ้โฮ! ดูลิ กระเป๋าลายดอกไม้ ลูกใจเหลือเกิน”</p>	
12	20	<p>ลูกหมี่ไม่รอช้า รีบเดินเข้าไปหยิบ กระเป๋ามาลองสะพาย ลูกข้าง ลูกเสือ และลูกเปิดผ่าน มา ก็หัวเราะขึ้นทันใด</p> <p>“ฮ่า ฮ่า ฮ่า ลูกหมี่อะไรสะพาย กระเป๋าลายดอกไม้ ประหลาด จริงๆ”</p>	
13	21	<p>ลูกหมี่ได้ยินก็รู้สึกเสียใจ จึงทิ้ง กระเป๋าไว้แล้ววิ่งหนีไป</p>	
14	22	<p>วันต่อมา ลูกหมี่สวมชุดใหม่ไป เล่นกับเพื่อนๆ</p> <p>ชุดใหม่ของลูกหมี่สวมใส่สบาย ไม่คับแน่นเหมือนตัวเก่า</p> <p>แต่ทำไมกันนะ ลูกหมี่ถึงได้รู้สึก อึดอัด ไม่ชอบใจอยู่ดี</p>	
15	23	<p>พ่อหมี่กับแม่หมี่มองดูก็รู้สึกเป็น กังวล</p>	

		<p>ลูกหมีตัวน้อยไม่เล่นชนเหมือนแต่ก่อน</p> <p>ทั้งสองจึงเข้าไปถามไถ่</p> <p>“ลูกจำ หนูเป็นอะไร”</p>	
16	24	<p>“หนูไม่ชอบชุดใหม่เลยจ้ะ”</p> <p>ลูกหมีตอบอย่างน่าสงสาร</p> <p>พ่อหมีได้ยินจึงเข้าไปกอด แม่หมีได้ยินจึงเข้าไปปลอบ</p> <p>“โอ้ลูก ถ้าหนูไม่ชอบชุดใหม่ก็ไม่เป็นไร</p> <p>หนูอยากใส่ชุดไหนก็เลือกได้ตามใจอิสระ”</p>	
17	25	<p>ลูกหมีถามกลับเสียงใส</p> <p>“พอกับแม่จะไม่โกรธหนูหรือจ้ะ”</p> <p>พ่อหมีกับแม่หมีตอบด้วยรอยยิ้ม</p> <p>“พอกับแม่ไม่ได้รักหนูเพราะชุดที่สวมใส่</p> <p>เรารักหนูที่หัวใจดวงน้อยของหนูต่างหาก”</p>	
18	26 - 27	<p>ลูกหมียิ้มร่าหัวเราะเสียงใส สวมใส่ชุดใหม่ที่เลือกเองไปเล่นชนกับเพื่อนๆ</p> <p>ชวนลูกแมวปีนป่าย</p> <p>ชวนลูกกระต่ายวิ่งไล่จับ</p> <p>ชวนลูกหมาเตะฟุตบอล</p> <p>โอ้โฮ! ดูลี คลองแคล่วจิ้งเลย</p>	

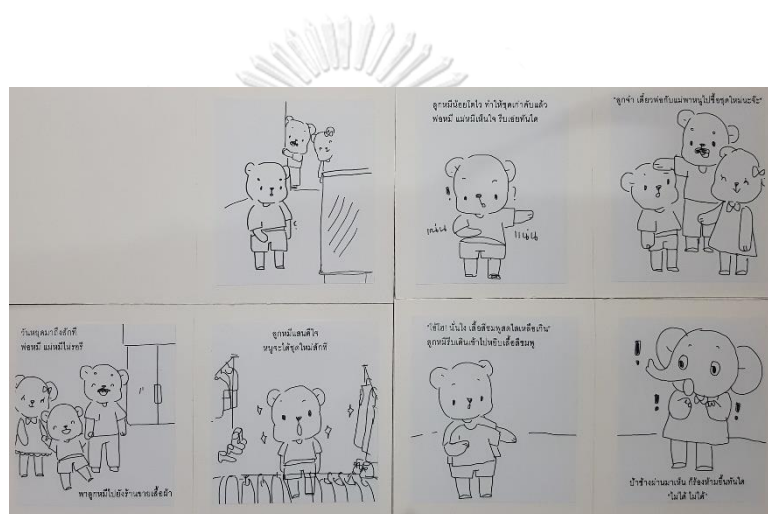
		และตอนนี้ลูกหมีไม่รู้สึกรู้สีก้ออีกแล้ว	
19	28 - 29	ลูกสัตว์ตัวอื่นๆก็เช่นกัน ไม่ว่าจะสวมใส่ชุดอย่างไร ก็ควรเป็นชุดที่พวกเขาเลือกด้วยตัวเอง พวกเขาจึงจะสวมชุดเหล่านั้นได้อย่างมีความสุข	
20	30	(ไม่มีตัวบท ใช้ภาพในการเล่าเพียงอย่างเดียว)	
-	31	(คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง)	(ไม่มีภาพประกอบ)

4. การทำรูปเล่มจำลอง (Dummy)

เมื่อได้ภาพร่างแล้ว ผู้วิจัยได้ทดลองนำเนื้อหามาจัดวางบนภาพร่างเพื่อหาตำแหน่งการวางตัวหนังสือที่เหมาะสมกับภาพประกอบในแต่ละหน้า จากนั้นจึงนำภาพร่างพร้อมตัวหนังสือมาจัดทำรูปเล่มจำลองด้วยกระดาษวาดเขียน มีขนาดตัวเล่ม 14.8×14.8 เซนติเมตร

ภาพที่ 47 รูปเล่มจำลอง (ปกและตัวเล่ม)

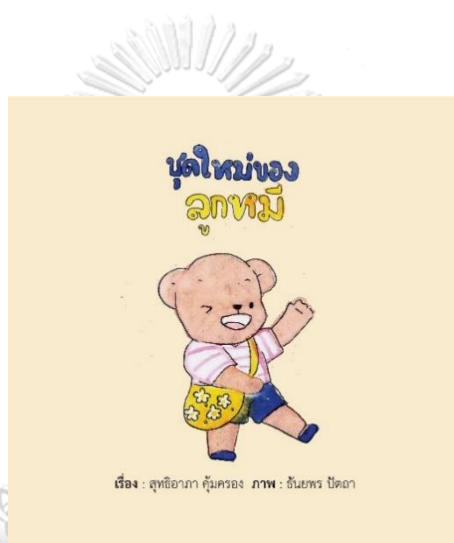

ภาพที่ 48 ตัวอย่างการจัดวางตัวหนังสือบนภาพร่างในรูปเล่มจำลอง

จากการจัดทำรูปเล่มจำลอง พบว่าภาพประกอบมีขนาดใหญ่ จึงทำให้ต้องวางตัวหนังสือลงไปอย่างเบียดเสียด และเมื่อผู้วิจัยนำรูปเล่มจำลองมาทดลองอ่านเพื่อดูว่าเมื่อเป็นรูปเล่มหนังสือแล้ว เนื้อหาและภาพประกอบมีความสับสนไหลไปในทางเดียวกันหรือไม่ พบว่าไม่มีข้อสะดุดในการอ่านแต่อย่างใด สิ่งที่ต้องแก้ไขจึงมีเพียงแค่ลดขนาดภาพประกอบและจัดวางตัวหนังสือให้เหมาะสม จากนั้นจึงเข้าสู่การจัดทำรูปเล่มสมบูรณ์

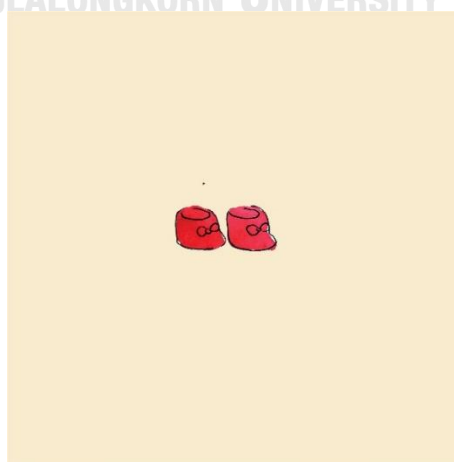
5. การจัดทำรูปเล่มสมบูรณ์

นอกจากการลงสีในบนภาพประกอบแล้ว สิ่งที่ต้องทำเพิ่มเติมจากรูปเล่มจำลองคือปกและคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง ในส่วนของปกหน้า ผู้วิจัยได้เลือกภาพในหน้าที่ 30 มาใช้ซ้ำ เนื่องจากเป็นภาพที่แสดงสีหน้ามีความสุขของลูกหมี ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการให้ภาพหน้าปกเป็นภาพของความสุ่มนั้น จะช่วยสร้างความประทับใจแรกให้แก่ผู้อ่าน ส่วนปกหลังในตอนแรกผู้วิจัยตั้งใจจะใช้ภาพกระโปรง แต่คาดว่าจะเป็นการบอกรบกวนผู้อ่านมากเกินไป จึงได้เปลี่ยนมาใช้ภาพของรองเท้าติดโบว์แทน จึงได้ออกมาเป็นภาพดังนี้

ภาพที่ 49 ปกหน้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 50 ปกหลัง

สำหรับคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากการศึกษาค้นคว้าในแนวคิดความหลากหลายทางเพศออกมาด้วยภาษาที่ไม่เป็นทางการมากนัก เพื่อให้อ่านได้ง่ายและกระชับที่สุด ดังนี้

คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง

มาทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศในเด็กกันเถอะ

ความหลากหลายทางเพศ (Gender Diversity) หมายถึง ผู้มีเพศวิถีทางเลือกทุกแบบนอกเหนือจากเพศชายและเพศหญิง ความหลากหลายทางเพศในเด็กมักจะแสดงออกในรูปแบบของอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ผ่านการเลือกเครื่องแต่งกาย การเลือกของเล่น หรือการใช้สรรพนามแทนตัวเอง ซึ่งเป็นการแสดงตัวตนผ่านรูปลักษณ์ภายนอกโดยไม่มีความรู้สึกทางเพศมาเกี่ยวข้อง

ความหลากหลายทางเพศไม่ใช่สิ่งผิดปกติ และไม่ใช่โรคทางจิตเวช แต่เป็นธรรมชาติของเด็กที่รับรู้ได้ด้วยตนเองว่าเป็นเพศใด และเลือกจะแสดงออกพฤติกรรมตามความรู้สึกและความต้องการภายในจิตใจ ซึ่งบางครั้งพฤติกรรมเหล่านี้อาจไม่ตรงกับเพศทางร่างกายของตนเอง เช่น เด็กผู้ชายบางคนอยากสวมใส่กระโปรง เด็กผู้หญิงบางคนอยากไว้ผมสั้น เป็นต้น

แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กที่แสดงพฤติกรรมไม่ตรงกับเพศทางร่างกายจะต้องมีความหลากหลายทางเพศเสมอไป บางครั้งการแสดงออกเหล่านี้ อาจเป็นเพียงรสนิยมความชอบหรือไม่ชอบของเด็กตามช่วงวัยเท่านั้น คุณพ่อคุณแม่ควรเฝ้าสังเกตพฤติกรรมและพูดคุยกับเด็กเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความชอบ/ไม่ชอบนี้อย่างใกล้ชิด

สำหรับเด็กบางคนที่ยืนยันความชอบและแสดงออกพฤติกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง คุณพ่อคุณแม่ก็ต้องเริ่มจากการยอมรับและทำความเข้าใจธรรมชาติของลูกเสียก่อน เพราะพ่อแม่เป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยให้ลูกเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาเป็น ทั้งยังเป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้สังคมเข้าใจพวกเขาได้มากขึ้นอีกด้วย

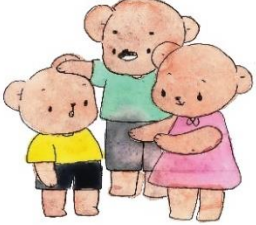

เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ใช่ความผิดปกติ และไม่ใช่ตัวตลก พวกเขาเหมือนเด็กทั่วไปที่อยากจะทำเสื้อผ้าที่ตนเองชื่นชอบ อยากจะเล่นสนุกกับเพื่อนๆ ได้อย่างอิสระ และต้องการความรัก ความเข้าใจจากคนรอบข้างอย่างที่เด็กคนหนึ่งสมควรจะได้รับ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้อ่าน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ เข้าใจและยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมของเราได้มากขึ้นค่ะ

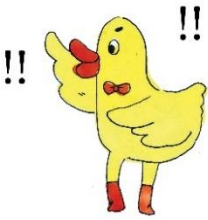

ซึ่งคำอธิบายข้างต้นนี้ นอกจากจะมีไว้เพื่ออธิบายในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพเล่มนี้โดยตรงไปตรงมาให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้ปกครองแล้ว ผู้วิจัยยังต้องการให้คำอธิบายดังกล่าวนี้ เป็นส่วนช่วยให้ผู้ปกครองได้ฉุ่คิดได้ว่า พวกเขาไม่ควรตระหนกตกใจหากบุตรหลานมีความชื่นชอบในการเลือกของไม่ตรงกับเพศของตนเอง เพราะนั่นอาจจะเป็นเพียงรสนิยมของเด็กในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่หากเด็กยังยืนยันความชื่นชอบเหล่านี้ ผู้ปกครองก็ควรยอมรับและทำความเข้าใจพวกเขาอย่างที่เขาเป็น

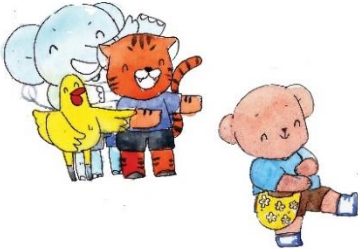

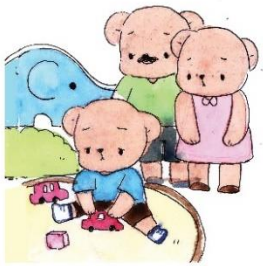

เมื่อได้ส่วนประกอบต่างๆทั้งเนื้อหาและภาพประกอบครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำทุกส่วนมาจัดเรียงเข้าด้วยกันโดยการจัดเรียงเป็นภาพหน้าคู่ และตรวจทานในขั้นตอนสุดท้าย ก่อนจะนำส่งโรงพิมพ์เพื่อตีพิมพ์ต่อไป

ตาราง 17 หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี

ฉาก	เลขหน้า	เนื้อหาและภาพประกอบ	
-	ปกหลัง - ปกหน้า		 เรื่อง : สุทธิอาภา คุ้มครอง ภาพ : ฉันทพร ปิณฑา
-	1 (ปกรอง)		

1	2 - 3	<p>ลูกหมีน้อยโตไว ทำให้ชุดเก่าคับแล้ว พ่หมี แม่หมีเห็นใจ รีบเย็บทันใด</p> 	<p>"ลูกจำ เดี่ยวพ่อกับแม่พาหนูไปซื้อชุดใหม่นะจ๊ะ"</p>
2 - 3	4 - 5	<p>วันหยุดมาถึงสักที พ่หมี แม่หมีไม่วอรี่ พาลูกหมีไปยังร้านขายเสื้อผ้า</p> 	<p>ลูกหมีแสนดีใจ หนูจะได้ชุดใหม่สักที</p>
4	6 - 7	<p>"โอ๊ย! มันโง่ เสื้อสีชมพูสุดใสเหลือเกิน" ลูกหมีรีบเดินเข้าไปหยิบเสื้อสีชมพู</p> 	<p>ป้าช้างผ่านมาเห็นก็ร้องห้ามขึ้นทันใด "ไม่ได้! ไม่ได้!"</p>
5	8 - 9		<p>"เลือกเสื้อสีฟ้าสิจ๊ะหมีน้อย ป้าว่าสวยกว่าสีชมพูเป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมีจะสวมเสื้อสีชมพูได้อย่างไร" ลูกหมีจึงจำใจเลือกเสื้อสีฟ้า ตามที่ป้าช้างบอก</p>

6	10 – 11	<p>“ไอ้โฮ! คู่สิ กระโปรงยาวพลั่วไหวเหลือเกิน” ลูกหมีรีบเดินเข้าไปหยิบกระโปรง</p> 	<p>ลูกเสือผ่านมาเห็นก็ร้องห้ามชั้นทันใด “ไม่ได้ ไม่ได้”</p>
7	12 – 13		<p>“เลือกกางเกงสีเจ้าหมีน้อย ลุงว่าตะมัดตะแมงกว่ากระโปรงเป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมีจะสวมกระโปรงได้อย่างไร” ลูกหมีจึงจำใจเลือกกางเกง ตามที่ลูกเสือบอก</p>
8	14 – 15	<p>“ไอ้โฮ! คู่สิ รองเท้าติดโบว์น่ารักเหลือเกิน” ลูกหมีรีบเดินเข้าไปสวมรองเท้าติดโบว์</p> 	<p>น้ำเป็ดผ่านมาเห็นก็ร้องห้ามชั้นทันใด “ไม่ได้ ไม่ได้”</p>
9	16 – 17		<p>“เลือกรองเท้าผ้าใบสิลูกหมีน้อย น้ำว่าสวมสบายกว่ารองเท้าติดโบว์เป็นไหนไหน หนูเป็นลูกหมีจะสวมรองเท้าติดโบว์ได้อย่างไร” ลูกหมีจึงจำใจเลือกรองเท้าผ้าใบตามที่น้ำเป็ดบอก</p>

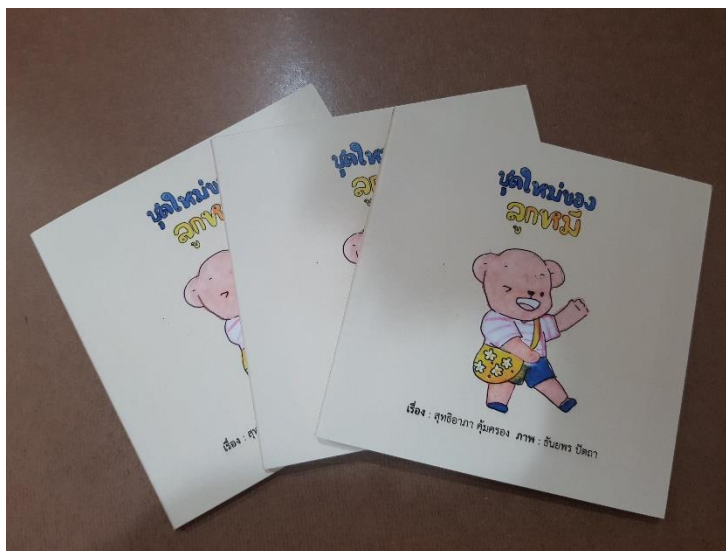
<p>10 – 11</p>	<p>18 – 19</p>	<p>ตอนนี้ลูกหมีได้ชุดครบแล้ว แต่ลูกหมีไม่ชอบใจชุดใหม่ของตัวเองสักเท่าไร และหันไปเดิน...</p> 	<p>“โอ้โฮ! ดูสิ กระเป๋าสายดอกไม้ถูกใจเหลือเกิน”</p>
<p>12 – 13</p>	<p>20 – 21</p>	<p>ลูกหมีไม่รอช้ารีบเดินเข้าไปหยิบกระเป๋าของสะพาย ลูกข้าง ลูกเสือ และลูกเป็ดผ่านมากก็หัวเราะขึ้นทันใด “อ่าอ่าอ่า ลูกหมีอะไรสะพายกระเป๋าสายดอกไม้ประหลาดจริงๆ”</p> 	<p>ลูกหมีได้ยินก็รู้สึกเสียใจ จึงทิ้งกระเป๋าไป แล้วเดินหนีไป</p>
<p>14 – 15</p>	<p>22 – 23</p>	<p>วันต่อมา ลูกหมีสวมชุดใหม่ไปเล่นกับเพื่อนๆ ชุดใหม่ของลูกหมีสวมใส่สบาย ไม่คับแน่นเหมือนตัวเก่า แต่ทำไมกันนะ ลูกหมีถึงได้รู้สึกอึดอัด ไม่ชอบใจอยู่ดี</p> 	<p>พ่อกับแม่หมีมองดูก็รู้สึกเป็นกังวล ลูกหมีตัวน้อยไม่เล่นเหมือนแต่ก่อน ทั้งสองจึงเข้าไปถามได้ “ลูกจำ หนูเป็นอะไร?”</p>
<p>16 – 17</p>	<p>24 – 25</p>	<p>“หนูไม่ชอบชุดใหม่เลยจ๊ะ” ลูกหมีตอบอย่างน่าสงสาร พ่อกับแม่หมีได้ยินจึงเข้าไปกอด แม่หมีได้ยินจึงเข้าไปปลอบ “โอ้ลูก ถ้าหนูไม่ชอบชุดใหม่ก็ไม่ใช่เป็นไร หนูอยากใส่ชุดไหนก็เลือกได้ตามใจอิสระ”</p> 	<p>ลูกหมีตามกลับเสียงใส่ “พ่อกับแม่จะไม่ใช่โรหนูหรือจ๊ะ” พ่อกับแม่หมีตอบด้วยรอยยิ้ม “พ่อกับแม่ไม่ได้รักหนูเพราะชุดที่สามใส่ เรารักหนูที่หัวใจดวงน้อยของหนูต่างหาก”</p>

<p>18</p> <p>26 – 27</p>	<p>ลูกหมีขี้รำห้าวเราะเสียงใส สวมใส่ชุดใหม่ที่เลือกเอง ไปเล่นสนุกกับเพื่อนๆ</p>	 <p>ชวนลูกแมวบินปาย</p>	<p>ชวนลูกกระต่ายวิ่งไล่จับ</p> <p>ชวนลูกหมาเตะฟุตบอล</p> <p>ไฮ้ไฮ้! ตูตี คล่องแคล่วจังเลย และตอนนี้ลูกหมีไม่รู้สึกอึดอีกแล้ว</p>
<p>19</p> <p>28 – 29</p>	<p>ลูกสัตว์ตัวอื่นๆก็เช่นกัน ไม่ว่าจะสวมใส่ชุดอย่างไร</p>		<p>ก็ควรเป็นชุดที่พวกเขาเลือกด้วยตัวเอง พวกเขาจึงจะสวมชุดเหล่านั้นได้อย่างมีความสุข</p>
<p>20</p> <p>30 – 31</p>	<p>นำภาพมาทำใบความรู้จากกระดาษแข็งในสี่เหลี่ยม</p> 	<p>นำภาพมาทำใบความรู้จากกระดาษแข็งในสี่เหลี่ยม</p> <p>การวาดภาพระบายสี (Color Drawing) หมายถึง ใช้สีระบายลงบนกระดาษหรือวัสดุอื่น ๆ เพื่อแสดงความคิดสร้างสรรค์ (Creative Imagination) สามารถเป็นงานศิลปะ และงานออกแบบได้ ทั้งงานใช้ประดับตกแต่ง และงานใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การวาดภาพระบายสีเพื่อใช้ในการสอน การวาดภาพระบายสีเพื่อใช้ในการบำบัด หรือการวาดภาพระบายสีเพื่อใช้ในการสื่อสาร</p> <p>การวาดภาพระบายสีเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ การสังเกต และการใช้จินตนาการของเด็กๆ การวาดภาพระบายสียังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย</p> <p>เพื่อให้เด็กสามารถวาดภาพระบายสีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กควรเตรียมความพร้อมก่อนการวาดภาพระบายสี ดังนี้</p> <p>1. เตรียมพื้นที่วาดภาพ: ควรเตรียมพื้นที่วาดภาพที่สะอาดและปลอดภัยสำหรับเด็กๆ</p> <p>2. เตรียมวัสดุ: ควรเตรียมวัสดุที่ใช้วาดภาพระบายสี เช่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีดินน้ำมัน สีเทียน สีปากกาสี และสีเคมี</p> <p>3. เตรียมอุปกรณ์: ควรเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้วาดภาพระบายสี เช่น แปรงสีฟันสี ไม้พาย ไม้จิ้มฟัน ไม้ขีดไฟ และกระดาษทิชชู</p> <p>4. เตรียมตัวอย่าง: ควรเตรียมตัวอย่างการวาดภาพระบายสีสำหรับเด็กๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวาดภาพ</p> <p>5. เตรียมคำอธิบาย: ควรเตรียมคำอธิบายเกี่ยวกับสีและเทคนิคการวาดภาพระบายสีสำหรับเด็กๆ</p>	

ตัวอย่างหนังสือภาพฉบับตีพิมพ์

ขนาด 15×15 เซนติเมตร พิมพ์ 4 สีทั้งเล่ม ใช้กระดาษอาร์ตด้านแบบหนา เข้าเล่มแบบสัน

กา

ภาพที่ 51 ปกหน้า (รูปเล่มจริง)

ภาพที่ 52 ปกหลัง (รูปเล่มจริง)

หลังจากกระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยในช่วงต้น ผู้วิจัยได้นำหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้อ่าน ได้แก่ กุมารแพทย์ แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร (กุมารแพทย์เวชศาสตร์วัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) ผู้เชี่ยวชาญด้าน

หนังสือภาพสำหรับเด็ก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิทร คงสมบูรณ์ (อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) และผู้เชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางเพศอาจารย์วุฒิ พงศ์ ภายะพิงค์ (วิทยากร, นักเขียน และนักส่งเสริมสุขภาพจิต) โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ดังนี้

แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร (2560, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ตัวหนังสือภาพสำหรับเด็กมีภาพรวมที่ใช้ได้ แต่ติดใจตอนจบเล็กน้อย ไม่แน่ใจสิ่งที่ต้องการสื่อ ว่าตัวละครลูกหมีเป็นผู้ชายแต่ชื่นชอบการใส่กระโปรงผู้หญิงหรือตั้งใจอยากให้เป็นเพศที่หลากหลาย เพราะการไปเตะบอล ปีนป่ายในตอนจบทำให้ดูคล้ายเป็นอย่างนั้น หากตั้งใจอยากให้เป็นเพศที่หลากหลาย ควรจะมีพฤติกรรมที่มีความเป็นผู้หญิงหรือทำอะไรที่กลางๆมากกว่า เช่น การปั่นป่าย เตะบอล เช่น ว่ายน้ำ ซี่จักรยาน เป็นต้น ทางด้านภาษา มองว่าไม่ค่อยสละสลวยนัก ควรจะเกล่าให้อ่านแล้วไม่ค่อยสะดุด และปรับแก้เรื่องคำคล้องจองด้วยเช่นกัน

ทางด้านผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิทร คงสมบูรณ์ (2560, สัมภาษณ์) ให้ข้อเสนอแนะว่า การสื่อสารในหนังสือภาพควรมีความระมัดระวังไม่ให้โจ่งแจ้งมากเกินไป เนื่องจากในนิทานภาพนั้น ภาพสามารถแสดงออกแทนคำพูดและแทนคำบรรยายได้ เส้นหน้ของนิทานภาพมันคือแสดงออกด้วยภาพโดยไม่โจ่งแจ้งและไม่ได้มีบรรยายให้เห็นแบบโดยไม่ต้องจินตนาการ ซึ่งการนำเสนอที่โจ่งแจ้งเช่นนี้อาจกลายเป็นดาบสองคม จึงอยากแนะนำว่าวัตถุประสงค์ของหนังสือภาพ น่าจะสอนให้คนมองเห็นถึงความเป็นคนคนนั้นที่แท้จริงโดยที่ไม่ได้แสดงออกด้วยเสื้อผ้า ไม่ใช่ช่วยยอมรับว่าเธอจะแต่งกายเป็นเพศใด ฉันก็รับได้ เนื่องจากในความเป็นจริง เรามีกฎเกณฑ์ทางสังคมในเรื่องการแต่งกายที่ยังต้องยอมรับอยู่ อาจปรับเปลี่ยนให้ตัวละครลูกหมีทำประโยชน์ให้กับคนอื่นๆ ใช้ความเป็นผู้หญิงในจิตใจแสดงความอ่อนโยนและช่วยเหลือผู้อื่น และใช้ความเข้มแข็งในร่างกายของตัวเองมาปกป้องคนอื่น ตรงนี้จะทำให้ละมุนละม่อมมากกว่า สำหรับการที่จะทำให้เห็นว่าคนคนหนึ่งมีบทบาททางเพศได้ถึง 2 อย่างจากนั้นการแต่งตัวอย่างไรก็ไม่สำคัญ สำหรับตัวเล่มหนังสือนั้น มองว่าค่อนข้างมีขนาดเล็กเกินไปสำหรับเด็กวัย 6 - 8 ปี ควรเปลี่ยนภาพหน้าปก เนื่องจากเป็นการเฉลยเนื้อหามากเกินไป และฉากของหนังสือมีน้อยไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมองว่า ในบางครั้งฉากหลังเป็นส่วนช่วยทำให้เราเห็นรายละเอียดเห็นสภาพแวดล้อม เป็นดั่งคือภาพจำลองของสังคม เพราะนั้นการใส่ส่วนนี้ลงไปจะช่วยอธิบายได้มากขึ้น เพิ่มรายละเอียดรูปภาพ ซึ่งบางที่อาจสามารถตัดคำพูดในบางฉากไปได้เลยด้วยซ้ำ

ขณะที่อาจารย์วุฒิพงศ์ ถายะพิงค์ (2560, สัมภาษณ์) มองว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* มีเนื้อหาและภาพรวมที่ดี แต่ยังไม่เหมาะกับบริบทของสังคมไทย โดยเชื่อว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยต้องการจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากกว่าการทำตัวแปลกแยกและให้ผู้อ่านมาเข้าใจยอมรับ ทั้งนี้ยังมองว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กที่สื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศเช่นนี้ เหมาะสำหรับผู้ปกครองอ่านมากกว่าเด็ก เพราะผู้ปกครองต่างหากที่ต้องการความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในเด็ก เนื่องจากเด็กผู้มีความหลากหลายทางเพศจะรู้จักตนเองและการพัฒนาอัตลักษณ์ด้วยตนเองอยู่แล้ว จึงได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มเติมในมิติของการแสดงให้เห็นภาพของการยอมรับจากเด็กวัยเดียวกัน และสร้างความภาคภูมิใจด้วยบทบาทหน้าที่และความดี จึงจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้เก็บเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อการอภิปรายผล และเป็นข้อเสนอแนะในการพิจารณาเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ในอนาคตต่อไป

5.2 การวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้รับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

หลังจากทำการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศสำเร็จออกมาเป็นรูปเล่มแล้ว ผู้วิจัยได้นำหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ไปให้กลุ่มตัวอย่างอ่าน เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้รับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้จากหนังสือ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุ 6 – 8 ปี จำนวน 20 คน มีช่วงอายุระหว่าง 28 – 48 ปี และเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันอังคารที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ที่โรงเรียนประชานิเวศน์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มสนทนาออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ได้แก่ กลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. ใช้เวลาสนทนาโดยเฉลี่ยกลุ่มละ 30 นาที ซึ่งมีกรอบการสนทนาจากคำถามต่อไปนี้

1. ทักษะการตีความความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง
2. ระดับความเข้าใจและการแยกแยะเพศของบุตร-หลานกลุ่มตัวอย่าง
3. กลุ่มตัวอย่างมีการอ่านหนังสือ/เลือกหนังสือกับบุตรหลานหรือไม่ อย่างไร
4. ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังจากได้อ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*
5. กลุ่มตัวอย่างจะเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่านหรือไม่
6. กลุ่มตัวอย่างจะยอมรับได้หรือไม่ หากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ
7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างต่อหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*

หลังจากทำการสนทนากลุ่มเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลสนทนาแลกเปลี่ยนเป็นหัวข้อตามกรอบคำถาม ดังนี้

1. ทักษะการตีความความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากกรอบคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการทราบทัศนคติเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งในแง่ของความคิดเห็นที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ และภูมิหลังในการยอมรับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแสดงความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปมากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเริ่ม

เปิดเผยตนเองและมีพื้นที่ให้แสดงตัวตนมากขึ้น รวมไปถึงการมีอัตลักษณ์ที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้นมากกว่าเมื่อก่อนอีกด้วย

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ก. มองว่า เมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับพื้นที่แสดงตัวตนในสังคมมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างจึงต้องทำความเข้าใจว่าในสังคมการใช้ชีวิต ไม่ได้มีเพียงเพศชายและเพศหญิง และจำเป็นต้องให้บุตร-หลานเรียนรู้ความหลากหลายเหล่านี้ด้วย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ก. ส่วนใหญ่เคยถูกบุตร-หลานตั้งคำถามเมื่อเด็ก ๆ พบเห็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“เค้า (ลูก) เคยถามค่ะ ... ก็สังคมในทุกวันนี้ มันเปลี่ยนไปจากตอนสมัยพ่อแม่เราเยอะค่ะ ก็ต้องรับรู้ว่าจะไม่ได้มีแค่ผู้หญิงและผู้ชาย บางครั้งผู้หญิงกับผู้หญิงก็เป็นแฟนกัน ผู้ชายกับผู้ชายเป็นแฟนกันก็มี ก็ต้องให้ลูกเรียนรู้ ให้เค้ารู้ไว้ แล้วก็ที่คุณแม่มาวันนี้ก็อยากที่จะรู้ด้วยว่า คุณพ่อคุณแม่หลายๆท่านจะสอนลูกกันอย่างไร คุณแม่เองก็จะสอนอย่างไรดี ในเมื่อมันเป็นอย่างนี้นะค่ะ”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองท่านนี้ได้เล็งเห็นความสำคัญของการตระหนักรู้ในความหลากหลายทางเพศ นั่นคือการรับรู้การมีอยู่ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม อีกทั้งยังมีความตื่นตัวที่จะแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศให้แก่บุตร-หลานอีกด้วย ซึ่งถึงแม้ผู้ปกครองท่านอื่นในกลุ่มตัวอย่าง ก. จะไม่ได้ให้ความเห็นที่ชัดเจน แต่ก็แสดงการตอบรับว่าเห็นด้วยกับผู้ปกครองท่านนี้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง ก. ยังมีทำที่ยิ้มแย้มและระมัดระวังการใช้คำพูดแสดงความคิดเห็นในคำถามดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นการสะท้อนถึงทัศนคติเชิงบวกของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความหลากหลายทางเพศได้อีกทางหนึ่ง

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. มองว่าความหลากหลายทางเพศนั้นมีอยู่ในสังคมไทยมานานแล้ว แต่ไม่ได้มีการแสดงออกอย่างเปิดเผย จนเมื่อสภาพสังคมปัจจุบันเอื้อให้มีพื้นที่ในการแสดงตัวตนมากขึ้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงได้รับโอกาสในการทำความเข้าใจมากขึ้นด้วยเช่นกัน จากตัวอย่างความคิดเห็น

“มันเป็นที่รู้และยอมรับมากขึ้น ... อาจจะเป็นอย่างนี้หรือเป็นอย่างนั้นมานานแล้ว แต่ด้วยสังคมในยุคสมัยก่อนทำให้ไม่สามารถแสดงความชัดเจนได้ เหมือนตอนนี้นั้นมันเป็นอะไรที่เปิดก็เลยมีความซับซ้อนมากขึ้น ... พร้อมทั้งจะแสดงตัว และพร้อมที่จะเข้าใจมากขึ้น”

(ผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“ถ้าเด็กที่เรียนนาฏศิลป์จะเป็นแบบนี้ตั้งแต่เรียนเลย คือมีแนวโน้ม เด็กที่เรียนโขน เรียนละคร (รับบท) จากผู้ชายมาเป็นผู้หญิงจะทำให้จิตใจหวั่นไหว แต่ถ้าเค้าไม่เกรงไม่ดื้อ เค้าจะทำอะไรก็ได้ ขอให้เค้าได้ก็คือโอเค สำหรับเรารับได้ บ้านเมืองของเราเปิดกว้าง ถามว่าเค้าได้ดีไหม เค้าก็ได้ดีเยอะนะ”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

นอกจากนี้ ตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ปกครองผู้หญิง 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ข. ยังสะท้อนให้เห็นว่า การยอมรับในตัวผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มาจากกรณีตัวอย่างที่ประพุดิตินดีและประสบความสำเร็จให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ จึงทำสังคมยอมรับและให้พื้นที่การแสดงออกตัวตนแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ จากนั้นจึงนำไปสู่การทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศของสังคมต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ข. ก็ไม่ได้มีท่าทีกระตือรือร้นหรือแสดงความต้องการจะแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศให้แก่บุตร-หลานอย่างกลุ่มตัวอย่าง ก. แต่อย่างใด จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีการให้พื้นที่ในการแสดงตัวตนแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงทำให้พบเห็นอัตลักษณ์ของเพศที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่าง ก. มีทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย มีความตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ ให้การยอมรับ และเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศให้แก่บุตร-หลาน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. ไม่ได้แสดงทัศนคติเชิงบวกหรือลบต่อความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน เพียงตระหนักรู้ถึงการมีอยู่เพราะ

สังคมที่เปิดกว้างจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และยอมรับได้ เนื่องจากพบเห็นผู้มีความหลากหลายทางเพศประพุดิตนดีและประสบความสำเร็จ

2. ระดับความเข้าใจและการแยกแยะเพศของบุตร-หลานกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกรอบคำถามในข้อนี้ มาจากการที่ผู้วิจัยต้องการทราบว่า บุตร-หลานวัย 6 – 8 ปีของกลุ่มตัวอย่าง จะสามารถเข้าใจความคงที่ของเพศ (เพศสรีระไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเปลี่ยนอัตลักษณ์ภายนอก) และแยกแยะเพศของบุคคลทั่วไปตามที่พบเห็นได้หรือไม่ และสามารถแยกแยะได้ในระดับใด เพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการสนับสนุนว่ากลุ่มเป้าหมาย (ผู้อ่านวัย 6 – 8 ปี) จะสามารถเข้าใจประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของคุณหนู* ได้จริงตามองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 อีกทั้งยังเป็นการสังเกตระดับความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบุตร-หลานของตนเองอีกด้วย ซึ่งจากกรอบคำถามดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างทั้งสองได้ให้คำตอบที่เหมือนกัน คือบุตร-หลานวัย 6 – 8 ปี สามารถแยกแยะเพศของบุคคลทั่วไปที่พบเห็นได้ กล่าวคือ สามารถตอบได้ว่าบุคคลใดมีความเป็นเพศชาย บุคคลใดมีความเป็นเพศหญิง และบุคคลใดเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แสดงให้ว่าเด็กในช่วงวัย 6 – 8 ปีสามารถเข้าใจความคงที่ของเพศได้ตามแนวคิดและทฤษฎี นอกจากนี้ ผู้ปกครองผู้ชาย 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ข. ยังได้เสริมว่า เด็กในช่วงวัยดังกล่าวไม่เพียงแต่แยกแยะเพศได้เท่านั้น ยังสามารถเข้าใจความซับซ้อนของความหลากหลายทางเพศในปัจจุบันได้อีกด้วย ดังนี้

“สมัยก่อนอาจจะมีแค่ตุ๊ดเกย์ แต่สมัยนี้มีดี ทอม แล้วดียังมีแยกไปอีก ว่าดีที่คบกับผู้หญิง และดีที่คบกับผู้หญิงและทอม เกย์ก็เหมือนกัน เกย์ผู้ชาย เกย์ผู้หญิง คือตอนนี้ในเค้าเข้าใจความซับซ้อน เข้าใจสับเซต (Subset) ย่อยของเพศทางเลือกอีกทีหนึ่ง ผมมองว่าอย่างนี้น่ะครับ”

(ผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากรู่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองยังได้แสดงความคิดเห็นเสริมตามความเข้าใจของพวกเขา ถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กในวัยดังกล่าวสามารถเข้าใจและแยกแยะความเป็นเพศได้ โดยกลุ่มตัวอย่าง ก. มีความ

คิดเห็นว่า ความเข้าใจในการแยกแยะเพศของเด็ก มาจากความอยากรู้อยากเห็นและช่างสังเกตของเด็กที่สนใจในความแตกต่างทางสรีระของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าเด็กช่วงวัย 6 – 8 ปีในปัจจุบันมีความสนใจในเรื่องดังกล่าวนี้เร็วกว่าเด็กวัยเดียวกันในอดีต ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“เค้า (ลูก) ก็จะมีถามเกี่ยวกับเรื่องสรีระ ... ถามว่าทำไมพี่ (ชาย) มีสรีระที่แตกต่างจากเค้าไป ถ้าจะอธิบายต้องหาเวลา เพราะสมัยนี้เร็วมาก แต่ถามว่าทำไมคุณแม่มีหน้าอก ทำไมหนูไม่มีอะไรอย่างนี้นะคะ จะสนใจเรื่องทั้งผู้หญิงและผู้ชาย แล้วก็ถามว่า ทำไมพี่มีของผู้ชาย (หมายถึงอวัยวะเพศชาย) หนูทำไมไม่มี”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. ได้ให้ความคิดเห็นเจาะจงไปยังความเข้าใจของเด็กที่มีต่ออัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าการที่เด็กสามารถเข้าใจความซับซ้อนเหล่านี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก 2 ปัจจัยประกอบกัน ทั้งการพบเห็นผู้มีความหลากหลายทางเพศจากสื่อ และการเรียนรู้มาจากกลุ่มเพื่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เด็กสมัยนี้สามารถแยกย่อยได้เร็วมาก อย่างเด็กประถมฯ ป. 3 – 4 เค้าก็เริ่มแยกได้แล้วนะ ครั้น ว่าเค้าไม่ได้เป็นตุคนะแต่เค้าเป็นเกย์ เค้าสามารถชอบผู้ชายด้วย ชอบผู้หญิงได้ด้วย ผมก็แปลกใจว่าเค้ารู้มาจากไหน บางทีอาจจะเห็นจากสื่อรีเปล่า”

(ผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“สื่อเป็นตัวกลางที่ทำให้เด็กมีความรู้ลึกลงว่า เปิดเผยได้ไม่ต้องปิด ... แต่ว่าที่สำคัญก็น่าจะเป็นผู้ปกครองต้องคอยดูว่าเค้าตามสื่อหรือว่าเค้าตามเพื่อน และลูกเราเป็นอย่างนั้นเพราะตามเค้าหรือว่าตัวเค้าเอง”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จึงสามารถสรุปได้ว่า เด็กช่วงวัย 6 – 8 ปีสามารถเข้าใจความคงที่ของเพศ และแยกแยะเพศของบุคคลได้ในระดับที่สามารถเข้าใจความซับซ้อนของความหลากหลายทางเพศได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็นและช่างสังเกตตามช่วงวัย, การพบเห็นผู้มีความหลากหลายทางเพศจากสื่อ และการเรียนรู้มาจากกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้ยังมองว่าความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวของบุตร-หลานนั้นพัฒนาไปเร็วมากหากเทียบกับเด็กช่วงวัยเดียวกันในอดีต

3. กลุ่มตัวอย่างมีการอ่านหนังสือ/เลือกหนังสือกับบุตร-หลานหรือไม่ อย่างไร

จุดประสงค์ของกรอบคำถามนี้ มาจากการที่ผู้วิจัยมองว่าผู้ปกครองคือผู้คัดกรองสื่อ (Gatekeeper) ก่อนที่จะไปถึงมือบุตร-หลาน จึงอยากทราบว่าโดยปกติแล้วกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอ่านหรือเลือกหนังสือกับบุตรหลานหรือไม่ และมีวิธีการเลือกหนังสือให้บุตร-หลานอย่างไร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งสองให้คำตอบเหมือนกัน คือ กลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยมีส่วนร่วมในการอ่านหนังสือกับบุตร-หลานของตน ทั้งการอ่านหนังสือไปพร้อมกับบุตร-หลานและการฟังบุตร-หลานอ่านหนังสือให้ฟัง อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างทุกคนยังเคยมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือกับบุตร-หลาน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งจะให้บุตร-หลานจะเป็นผู้เลือกหนังสือก่อน และตนเองคอยคัดกรองอีกที ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งจะใช้วิธี “พบกันครึ่งทาง” คือต่างฝ่ายต่างเลือกหนังสือที่ตนเองต้องการ จากนั้นจะมาช่วยกันคัดกรองอีกที ทั้งนี้การเลือกหนังสือจะพิจารณาจากความคุ้มค่าเป็นสำคัญ นั้นหมายถึงเนื้อหาและรูปลักษณ์ของหนังสือจะต้องเหมาะสมกับราคา ดังตัวอย่างคำตอบเหล่านี้

“แล้วแต่สถานการณ์ แต่ก็จะกรองว่าได้อันนี้ใหม่ลูก แต่ก็ต้องดูราคาก่อน เพราะถ้าให้เค้าออกกันเองเค้าก็จะดูราคาแล้วบอกว่า แม่อันนี้หนูไม่เอา มันแพง ... ก็ให้เค้าเก็บเงินซื้อเอง มันจะได้มีคุณค่ากับตัวเค้า”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“คือเวลาซื้อไม่ได้ซื้อแค่ครั้งละหนึ่งเล่ม ก็จะมี คุณแม่เลือกเล่มหนึ่ง ลูกเลือกเล่มหนึ่ง แล้วเรามาเลือกกัน ... ราคามีผลค่ะ ต้องเปิดดูว่าพวกเนื้อหา ว่ามันสมควรไหม ถ้าคุ้มค่าก็ซื้อ”

(ผู้หญิง 4, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากข้างต้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอ่านและเลือกสรรหนังสือสำหรับบุตร-หลานนั้น สามารถสะท้อนความใกล้ชิดและความเอาใจใส่ของผู้ปกครองมีต่อบุตร-หลานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการอ่านหนังสือร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง ถือเป็น การสร้างสายใยความสัมพันธ์ของครอบครัว อีกทางหนึ่ง เด็กจะเรียนรู้เนื้อหาของหนังสือไปพร้อมๆกับจดจำน้ำเสียงและสัมผัสของผู้ที่อ่านร่วมกัน จึงเกิดเป็นความผูกพันใกล้ชิด ในขณะที่การเลือกสรรหนังสือร่วมกัน หมายถึงความเอาใจใส่ในสื่อที่จะส่งไปถึงมือของบุตร-หลาน และยังเป็นการสะท้อนความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับช่วงวัยและความสนใจของบุตร-หลานอีกด้วย ซึ่งคำตอบของกลุ่มตัวอย่างในกรอบคำถามข้างต้นนี้ ได้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้ปกครองต่างก็มีความใกล้ชิดจากการอ่านหนังสือร่วมกับบุตร-หลาน และความเอาใจใส่จากการมีส่วนร่วมในการเลือกสรรหนังสือสำหรับบุตร-หลาน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* อาจสามารถแทนความคิดเห็นของเด็กที่มีต่อหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ได้เช่นกัน

4. ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังจากได้อ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*

หลังจากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกรอบคำถาม 3 ข้อข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองอ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับหนังสือภาพที่เพิ่งอ่านไปอย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นที่พบจากการสนทนาแลกเปลี่ยนได้ทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ความเข้าใจในประเด็นของหนังสือภาพ

หลังจากที่ได้อ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับความเข้าใจในประเด็นของหนังสือภาพ ซึ่ง กลุ่มตัวอย่าง ก. ส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่ค่อนข้างตรงกันว่าสิ่งที่หนังสือภาพต้องการจะสื่อสารคือ การให้อิสระเด็กในการแสดงอัตลักษณ์ผ่าน

การเลือกเครื่องแต่งกายหรือของใช้ โดยไม่ตัดสินตัวตนของเขาจากสิ่งที่เลือก ไม่ว่าจะมีความหลากหลายทางเพศหรือไม่ ยกตัวอย่าง

“ไม่รู้ว่าคุณแม่เข้าใจถูกไหม เหมือนกับว่าบางครั้งมันเป็นช่วงหนึ่งของเด็ก จริงๆแล้วไม่ใช่เด็ก (ผู้ชาย) ที่อยากใส่เสื้อสีชมพูจะเป็นตุ๊ดอย่างนี้ คือมันเป็นช่วงวัยที่เค้าชอบ โด๊พขึ้นเค้าอาจจะเปลี่ยนก็ได้ ตรงเนื้อหามันก็เหมือนกับว่าเด็กคนไหนที่ชอบต่อเนื่องจากคุณแม่ก็จะเข้าใจว่า เออละ แสดงว่าเค้าคงเป็นจริงๆ”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“ก็คืออย่าไปบังคับเค้า ให้เค้าเลือกใส่อะไรก็ได้ที่เค้าอยากใส่ เค้ายังไม่รู้หรอกว่ามัน (เสื้อผ้าที่เลือก) เป็นของผู้หญิงหรือผู้ชาย เหมือนกับว่าก็ปล่อยเค้าไปเถอะ เราเองก็จะรู้ว่าเค้าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายด้วย คืออย่าบังคับ เพราะว่าเด็กๆจะไม่ได้สนหรอกว่าฉันจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย อาจจะแค่ชอบที่จะใส่ ให้ปล่อยเค้าไป ให้เค้าแบบมีอิสระของตัวเอง”

(ผู้หญิง 4, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ความเข้าใจในข้างต้นนี้ โกล้เคียงกับความคาดหวังของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ในประเด็นที่ต้องการสื่อสาร โดยต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจในประเด็นการมีอิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า พวกเขาควรได้เลือกในสิ่งที่ตนเองชอบและสามารถแสดงตัวตนได้อย่างอิสระ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ก. สามารถเข้าใจในประเด็นดังกล่าวนี้ได้ค่อนข้างชัดเจนจากการอ่านหนังสือภาพ

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. มีความเข้าใจตรงกันภายในกลุ่มว่า สิ่งที่หนังสือต้องการจะสื่อสาร คือ การให้เด็กมีอิสระในการเลือกได้ตามใจ แต่หมายถึงในแง่ของการเลือกเครื่องแต่งกายหรือของใช้เพียงอย่างเดียว ไม่ได้รู้สึกว่าการสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศแต่อย่างใด ยกตัวอย่าง

“จริงๆแล้วเล่าเรื่องเพศเป็นทางอ้อมรีเปล่า เพราะจากที่อ่านแล้วเหมือนจะสื่อว่าให้เค้าเลือก ในสิ่งที่เค้าชอบ สิ่งที่เค้าเป็น และเลือกที่ชอบจริงๆมากกว่า โดยที่ว่าเรื่องเพศจะตามมาทีหลัง ถ้าเรายอมรับในสิ่งที่ลูกชอบและเลือกได้ก่อน”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ข., สทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“เหมือนหนังสือเล่มนี้มันสื่อไปในทางเดียวเลย สื่อในทางว่าลูกต้องเป็นแบบนี้ ซึ่งผมคิดว่า การสื่อไปในทางเดียวทั้งหมด เด็กไม่สามารถอ่านได้ตอนนี้ ถ้าเด็กอ่านตอนนี้ หมายถึงเด็ก เล็กนะครับ ถ้าเค้าอ่านแล้วเค้าเข้าใจ เด็กจะกลายเป็นคนมี EGO ไปเลย จะสร้าง EGO ให้ เด็กไปเยอะเลย เพราะว่าหนังสือชิ้นนี้ที่สื่อไปในทางเดียวเลย ... ในความรู้สึกของคนเขียนหรือ คนแต่งอาจจะอยากบอกว่ามันมีหลากหลายนะ ที่เราสามารถเลือกได้ในสิ่งที่เราเป็น ทุกคนก็ ควรจะยอมรับ อันนี้คือความรู้สึกของคนแต่ง แต่ความรู้สึกของคนอ่าน มันสื่อทางเดียวทางนี้ เลย”

(ผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากความเข้าใจที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนี้ ผู้วิจัยพบว่า ความเข้าใจของกลุ่ม ตัวอย่าง ก. เป็นความเข้าใจจากการนำเนื้อหาของหนังสือมาตีความร่วมกับ “คำอธิบายเพิ่มเติม” ใน ท้ายเล่ม มากกว่าการเข้าใจจากการตีความในเนื้อหาของหนังสือเพียงอย่างเดียว ซึ่งเห็นได้จากการ กล่าวถึง “รสนิยมความชอบไม่ชอบของเด็ก” และ “ความชอบที่อาจเปลี่ยนเมื่อผ่านช่วงวัยหนึ่ง” ซึ่งเป็นข้อมูลที่อยู่ในคำอธิบายเพิ่มเติมในท้ายเล่ม ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ข. เป็นความ เข้าใจที่มาจากการตีความจากเนื้อหาของหนังสือโดยตรง ไม่ได้นำคำอธิบายเพิ่มเติมมาตีความร่วมแต่ อย่างใด

นั่นหมายความว่า เนื้อหาและภาพประกอบในหนังสือภาพเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอให้ กลุ่มตัวอย่างเข้าใจประเด็นการมีอิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนของผู้มีความหลากหลายทาง เพศ จึงต้องอาศัยการทำความเข้าใจร่วมกับคำอธิบายเพิ่มเติมในท้ายเล่มเพื่อให้สามารถเข้าใจตรงกัน ว่า “อิสระในการเลือก” และ “การแสดงตัวตน” ในที่นี้ ไม่ใช่เพียงแค่การเลือกเครื่องแต่งกายเท่านั้น แต่หมายรวมถึงในแง่ของความหลากหลายทางเพศด้วยเช่นกัน

ความเข้าใจในสัญญาของหนังสือภาพ

ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาในหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ของกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาในเครื่องแต่งกาย และความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาในตัวละคร ซึ่งสัญญาในเครื่องแต่งกายนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน นั่นคือเข้าใจว่าเสื้อสีชมพู, กระโปรง, รองเท้าติดโบว์ และกระเป๋าลายดอกไม้ มีความหมายถึงสื่อถึงเพศหญิง ส่วนเสื้อสีฟ้า, กางเกง, รองเท้าผ้าใบ มีความหมายถึงสื่อถึงเพศชาย แต่มองว่ามีเพียง “กระโปรง” กับ “กางเกง” เท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความหลากหลายทางเพศ สีและลวดลายยังไม่มีผลต่อความเข้าใจมากนัก ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“เหมือนคำอธิบายข้างหลังเนี่ย ต้องการจะบอกเรื่องเพศใช่ไหมคะ แต่พอในนี้ (เนื้อหา) มันก็ไม่ได้บอกความหลากหลายทางเพศอะไรนอกจากกระโปรงกับกางเกง มันไม่ได้หลากหลาย”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“ถ้าลูกผมอ่าน ลูกผมจะสงสัยว่าทำไมเด็กผู้ชายถึงใส่กระโปรงไปเตะบอล เพราะว่าความเป็นผู้ชาย ผู้หญิง มันจะตลกกันออก เป็นจะถูกสั่งสอนโดยพฤติกรรมของพ่อแม่อยู่แล้ว โดยผู้ชายต้องสวมกางเกง ผู้หญิงต้องสวมกระโปรง แล้วความรู้สึกตรงนั้นมันจะฝังกับเรา”

(ผู้ชาย 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“แต่ถ้าเกิดถึงขนาดใส่กระโปรงนี้(ลูก)คงทราบแล้วละคะ เพราะถ้าเป็นสีนี้ยังไม่เท่าไร เรายังอธิบายว่าใส่ได้เหมือนกันลูกไม่เป็นไรหรอก สีอะไรเพศอะไรก็ใส่ได้”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ทั้งนี้จากการสนทนาเพิ่มเติม จึงทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากทั้ง 2 กลุ่มพยายามที่จะไม่ปลูกฝังความหมายของสีที่สื่อถึงความเป็นเพศให้แก่บุตร-หลาน เนื่องจากการผูกสีเข้ากับ

เป็นเพศนั้นีมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ในฐานะผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างจึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจแก่บุตร-หลานว่าสีนั้นไม่มีผลต่อความเป็นเพศแต่อย่างใด ดังนี้

“อย่างลูกเราเนี่ย เราไม่ได้แยกแยะเรื่องสี เพราะว่ามันจะมีงานที่เค้าต้องใส่สีชมพูอย่างนี้ เค้าก็จะพูดว่า แม่หนูไม่ใช่ แล้วมันจะต้องมีบางวันที่จำเป็นต้องใส่สีชมพู เราจะบอกลูกชายเราได้ เราจะไม่แบ่งแยกเรื่องสีกับลูก คือทุกคนมีสิทธิ์ที่จะชอบสีอะไรก็ได้”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากความคิดเห็นข้างต้น จึงสามารถอธิบายเหตุที่กลุ่มตัวอย่างมองว่ามีเพียง “กระโปรง” และ “กางเกง” เท่านั้นที่สื่อถึงความหลากหลายทางเพศได้ว่า เกิดจากการที่ “กระโปรง” และ “กางเกง” เป็นเครื่องแต่งกายที่ผูกติดกับความเป็นเพศหญิงและเพศชายโดยสามัญอยู่แล้ว การที่ตัวละครลูกหมีเลือกสวมกระโปรงแทนที่จะเป็นกางเกงอย่างที่ตัวละครลุงเสือแนะนำ จึงเป็นการสื่อถึงความหลากหลายทางเพศได้ชัดเจนมากกว่า “เสื้อสีชมพู” และ “เสื้อสีฟ้า” เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้ความสำคัญกับความหมายที่สื่อถึงความเป็นเพศในแต่ละสี จึงไม่มีผลต่อการสื่อสารความหลากหลายทางเพศมากนัก ส่วนรองเท้าติดโบว์, รองเท้าผ้าใบ และกระเป๋าลายดอกไม้ กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้การกล่าวถึงในรายละเอียด

สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในตัวละคร กลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถเข้าใจได้ว่าตัวละครลูกหมีเป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ แม้ส่วนใหญ่จะมีความลังเลในตอนแรกเนื่องจากหนังสือภาพไม่ได้ระบุเพศของตัวละครลูกหมีในเนื้อหา แต่จะมาริเริ่มแน่ใจว่าลูกหมีมีลักษณะของความหลากหลายทางเพศในตอนในตัวละครเข้าไปเลือกหยิบกระโปรงและถูกห้ามในฉากที่ 6 และส่วนใหญ่ต้องการให้ระบุเพศสีระของตัวละครลูกหมีให้ชัดเจนในเนื้อหาตั้งแต่ต้น โดยมองว่าหากต้องนำไปใช้กับกลุ่มผู้อ่านวัย 6 – 8 ปี เด็กอาจเกิดความสับสนได้ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนี้ไม่ถือว่าเป็นความเข้าใจสัญลักษณ์ในตัวละครสัตว์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เข้าใจแต่แรกว่าตัวละครลูกหมีเป็นเพศผู้ เพราะหมีคือสัญลักษณ์ของเพศชาย แต่เข้าใจว่าตัวละครลูกหมีเป็นเพศชายและเป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะตัวละครเลือกหยิบกระโปรงและถูกห้าม ซึ่งนอกจากนี้แล้ว กลุ่มตัวอย่างก็ไม่ได้การกล่าวถึงตัวละครประกอบอื่นๆในรายละเอียด

การเชื่อมโยงตนเองกับตัวละครในหนังสือภาพ

จากความตั้งใจแรกของผู้วิจัยในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศครั้งนี้ เพื่อการสร้างความตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสนทนาในกรอบคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศ กลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีการยอมรับในความหลากหลายทางเพศโดยภูมิหลังอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เมื่ออ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* จึงมองว่าหนังสือเล่มนี้เป็นเหมือน “คู่มือ” สำหรับผู้ปกครองในการทำความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็กมากกว่าการสร้างการยอมรับ ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“เด็กเค้าอ่านๆ เค้าน่าจะยังไม่รู้ว่าอะไร เค้ารู้อย่างเดียวว่าฉันชอบที่จะใส่ เค้ายังไม่ทันรู้ว่าอันนี้ (เสื้อผ้า) เป็นของผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่หลังจากที่ได้อ่านแล้วเหมือนกับเป็นการบอกผู้ปกครองว่า แทนที่จะห้ามว่า ลูกอย่าใส่ อันนี้ไม่ได้ อันโน้นไม่ได้ อาจจะมีบางคนที่มียุติกรรมแบบนี้ แต่พออ่านแล้วเค้าอาจจะมาเปลี่ยนใจว่าปล่อยลูกไปเถอะ ลูกอยากจะทำอะไรก็ใส่ไป เค้าอาจจะไม่ได้คิดถึงว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ก็แค่ชอบเฉยๆ”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ตระหนักและย้อนกลับมามองตนเองหลังจากการได้อ่านหนังสือภาพ สะท้อนจากความคิดเห็นดังต่อไปนี้

“อ่านไปแล้วคือรู้สึกว่าคุณที่ได้ประโยชน์คือผู้ปกครอง แต่พออ่านไปแล้วมันเหมือนสะกิดว่า เอ๊ะ เราลืมอะไรไปรีเปลา เหมือนสะกิดว่าเราอาจจะเคยทำกับลูกอย่างนี้”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“แต่พออ่านแล้ว ก็รู้สึกว่าเหมือนตัวเองอยู่เหมือนกันนะคะ เราก็เคยบังคับลูกแบบนี้ห้ามไม่ให้เค้าใส่นู่นนี่คะ”

(ผู้หญิง 4, กลุ่มตัวอย่าง ข., สทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนอยู่ในฐานะผู้ปกครอง ซึ่งตรงกับตัวละครพ่อหมีและแม่หมี แต่กลับมีความรู้สึกเชื่อมโยงกับตัวละครประกอบ (ได้แก่ ป้าข้าง, ลุงเสือ และน้ำเป็ด) ที่ทำหน้าที่ห้ามและคอยแนะนำเครื่องแต่งกายอื่นๆ ให้แก่ตัวละครลูกหมี ทั้งนี้เกิดจากการที่บางคนเคยพบเห็นหรือแสดงพฤติกรรมคล้ายตัวละครประกอบดังกล่าวไปโดยไม่รู้ตัว จึงพบว่าตนเองมีจุดร่วมเดียวกันกับตัวละครเหล่านั้นมากกว่าตัวละครพ่อหมีและแม่หมี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมองว่าหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ไม่เพียงแค่อช่วยให้พวกเขาเข้าใจลักษณะของความหลากหลายทางเพศในเด็ก แต่ยังช่วยให้ตระหนักถึงการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนของบุตร-หลาน โดยไม่กังวลถึงการกำหนดเพศจากการเลือกใช้สิ่งของหรือเครื่องแต่งกาย มากกว่าการเป็นสื่อเพื่อสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ

5. กลุ่มตัวอย่างจะเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่านหรือไม่

เมื่อผู้วิจัยสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มในกรอบคำถาม *กลุ่มตัวอย่างจะเลือกหนังสือภาพเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี ให้บุตร-หลานอ่านหรือไม่* พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างได้แตกออกเป็น 2 ทางตามกลุ่มสนทนา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ก. ตัดสินใจเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่าน โดยให้เหตุผลว่า มีเนื้อเรื่องกระชับ อ่านง่าย ภาพประกอบสวยเหมาะกับเด็ก อีกทั้งเนื้อหาและประเด็นสื่อสารในหนังสือยังสามารถเป็นตัวช่วยให้ผู้ปกครองสังเกตความคิดและพฤติกรรมของบุตร-หลานของตน ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“หากไม่ทราบถึงจุดประสงค์ว่าผู้แต่งต้องการจะสื่อถึงอะไร ถ้าให้คุณแม่เดาใจเด็ก คิดว่าเด็กที่ไม่ได้มีความหลากหลายทางเพศ อ่านแล้วจะไม่มีรู้สึกอะไร จะรู้สึกว่าลูกหมีคงเป็นผู้หญิง เพราะว่าใส่ชุดผู้หญิง แต่ถ้าอ่านแล้วรู้สึกว่า ลูกหมีเป็นผู้ชายแต่ใส่ชุดผู้หญิง อันนี้เราต้องกลับมาดูแล้วว่าลูกเราน่าจะเป็นแบบนี้”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ก., สทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง ก. มองว่านอกจากเนื้อหาและภาพประกอบของหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กแล้ว ตัวละครลูกหมียังสามารถช่วยชี้ให้กลุ่มตัวอย่างมองเห็นจุดร่วมระหว่างตัวละครกับบุตร-หลานของตนที่อาจมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อีกด้วย

ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่าง ข. ตัดสินใจยังไม่เลือกหนังสือภาพเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี ให้บุตร-หลานอ่าน ให้เหตุผลว่า หนังสือภาพมีเนื้อหาและประเด็นสื่อสารที่เฉพาะทาง เหมาะสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหาและต้องการความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็กมากกว่าการเผยแพร่ให้กลุ่มผู้อ่านทั่วไป เพราะเกรงว่าจะเป็นการยึดเยียดความคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศให้เด็ก ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“คิดว่าเราน่าจะดูพฤติกรรมเค้ามากกว่า ... ถ้าเราเห็นลูกเราเริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เราอยากให้ลูกแสดงความชัดเจน เราก็อาจจะหยิบก็ได้ คือเราดูหนังสือไปตามอาการของลูก แต่คือถ้าไปยึดตอนนี้ คิดว่ายังดีกว่า ... วิธีการนำเสนอ เนื้อหายังไม่โดนสำหรับครอบครัวที่ไม่ได้เจอปัญหาแบบนี้”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“(กลุ่มผู้อ่าน) ควรจะแคบกว่านี้ อาจจะเหมาะกับสถานศึกษา การพัฒนาความเป็นจิตวิทยาในวัยเด็ก สถาบันองค์กรอะไรแบบนี้มากกว่า”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ซึ่งเป็นการสะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่าง ข. มองว่าความคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศนั้น ยังไม่มีความสำคัญในระดับสากลที่จำเป็นจะต้องสร้างความเข้าใจให้แก่บุตร-หลาน ไม่ว่าเด็กจะมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือไม่ก็ตาม

6. กลุ่มตัวอย่างจะยอมรับได้หรือไม่ หากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

จากกรอบคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ต้องการจะทราบทัศนคติการยอมรับความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่าการยอมรับในความหลากหลายทางเพศของคนในสังคมไทยมักจะมีข้อจำกัดเมื่อเป็นคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่าข้อจำกัดในการยอมรับความหลากหลายทางเพศดังกล่าวนี้ จะพบในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยได้คำตอบจากกลุ่มตัวอย่างเป็นดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ก. ทุกคนได้ให้คำตอบในทิศทางเดียวกัน นั่นคือสามารถเปิดใจยอมรับได้ หากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยพร้อมจะทำความเข้าใจ สนับสนุน และส่งเสริมในสิ่งที่บุตร-หลานเลือกเป็น ขอเพียงพวกเขาเป็นคนดีและมีความประพฤติอยู่ในกรอบที่ดีตามที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวัง ดังคำตอบต่อไปนี้

“ก็ถ้าเค้าเลือก เราก็ต้องเปิดใจยอมรับให้ได้ ขอให้เป็นคนดีก็พอแล้ว แต่มันก็ต้องมีช่วงเวลาที่ต้องทำใจนะค่ะ แต่ในที่สุดเราก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เค้าเป็น แล้วก็ส่งเสริมเค้าก็พอ”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ส่วนตัวจะมีพวกที่เค้าเป็นเกย์ ชายรักชายเยอะ ที่ไปตีแบบๆด้วยกัน พ่อก็จะสอนเค้าว่า ถ้าอยากเป็นก็ได้ เราก็จะไม่ว่า เพราะส่วนตัวนี้ไม่ถือ จะ ‘ครับ’ ก็ได้ จะ ‘ค่ะ’ ก็ได้ แต่ก็จะมีกลุ่มแบบว่าออกแนวแรงๆหน่อย ออกสาวเยอะๆแบบนี้ แต่บางคนก็จะแบบเงิบๆ เราก็จะบอกเค้าว่า เออ ถ้าเป็น พ่อขอแค่คนนี้นะ (เงิบๆ) คนนี้ไม่เอานะ (แรงๆ) ส่วนแม่เค้าก็จะชอบให้ลูกเค้าเป็นแบบนี้ไปเลย เพราะว่าเค้าไม่ยอมมีปัญหาเกี่ยวกับลูกสะใจ”

(ผู้ชาย 1, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ข. กลับมีความคิดเห็นต่อกรอบคำถามนี้แตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ สามารถเปิดใจยอมรับได้ หากบุตร-หลานมีแนวโน้ม

จะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ในเบื้องต้น พวกเขาเลือกที่จะสังเกตพฤติกรรมของบุตร-หลาน และหาหนทางแก้ไขเมื่อยังมีโอกาส ซึ่งถ้าหากมั่นใจแล้วว่าบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศจริงก็พร้อมจะเข้าใจ ให้การสนับสนุน และสร้างการยอมรับให้แก่คนอื่นรอบข้าง ด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างคำตอบต่อไปนี้

“คือเป็นก็ต้องยอมรับได้ แต่เราก็เชื่อว่าไม้อ่อนดัดง่าย ... ก็คือก็ดึงเค้ากลับมา ค่อยๆสังเกต เค้าไปเรื่อยๆ”

(ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“ถ้าเรารู้สึกว่าลูกเราจะเป็นขั้นตอนแรกเลย เรามองดูพฤติกรรมและปรึกษาหมอก่อนเลย ว่า แก้ได้ไหม ถ้าแก้ไม่ได้ เราก็ควรจะเปิดทางให้ลูก และยอมรับทำอย่างไรจะหาวิธีไหนได้บ้างให้ ผู้คนรอบข้างยอมรับ แล้วเราก็สอนลูกว่า ถ้าหนูเป็นอย่างนี้ หนูจะต้องทำตัวอย่างไรที่จะให้ คนยอมรับตัวเองได้ในเมื่อหนูเป็นแบบนี้”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ทั้งนี้ นอกจากการยอมรับได้อย่างมีเงื่อนไขของผู้ปกครองส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่าง ข. แล้ว ยังมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่าตนเองยอมรับหรือไม่ยอมรับหรือไม่ หากบุตร-หลานมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยผู้ปกครองผู้ชาย 1 จากกลุ่มตัวอย่าง ข. มองว่า เด็กวัย 6 – 8 ปียังเร็วไปสำหรับการปักใจเชื่อว่าจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดัง คำตอบต่อไปนี้

“ผมคิดว่าเด็กในวัยนี้เค้าไม่น่าแยกแยะได้”

(ผู้ชาย 1, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ในทำนองเดียวกันกับผู้ปกครองผู้ชาย 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ข. ซึ่งไม่ได้ให้การกล่าวถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ หากบุตร-หลานของตนมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ให้คำตอบโดยการยกตัวอย่างถึงครอบครัวอื่นขึ้นมาแทน

“ครอบครัวที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นส่วนมากก็รับได้ แต่ครอบครัวที่มีลูกที่เป็นแบบนี้ เค้าก็จะพยายามหลีกเลี่ยงคำพูดพวก ตูต เกย์ อะไรที่จะสื่อถึงเรื่องเพศทางเลือก แต่พอลูกเราไปอยู่ข้างนอก ไปโดนเพื่อนเค้าล้อ หรือแม่แต่ญาติๆเอง จะทำให้เด็กรู้สึกแย่ เค้าก็จะคิดว่าเป็นแล้วทำไมหรือ หรือว่าฉันเป็นหรือ”

(ผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

จากคำตอบในข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นจุดร่วมบางอย่างในวิธีการตอบคำถามของผู้ปกครองทั้งสองท่าน นั่นคือ การเลี่ยงที่จะยังไม่พูดถึงการยอมรับ ในความหลากหลายทางเพศที่เกี่ยวข้องกับบุตร-หลานของตนโดยตรง ขณะที่ความคิดเห็นของผู้ปกครองทั้งสองท่านในกรอบคำถามข้อแรก เกี่ยวกับทัศนคติเรื่องความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง กลับเป็นไปในทางเดียวกันกับผู้ปกครองท่านอื่นๆในกลุ่มตัวอย่าง ข. นั่นคือการตระหนักรู้ถึงการมีอยู่เพราะสังคมที่เปิดกว้างจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และยอมรับได้ เนื่องจากพบเห็นผู้มีความหลากหลายทางเพศประพฤติตนดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งหากเปรียบเทียบคำถามคำถามในหัวข้อดังกล่าวของผู้วิจัยเป็นการรับรู้อย่างกะทันหันว่าบุตร-หลานของตนเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ การเลี่ยงที่จะยังไม่พูดถึงของกลุ่มตัวอย่างอาจเป็นการสะท้อน ความไม่พร้อมที่จะยอมรับได้ในทันทีทันใด หากบุตร-หลานของตนมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ด้วยทัศนคติที่ตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศในสังคม จึงมีแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างจะสามารถเปิดใจยอมรับในตัวบุตร-หลานของตนได้ในภายหลัง

นอกจากนี้ มีผู้ปกครองท่านหนึ่งในกลุ่มตัวอย่าง ข. ได้ให้คำตอบเป็นประโยคสั้นๆว่า “จะบอกเค้าว่าให้เลือกในสิ่งที่ดี” ซึ่งทันทีที่ได้ฟัง ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงความรู้สึกของการยอมรับจากน้ำเสียงและสีหน้าของผู้พูดที่มีต่อประโยคดังกล่าว จึงได้ทำการสอบถามผู้ปกครองท่านนี้เพิ่มเติม พบว่าผู้ปกครองคนดังกล่าวได้เข้าร่วมการสนทนาในฐานะย่าของหลาน และมีหนึ่งในบุตรชายเป็นผู้มีความ

หลากหลายทางเพศที่มีความประพฤติดีและประสบความสำเร็จในการเรียน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองท่านนี้สามารถแสดงการยอมรับในความหลากหลายทางเพศผ่านประโยคสั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เพราะเคยผ่านประสบการณ์ของการเปิดใจยอมรับ การทำความเข้าใจ และการมองเห็นคุณค่าในตัวบุตร-หลานผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดังจะเห็นได้จากคำตอบต่อไปนี้

“ตอนที่ท้องลูกหมออัลตราซาวด์ว่าเป็นผู้หญิง แต่พอออกมาเป็นผู้ชาย เราก็แบบ โอโฮ ตายแล้ว และอีกอย่างก็คือเราอยู่ในแวดวงนาฏศิลป์ จะเห็นตุ๊ด กระเทย อยู่แล้ว เราก็สังเกตุลูกเราไปด้วยจนวันหนึ่งเค้าบอกกับเราว่า ถ้าหนูไม่ใช่ผู้ชายเต็มตัว แม่รับได้ไหม พี่ก็พูดกับลูกว่า ลูกจะเป็นอะไรก็ได้ ขอให้ลูกเป็นคนดี อย่างนั้นหนูขอคบกับเพื่อนกลุ่มที่เรียนเก่ง แต่ในทุกวันนี้ถ้าถามว่าคุณแม่เสียใจไหม แม่ก็บอกว่าไม่เสียใจแต่ขออย่างเดียวอย่าแปลงเพศ (เหตุผลคือการแปลงเพศต้องดูแลตัวเองมากและมีความเสี่ยง) ที่เค้าเป็นแบบนี้ เพราะเคยเห็นพฤติกรรมของพ่อแล้วรู้สึกไม่ชอบ”

(ผู้หญิง 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าผู้ปกครองผู้หญิง 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ข. ท่านนี้ มักจะแสดงความคิดเห็นเฉพาะกรอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ แต่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในกรอบคำถามเกี่ยวกับตัวหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของคุณหมี่* ซึ่งผู้วิจัยมองว่า เนื่องจากผู้ปกครองท่านนี้ได้ผ่านการตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการมองเห็นคุณค่าในตัวบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมาด้วยตนเองแล้ว เนื้อหาของหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของคุณหมี่* จึงไม่ได้เป็นการกระตุ้นความรู้สึกหรือองค์ความรู้ใหม่ให้แก่ผู้ปกครองท่านนี้มากนัก กลุ่มตัวอย่างจึงไม่ได้แสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด

นอกเหนือจากกรอบคำถามในการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยได้สอบถามในข้างต้น กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้รับสารได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของคุณหมี่* ดังต่อไปนี้

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างต่อหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าภาพรวมของหนังสือภาพ อันได้แก่ การดำเนินเรื่อง การใช้ภาษารูปเล่ม และภาพประกอบ มีความน่ารักเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก

มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่แสดงความคิดเห็นเรื่องการปรับปรุงเนื้อหาของหนังสือภาพเพิ่มเติม โดยเสนอให้ระบุเพศของตัวละครลูกหมีให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการสับสนของผู้อ่านวัยเด็ก ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“ต้องทำให้ชัดเจนว่า ตัวละครนี้เป็นเพศอะไร บางทีเด็กจะสับสนได้ว่าลูกหมีเป็นเพศอะไร เพราะดูๆไปลูกหมีเค้าก็เข้ากับสีชมพูดี”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

และกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนที่ต้องการให้จัดทำเป็นหนังสือชุด เพื่อขยายเส้นเรื่อง เพิ่มการอธิบายขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงตนเองของตัวละครผู้มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งต้องการให้มีการระบุช่วงวัยของผู้อ่านอย่างชัดเจนให้ที่หน้าปก มีคำแนะนำสำหรับผู้ปกครองเพื่ออธิบายเนื้อหาของหนังสือภาพไปพร้อมๆกับการชี้แจงให้ผู้ปกครองคอยชี้แนะหรือตอบข้อสงสัยของเด็กขณะอ่านหนังสือเล่มนี้ไปด้วย ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“ควรทำหนังสือออกมาสักประมาณ 3 ชุด เพราะเนื้อหามันเยอะ มันไม่สามารถจบได้ในเล่มเดียว เนื้อหามันค่อนข้างละเอียด ต่อให้แก้ภาพ แก้เนื้อหา ถ้าเล่มเดียวรายละเอียดเยอะไป มันก็ไม่น่าอ่าน แต่ทำหลายๆเล่มคนก็จะอยากติดตาม ทำให้ดูน่าติดตาม”

(ผู้หญิง 1, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนทนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

“แต่ตรงคำนำ ผมอยากให้มันมีเพิ่มอีกสักนิดหน่อย คืออย่างเวลาผู้ปกครองมาอ่าน หรือเลือก จะได้อ่านสักว่า เอ้ หนังสือเล่มนี้เพื่ออะไร ผมมองแล้วก็เปิดดูมา เด็กๆเค้าน่าจะชอบเพราะมันมี ภาพ”

(ผู้ชาย 3, กลุ่มตัวอย่าง ข., สันทนากรุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าการแก้ไขปรับปรุงในส่วนนี้ จะช่วยให้หนังสือภาพเรื่อง ชุดใหม่ของลูก หนี มีแนวโน้มจะขยายกลุ่มผู้อ่านได้มากขึ้น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) เพื่อศึกษาหาคุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศแล้วจึงนำคุณลักษณะสำคัญเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการลงมือสร้างสรรค์หนังสือภาพเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยขึ้นมาหนึ่งเล่ม แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบคำถามนำวิจัยทั้งหมด 3 ข้อ โดยผู้วิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัยตามลำดับคำถามนำวิจัย ดังนี้

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1 คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างไร

คุณลักษณะสำคัญของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก

คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการเล่าเรื่องความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก คือ การสอดแทรกเรื่องความหลากหลายทางเพศลงไปของคุณลักษณะพื้นฐานที่เรียบง่ายและคุ้นเคยดีของหนังสือภาพสำหรับเด็กโดยทั่วไป ภายใต้รูปแบบการเล่าเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 ตัวละคร

1.1.1 ตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศ

โดยส่วนใหญ่จะใช้ตัวละครเอกของเรื่องเป็นตัวแทนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งตัวละครเหล่านี้ก็มีรูปแบบการนำเสนอความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกันออกไป สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ (1) ตัวละครที่แต่งกายไม่ตรงตามเพศสรีระ (2) ตัวละครที่แสดงบทบาททางเพศไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม (3) ตัวละครที่ดัดแปลงมาบุคคลจริง

ทั้งนี้ ในตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศเองก็มีความซับซ้อนและหลากหลายแฝงอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งลักษณะความหลากหลายทางเพศของตัวละคร มีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจน หมายถึง ตัวละครมีการแสดงออกตัวตนและความต้องการอย่างชัดเจนให้ผู้อ่านได้รู้ว่าตนเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ อีกรูปแบบหนึ่งคือ (2) ลักษณะความหลากหลายทางเพศที่คลุมเครือ หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากความเป็นเพศของตนเอง และตัวละครเหล่านี้จะไม่พยายามบอกว่าตนเองเป็นเพศอะไรหรือเลือกจะเป็นเพศอะไร เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตีความได้ตามดุลยพินิจ

1.1.2 ทักษะของตัวละครที่มีต่อความหลากหลายทางเพศ

อันหมายถึงตัวละครประกอบในเรื่อง ซึ่งเป็นตัวละครที่แวดล้อมอยู่รอบข้างตัวละครเอกผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มที่แสดงการยอมรับความหลากหลายทางเพศได้ตั้งแต่แรก, กลุ่มที่ไม่แสดงการยอมรับความหลากหลายทางเพศจวบจนจบเรื่อง และกลุ่มที่แสดงการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในตอนต้น และเปลี่ยนมาให้การยอมรับในภายหลัง

1.2 โครงเรื่อง

1.2.1 แนวการเล่าเรื่อง มีทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้

- รูปแบบที่ 1 คือ ตัวละครเอกผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง จึงต้องพิสูจน์ตนเองด้วยการแสดงคุณค่าและความสามารถให้บุคคลเหล่านั้นยอมรับ
- รูปแบบที่ 2 คือ ตัวละครเอกผู้มีความหลากหลายทางเพศแสดงคุณค่าและความสามารถของตนต่อครอบครัวและคนใกล้ชิดแล้ว แต่ไม่ได้รับการสนใจหรือยอมรับ จึงต้องออกค้นหาผู้ที่จะสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าในสิ่งที่พวกเขาเป็น
- รูปแบบที่ 3 คือ ใช้ตัวละครเอกบอกเล่าลักษณะ พฤติกรรม และความรู้สึกของผู้มีความหลากหลายทางเพศ คล้ายกับการให้ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจผู้มีความหลากหลายทางเพศ

- รูปแบบที่ 4 คือ เล่าเรื่องโดยการยกเนื้อหาและภาพมาเป็นฉากๆ ซึ่งแต่ละฉากมีความสัมพันธ์กันโดยภาพรวม แต่ไม่ได้มีความต่อเนื่องระหว่างฉาก ซึ่งแต่ละฉากจะนำเสนอความหลากหลายในรูปแบบต่างกัน

1.2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่ตัวละครพบเจอ

อันหมายถึง สิ่งที่ตัวละครผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญหน้า ซึ่งมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว, (2) การถูกล้อเลียน ถากถาง และถูกกลั่นแกล้ง และ (3) ตัวละครไม่มีความสุข

1.2.3 หนทางการสร้างการยอมรับ

วิธีการที่ตัวละครผู้มีความหลากหลายทางเพศใช้ในการสร้างการยอมรับจากตัวละครอื่นๆ มี 3 วิธี ได้แก่ (1) การแสดงคุณค่าของตนเอง, (2) การค้นพบคนที่เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ตนเป็น และ (3) การสร้างความเข้าใจให้คนรอบข้าง

1.2.4 ตอนจบของเรื่อง

ตัวละครเอกหรือตัวละครที่มีความหลากหลายทางเพศได้พบกับความสุขในตอนจบของเรื่อง ซึ่งเป็นความสุขมาจากการคลี่คลายปัญหาและอุปสรรคที่ตนพบเจอ ไม่ว่าจะเป็นความสุขจากการเป็นที่ยอมรับหรือการได้เห็นคุณค่าของตนเองก็ตาม

1.3 แนวคิดของเรื่อง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดในเรื่องของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย จะมีการกล่าวถึงแนวคิดอยู่ 6 ประเด็น ดังนี้

- การทำลายความเป็นเพศตามความคาดหวังของสังคมด้วยความชื่นชอบและความฝัน
- ไม่ควรตัดสินใครด้วยอัตลักษณ์และบทบาททางเพศที่ไม่ตรงกับความคาดหวังของสังคม
- พ่อแม่ควรเปิดใจยอมรับในสิ่งที่ลูกเป็น
- ความแตกต่างหลากหลายเป็นเรื่องธรรมชาติและไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่ดี
- ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องการการยอมรับและความเข้าใจจากคนรอบข้าง
- ทุกคนล้วนมีคุณค่าในตนเอง

1.4 การสื่อสารด้วยฉาก

ฉากสามารถใช้เป็นองค์ประกอบเสริมในการสื่อสารความหมายเพิ่มเติม เมื่อผู้สร้างสรรค์เลือกวางสิ่งของบางประการไว้ในฉาก หรือการใส่รายละเอียดลงในฉากเหล่านี้ เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ด้านอื่นๆของตัวละครโดยไม่ต้องพึ่งพาเนื้อหา

1.5 การสื่อสารด้วยภาพประกอบ

นอกเหนือจากการทำหน้าที่ประกอบเนื้อหาแล้ว ภาพประกอบยังมีส่วนช่วยเสริมในรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ภาพประกอบที่เสริมอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร ใช้ในสถานการณ์ที่เนื้อหาไม่ได้กล่าวถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครนั้นๆ แต่แสดงออกผ่านสีหน้าของตัวละคร
- ภาพประกอบที่เสริมให้เห็นรายละเอียดบางอย่าง ใช้ในสถานการณ์ที่ต้องการสื่อสารผ่านรูปลักษณะของตัวละครในภาพประกอบหรือฉาก เพื่อเสริมให้เห็นลักษณะของตัวละครที่อาจสะท้อนนิสัยใจคอหรือสิ่งที่นึกคิด
- ภาพประกอบที่สื่อสารโดยการละเว้นรายละเอียดบางอย่าง ใช้ในสถานการณ์ที่ไม่ต้องการการไม่เจาะจง เพื่อให้การละเว้นเหล่านั้นสามารถแทนที่ด้วยสิ่งใดก็ได้ตามแต่การตีความของผู้อ่าน
- ภาพประกอบเป็นตัวหลักในการสื่อสาร ใช้ในสถานการณ์ที่เนื้อหาไม่ได้สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา ภาพประกอบจึงทำหน้าที่ในการสะท้อนความหมายที่แท้จริงแทน

1.6 กลุ่มผู้อ่าน CHULALONGKORN UNIVERSITY

ระดับช่วงวัยของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับระดับความเข้มข้นของเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพ ยิ่งกลุ่มผู้อ่านมีอายุน้อยเท่าใด ยิ่งจำเป็นต้องสอดแทรกเนื้อหาความหลากหลายทางเพศลงไปอย่างแนบเนียนที่สุด แล้วจึงเพิ่มน้ำหนักของการเล่าเรื่องและการตีความมากขึ้นได้ตามพัฒนาการในความเข้าใจเรื่องความเป็นเพศของแต่ละช่วงวัย

2. คุณลักษณะของกลวิธีการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก

คุณลักษณะของกลวิธีที่ใช้เพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก มีด้วยกัน 2 วิธี ดังนี้

2.1 การใช้สัญญาะ

อันหมายถึงการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศโดยการใช้สัญลักษณ์บางอย่างในการบอกเล่าความหมายแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่

- 2.1.1 การใช้สัญญาะแสดงความหลากหลายทางเพศผ่านตัวละคร มีด้วยกัน 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้ (1) การใช้สัญญาะผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ, (2) การใช้สัญญาะผ่านการแสดงบทบาททางเพศที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคม (3) การใช้สัญญาะผ่านตัวละครสัตว์ที่มีพฤติกรรมไม่ตรงกับเผ่าพันธุ์ของตนเอง และ (4) การใช้สัญญาะผ่านการเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- 2.1.2 การใช้สัญญาะแสดงความหลากหลายทางเพศผ่านสีหรือลวดลายในภาพประกอบ คือ การนำเสนอความหลากหลายทางเพศโดยการใช้สีหรือลวดลายที่มีความหมายสื่อถึงความเป็นเพศในภาพประกอบ ทั้งที่สื่อถึงเพศหญิง/ชาย และเพศที่หลากหลาย
- 2.1.3 การใช้สัญญาะแสดงความหลากหลายทางเพศผ่านคำที่สื่อถึงความเป็นเพศ คือ การนำเสนอความหลากหลายทางเพศโดยใช้คำที่มีความหมายของความเป็นเพศแฝงอยู่ ซึ่งเป็นได้ทั้งคำที่ตัวละครใช้พูดเอง หรือคำที่ตัวละครอื่นใช้เรียก ล้อเลียน หรือกล่าวถึงเพื่อบ่งบอกว่าตัวละครนั้นๆเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ทั้งนี้ การใช้สัญญาะดังกล่าวในการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศมีข้อจำกัด นั่นคือ ผู้สร้างสรรค์และผู้อ่านต้องมีความเข้าใจในสัญญาะเดียวกัน จึงจะทำให้สัญญาะดังกล่าวสื่อสารไปได้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.2 การลดทอนความสมจริง

อันหมายถึงการเล่าเรื่องในเนื้อหาและประเด็นที่อ่อนไหวด้วยการลดความสมจริงบางประการลง เพื่อให้เนื้อหาของเนื้อหาและประเด็นนั้นๆเบาบางลงตามเพื่อให้เหมาะกับผู้อ่านวัยเด็ก ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือ (1) การเล่าผ่านภาพวาด คือ การใช้ “ภาพวาดซ้อนภาพวาด” ในการเล่าประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหวหรือยากต่อการทำความเข้าใจในด้านอารมณ์และความรู้สึก และ (2) การเล่าผ่านตัวละครที่เป็นสัตว์ คือ การใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์แสดงท่าทางอากัปกริยาแทนคน เพื่อลดความอ่อนไหวของการกระทำลง

3. จุดประสงค์ของการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในหนังสือภาพสำหรับเด็ก

จุดประสงค์ของการสื่อสารในหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมีด้วยกัน 3 ประเด็นหลักคือ (1) เพื่อสะท้อนการเห็นคุณค่าของบุคคล, (2) เพื่อการให้อิสระในการเลือกและแสดงตัวตน และ (3) เพื่อการสร้างการยอมรับ โดยทั้ง 3 ประเด็นไม่ได้แยกขาดจากกัน เสียทีเดียว แต่จะผสมผสานกันไปภายใต้รูปแบบของการนำเสนอของหนังสือภาพ โดยการสร้างการยอมรับถือเป็นพื้นฐานที่หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศพึงมี ด้วยว่าเป้าหมายหลักของการสร้างสรรค์หนังสือภาพประเภทนี้ คือการสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศให้เกิดแก่ผู้อ่าน

คำถามวิจัยข้อที่ 2 การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยมีกระบวนการอย่างไร

กระบวนการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* มีทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการเขียน ผู้วิจัยได้วางแผนการเขียนตามฐานความคิด ดังนี้

กำหนดประเภทของงาน คือ *หนังสือภาพสำหรับเด็ก* จากฐานคิดตามความตั้งใจแรกเริ่มจากการเชื่อในพลังของสื่อหนังสือภาพที่สามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางเพศให้แก่เด็กได้

กำหนดกลุ่มผู้อ่านเป็น *เด็กวัย 6 – 8 ปี* จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าวัยนี้สามารถเข้าใจประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารได้ดี และเหมาะกับการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อ

กำหนดจุดมุ่งหมายในการเขียน คือ *ต้องการสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และยอมรับ* จากการเล็งเห็นสังคมไทยปัจจุบันเปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และในต่างประเทศมีหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศมานานแล้ว แต่ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏ

กำหนดประเด็นที่ต้องการสื่อสารในหนังสือภาพ (แก่นเรื่อง) ได้แก่ *อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน และการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน* เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการ

วิเคราะห์ในคำถามนำวิจัยข้อ 1 ซึ่งพบว่าประเด็นที่ต้องการสื่อสารหลักของการสร้างสรรค์หนังสือภาพประเภทนี้ คือการสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ ทั้งการยอมรับคุณค่า และการยอมรับให้บุคคลมีอิสระในการเลือกและแสดงตัวตน

2. จัดทำโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ และสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนการทำงานย่อย ดังนี้

2.1 การวางกรอบโครงเรื่อง

ผู้วิจัยได้เลือกเอารูปแบบการใช้สัญลักษณ์ผ่านการแต่งกายที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ โดยเลือกใช้เหตุการณ์การเลือกซื้อเสื้อผ้ามาเป็นแนวทางในการวางกรอบโครงเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ตอนเริ่มต้นเรื่อง: ตัวละครต้องการชุดใหม่จึงไปหาซื้อชุดที่ร้านขายเสื้อผ้า เพื่อสะท้อนการประกอบสร้างตัวตนของผู้สวมใส่ (2) ดำเนินเรื่อง: ตัวละครหยิบเสื้อผ้าที่ตนเองต้องการ แต่โดนตัวละครรอบข้างห้ามและเลือกเสื้อผ้าชิ้นอื่นให้แทน เพื่อสะท้อนความคาดหวังของสังคมที่กำหนดกรอบให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (3) จุดสูงสุดของเรื่อง: ถูกตัวละครอื่น ๆ รอบข้างล้อเลียน ทำให้ไม่มีความสุข เพื่อสะท้อนการกระทำที่นึกสนุกของคนทั่วไป แต่ส่งผลต่อจิตใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (4) จุดคลี่คลายปัญหา: ครอบครัวตัวละครปลอมใจ เข้าใจ และอนุญาตให้เลือกเสื้อผ้าที่ต้องการได้ เพื่อสะท้อนความเข้าใจจากครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ และ (5) ตอนจบของเรื่อง: ตัวละครได้สวมชุดใหม่ตามอย่างที่ต้องการและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อคลี่คลายปัญหาและสะท้อนการเน้นย้ำว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถพบกับความสุขได้

2.2 การเขียนโครงเรื่องสมบูรณ์

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดของตัวละคร, เครื่องแต่งกาย, ฉาก และการเล่าเหตุการณ์ โดยการแฝงสัญลักษณ์ไว้ในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

การออกแบบตัวละคร ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์แสดงท่าทางของคน เพื่อลดทอนความสมจริงลง โดยเลือกตัวละครเอกเป็น “ลูกหมี่” เพื่อแทนเพศชาย เลือกตัวละครประกอบ “พ่อหมี่ และแม่หมี่” ซึ่งเป็นผลพวงจากตัวละครเอกที่เป็นลูกหมี่ เลือกตัวละครประกอบ “ป้าข้าง” เพื่อแทนคนสูงอายุที่มีความคิดล้าหลังไม่เปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศ เลือกตัวละครประกอบ “ลุงเสือ” เพื่อแทนผู้ชายที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศเพราะคิดว่าเป็นการลดคุณค่าของความเป็นชาย เลือกตัวละครประกอบ “น้าเป็ด” เพื่อแทนคนที่ไม่กล้าออกจากกรอบความคิดเรื่องเพศ และ

เลือกตัวละครประกอบ “ลูกช้าง, ลูกเสือ และลูกเป็ด” จากตัวละครประกอบสามตัวในข้างต้น เพื่อแทนเด็กที่มีกรอบความคิดเดียวกันกับพ่อแม่ของตน

การออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยเลือกเครื่องแต่งกายที่แฝงสัญลักษณ์ความเป็นเพศทั้งหมด 4 ชิ้น ได้แก่ “เสื้อสีชมพูกับเสื้อสีฟ้า” เนื่องจากสีชมพูกับสีฟ้าเป็นสีที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นเพศ โดยสีชมพูหมายถึงเพศหญิง และสีฟ้าหมายถึงเพศชาย “กระโปรงกับกางเกง” เนื่องจากทั้งสองสิ่งนี้เป็นเครื่องแต่งกายที่ถูกผูกขาดกับความเป็นเพศอย่างชัดเจน โดยกระโปรงเป็นสิ่งแทนเพศหญิง และกางเกงเป็นสิ่งแทนเพศชาย “รองเท้าติดโบว์และรองเท้าผ้าใบ” เนื่องจากโบว์ (Bow) เป็นเครื่องประดับบนเครื่องใช้ของผู้หญิง จึงใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเพศหญิง และรองเท้าผ้าใบให้ความรู้สึกคล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง จึงใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเพศชาย และ “กระเป๋าลายดอกไม้” เนื่องจากลายดอกไม้มีสัญลักษณ์เดียวกับโบว์ นั่นคือเป็นลายที่พบบนเครื่องใช้ของผู้หญิง จึงใช้แทนสัญลักษณ์เพศหญิงเช่นกัน

การเลือกฉาก ผู้วิจัยเลือกฉากตามการดำเนินเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บ้าน, ร้านขายเสื้อผ้า และสนามเด็กเล่น

การเล่าเหตุการณ์ ผู้วิจัยเล่าเรื่องโดยใช้วิธีการซ้ำสถานการณ์ที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน 4 ครั้ง ได้แก่ (1) เลือกเสื้อ แล้วโดนห้าม (2) การเลือกกระโปรง แล้วโดนห้าม (3) การเลือกรองเท้า แล้วโดนห้าม เพื่อย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าตัวละครลูกหมีมีความชื่นชอบเสื้อผ้าของเด็กผู้หญิง การซ้ำในครั้งที่ (4) การเลือกกระเป๋า แล้วโดนล้อเลียน คือการดึงเข้าสู่ปมปัญหาและจุดสูงสุดของเรื่องต่อไป

การตั้งชื่อเรื่อง หนังสือภาพเรื่อง “ชุดใหม่ของลูกหมี” เป็นการตั้งโดยเน้นความกระชับ เรียบง่าย อ่านแล้วพอคาดเดาเนื้อเรื่องได้ แต่ไม่เปิดเผยรายละเอียดจนเกินไป

2.3 การเขียนสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

ผู้วิจัยได้จัดทำสตอรี่บอร์ดแบบบรรยายแยกฉากและภาพประกอบ โดยในขั้นตอนนี้ได้เพิ่มรายละเอียดในตอนท้าย ให้ลูกหมีแต่งชุดตามที่ตนเลือกออกไปวิ่งเล่นสนุกกับเพื่อนอย่างเด็กผู้ชายทั่วไป เพื่อสะท้อนว่าการแต่งกายเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถใช้ตัดสินคุณค่าความเป็นเพศของบุคคลได้ และเพิ่มการกล่าวถึงลูกสัตว์ตัวอื่นๆ ว่าพวกเขาก็สามารถเลือกชุดที่ตนสวมใส่ได้อย่างลูกหมีเช่นกัน เพื่อสะท้อนว่าการประกอบสร้างตัวตนจากการแต่งกายนี้ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะของผู้มีความหลากหลายทางเพศเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปเองก็ควรมีอิสระในการสร้างตัวตนผ่านการแต่งกายเช่นกัน

3. การเขียนส่วนของเนื้อหา และออกแบบภาพประกอบ

การเขียนส่วนเนื้อหา ผู้วิจัยใช้รูปแบบของเนื้อหาเป็นคำบรรยายที่มีคำคล้องจองผสมกับรูปแบบการซ้ำประโยค เนื่องจากผู้อ่านวัยเด็กชอบการอ่านประโยคที่มีรูปแบบซ้ำๆ และคล้ายคลึงกัน

การออกแบบภาพประกอบ ผู้วิจัยออกแบบโดยการเน้นให้เห็นอารมณ์และความรู้สึกจากสีหน้าของลูกหมี โดยเฉพาะจุดเปลี่ยนระหว่างช่วงเวลาที่ตื่นเต้นกับการเลือกเสื้อผ้าให้ตัวเอง กับช่วงเวลาที่ถูกตัวละครอื่นๆเลือกเสื้อผ้าให้ และแสดงให้เห็นระดับความอึดอัดที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆของลูกหมีตั้งแต่ช่วงแรกของเรื่อง เป็นต้นไปจนถึงจุดสูงสุดของเรื่อง จนถึงการคลี่คลายปัญหาที่เปลี่ยนจากสีหน้าอึดอัด ไม่มีความสุข เป็นสีหน้ายิ้มแย้มและแสดงออกความสุขได้อย่างเต็มที่

4. การทำรูปเล่มจำลอง (Dummy)

เมื่อได้ภาพร่างภาพประกอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาและภาพร่างมาทดลองจัดวางเพื่อหาตำแหน่งการวางตัวหนังสือที่เหมาะสมกับภาพประกอบในแต่ละหน้า จากนั้นจึงนำภาพร่างพร้อมตัวหนังสือมาจัดทำรูปเล่มจำลองด้วยกระดาษขาวเขียน มีขนาดตัวเล่ม 14.8×14.8 เซนติเมตร เพื่อเข้าสู่การจัดทำรูปเล่มสมบูรณ์

5. การจัดทำรูปเล่มสมบูรณ์

ขั้นตอนนี้ได้ทำการลงสีภาพประกอบ เพิ่มภาพในส่วนปกหน้าและปกหลัง โดยเลือกภาพจากภาพประกอบในเนื้อหามาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างตัวปกและเนื้อหาภายในเล่ม ผู้วิจัยได้เพิ่มคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสำหรับผู้ปกครอง เพื่ออธิบายในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสารในหนังสือภาพเล่มนี้อย่างตรงไปตรงมาให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้ปกครอง ทั้งยังต้องการให้เป็นส่วนช่วยให้ผู้ปกครองได้ฉุกคิดได้ว่า พวกเขาไม่ควรตระหนกตกใจหากบุตรหลานมีความชื่นชอบในการเลือกของไม่ตรงกับเพศของตนเอง

เมื่อได้ส่วนประกอบต่างๆทั้งเนื้อหาและภาพประกอบโดยครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำทุกส่วนมาจัดเรียงเข้าด้วยกันโดยการจัดวางเป็นภาพหน้าคู่ และตรวจทานในขั้นตอนสุดท้าย ก่อนจะนำส่งโรงพิมพ์เพื่อตีพิมพ์ ด้วยขนาด 15×15 เซนติเมตร พิมพ์ 4 สีทั้งเล่ม ใช้กระดาษอาร์ตด้านแบบหนา และเข้าเล่มแบบสันกาว จึงสำเร็จออกมาเป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี*

คำถามนำวิจัยข้อที่ 3 ผู้รับสารมีความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยอย่างไร

จากการร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ปกครอง 20 คน โดยแบ่งออกไป 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้รับสารมีความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศจากหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ดังนี้

1. ความเข้าใจในประเด็นของหนังสือภาพ

หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* มีประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสารอยู่ 2 ประเด็นด้วยกัน นั่นคือ อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน และการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ก. มีความเข้าใจตรงกันว่าหนังสือภาพต้องการจะสื่อสารในประเด็นการให้อิสระเด็กในการแสดงอัตลักษณ์ผ่านการเลือกเครื่องแต่งกายหรือของใช้ โดยไม่ตัดสินตัวตนของเขาจากสิ่งที่เลือก ไม่ว่าจะมีความหลากหลายทางเพศหรือไม่ ซึ่งใกล้เคียงกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อสาร เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ก. นำเนื้อหาของหนังสือมาตีความร่วมกับ “คำอธิบายเพิ่มเติม” ในท้ายเล่ม ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. มีความเข้าใจตรงกันว่า สิ่งที่หนังสือภาพต้องการจะสื่อสารคือ การให้เด็กมีอิสระในการเลือกได้ตามใจ ในแง่ของการเลือกเครื่องแต่งกายหรือของใช้เพียงอย่างเดียว ไม่ได้รู้สึกว่าการสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศแต่อย่างใด เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ข. ตีความประเด็นจากเนื้อหาของหนังสือภาพโดยตรง ไม่ได้นำคำอธิบายเพิ่มเติมมาตีความร่วมแต่อย่างใด

นั่นจึงหมายความว่า เนื้อหาและภาพประกอบในหนังสือภาพเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจประเด็นการมีอิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงต้องอาศัยการทำ ความเข้าใจร่วมกับคำอธิบายเพิ่มเติมในท้ายเล่มเพื่อให้สามารถเข้าใจตรงกัน

2. ความเข้าใจในสัญลักษณ์ของหนังสือภาพ

ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในหนังสือภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในเครื่องแต่งกาย และความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในตัวละคร

ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในเครื่องแต่งกายของกลุ่มตัวอย่าง มีความเข้าใจไปในทางเดียวกัน ทั้งสองกลุ่ม โดยมองว่า มีเพียง “กระโปรง” กับ “กางเกง” เท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความ

หลากหลายทางเพศ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้ความสำคัญกับความหมายที่สื่อถึงความเป็นเพศในแต่ละสีและลวดลาย จึงไม่มีผลต่อการสื่อสารความหลากหลายทางเพศมากนัก

ส่วนความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในตัวละคร กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเข้าใจไปในทางเดียวกันได้ว่า ตัวละคร “ลูกหมี” เป็นเพศผู้ จากการที่ตัวละครเลือกหยิบกระโปรงมาสวมใส่และถูกห้าม จึงถือเป็นการเข้าใจเพศของตัวละครผ่านสัญลักษณ์เครื่องแต่งกาย มิใช่การเข้าใจว่า “หมี” คือสัญลักษณ์ของเพศชาย จึงถือว่ากลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ในตัวละครที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้

3. การสร้างการตระหนักรู้และการยอมรับ

จากการสอบถามทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศในกรอบคำถามแรก จึงทราบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีการยอมรับในความหลากหลายทางเพศโดยภูมิหลังอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เมื่ออ่านหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* จึงมองว่าหนังสือเล่มนี้เป็นเหมือน “คู่มือ” สำหรับผู้ปกครองในการทำความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็ก มากกว่าการสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ตระหนักและย้อนกลับมามองตนเองหลังจากการได้อ่านหนังสือภาพว่า ในบางครั้งตนก็เคยกระทำอย่างตัวละครในหนังสือภาพ เคยบังคับหรือห้ามไม่ให้ลูกใส่ชุดโน้น สวมชุดนี้ (ผู้หญิง 3 และผู้หญิง 4, กลุ่มตัวอย่าง ข., สนนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560) ด้วยเหตุนี้ กลุ่มตัวอย่างจึงมองว่าหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* เป็นทั้ง “คู่มือ” ช่วยให้พวกเขาเข้าใจลักษณะของความหลากหลายทางเพศในเด็ก และยังช่วยให้ตระหนักถึงการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตนของบุตร-หลาน โดยไม่กังวลถึงการกำหนดเพศจากการเลือกใช้สิ่งของหรือเครื่องแต่งกาย มากกว่าการเป็นสื่อเพื่อสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ

4. การให้ความสำคัญกับหนังสือภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ก. กล่าวว่าพวกเขาตัดสินใจเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่าน โดยให้เหตุผลว่า มีเนื้อเรื่องกระชับ อ่านง่าย ภาพประกอบสวยงามเหมาะกับเด็ก อีกทั้งเนื้อหาและประเด็นสื่อสารในหนังสือยังสามารถเป็นตัวช่วยให้ผู้ปกครองสังเกตความคิดและพฤติกรรมของบุตร-หลาน เนื่องจากมองว่าตัวละครลูกหมีสามารถชี้ให้กลุ่มตัวอย่างมองเห็นจุดร่วมระหว่างตัวละครกับบุตร-หลานของตนที่อาจมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ (ผู้หญิง 3, กลุ่มตัวอย่าง ก., สนนากลุ่ม, 14 พฤศจิกายน 2560)

ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. กล่าวว่าพวกเขาตัดสินใจยังไม่เลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานอ่าน โดยให้เหตุผลว่า หนังสือภาพมีเนื้อหาและประเด็นสื่อสารที่เฉพาะทาง เหมาะสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหาและต้องการความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็ก มากกว่าการเผยแพร่ให้กลุ่มผู้อ่านทั่วไป เพราะเกรงว่าจะเป็นการขัดแย้งความคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศให้เด็ก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ” มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถยกนำมาอภิปรายผลได้ โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. บทบาทของหนังสือภาพสำหรับเด็กในการสร้างการตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศ

สังคมไทยปัจจุบันมีแนวโน้มของการเปิดรับและให้พื้นที่แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมาก หากเปรียบเทียบกับในอดีต ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการนำเสนอของสื่อที่เปลี่ยนไป ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทั้งยังสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศให้แก่สังคม (คมน์ นพรัตน์, 2559) ด้วยเหตุนี้ “หนังสือภาพ” ในฐานะสื่อสำหรับเด็กก็ควรมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายทางเพศให้แก่ผู้อ่านอีกทางหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้สังเกตเห็นประเด็นที่หนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ ดังนี้

1.1 การลบล้างวาทกรรมเชิงลบเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

นักวิชาการไทยในยุคแรกๆ นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และจิตเวชศาสตร์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทำให้เกิดวาทกรรมกระแสหลักเกี่ยวกับ “เพศธรรมชาติ” และ “เพศผิดธรรมชาติ”

(เป็ยงเบน หรือผิตปกติทางเพศ) โดยเพศชายและหญิงจะถูกจัดให้เป็นเพศธรรมชาติ ในขณะที่กะเทย เกย์ ทอม ดี จะถูกจัดให้เป็นเพศผิตธรรมชาติ (ผิตเพศ) (Cook and Jacson, 1999 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2556) อีกทั้ง “หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” ซึ่งเรียกผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า “กลุ่มหลงเพศ” และให้ความหมายของ “ผู้เป็ยงเบนทางเพศ” ว่าเป็นความผิตปกติทางจิตเวช มีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม และมีแนวโน้มจะเป็นอันตรายต่อผู้คนในสังคม ซึ่งวาทกรรมเหล่านี้มาพร้อมภาพเหมารวมในการพยายามจัดหมวดหมู่ของบุคคลไปตามอัตลักษณ์ทางเพศ จึงนำไปสู่ภาพจำ และมีอิทธิพลในการปลูกฝังความเชื่อเชิงลบที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมอีกด้วย

หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ได้พยายามนำเสนออัตลักษณ์ที่หลากหลายของตัวละครลูกหมี ที่ถึงแม้จะอยากสวมกระโปรงแต่ก็สามารถไปวิ่งเล่น เตะฟุตบอลได้อย่างเด็กผู้ชายทั่วไป สะท้อนแนวคิดของความหลากหลายทางเพศที่บุคคลหนึ่งสามารถมีอัตลักษณ์ของทั้งสองเพศไว้ด้วยกันในรูปแบบใดก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อลบล้างภาพเหมารวมและภาพจำเชิงลบเหล่านั้น ให้ผู้อ่านได้เข้าใจ มโนทัศน์ของแนวคิดความหลากหลายทางเพศ เพื่อที่จะได้นำไปสู่การลบล้างวาทกรรมเชิงลบต่อไป โดยที่กลุ่มตัวอย่างก็สามารถเข้าใจในประเด็นดังกล่าวได้ว่า ไม่ใช่เด็กผู้ชายที่อยากสวมเสื้อสีชมพูทุกคนจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะบางทีเด็กไม่ได้สนใจหรือกว่าสิ่งที่พวกเขาหยิบจับนั้นจะเป็นสิ่งของของผู้หญิงหรือผู้ชาย พวกเขาแค่ชอบ (ผู้หญิง 2 และผู้หญิง 4, กลุ่มตัวอย่าง ก., 2560, สนทนากลุ่ม)

1.2 สร้างการยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับครอบครัว

ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องการการยอมรับจากครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับบริบทใกล้เคียงคนในครอบครัว จึงไม่สนใจคนภายนอกว่าจะยอมรับความเป็นตัวตนของตนเองหรือไม่ ถ้าครอบครัว คนรัก และเพื่อนสนิทสามารถยอมรับได้ก็จะไม่สนใจความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้อื่น (กนิษฐา สุขสมัย และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2559)

หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ก็ได้ให้การคำนึงถึงความสำคัญในจุดนี้ โดยการให้ครอบครัวเป็นผู้สร้างการยอมรับและความมั่นใจให้ตัวละครลูกหมี เพื่อที่ตัวละครจะสามารถแสดงออกตัวตนในสิ่งที่เลือกได้อย่างมีความสุข ซึ่งในส่วนของประเด็นดังกล่าวนี้ กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนผ่านการตัดสินใจเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลาน โดยกลุ่มตัวอย่าง ก. ได้ตัดสินใจเลือกหนังสือภาพให้บุตร-หลานอ่าน เนื่องจากมองว่าหากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มี

ความหลากหลายทางเพศ หนังสือภาพสามารถช่วยให้ตนเข้าใจจุดร่วมระหว่างตัวละครลูกหมีและ บุตร-หลานของตน แสดงถึงการเตรียมพร้อมสำหรับการทำความเข้าใจบุตร-หลานผู้มีความ หลากหลายทางเพศ ซึ่งช่วยสะท้อนการยอมรับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะครอบครัว ได้เป็นอย่างดี สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ข. ได้ตัดสินใจยังไม่เลือกหนังสือภาพให้บุตร-หลานอ่าน เนื่องจาก มองว่าหนังสือภาพมีเนื้อหาและประเด็นสื่อสารที่เฉพาะทาง เหมาะสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหา และต้องการความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็กมากกว่าการเผยแพร่ให้กลุ่มผู้อ่านทั่วไป เพราะเกรงว่าจะเป็นการยัดเยียดความคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศให้เด็ก แต่หากพบว่าบุตร- หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ก็จะเลือกหนังสือภาพเล่มนี้มาเป็นสื่อเพื่อการทำ ความเข้าใจ ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในระดับครอบครัวได้เช่นกัน หากแต่มิได้รวมถึงการ ยอมรับความหลากหลายทางเพศในวงกว้าง

1.3 สร้างการยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับสังคม

ปัจจัยหนึ่งของการที่สังคมไทยมีการเปิดรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น คือการเปลี่ยน ผ่านของรุ่นวัย ทำให้วัยที่กำลังขึ้นมาเป็นบทบาทสำคัญต่อสังคมก็คือ วัยทำงาน (Gen X) ที่มีความ ยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง และวัยหนุ่มสาว (Gen Y) ที่เกิดในยุคการเข้ามา ของเทคโนโลยี จึงนิยมชมชอบวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้ทัศนคติของทั้งสองรุ่นวัยนี้มีผลต่อการ ขับเคลื่อนการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558)

ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่า การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* มี จุดประสงค์เพื่อสร้างการตระหนักรู้และยอมรับความหลากหลายทางเพศแก่ผู้อ่าน อันหมายถึงกลุ่ม ผู้อ่านวัยเด็กทั่วไป และรวมถึงผู้ปกครองที่อาจได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือร่วมกับบุตร-หลาน ด้วย

สืบเนื่องจากข้อที่ 1.2 การตัดสินใจเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้แก่บุตร- หลานของกลุ่มตัวอย่าง ยังช่วยสะท้อนการให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับสังคม เช่นเดียวกัน จากการที่กลุ่มตัวอย่าง ก. ตัดสินใจเลือกหนังสือภาพให้บุตร-หลานอ่าน แสดงถึงการให้ ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและยอมรับในความหลากหลายทางเพศให้แก่บุตร-หลานของกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งสามารถสะท้อนไปถึงการให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับสังคม สำหรับ กลุ่มตัวอย่าง ข. ที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกหนังสือภาพให้บุตร-หลานอ่าน เนื่องจากมองว่าหนังสือภาพมี เนื้อหาและประเด็นสื่อสารที่เฉพาะทาง เหมาะสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหาและต้องการความ

เข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในเด็กมากกว่าเผยแพร่ให้กลุ่มผู้อ่านทั่วไป ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนถึงการให้หรือไม่ให้การยอมรับในระดับสังคมโดยตรง หากแต่แสดงให้เห็นทัศนคติที่มองว่าการสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศนั้น ไม่ได้จำเป็นสำหรับกลุ่มครอบครัวที่ไม่ประสบปัญหา ซึ่งหากมองถึงการเปลี่ยนผ่านช่วงวัยแล้ว เด็กที่กำลังเติบโตในยุคนี้ อยู่ในช่วงรุ่นวัย Gen Z มีแนวโน้มที่จะไม่นิยามอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ไม่สนใจและให้ความสำคัญว่าใครจะเรียกตัวเขาว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย สามารถมีอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ได้หลากหลาย ไม่แบ่งแยกเหมือนก่อนหน้านี้ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ อ้างถึงใน ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2560) นั้นหมายความว่าเด็กในรุ่นวัยดังกล่าวนี้ จะเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสังคมแห่งความหลากหลาย การคำนึงถึงการเตรียมพร้อมสำหรับการสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กที่ให้อำนาจการมีอยู่และเปิดใจยอมรับในความหลากหลายทางเพศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กทุกคน

1.4 ปลุกกระแสความคิดแก่สังคม

หนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศเล่มแรกคือ Jenny Lives With Eric and Martin (Mette bor hos Morten og Erik) โดย Suzanne Bosche ซึ่งตีพิมพ์ในปีค.ศ. 1981 ในประเทศเดนมาร์ก เนื่องจากผู้เขียนเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เด็กๆ มักสับสนและเกิดคำถามเมื่อพบเห็นครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กๆ เหล่านั้น ซึ่งแม้ว่าหนังสือของ Bosche จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและได้รับการห้ามเผยแพร่ในหลายๆ พื้นที่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศเดนมาร์กนั้นเป็นประเทศแรกๆ ที่ออกกฎหมายอนุญาตให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ ซึ่งบังคับใช้ในปีค.ศ. 1989 แม้ว่าหนังสือภาพเล่มดังกล่าวอาจจะไม่ได้เป็นปัจจัยโดยตรงที่นำไปสู่การยอมรับในทางกฎหมายโดยรัฐ แต่ก็สามารถสะท้อนให้เห็นการตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวของประเทศเดนมาร์ก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการมีอยู่ของหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย จะช่วยเป็นสื่อที่ขับเคลื่อนให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยอีกแรงหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับกฎหมายและภาครัฐ ทั้งนี้อาจต้องต่อสู้กับกระแสความคิดของคนที่ยึดติดกับค่านิยมเดิมอยู่พอสมควร แต่การสร้างการยอมรับในสิ่งใหม่นั้น ต้องอาศัยความกล้าหาญ (รพีพร คงสมบูรณ์, 2560, สัมภาษณ์)

2. การยอมรับความหลากหลายทางเพศของผู้รับสารสู่ภาพการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

จากการวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้รับสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศที่ได้รับจากหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยพบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ก. และกลุ่มตัวอย่าง ข. มีความแตกต่างกันอยู่มากในรายละเอียด แม้ว่ากลุ่มตัวอย่าง ก. และกลุ่มตัวอย่าง ข. จะแสดงทัศนคติที่สะท้อนถึงการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม โดยมีความเห็นตรงกันว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเริ่มเปิดเผยตนเองและมีพื้นที่ให้แสดงตัวตนมากขึ้น รวมไปถึงการมีอัตลักษณ์ที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้นมากกว่าเมื่อก่อน แต่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลับมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างชัดเจน เมื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะสมาชิกครอบครัวใกล้ชิด

กลุ่มตัวอย่าง ก. ให้การยอมรับบุตร-หลานที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ในทันที โดยพร้อมจะทำความเข้าใจ สนับสนุน และส่งเสริมในสิ่งที่บุตร-หลานเลือกเป็น ขอเพียงพวกเขาเป็นคนดีและมีความประพฤติอยู่ในกรอบที่ดีตามที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวัง

ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ข. ส่วนใหญ่สามารถเปิดใจยอมรับได้ หากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ในเบื้องต้นก็เลือกที่จะสังเกตพฤติกรรมของบุตร-หลานและหาหนทางแก้ไขเมื่อยังมีโอกาส อีกทั้งมีกลุ่มตัวอย่าง ข. สองคนเลี้ยงที่จะยังไม่พูดถึงการยอมรับในความหลากหลายทางเพศที่เกี่ยวข้องกับบุตร-หลานของตนโดยตรง นั่นจึงสะท้อนได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง ข. มีข้อจำกัดในการยอมรับความหลากหลายทางเพศในบุตร-หลานของตน

ตัวแปรที่ทำให้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความแตกต่างกันมาก อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยจัดสมาชิกกลุ่มสนทนาโดยการรวมผู้ปกครองที่เข้ามายังห้องสนทนาก่อน 10 คนแรกเป็นสมาชิกกลุ่ม ก. และผู้ปกครองที่เข้ามาในห้องสนทนา 10 คนหลังเป็นสมาชิกกลุ่ม ข. ซึ่งเป็นไปได้ว่าการมาเข้าร่วมวงสนทนาก่อนของกลุ่มตัวอย่าง ก. สามารถแสดงถึงความกระตือรือร้นที่ต้องการจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ สะท้อนการให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวของกลุ่มตัวอย่าง ก. ที่มีมากกว่ากลุ่มตัวอย่าง ข. จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของคุณหนู* เป็นไปในเชิงบวกโดยมาก ทั้งนี้ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง มิได้มีผู้นำทางความคิดที่ชัดเจน อาจมีสมาชิกบางคนที่แสดงความคิดเห็นบ่อยกว่า แต่ทุกคนล้วนมีความคิดเห็นของตนเอง และกล้าที่จะแย้งในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งเพศของผู้ปกครองไม่ได้มีผลต่อความคิดเห็นแต่อย่างใด

จากข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนสามารถยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อาศัยร่วมกันในสังคมได้มากกว่าการยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อยู่ใกล้ชิดภายในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของ “นิด้าโพล” ในปีพ.ศ. 2558 เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อเพศที่สาม (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ซึ่งผลสำรวจแสดงให้เห็นว่า ประชาชนยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะเพื่อนหรือผู้ร่วมงานได้มากกว่าการมีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ของกลุ่มตัวอย่างด้วย กล่าวคือ การยังไม่ตัดสินใจเลือกหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* ให้บุตร-หลานของกลุ่มตัวอย่าง ข. เพราะมองว่ายังไม่จำเป็นสำหรับครอบครัวตนในขณะนี้ เป็นผลมาจากข้อจำกัดในการยอมรับความหลากหลายทางเพศในบุตร-หลานของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจทำให้เกิดการมองข้ามการสร้างความรู้และยอมรับความหลากหลายทางเพศในเด็กทุกคน ที่ไม่ได้เฉพาะเจาะจงแต่เด็กที่มีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มตัวอย่าง ข. อีกหนึ่งคนที่กล่าวว่า สามารถยอมรับได้ได้ในทันที หากบุตร-หลานมีแนวโน้มจะเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะได้ผ่านประสบการณ์ของการเปิดใจยอมรับในตัวบุตร-หลานผู้มีความหลากหลายทางเพศมาแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างท่านไม่ได้ให้ความสนใจในหนังสือภาพมากนัก เนื่องจากได้ผ่านการตระหนักรู้และยอมรับในความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการมองเห็นคุณค่าในตัวบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมาด้วยตนเองแล้ว เนื้อหาของหนังสือภาพเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี* จึงไม่ได้เป็นการกระตุ้นความรู้สึกหรือองค์ความรู้ใหม่ให้แก่กลุ่มตัวอย่างมากนัก

จากทั้งหมดในข้างต้น กล่าวได้ว่า สังคมไทยมีแนวโน้มที่จะให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้นในฐานะบุคคลในสังคม แต่การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะบุคคลในครอบครัวยังมีข้อจำกัดอยู่ ซึ่งส่งผลไปถึงการมองข้ามการปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศให้แก่บุตร-หลานในครอบครัวอีกด้วย ดังนั้น การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศ อาจต้องคำนึงไปถึงกลุ่มผู้อ่านหลากหลายแบบ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านที่มีข้อจำกัดในการยอมรับความหลากหลายทางเพศได้

3. ทิศทางการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย

หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง *ชุดใหม่ของลูกหมี่* เป็นการสื่อสารความหลากหลายทางเพศในประเด็นการให้อิสระในการเลือกและการแสดงตัวตน และการเห็นคุณค่าและยอมรับบุคคลจากภายใน โดยนำเสนอภาพการประกอบสร้างตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย จากการที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการแต่งกายเป็นอัตลักษณ์ภายนอกที่สื่อสารความหมายได้ชัดเจนในข้อจำกัดของการทำหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ต้องการความกระชับและตีความได้ไม่ยากนัก ประกอบกับในทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของเด็กได้กล่าวว่า เด็กในวัย 6 – 8 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้บทบาททางเพศตามความคาดหวังของสังคม จึงอาจจะยังไม่สามารถทำความเข้าใจบทบาททางเพศในทางพฤติกรรมได้ชัดเจนเท่ากับการแต่งกายที่เริ่มเรียนรู้มาก่อนหน้านี้แล้ว

ซึ่งเมื่อผู้วิจัยนำหนังสือภาพไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้ปกครองสามารถเข้าใจประเด็นการให้อิสระในการเลือกและแสดงตัวตนแก่บุตร-หลานผ่านการเลือกเสื้อผ้าที่ไม่ตรงตามเพศสรีระของตัวละครลูกหมี่ได้ แต่มีบางส่วนที่มองว่า การนำเสนอภาพตัวละครที่สามารถเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายได้ตามใจตนนั้น อาจทำให้เด็กมองว่าตนเองก็สามารถเลือกได้โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการสร้างอัตตา (Ego) ให้แก่เด็กในเรื่องการตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ตนต้องการมากจนเกินไป นอกจากนี้ การที่เด็กผู้ชายคนหนึ่งจะสามารถสวมกระโปรงออกไปใช้ชีวิตได้นั้น ต้องผ่านขั้นตอนที่มากกว่าการตัดสินใจส่วนตัวและการยอมรับจากครอบครัวเพียงอย่างเดียว (ผู้ชาย 1 และผู้ชาย 2, กลุ่มตัวอย่าง ข., 2560, สนทนากลุ่ม) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มองว่า การนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศด้วยเครื่องแต่งกายในหนังสือภาพสำหรับเด็กช่วยให้เข้าใจง่าย แต่อาจดูโจ่งแจ้งเกินไปจนกลายเป็นดาบสองคม ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าคุณสามารถแต่งกายได้ตามใจโดยไม่ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น แต่ในความเป็นจริงแล้วเราต่างทราบบริบททางสังคมไทยที่ว่ายังมีบางบทบาทที่ต้องอยู่ในกรอบกฎเกณฑ์การแต่งกายตามที่สังคมกำหนด ซึ่งเราจะต้องประนีประนอมยอมรับอยู่ (รพินทร์ คงสมบูรณ์, 2560, สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ เป็นความจริงที่ว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับบทบาททางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่าอัตลักษณ์ภายนอก การยอมรับความหลากหลายทางเพศในบริบทของสังคมไทย จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลสามารถทำตามบทบาททางเพศของตนได้อย่างไม่บกพร่อง อีกทั้งตัวบุคคลจะเกิด

ความภาคภูมิใจในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อสามารถทำตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดไว้ได้บรรลุ (กนกวรรณ ธรารวรรณ, 2555)

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กที่นำเสนอผ่านบทบาททางเพศจะสามารถสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศได้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยมากกว่า การนำเสนอผ่านเครื่องแต่งกาย ซึ่งการให้อิสระในการสร้างตัวตนสำหรับเด็กวัย 6 – 8 ปีนั้น อาจไม่สำคัญเท่ากับการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง (วุฒิพงศ์ ภาวะพิงค์, 2560, สัมภาษณ์) หนังสือภาพสำหรับเด็กจึงควรนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่ได้แสดงออกด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการใช้ความหลากหลายทางเพศที่มีอยู่ในตัวให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้ความเป็นอ่อนโยน (ความเป็นหญิง) ช่วยเหลือผู้อื่น และการใช้ความเป็นเข้มแข็ง (ความเป็นชาย) ในร่างกายของตนเองมาปกป้องผู้อื่น หรือการทำกิจกรรมที่เป็นกลาง อาทิ ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน ซึ่งจะสร้างความละมุนละม่อมในการทำเห็นว่าคนคนหนึ่ง มีบทบาททางของทั้งสองเพศในตัวได้ โดยที่จะแต่งตัวอย่างไรก็ไม่สำคัญ (จิราภรณ์ อรุณากูร และรพินทร คงสมบูรณ์, 2560, สัมภาษณ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อเสนอแนะ

ทางวิชาการ

1. การวิจัยควรศึกษาคุณลักษณะของหนังสือภาพสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ในมิติของครอบครัวที่มีพ่อกับแม่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ
2. การวิจัยควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองผู้มีความหลากหลายทางเพศ (ทั้งผู้ให้กำเนิด และผู้รับเลี้ยงบุญธรรม) และกลุ่มผู้ดูแลที่ไม่ใช่พ่อแม่ อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ใกล้ชิด
3. การวิจัยควรศึกษาและออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อการพัฒนาทักษะการทำความเข้าใจโลก อาทิ การสอนให้เด็กเข้าใจความหลากหลายของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางเชื้อชาติ สีผิว หรือเพศ เป็นต้น

ทางวิชาชีพ

1. การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย ควรคำนึงไปถึงกลุ่มผู้อ่านหลากหลายแบบ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านที่มีข้อจำกัดในการยอมรับความหลากหลายทางเพศได้
2. การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารในประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทย ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอผ่านบทบาททางเพศที่หลากหลาย เพื่อให้สัมพันธ์กับเงื่อนไขการเปิดใจยอมรับของสังคมไทย

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อทำการศึกษาและสร้างสรรค์ออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กเพื่อสื่อสารประเด็นความหลากหลายทางเพศ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้อ่านวัยเด็ก แต่เนื่องจากข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถนำหนังสือภาพเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี ไปใช้ทดสอบกับผู้อ่านวัยเด็กได้โดยตรง ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือภาพจึงเป็นในมุมมองความเข้าใจของผู้ปกครอง มิใช่ของเด็ก ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงความเข้าใจและมุมมองของผู้รับสารวัยเด็กที่มีต่อหนังสือภาพเล่มนี้ได้

รายการอ้างอิง

- 21 LGBT Picture Books Every Kid Should Read. (2016). Retrieved 6 October 2016
<http://www.advocate.com/books/2016/1/29/21-lgbt-picture-books-every-kid-should-read>.
- Carter, V. (2014). The best LGBT picture books – in pictures. Retrieved 6 October 2016
<https://www.theguardian.com/childrens-books-site/gallery/2014/may/18/best-lgbt-picture-books-vanda-carter>
- Fikri. (2014). 40 LGBTQ-Friendly Picture Books for Ages 0-5 Posted. Retrieved 6 October 2016
<http://www.autostraddle.com/40-lgbtq-friendly-picture-books-for-ages-0-5-246049>
- Gilmore, K., & Meersand, P. (2014). *Normal child and adolescent*. US: American Psychiatric.
- LGBTQ Children's Literature. (2016). Retrieved 7 October 2016
http://www.goodreads.com/list/show/15355.LGBTQ_Children_s_Literature
- Masad, I. (2017). Queer children's books have a long history that's only now being told. Retrieved 27 February 2017
<https://www.theguardian.com/books/booksblog/2017/feb/23/queer-childrens-books-have-a-long-history-thats-only-now-being-told>
- Nodelman, P. (1998). *Words about pictures : the narrative art of children's picture books*. US: N/A.
- Popova, M. (2015). The Best LGBT Children's Books: A Sweet and Assuring Celebration of Diversity and Difference. Retrieved 6 October 2016
<https://www.brainpickings.org/2015/02/16/best-lgbt-childrens-books>
- Rosenbloom, M. (2017). Small acts of resistance: how to choose a children's book in a divided world? Retrieved 22 February 2017
<https://www.theguardian.com/books/commentisfree/2017/feb/21/small-acts-of-resistance-how-to-choose-a-childrens-book-in-a-divided-world>
- Salib, J. (2016). Top 23 LGBT Children's Books. Retrieved 6 October 2016
<http://queerdeermedia.com/lgbt-childrens-books>

- Trombetta, S. L. (2015). 30 LGBTQIA-Positive Children's Books That'll Teach Kids How Beautifully Diverse The World Is. Retrieved 6 October 2016
<http://www.bustle.com/articles/87976-30-lgbtqia-positive-childrens-books-thatll-teach-kids-how-beautifully-diverse-the-world-is>
- Valentine, C. (2015). 10 Children's Books That Paved The Way For A New Queer Protagonist. Retrieved 6 October 2016
http://www.huffingtonpost.com/2015/05/28/lgbtq-childrens-books_n_7462250.html
- What is a Picture Book? : Exploring Picture Books. (2015). Retrieved 3 March 2017, from Vermont Center for the Book <http://www.mothergooseprograms.org/wp-content/uploads/2015/07/exploring-picture-books-text-etc.pdf>
- เจตต์จ คชฤทธิ์. (2554). เด็กกับหนังสือ : คู่มือเพื่อความเข้าใจเด็กและหนังสือสำหรับเด็ก (1 ed.). นนทบุรี: บ้านหนังสือ.
- เด็กและการพัฒนาทางเพศ. (2532). Retrieved 22 ตุลาคม 2559, from หมอชาวบ้าน <https://www.doctor.or.th/article/detail/6497>
- โรชาลินต์ ซี. มอริส. (2547). สามเพศสรีระและสี่เพศวิถี: การปรับโฉมใหม่ของวาทกรรมเพศสภาพและเพศวิถีในยุคสังคมไทยร่วมสมัย (วิลาสินี พิพิธกุล, Trans.). In กาญจนา แก้วเทพ & พริศรา แซ่ก้วย (Eds.), เพศวิถี : วันวาน วันนี้และวันพรุ่งนี้ ที่จะไม่เหมือนเดิม (1 ed., pp. 85-135). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- กนกวรรณ ธรารวรรณ. (2555). รัฐไทยกับชีวิตคู่แบบเพศวิถีนอกขนบ (Thai State and Queer Relationships) : ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย. Retrieved 3 มีนาคม 2560
http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVIII/Download/Article_Files/7-Queer-Kanokwan.pdf
- กนิษฐา สุขสมัย, & พัทธ์ชัย ศิริวงศ์. (2559). เรื่องเล่าหญิงรักหญิง: วิถีเพศของคู่รักสูงวัย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5(2), 123-134.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนไปในสังคมไทย. In สุรีย์พร พันพิ่ง & มาลี สันสุวรรณ (Eds.), จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย (pp. 43-66). นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). การถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์ : แนวคิด เทคนิค การวิเคราะห์ (1 ed.). กรุงเทพฯ: อินทนิล.

- กานต์ จำรูญโรจน์, & พิชญา กุศลรักษ์. (2555). ความผิดปกติทางเพศ. In มาโนช หล่อตระกูล & ปราโมทย์ สุคนิษฐ์ (Eds.), *จิตเวชศาสตร์รามาริบัติ* (3 ed., pp. 301-314): ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขวัญพนมพร ธรรมไทย. (2554). การพยาบาลจิตเวช สู่การปฏิบัติเล่มที่ 1 (1 ed.). เชียงใหม่: ครงช่างพริ้นท์ตั้ง.
- ครรรชิต มนูญผล. (2547). *เคล็ดไม่ลับในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก* (1 ed.). กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- ความหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน. (2556). Retrieved 15 มีนาคม 2560, from สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 'สสส'
<http://www.thaihealth.or.th/Content/16372-ความหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน.html>
- จิราภรณ์ อรุณากูร. (2560, 21 พฤษภาคม) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี. *กุมารแพทย์เวชศาสตร์วัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ, สัมภาษณ์.*
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก* (2 ed.). กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- ชนิดา มิตรานันท์. (2539). การศึกษาพัฒนาการด้านความคงที่ทางเพศของเด็กอายุ 4-8 ปี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2554, มิถุนายน). Rethinking Gender. *Attitude*, 2(25), 45.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2556). "ลูกผสม" ของวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย. In นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ & ปีเตอร์ เอ. แจ็คสัน (Eds.), *เพศ หลากเฉดสี : พหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย* (1 ed., pp. 29-53). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2558, ก). ทบทวนวิธีการสร้างความรู้ - ความจริงเรื่องเพศ. Retrieved 18 กุมภาพันธ์ 2560 <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/2>
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2558, ข). มานุษยวิทยากับการศึกษาพฤติกรรมข้ามเพศและรักเพศเดียวกัน. Retrieved 18 กุมภาพันธ์ 2560 <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/4>
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2559). แนวคิดทฤษฎีเรื่อง "ความหลากหลายทางเพศ". Retrieved 15 กุมภาพันธ์ 2560 www.sac.or.th/th/wp-content/uploads/2016/05/Sexual-diversity.pdf
- นิตยา วรรณกิติร์. (2559). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก* (1 ed.). นนทบุรี: มาตา การพิมพ์.

- ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2560). 'ฉากจูบตัวการ์ตูนเพศเดียวกันครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของดิสนีย์กำลังบอกอะไรเรา?'. Retrieved 6 มีนาคม 2560, from The Momentum <http://themomentum.co/momentum-feature-disney-lgbt>
- พนม เกตุมาน. (2550). พัฒนาการทางเพศ และปัญหาทางเพศในเด็กและวัยรุ่น. Retrieved 22 ตุลาคม 2559 http://www.psychlin.co.th/new_page_76.htm
- พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2558). ต่างวัยต่างทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย. ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558. Retrieved 11 มีนาคม 2560 <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A04-fulltext.pdf>
- ภัทรารักษ์ จิ่งเลิศศิริ. (2557). 'สังคมไทยยอมรับความหลากหลายทางเพศจริงหรือ?'. Retrieved 11 มีนาคม 2560, from จดหมายข่าวประชากรและการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหิดล <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/component/content/article/99-popdev-vol35-no1/237-sexual-diversity.html>
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). การทำความเข้าใจ 'เพศสถานะ' และ 'เพศวิถี' ในสังคมไทย. In อมรา พงศาพิชญ์ (Ed.), เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย (1 ed., pp. 1-32). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพินทร คงสมบูรณ์. (2560, 22 พฤษภาคม) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี. อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สัมภาษณ์.
- รัตโนทัย พลับรู้อการ. (2551). พัฒนาการทางเพศ ความผิดปกติของเอกลักษณ์ทางเพศและปัญหาารักร่วมเพศ. In นิชรา เรื่องดารกานนท์, ซาคิรียา อีเรนตร, รวีวรรณ รุ่งไพรวลัย, ทิพวรรณ ธรรมชาติคุณาชัย, & นิตยา คชภักดี (Eds.), ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก (1 ed., pp. 297-307). กรุงเทพฯ: โฮลิสติก พับลิชชิง.
- รัตโนทัย พลับรู้อการ. (2554). พัฒนาการทางเพศ ความผิดปกติของเอกลักษณ์ทางเพศและปัญหาารักร่วมเพศ. In ทิพวรรณ ธรรมชาติคุณาชัย, รวีวรรณ รุ่งไพรวลัย, ซาคิรียา อีเรนตร, อติศรีสุดา เฟื่องฟู, สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงศ์, & พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ (Eds.), ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก สำหรับเวชปฏิบัติทั่วไป (1 ed., pp. 425-434). กรุงเทพฯ: ปียอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.
- รุ่งนภา พิมมะศรี. (2557). 'ไม่รู้...ตัวเองเพศอะไร'. Retrieved 26 มีนาคม 2560, from ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ <http://med.mahidol.ac.th/th/news-clipping/rama-news/newsclip09052014-1719-th>

- วราภรณ์ แซ่มสนิท. (2551). วิธีคิดเรื่องเพศวิถีของประเทศไทย (1 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วิมลีน มีศิริ. (2551). หนังสือภาพ : โครงสร้างการเล่าเรื่องและการสื่อสารความหมายสำหรับเด็ก. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิริยะ สิริสิงห. (2551). การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (2 ed.). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วุฒิพงศ์ ถายะพิงค์. (2560, 28 พฤษภาคม) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่อง ชุดใหม่ของลูกหมี. วิทยากร นักเขียน และนักส่งเสริมสุขภาพจิต, สัมภาษณ์.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. (2548). หลักการทัศนศิลป์ (1 ed.). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- สมพร จารุณภู. (2541). คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก (2 ed.). กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. (2523). การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก (1 ed.). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สังคมไทยเปิดใจรับเพศที่สาม เหตุสื่อเป็นตัวแปรสำคัญ. (2559). Retrieved 22 กุมภาพันธ์ 2560, from วารสารดิจิทัล มหาวิทยาลัยรังสิต <http://www.jr-rsu.net/article/2256>
- สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3. (2560). Retrieved 20 มีนาคม 2560, from ศูนย์สำรวจความคิดเห็น "นิด้าโพล"
- <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=317>
- สิทธิของ LGBTI ในประเทศไทย. (2558). Retrieved 20 กุมภาพันธ์ 2560 <http://www.idahothailand.org/facts>
- สุไลพร ชลวิไล. (2550). ตัวตนทางเพศกับข้อถกเถียงเรื่อง "ความสิ้นไหล". In พิมพ์วัลย์ บุญมงคล & มลฤดี ลาพิมล (Eds.), เพศไม่นิ่ง : ตัวตน เพศภาวะ เพศวิถีในมิติสุขภาพ (pp. 30-44).
- สุชา จันทน์เอม. (2543). จิตวิทยาเด็ก (4 ed.). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงศ์ อัมพันวงษ์. (2552). เรียนรู้เรื่องเพศในแต่ละช่วงอายุ. Retrieved 15 กุมภาพันธ์ 2560 <http://www.familynetwork.or.th/node/15488>
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา (12 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัปสรสิริ เอี่ยมประชา. (2558). จิตวิทยาการเรียนรู้และแนะแนว : บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยา. (เอกสารประกอบคำสอน). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (อัดสำเนา).
- อาศยา ศิริเอาทารย์. (2549). การรับรู้และการตีความหมายของเด็กประถมวัยเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศในรายการโทรทัศน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทถอดเทปจากการสนทนากลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง ก.

ผู้วิจัย : จะขอสอบถามก่อนว่า ทางคุณพ่อคุณแม่มีทัศนคติเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศอย่างไรคะ สามารถยกมือหรือแชร์ประสบการณ์ได้ค่ะ ความหลากหลายทางเพศ หมายถึง เพศที่สาม มีทัศนคติอย่างไรกันบ้างคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ก็สังคมในทุกวันนี้ มันเปลี่ยนไปจากตอนแรกๆ สมัยพ่อแม่เราเยอะค่ะ ก็ต้องรับรู้ว่าจะไม่ได้มีแค่ผู้หญิงและผู้ชาย บางครั้งผู้หญิงกับผู้หญิงก็เป็นแฟนกัน ผู้ชายกับผู้ชายเป็นแฟนกันก็มี ก็ต้องให้ลูกู้เรียนรูู้ ให้เค้ารู้ไว้แล้วที่ที่คุณแม่มาอยากที่จะรู้ด้วยว่า คุณพ่อคุณแม่หลายๆท่านจะสอนลูกกันอย่างไร คุณแม่เองก็จะสอนอย่างไรดี ในเมื่อมันเป็นอย่างนี้นะคะ

ผู้วิจัย : แต่ก็คือเคยพูดคุยกับน้องเรื่องนี้เหมือนกันใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : เค้าเคยถามค่ะ

ผู้วิจัย : ก็คือเค้าเคยถามทุกคนเลยรีไปล่าคะ

ผู้ปกครองทุกคน : ใช่ค่ะ/ครับ

ผู้วิจัย : เค้าถามเพราะว่าเค้าเห็นเพื่อนหรือว่าอย่างไรคะ

ผู้ปกครองตอบโดยรวม : เห็นจากผู้ใหญ่ด้วย

ผู้วิจัย : อ้อค่ะ เห็นเค้าอยู่ด้วยกัน น้องก็เลยสงสัยใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : ค่ะ เห็นว่าผู้หญิงกับผู้หญิงทำไมเค้าอยู่ด้วยกัน

ผู้วิจัย : มีท่านไหนอยากเล่าเพิ่มเติมไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : ส่วนตัวจะมีพวกที่เค้าเป็นเกย์ ชายรักชายเยอะ ที่ไปตีแบดฯด้วยกัน พ่อก็จะสอนเค้าว่าถ้าอยากเป็นก็ได้เราก็จะไม่ว่า เพราะส่วนตัวนี้ไม่ถือ จะ 'ครับ' ก็ได้ จะ 'ค่ะ' ก็ได้ แต่ก็จะมีกลุ่มแบบว่าออกแนวแรงๆหน่อย ออกสาวเยอะๆแบบนี้ แต่บางคนก็จะแบบเงิบๆ เราก็จะบอกเค้าว่า เออ ถ้า

เป็นพ่อขอแค่คนนั้นะ (เจียบๆ) คนนี้ไม่เอานะ (แรงๆ) ส่วนแม่เค้าก็จะชอบให้ลูกเค้าเป็นแบบนี้ไปเลย
เพราะว่าเค้าไม่ยอมมีปัญหาเกี่ยวกับลูกสะไภ้

ผู้วิจัย : โดยรวมก็คือพื้นฐานของคุณพ่อคุณแม่ทุกคน รู้สึกมีแง่บวกกับเรื่องนี้ ไม่ได้มีแง่ลบกับเรื่องนี้ใช้
ไหมคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : (ผู้ปกครองพยักหน้า)

ผู้วิจัย : แล้วในวัยนี้ของน้องๆ น้องสามารถแยกได้แล้วใช่ไหมคะ ว่าคนนี้เป็นผู้หญิง ว่าคนนี้เป็นผู้ชาย
หรือว่าคนนี้ไม่ใช่ทั้งหญิงทั้งชาย สามารถแยกได้เลยไหมคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : ใช่ครับ/ค่ะ

ผู้วิจัย : แยกได้หมดเลยเหรอคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : แยกได้เลย

ผู้หญิงท่านที่ 3 : เค้าก็จะมีถามเกี่ยวกับเรื่องสรีระ ถามว่าทำไมคุณแม่มีหน้าอก

ผู้วิจัย : เริ่มสนใจเรื่องสรีระใช่ไหมคะ

ผู้หญิงท่านที่ 3 : ถามว่าทำไมพี่ (ชาย) มีสรีระที่แตกต่างจากเค้าไป ถ้าจะอธิบายต้องใช้เวลา เพราะ
สมัยนี้เร็วมาก แต่ถามว่าทำไมคุณแม่มีหน้าอก ทำไมหนูไม่มี อะไรวัยนี้นะคะ จะสนใจเรื่องทั้งผู้หญิง
และผู้ชาย แล้วก็จะถามว่า ทำไมพี่มามีของผู้ชาย (หมายถึงอวัยวะเพศชาย) หนูทำไมไม่มี

ผู้วิจัย : ก็คือ ก็เริ่มสนใจว่าทำไมถึงแตกต่างกันหรือสนใจความแตกต่างนะคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : เด็กสมัยเร็วมาก

ผู้วิจัย : แล้วคุณพ่อคุณแม่ทุกคนปกติเคยอ่านหนังสือกับลูกไหมคะ คือหมายถึงว่า อ่านเป็นเพื่อนน้อง
อ่านกับน้อง หรืออ่านให้น้องฟังแบบนี้บ้างหรือเปล่าคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : อ่านครับ/ค่ะ

ผู้วิจัย : แล้วปกติก็ถือเป็นคนเลือกหนังสือให้น้องเองใช่ไหมคะ หรือว่าน้องเดินไปเลือกเองเลย หรือ
ปกติเรากรอมมาให้ก่อนแล้วคอยถึงมือน้องคะ

ผู้หญิงท่านที่ 2 : แล้วแต่สถานการณ์ แต่ก็ก็จะรองว่าได้อันนี้ใหม่ลูก แต่ก็ต้องดูราคาก่อน เพราะถ้าให้
 เค้าออกกันเองเค้าก็จะดูราคาว่าแม่อันนี้หนูไม่เอา มันแพง

ผู้วิจัย : อ้อ คือให้น้องซื้อเองเหอะคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : ใช่ค่ะ แล้วต้องเป็นเงินของเค้า ให้เค้าเก็บเงินซื้อเอง มันจะได้มีคุณค่ากับตัวเค้า

ผู้วิจัย : แต่ก็คือเคยอ่านหนังสือเป็นเพื่อนน้องอย่างนี้ใช่ไหมคะ โอเคค่ะ ที่นี้หนูจะให้เวลาคุณพ่อคุณแม่
 5 นาทีในการอ่านหนังสือเล่มนี้ เดี๋ยวลองอ่านกันดูก่อนคะ แล้วเรามาคุยกันต่อ

(คั่นช่วงเวลาในการอ่านหนังสือ 5 นาที)

ผู้วิจัย : ค่ะ ส่วนใหญ่ก็อ่านกันจบแล้วนะคะ เป็นอย่างไรบ้างคะ ต้องถามก่อนเลยว่า อ่านแล้วรู้สึก
 อย่างไรเป็นอันดับแรก

ผู้หญิงคนที่ 1 : ส่วนใหญ่เนื้อหาเข้าใจง่าย ภาพและสีสันท่ารักดี

ผู้วิจัย : เนื้อเรื่องเป็นอย่างไรบ้างคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ก็ค่อนข้างเข้าใจได้ง่าย

ผู้วิจัย : มีอะไรเพิ่มเติมอีกไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : เข้าใจง่ายดี แต่เด็กอ่านแล้วคงมีคำถามตามมาว่าทำไมใส่กระโปรงไม่ได้

ผู้หญิงคนที่ 2 : ทำไมลูกหมึงใส่เสื้อสีชมพูไม่ได้ ทำไมถือกระเป๋าใบเล็กๆไม่ได้

ผู้ชายคนที่ 1 : ใช่ครับ นั่นล่ะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : ก็เหมือนกันค่ะ คืออย่างในชีวิตจริงถ้าเราหยิบสีชมพู เค้า (ลูกชาย) ก็จะบอกว่าเค้าใช้
 ไม่ได้มันเป็นของผู้หญิง เหมือนน้องสาวเค้าก็จะบอกเค้าว่า ของหนูสีชมพูของพี่ม่อนสีฟ้า

ผู้วิจัย : เค้าก็จะมีคำถามตามมาว่าทำไมถึงไม่ได้ใช้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : เค้าเข้าใจว่าสีชมพูเป็นของผู้หญิงอยู่แล้ว เค้าจะไม่ใส่

ผู้วิจัย : เค้าเข้าใจสัญลักษณ์ของสีใช้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : ค่ะ ผู้หญิงเป็นสีชมพู

ผู้วิจัย : สัญลักษณ์เป็นกระโปรงแบบนี้ कै้าเข้าใจได้เหมือนกันใช่ไหมคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : ได้ครับ/ค่ะ

ผู้วิจัย : โอเคค่ะ แล้วทางด้านเนื้อหา อ่านแล้วเข้าใจอย่างไรคะ เหมือนกับว่าต้องการจะสื่ออะไร
อย่างนั้นค่ะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : ไม่รู้ว่าคุณแม่เข้าใจลูกไหม เหมือนกับว่าบางครั้งมันเป็นช่วงหนึ่งของเด็ก จริงๆแล้ว
ไม่ใช่เด็ก (ผู้ชาย) ที่อยากใส่เสื้อสีชมพูจะเป็นตุ๊กตแบบนี้ คือมันเป็นช่วงวัยที่เค้าชอบ โตขึ้นเค้าอาจจะ
เปลี่ยนก็ได้ แต่ตรงเนื้อหามันก็เหมือนกับว่าเด็กคนไหนที่ชอบต่อเนื่องคุณแม่ก็จะเข้าใจว่า ออ โอเค
แสดงว่าเค้าเป็นจริง

ผู้หญิงคนที่ 1 : ทางด้านอิสระด้านการแต่งตัว เราจะแต่งอย่างไรก็ได้แต่ว่าเรื่องทางเพศ เด็กน่าจะยัง
ไม่เข้าใจ

ผู้วิจัย : ออ ก็คือไม่ได้เข้าใจว่าอะ ถ้าคิดในแง่ของลูกคือ ใส่อันนี้น่ารัก ใส่อันนี้สบาย แต่ก็ยังไม่ได้เข้าใจ
ว่า มันเกี่ยวกับสัญลักษณ์เรื่องเพศเรื่องอะไรอย่างนี้รีเปล่าคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : แต่ถ้าเกิดถึงขนาดใส่กระโปรงนี่คงทราบแล้วละคะ เพราะถ้าเป็นสีนี้ยังไม่เท่าไร เรายัง
อธิบายว่าใส่ได้เหมือนกันลูกไม่เป็นไรหรอก สีอะไรเพศอะไรก็ใส่ได้ น้องชอบทุกสี

ผู้วิจัย : คืออ่านเนื้อเรื่องก็พอเข้าใจใช่ไหมคะ ว่าดำเนินเรื่องอย่างไรใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ใช่ค่ะ เข้าใจง่ายแล้วเด็กส่วนมากก็น่าจะเข้าใจได้ง่ายด้วยนะคะ ขนาดระดับนี้

ผู้วิจัย : อายุ 6-8 ก็น่าจะเข้าใจใช่ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : อันนี้เค้าไม่ได้เกริ่นมาใช่ไหมครับ ว่าลูกหมีเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เด็กๆเค้าใส่กางเกง

ผู้วิจัย : ใช่ค่ะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : เด็กๆอ่านน่าจะยังไม่รู้

ผู้หญิงคนที่ 2 : ต้องระบุชัดเจนว่าเป็นเพศอะไร อย่างนี้เด็กคงจะสงสัย อย่างเช่น ลูกหมีใส่กระโปรง
ถ้าอย่างนั้นหนูก็ต้องใส่ได้ ต้องมีสวัสดีครับเพื่อนๆด้วย

ผู้วิจัย : ก็คืออาจจะทำให้น้องสับสนใช่ไหมคะ สมมติน้องผู้ชายอ่านอาจจะทำให้เค้าอยากสวม
กระโปรง อะไรอย่างนี้

ผู้ชายคนที่ 1 : ครับ น้องอาจจะคิดว่าใส่กระโปรงก็ได้กางเกงก็ได้

ผู้หญิงคนที่ 4 : ที่เข้าใจก็คืออย่าไปบังคับเค้า ให้เค้าเลือกใส่อะไรก็ได้ที่เค้าอยากใส่ เค้ายังไม่รู้หรือกว่ามัน (เสื้อผ้าที่เลือก) เป็นของผู้หญิงหรือผู้ชาย เหมือนกับว่าก็ปล่อยเค้าไปเถอะ เราเองก็จะได้ว่าเค้าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย คืออย่าบังคับ เพราะว่าเด็ก ๆ จะไม่ได้สนหรือกว่าฉันจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย อาจจะแค่ชอบที่จะใส่ ให้ปล่อยเค้าไป ให้เค้าแบบมีอิสระของตัวเอง

ผู้วิจัย : พุดง่าย ๆ คือเป็นเหมือนเครื่องมือช่วยผู้ปกครองใช้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : ใช่ๆ เด็กเค้าอ่านๆ เค้าน่าจะยังไม่รู้ว่าอะไร เค้ารู้อย่างเดียวว่าฉันชอบ ฉันชอบที่จะใส่ เค้ายังไม่ทันรู้ว่า (เสื้อผ้า) อันนี้เป็นของผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่หลังจากที่ได้อ่านแล้วเหมือนกับเป็นการบอกผู้ปกครองว่า แทนที่จะห้ามว่า ลูกอย่าใส่ ลูกอย่าใส่ อันนี้ไม่ได้ อันโน้นไม่ได้ อาจจะมึนงงบางคนที่มีพฤติกรรมแบบนี้ แต่พออ่านแล้วเค้าอาจจะมาเปลี่ยนใจว่าปล่อยลูกไปเถอะ ลูกอยากใส่อะไรก็ใส่ไป เค้าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ก็แค่อยากชอบเฉยๆ

ผู้วิจัย : แล้วถ้าเกิดคุณพ่อคุณแม่เห็นหนังสือเล่มนี้วางอยู่บนชั้นหนังสือ คิดว่าจะเลือกหยิบมาให้น้องอ่านกันไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ก็ หยิบนะคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : ก็รูปน่ารัก เด็กอ่านง่าย เข้าใจง่าย แล้วก็คือแบบว่า เหมือนกับเรื่องราคาด้วย เริ่มจะมองราคาก่อน ด้วยสมาธิก็บอกตรงๆว่าเนื้อหาค่อนข้างเข้าใจง่าย กะทัดรัดดีค่ะ คืออาจจะไม่มีสมาธิถ้ามันยาวกว่านี้

ผู้วิจัย : ก็น่าจะเหมาะกับเด็กใช้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : สั้นๆ เข้าใจง่าย แต่มีบางหน้าที่ยาวไป

ผู้วิจัย : คุณพ่อคุณแม่คิดว่า หนังสือเล่มนี้ เป็นตัวช่วยให้ตัวคุณพ่อคุณแม่เองหรือลูกเองเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้นไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ได้ค่ะ ต้องทำให้ชัดเจนว่า ตัวละครนี้เป็นเพศอะไร

ผู้วิจัย : คือก็ต้องระบุตั้งแต่แรกใช้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ใช่ค่ะ บางทีเด็กจะสับสนได้ว่าลูกหมีเป็นเพศอะไร เพราะดูๆไปลูกหมีเค้าก็เข้ากับสีชมพูดี

ผู้วิจัย : แล้วมีจุดไหนที่อยากแนะนำให้แก่ไข่อีกไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : แต่ว่าลดต้นทุนก็ได้ ไม่ต้องใช้กระดาษสีขนาดนี้ (หัวเราะ)

ผู้วิจัย : สามารถลดต้นทุนได้ใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : แล้วลูกก็จะได้หยิบแล้วก็อ่าน แล้วก็ราคา

ผู้วิจัย : ก็คือเรื่องราคามีผลต่อการตัดสินใจใช่ไหมคะ

ผู้ปกครอง : ใช่ครับ/ค่ะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : เพราะว่าวัยอย่างนี้ เค้าชอบอ่านนิทานน้อยๆ

ผู้วิจัย : ก็คือจำนวนของตัวหนังสือด้วยใช่ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : บางส่วนของหนังสือไม่จำเป็นต้องอยู่ริม เพราะว่าเด็กเปิดมันจะทำให้มองไม่เห็น

ผู้วิจัย : ตัวหนังสือ การจัดวาง ราคานะคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : ไม่ทราบเรื่องแรกๆ ไม่ทราบถึงจุดประสงค์ว่าผู้แต่งต้องการจะสื่อถึงอะไร ถ้าให้คุณแม่เดาใจเด็ก คิดว่าเด็กที่ไม่ได้มีความหลากหลายทางเพศ อ่านแล้วจะรู้สึกอะไร จะรู้สึกว่าคุณหมีคังเป็นผู้หญิงเพราะว่าใส่ชุดผู้หญิง แต่ถ้าอ่านแล้วรู้สึกว่า ลูกหมีเป็นผู้ชายแต่ใส่ชุดผู้หญิง อันนี้เราต้องกลับมาดูแล้วว่าลูกเราน่าจะเป็นแบบนี้

ผู้วิจัย : สามารถช่วยชี้ให้รู้ว่าลูกมีจุดร่วมกับตัวละครตัวนี้ใช่ไหมคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : ใช่ครับ/ค่ะ

ผู้วิจัย : เรามาถึงคำถามสุดท้ายแล้วค่ะ ถ้าสมมติว่าน้องๆแสดงออกว่าตัวเองจะมีแนวโน้มเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ คุณพ่อคุณแม่จะทำความเข้าใจน้องได้ในระดับไหนบ้างคะ?

ผู้หญิงคนที่ 1 : ก็ถ้าเค้าเลือก เราก็ต้องเปิดใจยอมรับให้ได้ ขอให้เป็นคนดีก็พอแล้ว แต่มันก็ต้องมีช่วงเวลาที่ต้องทำใจนะค่ะ แต่ในที่สุดเราก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เข็ เป็น แล้วก็ส่งเสริมเค้าก็พอ

ผู้วิจัย : ค่ะ ก็ขอขอบคุณมากที่สละเวลามาให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมนะคะ ไม่รู้จะพูดอย่างไรดี
ขอบคุณมากนะคะ

กลุ่มตัวอย่าง ข.

ผู้วิจัย : ก่อนอื่นนะคะ ขออธิบายก่อนว่าความหลากหลายทางเพศ คือ เพศที่สาม ตอนนี่ที่เค้าณรงค์
อยู่เรียกว่า LGBT เพศหลากหลายนอกจากชายกับหญิง ส่วนคำถามแรกผู้วิจัยอยากสอบถามว่า คุณ
พ่อคุณแม่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศที่สามอย่างไรบ้างคะ

ผู้ชายคนที่ 1 : ก็ตกใจนะครับ เพราะว่ามีเยอะขึ้น ตั้งตัวไม่ทัน ถ้าเมื่อเทียบกับ 20 ปีที่แล้ว หรือ 30 ปี
ที่แล้ว มันเยอะขึ้น รูปแบบซับซ้อนมากขึ้น สังคมมันเปิดขึ้น

ผู้ชายคนที่ 2 : มันเป็นที่รู้และยอมรับมากขึ้น เหมือนสังคมมันเปิดขึ้น อาจจะเป็นอย่างนี้หรือเป็น
อย่างนั้นมานานแล้ว แต่ด้วยสังคมในยุคสมัยก่อน ทำให้ไม่สามารถแสดงความชัดเจนได้ เหมือนตอนนี่
มันเป็นอะไรที่เปิด ก็เลยมีความซับซ้อนมากขึ้น

ผู้วิจัย : พอสังคมเปิดมากขึ้น เค้าก็เปิดเผยมากขึ้นในสังคม

ผู้ชายคนที่ 2 : พร้อมทั้งจะแสดงตัว และพร้อมที่จะเข้าใจมากขึ้น

ผู้หญิงคนที่ 1 : ที่บ้านจะมีผู้หญิงเยอะ มีผู้ชายเดียวคือลูกคนเล็กคนเดียว จริงๆไม่ยากให้น้องเป็น
แต่ถ้าน้องเป็นก็ต้องทำใจยอมรับ แล้วก็บอกให้ทุกคนเข้าใจและยอมรับเค้า แล้วก็ก็มีช่องทางที่ให้
เพศที่สามได้แสดงออกได้มากขึ้น ในด้านที่ดี และเป็นที่ยอมรับ

ผู้วิจัย : พูดง่าย ๆ ก็คือมีตัวอย่างที่ดีในสังคมมากขึ้น ทำให้เค้ากล้าเปิดเผยมากขึ้นใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : แต่ถ้าเป็นเด็กที่ไม่ติดยากก็น่าจะโอเค เพราะว่าเวลาที่เด็กที่เรียนหนังสือ ก็ถ้าเด็กที่เรียน
นาฏศิลป์จะเป็นแบบนี้ตั้งแต่เรียนเลย มีแนวโน้มน เด็กที่เรียนโยน ละคร จากผู้ชายมาเป็นผู้หญิงจะทำให้
ให้จิตใจหวั่นไหว แต่ถ้าเป็นแม่เป็นพ่อถ้าเค้าไม่เกรงไม่ต้อ เค้าจะทำอะไรก็ได้ขอให้เค้าได้ดี ก็โอเค
สำหรับเรารับได้ บ้านเมืองของเราเปิดกว้าง ถามว่าเค้าได้ดีไหม เค้าก็ได้ดีเยอะนะ

ผู้วิจัย : คือเห็นว่ามีความได้ดียะยะขึ้น และก็ยอมรับว่าเค้าประสบความสำเร็จของเค้าได้

ผู้หญิงคนที่ 2 : และอีกอย่างนึงที่ว่าผู้ชาย บางครั้งที่ว่ามีการพบปะเป็น พอมีสายเลือดออกมาที่อาจจะ เป็นได้ แล้วก็เด็กบางทีเห็นการกระทำรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิง จากผู้หญิงก็เป็นทอม จากผู้ชายก็เป็น ผู้หญิง

ผู้วิจัย : ก็คือมีที่มาที่หลากหลายขึ้น

ผู้หญิงคนที่ 1 : เหมือนกับว่าเค้าจะเปลี่ยนทัศนคติของเพศ อย่างเช่นผู้หญิง เค้าจะสร้างตัวเองให้ เข้มแข็งขึ้นเพื่อปกป้องเพื่อที่จะดูแลคุณแม่ได้ ส่วนสำหรับผู้ชายก็ให้ทางเลือกที่เค้าอยากจะเป็น

ผู้วิจัย : ขอสอบถามหน่อยค่ะ ว่าน้องๆในวัยนี้ เค้ารู้รึยังว่าคนนี้เป็นผู้หญิง คนนี้เป็นผู้ชาย คนนี้ไม่ใช่ ผู้หญิง คนนี้ไม่ใช่ผู้ชาย น้องเข้าใจและแยกได้รึยังคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : แยกได้ครับ/ค่ะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : เด็กป.1ก็เช่นกันแล้วนะคะ เค้าก็จะแสดงออก พ่อแม่เค้าก็ยอมรับ แต่งตัว เค้าก็ สนับสนุนลูกเค้าเลย ว่าลูกเค้าเป็นผู้ชาย แต่เค้าก็แต่งตัวให้ลูกเค้าเป็นผู้หญิง ทำไมไม่ให้ลูกเข้าใจว่า เนี่ย ลูกเค้าเกิดมาเป็นผู้ชายนะ และเค้าต้องการที่จะเป็นแบบนี้

ผู้ชายคนที่ 2 : สมัยก่อนอาจจะมีแค่ตุ๊ดเกย์ แต่สมัยนี้มีดี ทอม แล้วตัวยังมีแยกไปอีก ว่าดีที่คบกับ ผู้หญิง และดีที่คบกับผู้หญิงและทอม เกย์ก็เหมือนกัน เกย์ผู้ชาย เกย์ผู้หญิง คือตอนนี้ในเค้าเข้าใจ ความซับซ้อน เข้าใจสับเซต (Subset) ย่อยของเพศทางเลือกอีกทีหนึ่ง ผมมองว่าอย่างนั้นนะคะ

ผู้วิจัย : เด็กสมัยนี้สามารถแยกได้ขนาดนั้นเลยใช่ไหมคะ อันนี้คิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : เด็กสมัยนี้สามารถแยกย่อยได้เร็วมาก อย่างเด็กประถมฯ ป. 3 – 4 เค้าก็เริ่มแยกได้ แล้วนะคะ ว่าเค้าไม่ได้เป็นตุ๊ดนะแต่เค้าเป็นเกย์ เค้าสามารถชอบผู้ชายด้วย ชอบผู้หญิงได้ด้วย ผมก็ แปลกใจว่าเค้ารู้มาจากไหน บางทีอาจจะเห็นจากสื่อรึเปล่า

ผู้วิจัย : คือต้องมองเห็นว่า สื่อเป็นตัวสำคัญเลยใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : แต่ว่าที่สำคัญก็น่าจะเป็นผู้ปกครองต้องคอยดูว่าเค้าตามสื่อหรือว่าเค้าตามเพื่อน และ ลูกเราเป็นอย่างนั้นเพราะตามเค้าหรือว่าตัวเค้าเอง คือถ้าชอบจริงๆพ่อแม่ก็สนับสนุนได้อีก แต่ถ้าไม่ เป็นที่บ้านแต่ไปเป็นข้างนอกอันนี้มันก็มีโอกาส

ผู้ชายคนที่ 2 : ก็เหมือนกับในทีวี เห็นเกี่ยวกับคำพูดที่ว่า พิธีกรพูดกันกับเพื่อนว่า ‘อ๋อ! ผัวขา’

ผู้หญิงคนที่ 1 : แเค้ก็จะนำไปทำเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ พอทำไปเรื่อยๆมันก็อาจจะติดและกลายเป็นความเคยชินแล้วมันก็ค่อยๆพัฒนาไป

ผู้ชายคนที่ 2 : พิธีกรบางทีในรายการอย่างนี้ ประมาณว่าไปเปย์ (ให้ทรัพย์สิน) ผู้ชายในรายการ ที่เป็นผู้ชายด้วยกัน ก็จะเห็นได้บ่อย

ผู้วิจัย : ก็คือมีสื่อให้เห็นบ่อยขึ้น แล้วก็อาจจะเลียนแบบ อาจจะเริ่มต้นจากเล่นๆ จนเป็นการติด

ผู้ชายคนที่ 2 : ไม่ได้บอกว่าสื่อทำให้น้องเป็นแบบนี้ แต่เขาอาจจะรู้สึก อาจจะเป็นการกระตุ้นประมาณนั้นมากกว่า

ผู้หญิงคนที่ 3 : สื่อเป็นตัวกลางที่ทำให้เด็กมีความรู้สึก ว่าเปิดเผยได้ไม่ต้องปิด

ผู้วิจัย : อ้อ ก็คือ สื่อเป็นตัวทำให้น้องสามารถแสดงออกได้

ผู้หญิงคนที่ 3 : อย่างคุณแม่ก็ทำงานเกี่ยวกับละครช่างแต่งหน้า ช่างทำผม ก็จะเจอแบบนี้เยอะมาก และเค้าก็ทำงานของเค้าได้ดี พวกดีไซน์เนอร์หรืออะไรอย่างนี้เค้าจะสามารถทำงานของตัวเองได้ดีมาก

ผู้วิจัย : ก็คือ ได้ดีด้วยสายงานของตัวเองด้วย

ผู้หญิงคนที่ 2 : ที่บ้านก็มีหลานที่แปลงเพศแล้ว เค้ายังรู้เลยว่าอาแบงค์แปลงเพศจากผู้ชายเป็นผู้หญิง เค้าก็จะดูออก

ผู้วิจัย : ก็คือมีตัวอย่างให้เห็น มีสื่อให้เห็น โอเคคะ เรากลับมาเรื่องหนังสือกันนะคะ คุณพ่อคุณแม่โดยปกติ ได้อ่านหนังสือให้น้องฟังหรือเลือกหนังสือให้น้องรีเปล่าคะ

ผู้ปกครองทุกท่าน : ครับ/ค่ะ ก็จะมีอ่านด้วยกัน เลือกด้วยกัน และก็ฟังเค้าอ่าน

ผู้วิจัย : น่ารักจังเลยคะ แล้วปกติเวลาเลือกหนังสือน้องเป็นคนเลือกเอง หรือว่าคุณพ่อคุณแม่ช่วยเลือก หรือว่าคุณพ่อคุณแม่เลือกเองก่อนถึงมือน้องคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : ส่วนใหญ่จะให้เค้าเลือก

ผู้หญิงคนที่ 4 : คือเวลาซื้อไม่ได้ซื้อแค่ 1 เล่ม ก็จะมี คุณแม่เลือกเล่มนึง ลูกเลือกเล่มนึง แล้วเรามาเลือกกัน

ผู้วิจัย : เหมือนพบกันครึ่งทางใช่ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : ลูกคนเล็กป้อนได้อย่างเดียวมากกว่า แต่ลูกคนโตมีความคิดแล้วเลยเอาที่เค้าอยากได้ครับ

ผู้วิจัย : รากามีผลไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 4 : รากามีผลค่ะ ต้องเปิดดูว่าพวกเนื้อหา ว่ามันสมควรไหม ถ้าคุ้มค่าก็ซื้อ

ผู้วิจัย : โอเคค่ะ เดี่ยวหนูจะให้คุณพ่อคุณแม่อ่านหนังสือสัก 5 นาทีนะคะ

(คั่นช่วงเวลาในการอ่านหนังสือ 5 นาที)

ผู้วิจัย : ส่วนใหญ่น่าจะอ่านอ่านกันจบแล้วนะคะ เป็นอย่างไรบ้างคะ อ่านแล้วรู้สึกว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ผู้หญิงคนที่ 3 : ตอนแรกมองชื่อเรื่องก็งั้น ว่าต้องการจะสื่ออะไร พอเปิดอ่านไปถึงเข้าใจ ตอนแรกคิดว่า เป็นหนังสือสำหรับเด็กน้อยมากกว่านี้ แต่ถ้าเวลาเราจะซื้อ เราก็จะดูชื่อเรื่องก่อน แต่ถ้าเรามองอายุ ลูก ณ ตอนนี้ 7 ขวบ เราจะไม่หยิบเลย เพราะเราคิดว่าน่าจะเด็กกว่านี้ ปกควรสื่อยิ่งกว่านี้ว่าสำหรับ วัยไหน จะสื่อเกี่ยวกับอะไร แต่เนื้อหาโอเค

ผู้วิจัย : ชื่อเรื่อง ปกน่าจะสื่อหรืออธิบายมากกว่านี้ใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : ใช่ค่ะ

ผู้วิจัย : โอเคค่ะ ท่านอื่นรู้สึกอย่างไรบ้างคะ อ่านแล้ว

ผู้หญิงคนที่ 3 : จริงๆแล้วหนังสือเล่มนี้จัดทำมาเพื่อเด็กอ่านหรือว่าผู้ปกครองอ่านคะ

ผู้วิจัย : จริงๆแล้วก็ทั้งคู่คะ

ผู้หญิง 1 : จริงๆแล้วเล่าเรื่องเพศเป็นทางอ้อมรีเปลา่ เพราะจากที่อ่านแล้วเหมือนจะสื่อว่าให้เค้าเลือก ในสิ่งที่เค้าชอบ ที่เค้าเป็น และที่ชอบจริงๆ มากกว่าโดยที่ว่าเรื่องเพศจะตามมาทีหลังถ้าเรายอมรับใน สิ่งที่ลูกชอบและเลือกเองก่อน

ผู้ชายคนที่ 2 : เหมือนหนังสือเล่มนี้มันสื่อไปในทางเดียวเลย สื่อในทางว่าลูกต้องเป็นแบบนี้ ซึ่งผมคิดว่า การสื่อไปในทางเดียวทั้งหมด เด็กไม่สามารถอ่านได้ตอนนี้ ถ้าเด็กอ่านตอนนี้ หมายถึงเด็กเล็กนะ ครับ ถ้าเค้าอ่านแล้วเค้าเข้าใจ เด็กจะกลายเป็นคนมี EGO ไปเลย จะสร้าง EGO ให้เด็กไปเยอะเลย เพราะว่าหนังสือชี้นำที่สื่อไปทางเดียวเลย

ผู้วิจัย : คือหนังสืออาจจะชี้นำเด็กให้มี EGO

ผู้ชายคนที่ 2 : ในความรู้สึกของคนเขียนหรือคนแต่ง คำอาจจะอยากบอกว่ามันมีหลากหลายนะ ที่เราสามารถเลือกได้ในสิ่งที่เราเป็น ทุกคนก็ควรจะยอมรับ อันนี้คือความรู้สึกของคนแต่ง แต่ความรู้สึกของคนอ่าน มันสื่อทางเดียวทางนี้เลย

ผู้หญิงคนที่ 4 : ควรมีประโยคเขียนบอกไว้ข้างหน้าเลยว่าผู้ปกครองควรชี้หน้าด้วย หรือสำหรับเด็กวัยไหน

ผู้หญิงคนที่ 2 : บางทีเค้าก็ไม่ได้อ่าน เค้าก็ดูแค่ภาพ

ผู้วิจัย : ก็คือควรมีผู้ปกครองช่วยชี้แนะระหว่างอ่าน ช่วยให้คำแนะนำให้ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : แล้วที่สำคัญคือ ในความเป็นหนังสือ ทุกคนจะรู้สึกว่ามันเป็นข้อมูลทางวิชาการ แล้วเล่มนี้ เป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก แล้วก็อะไรในหลายๆอย่าง ถ้าเกิดว่าเค้าได้มาอ่านคนเดียวเนี่ย มันอาจจะเขาได้ เพราะว่าด้วยความที่ว่ามันเป็นหนังสือ และเป็นวิชาการ คนก็จะคิดว่ามันถูก ซึ่งความเป็นจริงตัวเนี่ยมันเป็นตัวเลือกให้เลือกได้หลากหลาย แต่ว่าถ้าเกิดว่าเด็กคนนึงมาอ่านเล่มนี้ ว่าฉันก็ทำแบบนี้ได้นะ กลายเป็นว่าวิชาการสั่งให้เด็กเป็นแบบนี้แล้วโอเค เด็กก็เลยเป็นแบบนี้ได้

ผู้วิจัย : ก็คือเสี่ยงต่อการที่จะปักใจเชื่อให้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 5 : อย่างที่คุณแม่บางท่านพูดควรมีคำแนะนำในการอ่าน และจะต้องมีผู้ปกครอง และจำกัดวัยไว้ที่หน้าหนังสือ เพื่อจะให้เหมือนกับว่าเวลาเด็กเค้ามีข้อสงสัยอะไร เราจะได้ตอบเค้าได้

ผู้ชายคนที่ 2 : ในความเป็นจริงนี้ โลกในหนังสือเล่มนี้คือเอาความรู้สึกตัวเองและครอบครัวเป็นใหญ่ แต่ในโลกความจริงนั้นสังคมเป็นใหญ่ พอออกไปจริงๆ คือเด็กต้องการเป็นที่ยอมรับ ไม่อยากแปลกแยก ไม่อยากที่จะแปลกกว่าคนอื่น เพราะความเป็นจริงกับในหนังสือมันดูสวนกระแสกันไปหน่อยจริงๆในสังคมเค้าก็อยากได้ อยากมีตามเพื่อน

ผู้วิจัย : ก็คือเด็กในวัยนี้ จะไม่ต้องการการแปลกแยกให้ไหมคะ?

ผู้หญิงคนที่ 3 : อ่านไปแล้วคือรู้สึกว่าคนที่ได้ประโยชน์คือผู้ปกครอง แต่พออ่านไปแล้วมันเหมือนสะกิดว่า เอ๊ะ เราลืมอะไรไปรีเปลา เหมือนสะกิดว่าเราอาจจะเคยทำกับลูกอย่างนี้

ผู้ชายคนที่ 2 : แต่ถ้าลูกอ่านเองมันเหมือนเป็นการไปชี้นำ

ผู้วิจัย : คือคิดว่าคนที่ได้ประโยชน์มากกว่าน่าจะเป็นพ่อแม่ คุณพ่อท่านหลังมีอะไรจะเสนอใหม่คะ?

ผู้ชายคนที่ 3 : ผมว่ารูปเล่มก็ดีนะครับ คืออันนี้จะทำขายใช้ใหม่ครับ

ผู้วิจัย : ยังอยู่ในช่วงวิจัยอยู่คะ ก็อยากให้งั้นคะ

ผู้ชายคนที่ 3 : คือคำลงท้ายนี้ เด็กเค้าไม่น่าจะอ่าน เค้าก็จะดูว่านี่ เอ้อ มันสนุกไหม มันอะไรไหม แต่ ถ้าเค้าอ่าน เราก็ต้องคอยบอกเค้าว่าอะไรอย่างนี้ แต่บทลงท้ายคือผู้ปกครองควรอ่านแล้วสรุปให้เค้า ฟังว่าหนังสือเล่มนี้ทำมาเพื่อจุดประสงค์อะไร และให้เด็กเข้าใจอย่างไร

ผู้หญิงคนที่ 1 : เหมือนคำอธิบายข้างหลังนี้ ต้องการจะบอกเรื่องเพศใช้ใหม่คะ แต่พอในนี้ (เนื้อหา) มันก็ไม่ได้บอกความหลากหลายทางเพศอะไรนอกจากกระโปรงกับกางเกง มันไม่ได้หลากหลาย

ผู้ชายคนที่ 3 : ยังเลยครับ แต่ตรงคำนำ ผมอยากให้มีเพิ่มอีกสักนิดหน่อย คืออย่างเวลาผู้ปกครอง มาอ่าน หรือเลือกจะารู้สึกว่า เอ้ หนังสือเล่มนี้เพื่ออะไร ผมมองแล้วก็เปิดดูมา เด็กๆเค้าน่าจะชอบ เพราะมันมีภาพ

ผู้วิจัย : จะได้เป็นการช่วยผู้ปกครองในการตัดสินใจเลือกใช้ใหม่คะ

ผู้ชายคนที่ 3 : แต่ผมว่ารูปแบบโอเคแล้วครับ โดยภาพรวมๆ สีสันเติมลงไปอีก

ผู้วิจัย : แล้วรู้สึกจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คืออะไรคะ อ่านแล้วรู้สึกจุดเด่นตรงไหนคะ

ผู้ชายคนที่ 3 : ถ้าเป็นเด็กอ่านแล้วเค้าก็จะงงๆหน่อย

ผู้หญิงคนที่ 2 : เด็กวัยนี้เค้าไม่ค่อยอ่านกันเท่าไร ส่วนใหญ่จะดูรูปมากกว่า เพราะว่าอ่านไปเค้าคงงง

ผู้ชายคนที่ 3 : ถ้ามีผู้ปกครองนั่งอ่านด้วยก็พอเข้าใจ

ผู้วิจัย : ก็คือ ถ้าเป็นน้องๆจะรู้สึกว่าภาพเป็นที่น่าสนใจกว่า

ผู้ชายคนที่ 2 : เด็กๆในวัย 6-7 ขวบ เค้าจะเน้นพวกเรื่องรูปภาพ นิทานก่อนนอน นิทานอีสป ที่ให้ ข้อคิด แต่ผมคิดว่าโดยรวมแล้วมีประโยชน์ครับ

ผู้วิจัย : ทางด้านเนื้อหา ผู้ปกครองก็จะคิดว่ามันมีประโยชน์ในด้านเนื้อหาใช้ใหม่คะ

ผู้ชายคนที่ 3 : ถ้าลูกผมอ่าน ลูกผมจะสงสัยว่าทำไมเด็กผู้ชายถึงใส่กระโปรงไปเตะบอล เพราะว่า ความเป็นผู้ชาย ผู้หญิง มันจะดูกันออก เป็นจะถูกสั่งสอนโดยพฤติกรรมของพ่อแม่อยู่แล้ว โดยผู้ชาย

ต้องสวมกางเกง ผู้หญิงต้องสวมกระโปรง แล้วความรู้สึกตรงนั้นมันจะฝังกับเรา แต่ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ จะคิดว่าทำไมคนนี้ใส่กระโปรงไปเตะบอล ซึ่งจะสร้างความสงสัยให้กับเด็กมาก ถามว่าเด็กคนนั้นมีความรู้สึกว่าจะเป็น ตุ๊กตาระยะไทย ก็จะมีงนะว่าเอ๊ะยังไง

ผู้หญิงคนที่ 3 : คืออยากจะถามว่าหนังสือเล่มนี้มีวัยจำกัดไหมว่าช่วงอายุของเด็กเท่าไร

ผู้วิจัย : กำหนดไว้ว่า 6 – 8 ปี

ผู้หญิงคนที่ 3 : เพราะว่าวัยนี้มันเป็นช่วงเค้ากำลังเรียนรู้เรื่องอะไร วัยนี้เรื่องอะไร อย่างลูกเราเนี่ย เราไม่ได้แยกแยะเรื่องสี เพราะว่ามันจะมีงานที่เค้าต้องใส่สีชมพูอย่างนี้ เค้าก็จะพูดว่า แม่หนูไม่ใช่ แล้วมันจะต้องมีบางวันที่จำเป็นต้องใส่สีชมพู เราจะบอกลูกชายเราได้ เราจะไม่แบ่งแยกเรื่องสีกับลูก คือทุกคนมีสิทธิ์ที่จะชอบสีอะไรก็ได้

ผู้วิจัย : ก็คือ ไม่พยายามให้น้องเข้าใจเรื่องสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับสีไหมคะ ไม่อยากให้น้องคิดว่า สีชมพู มันสำหรับ ผู้หญิงเท่านั้นนะ

ผู้หญิงคนที่ 3 : อย่างเช่น เสื้อสีชมพู ลายหุ่นยนต์ ก็ใส่ได้ใช่ไหม เค้าจะยอมรับมากขึ้น

ผู้หญิงคนที่ 1 : สำหรับลูกเราสีชมพู ไม่ใช่เลยด้วยซ้ำ จริงๆเราไม่ได้ป้อนเค้าเรื่องสีหรอก แต่เค้าได้จากสิ่งแวดล้อมที่เค้าอยู่ ว่าสีชมพูว่าเป็นผู้หญิง

ผู้หญิง คนที่ 2 : เพื่อนเค้าก็เริ่มบอกว่า เอ้อ สีชมพูเค้าก็จะล้อ

ผู้หญิงคนที่ 1 : เค้าก็จะล้อกัน อย่างเช่น ผู้ชายชอบสีชมพูก็จะโดนล้อ แต่ผู้หญิงชอบสีฟ้า ไมโดนล้อ

ผู้วิจัย : แล้วถ้าเกิด สมมติว่ามีหนังสือเล่มนี้วางอยู่บนชั้น คุณพ่อคุณแม่จะเลือกหยิบมาอ่านให้น้องฟังไหม หรือให้เค้าอ่านไหม

ผู้หญิงคนที่ 3 : ยังนะคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : คิดว่าเราน่าจะดูพฤติกรรมเค้ามากกว่า เพราะว่าอย่างเช่นลูกเราไม่ชอบแปรงฟัน เราก็จะหาหนังสือหนังสือเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ยอมแปรงฟันแล้วจะเป็นยังไง ถ้าเราเห็นลูกเราเริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เราอยากให้ลูกแสดงความชัดเจน เราก็อาจจะหยิบก็ได้ คือเราดูหนังสือไปตามอาการของลูก

ผู้ชายคนที่ 2 : ผมรู้สึกเหมือนมันไม่จบ มันมันค้างๆ ไม่ใช่ว่าผู้ชายต้องใส่กระโปรง ถ้าวิทยากรแนะนำจะอะไรยังไง หนังสืออาจจะสมบูรณ์ ลองพิจารณาดู

ผู้หญิงคนที่ 1 : ควรทำหนังสือออกมาสักประมาณ 3 ชุด เพราะเนื้อหามันเยอะ มันไม่สามารถจบได้ในเล่มเดียว เนื้อหามันค่อนข้างละเอียด ต่อให้แก้ภาพ แก้เนื้อหา ถ้าเล่มเดียวรายละเอียดเยอะไปมันก็ไม่น่าอ่าน แต่ทำหลายๆเล่มคนก็จะอยากติดตาม ทำให้ดูน่าติดตาม

ผู้ชายคนที่ 3 : แล้วก็เป็นการเพิ่มต้นทุน ถ้ามีหลายเล่ม

ผู้ชายคนที่ 1 : ในความเป็นจริงกว่าจะผ่านขั้นตอนการใส่กระโปรงไปเตะบอลกับเพื่อนได้ มันจะต้องผ่านอะไรหลายอย่างและมันค่อนข้างย้อนแย้ง กว่าที่จะผ่านมาได้มันมีอะไรอีกเยอะ

ผู้วิจัย : มันดูเหมือนรวบรัดไปในส่วนที่เค้าจะต้องต่อสู้กับอะไรบ้างใช่ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : อธิบายขั้นตอนน้อยไป

ผู้ชายคนที่ 2: เหมือนเค้าไม่แคร์อะไรแล้ว

ผู้หญิงคนที่ 1 : คือเด็กในช่วงก่อนวัยเรียนเค้าจะไม่มีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ เหมือนเค้าไม่แบ่งแยกเลยว่าอะไรคือชาย อะไรคือหญิง จริงๆคือถ้าให้แบ่งแยกจริงๆคือเพศเด็ก ก็คือเค้าไม่รู้ว่าเป็นหญิงชายคืออะไรมากกว่า

ผู้หญิงคนที่ 2: แต่เด็กบางคนก็ไม่ใส่กระโปรงเลยนะคะ ใส่แต่กางเกง เหมือนมันเป็นความชอบเค้ามากกว่า

ผู้หญิงคนที่ 1 : มันเหมือนเป็นความชอบนะค่ะ แต่ความชอบมันก็จะสะสมไปเป็นพฤติกรรม เป็นนิสัย แล้วก็ค่อยแสดงตัวออกมาเรื่อยๆมาเป็นอะไร แต่อันนี้อย่างที่บอกนะค่ะ หนังสือฉบับจบแบบห้วนๆไป

ผู้วิจัย : คือมันข้ามขั้นตอนการอธิบายไปใช่ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : เหมือนเค้าวางตอนจบไว้แล้วว่าตอนจบเป็นแบบนี้ อีสระ เสรี ฟรีด้อม แต่เรื่องมันห้วนไปมันไม่เป็นลำดับขั้นตอน

ผู้หญิงคนที่ 3 : จุดประสงค์เค้าอาจจะสื่อว่า ต้องการให้เปิด ก็โอเคเข้าใจจุดประสงค์

ผู้ชายคนที่ 3 : เข้าใจจุดประสงค์ตอนจบ แต่ในระดับนี้อาจจะไม่เข้าใจ

ผู้หญิงคนที่ 1 : เอาใจไปใส่ตรงเด็ก เด็กเค้าจะมีคำถามมาว่า ทำไมใส่อันนี้ไม่ได้ ทำไมใส่อันนี้ได้

ผู้หญิงคนที่ 2 : (กลุ่มผู้อ่าน) ควรจะแคบกว่านี้ อาจจะเหมาะกับสถานศึกษา การพัฒนาความเป็น
จิตวิทยาในวัยเด็ก สถาบันองค์กรอะไรแบบนี้มากกว่า

ผู้หญิงคนที่ 3 : ก็คือมันเสี่ยงไปเนอะ

ผู้วิจัย : อาจจะเหมาะกับเฉพาะกลุ่มมากกว่าใช้ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 2 : ถามถึงจุดเด่นคือ มันก็ไม่ได้มีอะไรเลย ดูของสาธารณสุขเค้าแจ่มยิ่งดูว่าอ่านกว่าเลย
โอเคคือรูปลักษณะ ของสาธารณสุขเค้าทำดีกว่า นี่ก็คือน่าไม่ตอบโจทย์

ผู้ชายคนที่ 3 : แต่ผมชอบเนื้อหาเนาะ

ผู้หญิงคนที่ 4 : แต่พออ่านแล้ว ก็รู้สึกเหมือนตัวเองอยู่เหมือนกันนะคะ เราก็เคยบังคับลูกแบบนี้
ห้ามไม่ให้เค้าใส่นู่นนี่คะ

ผู้หญิงคนที่ 2 : วิธีการนำเสนอ เนื้อหายังไม่โดนสำหรับครอบครัวที่ไม่ได้เจอปัญหาในรูปแบบนี้

ผู้วิจัย : ก็คือหนังสือนี้ สามารถเป็นเครื่องมือที่สื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ผู้หญิงคนที่ 2: ถ้าเรื่องต้องการเสรีซึ่่งนั้น ถ้าถูกแสดงอาการนั้นก็คือ อะ ลูกเราต้องการซึ่่งนั้น ไม่จึ่่ง
มันเหมือนยัดเยียด

ผู้วิจัย : ถ้าเค้าเริ่มแสดงคำพูด หรือกิริยา เกี่ยวกับเรื่องนี้ หนังสือเล่มนี้อาจจะช่วยได้

ผู้หญิงคนที่ 1 : แต่คือถ้าไปยึดตอนนี้ คิดว่ายังดีกว่า

ผู้วิจัย : ค่ะ ตอนนีเราก้มาถึงคำถามสุดท้ายแล้วนะคะ คิดว่าถ้าน้องเริ่มมีโอกาสเป็นผู้มีความ
หลากหลายทางเพศ คุณพ่อคุณแม่คิดว่า จะทำความเข้าใจน้องได้ไหม จะทำอย่างไรคะ?

ผู้หญิงคนที่ 2 : จะบอกเค้าว่าให้เลือกในสิ่งที่ดี

ผู้วิจัย : ก็คือเอาสิ่งที่ดีเป็นตัวนำ

ผู้ชายคนที่ 1 : ผมคิดว่า เด็กในวัยนี้เค้าไม่น่าแยกแยะได้

ผู้หญิงคนที่ 2 : ดิฉันคิดว่าเค้าแยกแยะได้นะคะ อย่างลูกของดิฉัน เค้าก็จึ่่งรู้ว่าเด็กคนไหนเล่นแรง เค้า
ก็จึ่่งไม่เข้าไปยุ่งด้วย เด็กคนไหนทำงานเค้าก็จึ่่งเข้าร่วมกลุ่มด้วย ดิฉันคิดว่าแยกแยะได้นะคะ

ผู้วิจัย : เค้าก็จึ่่งเน้นเรื่องพฤติกรรมใช้ไหมคะ

ผู้ชายคนที่ 3 : ผมคิดว่าเด็กในวัยช่วง ป.4-5 เค้าน่าจะเริ่มค้นพบแล้วนะครับ เพราะอย่างนั้นผมคิดว่าคือผมมีลูกสาว เขาก็เล่นทั้งผู้ชายผู้หญิง แต่ถ้าถามผมคิดว่าน่าจะช่วง ป.4-5 ครับ

ผู้หญิงคนที่ 2 : ในด้านสื่อด้วยที่มันไว

ผู้วิจัย : คือสื่อช่วยบอกว่าเค้าเป็นอะไรได้ไวขึ้น

ผู้หญิงคนที่ 1 : ถ้าในบ้านมีสื่อ มีเด็กวัยนี้ที่กำลังแสดงออกหรือว่ามาแสดงละคร อาจจะเป็นมากขึ้นก็ได้ อาจจะทำให้เกี่ยวกับอาหารที่ทานด้วยรีเพล่าคะ ฮอโรมอนอะไรแบบนี้ น่าจะด้วยนะ

ผู้วิจัย : แล้วคิดว่า อยากช่วงผู้ปกครองในยุคนี้มองว่าเรื่องนี้ให้การยอมรับได้ไหมคะ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ก็คิดว่าถ้าเค้าเป็นจริงๆ คุณแม่คิดว่าสิ่งนี้น่าจะช่วยเค้าได้นะคะ (หนังสือ) ก็ต้องยอมรับเค้าล่ะคะ

ผู้วิจัย : ก็หมายถึงว่าก็ยอมรับได้

ผู้หญิงคนที่ 2 : เป็นได้แต่ก็ขอให้เค้ารักเดียวใจเดียว ที่เค้าเป็นแบบนี้เพราะตัวเค้าเองอาจจะไม่ยอมแต่งงาน

ผู้หญิงคนที่ 3 : คือเป็นก็ต้องยอมรับได้ แต่เราก็เชื่อว่าไม่อ่อนดัดง่าย

ผู้วิจัย : ก็คือถ้าเค้ามีแนวโน้มว่าจะเป็นในช่วงนี้ ก็จะพยายามดึงเค้ากลับมา

ผู้หญิงคนที่ 3 : ก็คือก็ดึงเค้ากลับมา ค่อยๆสังเกตเค้าไปเรื่อยๆ

ผู้ชายคนที่ 2 : ครอบครัวที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นส่วนมากก็รับได้ แต่ครอบครัวที่มีลูกที่เป็นแบบนี้ เขาก็จะพยายามหลีกเลี่ยงคำพูดพวก ตูต เกย์ อะไรที่จะสื่อถึงเรื่องเพศทางเลือก แต่พอลูกเราไปอยู่ข้างนอก ไปโดนเพื่อนเค้าล้อ หรือแม้แต่ญาติๆเอง จะทำให้เด็กรู้สึกแย่ เขาก็จะคิดว่าเป็นแล้วทำไมหรือหรือว่าฉันเป็นหรือ

ผู้หญิงคนที่ 1 : ถ้าเรารู้สึกว่าลูกเราจะเป็นขั้นตอนแรกเลย เรามองดูพฤติกรรมและปรึกษาหมอก่อนเลย ว่าแก้ได้ไหม ถ้าแก้ไม่ได้ เราก็ควรจะเปิดทางให้ลูก และยอมรับทำอย่างไรจะหาวิธีไหนได้บ้างให้ผู้คนรอบข้างยอมรับ แล้วเราก็สอนลูกว่า ถ้าหนูเป็นอย่างนี้ หนูจะต้องทำตัวอย่างไรที่จะให้คนยอมรับตัวเองได้ในเมื่อหนูเป็นแบบนี้

ผู้หญิงคนที่ 2 : อันนี้ยกตัวอย่างพี่นะ เคยพาเค้าไปหาหมอ หมอก็ถามว่า บรรพบุรุษมีใครเป็นไหม เพราะเค้าบอกว่าการที่เด็กจะเป็น ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ แต่ตอนที่ท้องลูกหมออัลตราซาวด์ว่าเป็นผู้หญิง แต่พอออกมาเป็นผู้ชาย เราก็แบบ โอโฮ ตายแล้ว และอีกอย่างก็คือเราอยู่ในแวดวงนาฏศิลป์ จะเห็นตุ๊ด กระเทย อยู่แล้ว เราก็สังเกตเห็นลูกเราไปด้วยจนวันหนึ่งเค้าบอกกับเราว่า ถ้าหนูไม่ใช่ผู้ชาย เต็มตัว แม่รับได้ไหม พี่ก็พูดกับลูกว่า ลูกจะเป็นอะไรก็ได้ ขอให้ลูกเป็นคนดี อย่างนั้นหนูขอคบกับเพื่อนกลุ่มที่เรียนเก่ง แต่ในทุกวันนี้ถามว่าคุณแม่เสียใจไหม แม่ก็บอกว่าไม่เสียใจแต่ขออย่างเดียวอย่าแปลงเพศ(เหตุผลคือการแปลงเพศต้องดูแลตัวเองมากและมีความเสี่ยง) ที่เป็นแบบนี้ เพราะเคยเห็นพฤติกรรมของพ่อแล้วรู้สึกไม่ชอบ

ผู้หญิงคนที่ 1 : อันนี้ก็เป็นแรงจูงใจเหมือนกัน

ผู้วิจัย : ก็ขอกราบขอบพระคุณผู้ปกครองทุกท่านที่สละเวลามาในวันนี้คะ ได้ความรู้ละมุนมองใหม่ๆที่จะนำไปใช้ในงานวิจัยเยอะแยะเลยคะ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุทธิดาภา คุ่มครอง เกิดวันที่ 2 สิงหาคม 2534 จังหวัดลำปาง สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีเมื่อปี 2556 จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชา
วรรณกรรมสำหรับเด็ก และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศ
ศาสตร์ ในกลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรียะและบันเทิงคดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2558

